مکمل او مدلل

د زکوٰة مسئلې

د قرآن او سنّت په رڼا کښې

مؤلّف:
مولانا محمد رفعت قاسمي
مدرس دارالعلوم دیوبند

پښتو ژباړه:
عبدالملک (حصيف)

Download From: Aghalibrary.com

خپرونکي
مکتبه رشيديه
سرکي روډ کوټه، فون: ۲۶۶۲۲۶۳

مکمل اومدلل

دزکوة مسئلې

دقرآن اواحادیثو په رڼا کې

مؤلف

د دیوبند د دارالعلوم مدرس مولانا **رفعت** (قاسمی رح)

پښتو ترجمه **عبدالملک** (حصیف)

خپرونکي

رشیدیه کتابخانه سرکي روډ کوټه

Download From: Aghalibrary.com

دکتاب پیژندنه

دکتاب نوم دزکوة مسئلې

مؤلف مولانا رفعت قاسمی

پښتوژباړه عبدالملک حصیف افغاني

دکمپوزاو ترجمې چارې: دنورالقرآن اداري دکمپوزاو ترجمې څانګه

تصحیح او ډیزائن: دهمدي اداري خادم ابو خالد مولوي عبدالاحد مجروح

کمپوزر مولوي ثمرګل حنفي وردګ

همکار عبدالغفور مظلوم یار

خپرونکي رشیدیه کتابخانه سرکي روډ کوټه

دچاپ کال ۲۰۰۷ / دمارچ میاشت

دچاپ ځای لاهور

دچاپ شمیر ۱۵۰۰

چاپونکي محمد ساجد - دموبائل شمیره / ۰۳۳۳۷۸۲۵۴۸۴

Download From: Aghalibrary.com

عنوان	مخ
زکوة	۷
د زکوة تعریف او تفسیر	۸
زکوة او د هغه ثبوت	۸
څه وخت د زکوة په پخوانیو امتونو باندې فرض دی ؟	۱۰
زکوة څه وخت فرض شو ؟	۱۰
د زکوة حکم په پخوانیو شریعتونو کې	۱۲
د مکې مکرمې په دور کې د زکوة مطلب	۱۳
د زکوة درې اړخونه	۱۵
د زکوة یو بل مقصد	۱۶
له زکوة څخه د منکر حکم	۱۶
له زکوة نه ورکوونکو سره جنګ کول	۱۷
ولې حضرت ابوبکر صدیق له زکوة نه ورکوونکو سره جنګ وکړ؟	۱۸
د اسلام او د غربت د مسئلې حل	۱۹
د زکوة فائيدې	۲۰
د خدای ﷻ فیصله	۲۴
زکوة د مال خیری دی	۲۶
په آخرت کې د زکوة نه ورکوونکو پای	۲۷
په زکوة نه ورکوونکو سره دنیاوي عذاب	۲۹
زکوة د مسلمان لپاره یو ساتل شوې ذخیره ده	۳۰
سرمایه داري او زکوة	۳۱
ایا زکوة یو اسلامي ټیکس (مالیه) دی ؟	۳۲
د زکوة او ټیکس تر منځ بنیادي فرق	۳۴
د زکوة او ټیکس تر منځ څرګند فرق	۳۵
ایا د زکوة راټولول په حکومت باندې دي ؟	۳۶

Download From: Aghalibrary.com

عنوان	(ب)	مخ

ایا حکومتي تیکس په زکوة کې ګڼل کېږي ؟ ------------ ۳۷
ایا په وارداتو باندي د حکومتي محصول په ورکولو سره زکوة اداکېږي ؟ --- ۳۸
د وخت حاکم او زکوة: ------------ ۳۸
په ظاهري او باطني مالونو کې د زکوة حکم: ------------ ۳۹
د زکوة د واجبېدلو شرطونه: ------------ ۴۰
دزکوة د اداء کېدلو شرطونه ------------ ۴۵
د زکوة د مال ضائع کېدلو حکم: ------------ ۴۷
په بې هوښه باندي د زکوة حکم: ------------ ۴۷
د ماشوم، او لېوني د زکوة حکم: ------------ ۴۷
د زکوة د وجوب لپاره هجري کال باید وشمېرل شي که غیسوي ؟ --- ۴۷
د زکوة د کال شمارلو اصول: ------------ ۴۹
که د نصاب له خاوند څخه وخت هېرۇ ؟ ------------ ۵۰
د کال پای ته رسېدل: ------------ ۵۰
د تیر کال د زکوة نه اداء کولو په صورت کې به بل کال له څه وخته پیلوي ؟ --- ۵۱
آیا زکوة باید په رمضان کې اداء کړل شي ؟ ------------ ۵۱
تر رمضان پورې د زکوة ځنډول څنګه دي ؟ ------------ ۵۲
د زکوة پخوانی نصاب او نوی وزنونه: ------------ ۵۳
د زکوة کوم نصاب د اعتبار وړ دي ؟ ------------ ۵۴
د نصاب، معني څه ده ؟ ------------ ۵۵
سپین زر د زکوة دمعیار ګرزولو وجه: ------------ ۵۵
که چاته دا معلومه نه وه چې څه وخت د نصاب خاوند شوی یم ؟ --- ۵۷
د غفلت په وجه د زکوة نه ورکونکي حکم: ------------ ۵۷
د نصاب خاوند چې د کال په منځ کې مال پیدا کړي ------------ ۵۷
په نغدو روپو کې د زکوة نصاب. ------------ ۵۸

عنوان	(ج)	مخ

له نغدو روپو سره په ګډه تر نصاب د کمو سرو زرو حکم: ---- ۵۸
سره زر چې تر نصاب کم وي: ---- ۵۹
تر نصاب د کمو سرو او سپینو زرو حکم: ---- ۵۹
دیوشي د قیمت د لوړوالي په وجه نصاب ته د رسېدلو حکم ---- ۵۹
د دوو نصابونو حکم: ---- ۶۰
د نصاب د خاوند بې اجازې زکوة وراخستل: ---- ۶۰
د نصاب له خاوند څخه په زور زکوة وړل: ---- ۶۱
ضرورت اصلیه څه ته وايي؟ ---- ۶۱
آیا اولاد ته واده کول په حوائج اصلیه کې داخل دي؟ ---- ۶۲
په کومو شیانو زکوة فرض دی؟ ---- ۶۲
ایاهر کال زکوة شته؟ ---- ۶۳
په زکوة اداء کولو کې څنډ کول: ---- ۶۴
په زکوة کې د نیت حکم: ---- ۶۴
بغیر له نیت څخه زکوة ورکول: ---- ۶۷
آیا د زکوة او صرفې ثواب د ټولو کوروالو وي؟ ---- ۶۷
که یو څوک بغیر له اداء کولو د زکوة څخه مړ شو: ---- ۶۸
د وفات شوي خاوند زکوة حکم: ---- ۶۸
آیا د مړی له مال څخه به زکوة اخیستل کېږي؟ ---- ۶۹
ایاکاغذي نوټ د مال په حکم کې دی؟ ---- ۶۹
ولې سره او سپین زر ارزښت لري؟ ---- ۷۱
ولې د سرو او سپینو زرو د نصابونو ترمینځ دومره زیات فرق دی؟ ---- ۷۲
د زکوة له وېرې څخه مسلمان، غیر مسلمان لیکل څنګه دي؟ ---- ۷۳
له زکوة څخه د بچ کېدو په خاطر د مال هبه کول: ---- ۷۴

که د سرو او سپینو زرو څلویښتمه برخه له پیسو څخه ورکړله شي نو د
راتلونکي زکوة حکم:-- ۷۵
آیا په کاغذي نوټونو باندې زکوة شته ؟---------------------------- ۷۶
ولې په جمعه شویو نوټونو باندې زکوة شته ؟--------------------- ۷۸
ایاپه سرکاري (حکومتي) ټکټونو باندې زکوة شته ؟--------------- ۷۸
هغه روپۍ چې د ضرورت لپاره وي د هغو حکم:--------------------- ۷۹
آیا د کور د ټولو شیانو زکوة د کور په مشر باندې فرض دي ؟-------- ۷۹
د هر چا پخپل ملکیت باندې زکوة:---------------------------------- ۸۰
په ګډ کهول(کورنۍ) کې د زکوة حکم:------------------------------ ۸۱
که روپۍ مور او پلار ته ورکړلې شي نو زکوة به یې څوک اداء کوي ؟-- ۸۱
هغه مال چې د بل چا په قبضه کې وي:----------------------------- ۸۲
د هغه مال چې پلار او زوی دواړو ګټلی وي زکوة په چا واجب دي ؟--- ۸۲
پر مسافر باندې د زکوة حکم:-------------------------------------- ۸۳
ایا پر استعمالېدونکو ګېڼو باندې زکوة شته ؟---------------------- ۸۳
د ورکې شوې ګېڼې زکوة:-- ۸۴
د ګینې د زکوة په اړند څو پوښتنې:-------------------------------- ۸۴
مېرمن د نصاب خاونده ګرزېدل:----------------------------------- ۸۵
که د ښځې ګېڼه وه او مېړه ئې قرضدار وُ...------------------------ ۸۶
آیا د ښځې لپاره په زکوة کې د خاوندا جازه ضروري ده ؟------------ ۸۶
مېرمنې د زیوراتو زکوة له څه شي اداء کړي ؟----------------------- ۸۶
آیاد مېرمنې د ګینو زکوة پر خاوند لازم دي ؟----------------------- ۸۷
د خاوند او مېرمنې د زکوة حساب:--------------------------------- ۸۷
انجلۍ(ناوې)ته چې زیورات ورکول کېږي د هغو زکوة پر چالازم دي ؟--- ۸۸

يو چادنجلی لپاره ګڼه جوړه کړه او ورته ويې ساتله ،نو زکوة يې پرچافرض دي ؟ ---- ۸۸
انجلی ته چې والدينو (موراوپلار) کومه ګڼه ورکړې وي دهغې زکوة په چافرض ذي ؟ ---- ۸۹
که په مهر کې ګڼه ورکړله شوه ،نوزکوة به يې څوک اداء کوي ؟ ---- ۸۹
د عرف (رواج) مطلب: ---- ۸۹
د انجونو لپاره په اخستل شوو سرو زرو باندې د زکوة حکم ---- ۹۰
ګڼه د چاپه نامه کول له زکوة څخه د خلاصون لاره نه ده: ---- ۹۱
اياد مهر تر وصول کېدلو ړومبی زکوة شته ؟ ---- ۹۱
مهر (ولور) لرونکې مېرمنې ته د زکوة ورکول: ---- ۹۲
اياد مېرمنې مهر د زکوة د وجوب مانع ګرزي ؟ ---- ۹۲
مېرمنې ته د مهر په رسېدلو سره د زکوة حکم: ---- ۹۴
په مهر کې د ورکړل شوې خمکې د زکوة حکم: ---- ۹۴
اياد استعمال پر ګڼنوزکوة شته ؟ ---- ۹۵
پر اشرفی (د سروزرو سکه) باندې زکوة ---- ۹۵
ګڼې ته د کچه شيانوورګډول اوغمي پکې لګول: ---- ۹۵
د هغې ګڼې زکوة به څنګه اداء کوي چې نور شيان پکې اېښودل شوي وي ؟ ---- ۹۵
په کومه ګڼه کې چې جواهر کارول شوی وي ؟ ---- ۹۶
د خالصوجواهرو د ګڼنوحکم: ---- ۹۶
په کوموزيوراتو کې چې عيب جن شيان لکه پتل او نور ورګډ کړل شوي وي: ---- ۹۷
د ګډوډو شيانو د زکوة حکم: ---- ۹۸
د سچه نقش لرونکو ،او کچه نقشو کېږو د زکوة حکم ---- ۹۸

هغه شتمني چې دوارثانو لپاره ساتله شوې وي:---------------- ۹۹
له مړي څخه په پاته شوي (ميراث) کې د زکوة حکم:---------- ۹۹
د تيرو کلونو د زکوة حکم:---------------------- ۹۹
که د تېرې زمانې زکوة معلوم نشو بيا بايد څه وکړي؟---------- ۱۰۰
که يوې مېرمنې د واده له زرو څخه د پر کلونه زکوة اداء نکړ؟-------- ۱۰۰
زکوة به د اخستلو د وخت له قيمت څخه اداء کوي او که له موجوده قيمت څخه؟------------------------------ ۱۰۱
د سپينو او سرو زرو زکوة به په کوم نرخ ورکوي.؟---------- ۱۰۱
که نرخ معلوم نه ؤ بيا بايد څه وکړي؟---------------- ۱۰۲
په قرضو باندې زکوة:---------------------- ۱۰۲
کوم قرض چې سو که وصول کېږي د هغه زکوة:------------ ۱۰۳
د کومو قرضو چې د ببرته لاس ته راتلو اميد نه وي:---------- ۱۰۴
که يو چا د قرضو د بياتر لاسه کول اميد نه لرلو خو بيا ور رسېدل:--- ۱۰۴
د قرضو زکوة د چا په ذمه دي؟-------------------- ۱۰۴
که يو چا بل چا ته قرض ورکړل او هغه بيانه پرې کول:------------ ۱۰۵
د قرض اخستونکي د انکار په صورت کې د زکوة حکم:---------- ۱۰۵
که يو څوک د نصاب خاوند هم وي او قرض هم ور باندې وي:-------- ۱۰۶
که څوک د زکوة تر فرض کېدلو وروستو قرضدار شو:---------- ۱۰۶
ايا قرض اخستونکي د قرضو زکوة اداء کولای شي؟---------- ۱۰۷
د مال د خاوند په اجازه د هغه له طرفه زکوة اداء کول:---------- ۱۰۷
د مال د خاوند بې اجازې د هغه له طرفه زکوة اداء کول:---------- ۱۰۷
د زکوة له مال څخه د قرضدار قرض اداء کول:---------------- ۱۰۷
د کوندې قرض په دې نيت اداء کول چې زه به يې له هغې څخه په زکوة کې راوګرځوم:------------------------------ ۱۰۸

د داسې روپو زکوة چې مالک ته رسېدل یې یقیني وي:---------- ۱۰۸
کوم قرض چې په قسطو سره ترلاسه کېږي د هغو حکم:------------ ۱۰۹
ایا غریب ته د قرضو په بخښلو سره زکوة اداء کېږي.؟------------ ۱۰۹
په قرض بخښلو سره د زکوة حکم:---------------------- ۱۰۹
په ورکړل شوؤ قرضو کې د زکوة نیت کول:------------------- ۱۱۰
هغه قرضدار چې خپله ذاتي آمدني هم ولري:------------------ ۱۱۰
د ګروی پیسې چې پوره کال ساتلي شوې وي:----------------- ۱۱۰
د ګرو شوي شي زکوة په چا لازم دی؟---------------------- ۱۱۱
د قرضو په نوم زکوة ورکول------------------------------ ۱۱۱
که د قرضو (پور) ختلو امید نه وؤ:------------------------ ۱۱۲
د تجارتي قرضو زکوة:---------------------------------- ۱۱۲
قرضدار ته د زکوة په ورکولو سره قرض وصولول:------------------ ۱۱۲
د هبې د مال د زکوة حکم:------------------------------ ۱۱۳
د حرام مال تفصیل او د زکوة حکم:------------------------ ۱۱۳
آیا له حرام مال څخه باید زکوة ونه ایستل شي؟---------------- ۱۱۴
د غصب او رشوت په حال باندې زکوة:---------------------- ۱۱۵
د دلالي په روپو باندې زکوة:---------------------------- ۱۱۵
د نوکرۍ د ضمانت د روپو د زکوة حکم:--------------------- ۱۱۶
په امانتو روپو زکوة:---------------------------------- ۱۱۶
که له امانت روپو څخه حکومت زکوة وګرزوي؟------------------ ۱۱۷
تر واره له مخه ورکړل شوؤ روپو زکوة په چا لازم دي؟-------------- ۱۱۷
آیا له امانتو روپو څخه به زکوة اداء کوي؟-------------------- ۱۱۹
د ساتنې په روپو د زکوة حکم:--------------------------- ۱۱۹
په محکمه سره د ترلاسه کړل شوؤ زکوة حکم:------------------ ۱۱۹

که د ډګرۍ د پورته والي (ترفيع) په ذريعه مال ميلاو شي د هغه زکوة به له
کومه وخته باسي ؟------------------------------ ۱۲۰
د روپو زکوة:------------------------------ ۱۲۰
په هغو روپو باندې چې د حج لپاره ساتلي شوې وي زکوة فرض دي او کنه
؟------------------------------ ۱۲۰
د حج لپاره په جمع شوؤ روپو بانې د زکوة حکم:------------------------------ ۱۲۱
د حج لپاره زکوة اخستل څنګه دي؟------------------------------ ۱۲۱
چاته دومره زکوة ورکول چې حج ورباندې فرض شي:------------------------------ ۱۲۲
د زکوة روپۍ د حج کولو لپاره:------------------------------ ۱۲۲
يو نفرته دومره زکوة ورکول چې دړباندې د نصاب خاوند کېږي:------------------------------ ۱۲۳
په حيصو باندې دزکوة حکم:------------------------------ ۱۲۳
په حصو باندې به زکوة په کوم قيمت سره وي ؟------------------------------ ۱۲۳
آيا په حصو باندې په جلا جلا ډول زکوة واجب دي ؟------------------------------ ۱۲۴
اياد حصو په اخستلو سره زکوة شته ؟------------------------------ ۱۲۴
د حصو مختلف قسمونه او دهغو حکم:------------------------------ ۱۲۵
په کمپنۍ کې د نصاب په برابر جمع شوؤ روپو باندې د زکوة حکم:------------------------------ ۱۲۶
په سرکاري او غير سرکاري کمپنيو د زکوة حکم:------------------------------ ۱۲۷
ايا د پلاټ (د خاصي کرل شوي ځمکي) زکوة د مارکېټ په ځير دي ؟-۱۲۷
د مکان په اخستلو باندې د لګېدل روپې زکوة:------------------------------ ۱۲۸
په پلاټ باندې د زکوة حکم:------------------------------ ۱۲۹
کوم پلاټ چې د استوګنځای لپاره وي:------------------------------ ۱۲۹
ايا په تجارتي پلاټ زکوة شته ؟------------------------------ ۱۲۹
کوم مکان چې د کرايې د چلولو لپاره اخستل شوی وي:------------------------------ ۱۳۰
تر ضرورت په زيات مکان باندې زکوة:------------------------------ ۱۳۰

په هغو روپو چې مکان یې وړ باندې اخستې دي زکوة شته ؟ ---------- ۱۳۱
زکوة د ځمکي او مکان په مالیت باندې وي او که په امدني ؟ ---------- ۱۳۱
آیا د استوګني په کور او د کور په سامان باندې زکوة شته ؟ ---------- ۱۳۲
په استعمالېدونکو شیانو زکوة ---------- ۱۳۲
آیا د مرغانو په فارم او د ماهیانو په تالاب زکوة شته ؟ ---------- ۱۳۲
په لاندنیو شیانو باندې زکوة نشته
آیا له سرو او سپینو زرو څخه په جوړشوو اندامو باندې زکوة واجب دي ؟ ---------- ۱۳۳
آیا په میاشتنی تنخواه زکوة واجب دي ؟ ---------- ۱۳۴
فنډ (یو ځای کړل شوو روپو) باندې د زکوة حکم: ---------- ۱۳۵
د فنډ (دروپو د جمعې) قسمونه او زکوة: ---------- ۱۳۵
آیا په بانک کې په جمع شوی مال باندې زکوة شته ؟ ---------- ۱۳۸
ایا په (فکسډ ډپازټ) باندې زکوة شته ؟ ---------- ۱۳۸
آیا د بانک او نشورنس په ګټه باندې زکوة شته او کنه. ---------- ۱۳۹
په باونډ او نورو باندې زکوة شته او کنه ؟ ---------- ۱۴۰
د وژلو په بدل کې چې کومې روپۍ ترلاسه شي د هغو د زکوة حکم ---------- ۱۴۰
د خښ کړل شوی مال زکوة: ---------- ۱۴۰
د کانونو او دفن کړل شوو زکوة: ---------- ۱۴۱
دوهم ډول دا دي چې نرم دي لکه ، مالګه تېل پطرول. ---------- ۱۴۱
ایا په کانو او د تیلو په ذخیرو زکوة شته ؟ ---------- ۱۴۲
ایا د نذر په روپو زکوة لازم دي ؟ ---------- ۱۴۳
آیا په وقف (بخښل) شوي مال کې زکوة شته ؟ ---------- ۱۴۴
آیا د زکوة په روپو زکوة شته ؟ ---------- ۱۴۵
آیا د چندي په روپو زکوة شته او کنه ؟ ---------- ۱۴۵

عنوان (ي) مخ

په کومو مدرسو کې چې د زکوة د روپو جمع جوړه وی هغې ته زکوة ورکول څنګه دي ؟ ---------- ۱۴۵
بې ضرورته زکوة اخستل: ---------- ۱۴۶
په کمېشن سره د زکوة چنده وصول کول: ---------- ۱۴۶
زکوة او نور څه په زور اخستل: ---------- ۱۴۷
له اجازې بغير د زکوة روپۍ لګول: ---------- ۱۴۷
د زکوة له روپو څخه کمېشن ورکول: ---------- ۱۴۷
ولي د تجارت به مال زکوة واجب دی ؟ ---------- ۱۴۸
د تجارت د مال د زکوة شرطونه: ---------- ۱۵۰
ولي د زکوة لپاره د کال تيريدل شرط دي ؟ ---------- ۱۵۱
په څومره تجارت زکوة فرض دی ؟ ---------- ۱۵۲
له تجارت څخه د زکوة ايستلو طريقه ---------- ۱۵۳
په څلورو ډوله قرضو باندې د زکوة حکم: ---------- ۱۵۴
په نغد او خرڅ شوي مال زکوة: ---------- ۱۵۵
ايا تاجر به د پور او نغدو دواړو زکوة اداء کوي ؟ ---------- ۱۵۶
آيا د زکوة لپاره د هري ورځي حساب کول ضروري دي ؟ ---------- ۱۵۶
آيا آمدني ته هر کال حساب کول ضروري دي ؟ ---------- ۱۵۶
د لږبچت زکوة بايد له کوم حساب څخه اداء شي ؟ ---------- ۱۵۷
کومي روپۍ چې د کال په بهير کي زياتېږي او کمېږي: ---------- ۱۵۷
تر بچت د زياتو قرضو حکم: ---------- ۱۵۸
کومې روپۍ چې د کال په دولسمه مياشت کې مصرف شي ---------- ۱۵۹
د کال غله چې تر يو کال زياته شي: ---------- ۱۵۹
د نغدو روپو ،د تجارت ،موجود مال او قرضود زکوة حکم: ---------- ۱۵۹
د کوم مال قيمت چې بدلېږي ،رابدلېږي: ---------- ۱۶۰

عنوان (ګ) مخ

د تاجر لپاره د مال اخستلو قیمت معتبر دي او که موجوده قیمت ؟ ---- ۱۶۰
په قرضو روپو د تجارت کولو زکوة ---- ۱۶۰
په تجارت کې د نفع او خرځ زکوة څنګه اداء کړي ؟ ---- ۱۶۱
په خرڅېدونکي مال او دهغه په ګټه باندې زکوة: ---- ۱۶۱
د ګوړې زکوة به څه ډول اداء کوي ؟ ---- ۱۶۲
د مختلف النوع (چې ډول یې سره بدل بدل وي) مال زکوة: ---- ۱۶۲
هغه مال چې سوداګرانو ته حواله شي: ---- ۱۶۳
د ګټې زکوة به څه ډول اداء کوي: ---- ۱۶۳
د مال په لېږلو رالېږلو باندې د زکوة حکم: ---- ۱۶۳
د قرضو په کاروباد باندې زکوة: ---- ۱۶۴
د شیانو جوړېه جوړولو باندې زکوة ---- ۱۶۴
د شراکت د کاروبار زکوة: ---- ۱۶۵
قرضدار تاجر ته زکوة ورکول څنګه دي؛؟ ---- ۱۶۵
د جائیداد او د تجارت د سامان زکوة: ---- ۱۶۶
د زکوة په اداء کولو کې د تاجر لپاره یوه اسانتیا: ---- ۱۶۷
آیا په دوکان کې په استعمالېدونکو شیانو زکوة شته ؟ ---- ۱۶۷
د ورځني آمدني خاوند باید څه ډول زکوة اداء کړي ؟ ---- ۱۶۸
د تجارت په الاتو باندې د زکوة حکم: ---- ۱۶۸
آیا د کرایې په لوښو زکوة فرض دی ؟ ---- ۱۶۹
د چاپ په ماشین او کارخانو باندې زکوة: ---- ۱۶۹
د صنعتي شیانو دوه ډولونه او په هغو د زکوة حکم: ---- ۱۷۰
د ټیکسي چلولو د کرایې زکوة: ---- ۱۷۰
په کرایه چلېدونکي سامان باندې د زکوة حکم: ---- ۱۷۱
کوم مال چې څه وخت وروستو واپس پلورونکي ته ورزل کېږي ---- ۱۷۲

د استمشنري د زكوة حكم: ---- ۱۷۲
د عطرو او تېلو د زكوة حكم: ---- ۱۷۳
په دوا ګانو باندې د زكوة حكم: ---- ۱۷۳
د كتابخانې د زكوة ايستلو طريقه ---- ۱۷۴
د پرچون زكوة: ---- ۱۷۴
د دواخانې زكوة: ---- ۱۷۵
د كوم دوكان چې حساب نه وي شوى د هغه د زكوة حكم ---- ۱۷۵
د دوكان پرېښودلو په صورت كې د زكوة حكم: ---- ۱۷۵
ولې په څارويو زكوة فرض دي ؟ ---- ۱۷۶
په شريعت كې د څارويو د زكوة اهميت: ---- ۱۷۷
سائمه څاروي: ---- ۱۷۸
كوم څاروي چې د كال په مينځ كې ترلاسه شوي وي: ---- ۱۸۰
په زكوة كې بايد څنګه څاروي وركړل شي ؟ ---- ۱۸۰
د مشتركه څارويو د زكوة حكم ---- ۱۸۲
كوم څناور چې كارول كېږي: ---- ۱۸۳
په كومو څناورو باندې زكوة واجب نه دى ؟ ---- ۱۸۳
د مخلوط النسل څارويو زكوة: ---- ۱۸۵
د وقف په څارويو د زكوة حكم: ---- ۱۸۵
د اوښانو د زكوة د نصاب تفصيل: ---- ۱۸۵
د غوايانو او مېښو د زكوة نصاب: ---- ۱۸۸
د وزو او مېږو د زكوة نصاب: ---- ۱۹۰
كه څاروى د كال په منځ كې مړشو ؟ ---- ۱۹۰
د وزو په بچيانو (سيرلو) باندې د زكوة حكم: ---- ۱۹۱
هغه چارپايان چې په صحراګانو كې هم څړكوي او په كوركې هم: ---- ۱۹۱

عنوان (م) مخ

د تجارتي څارویو د زکوة حکم:------------------------ ۱۹۲
د هغو مېښو حکم چې د شیدو خرڅولو په نیت ساتلي شوې وي:--- ۱۹۲
د کښت په سرمایه باندې زکوة:----------------------- ۱۹۳

د عشر واجبېدلو دلیل

د عشر مفهوم څه دی؟------------------------------ ۱۹۵
د عشر نصاب کوم دي؟------------------------------ ۱۹۶
آیا په قرضدار باندې عشر واجب دی؟------------------- ۱۹۶
د عشر د وجوب شرطونه:---------------------------- ۱۹۶
د عشر او خراج (مالیې) حکمونه:--------------------- ۱۹۸
د عشر او زکوة ترمینځ فرق:------------------------- ۱۹۹
آیا د هندوستان په ځمکو عشر واجب دی؟--------------- ۱۹۹
د ساتل شوو شیانو حکمونه:------------------------- ۲۰۰
عشر په چا لازم دی؟------------------------------- ۲۰۰
د څرځای د ځمکې حکم:----------------------------- ۲۰۲
تر پخېدلو له مخه د کښت خرڅولو په صورت کې د عشر حکم:--- ۲۰۲
د ناکافي پیداوار حکم:----------------------------- ۲۰۳
د ځو بر خولړو نکي ځمکې عشر څه ډول دی؟------------- ۲۰۳
آیا له پیداوار څخه به په کرونده باندې شوی مصرف جلا کوي او کنه؟-- ۲۰۳
د ربېلو لګښت او عشر:----------------------------- ۲۰۴
آیا د کښت په قیمت باندې زکوة شته؟------------------ ۲۰۴
آیا د دولتي ټیکس په اداکولو سره عشر اداء کیږي؟------- ۲۰۵
د کومې غلې څخه چې عشر نه وي ایستل شوی هغه حلاله ده او که حرامه؟--- ۲۰۵
په کومو شیانو کې عشر واجب دی؟--------------------- ۲۰۵

د عشر ځو ضروري مسئلي: ---------- ۲۰۷
که ځمکه و پلورله (خرڅه) شوه نو عشر او ماليه ئي د چا په ذمه دي؟ ---- ۲۰۹
دلاندينيو شيانو پر پيدا وار عشر واجب نه دی: ---------- ۲۱۰
آيا د عشر په رو پو باندي زکوة شته او کنه؟ ---------- ۲۱۱
د عشر له اداء کولو وروسته د غلي خرڅول: ---------- ۲۱۲
که باغ خرڅ شي نو عشر به ئي څوک اداء کوي؟ ---------- ۲۱۲
هغه صورتونه چي عشر پکښي ساقطيږي: ---------- ۲۱۳
ايا د نصاب اندازه د تل لپاره وي؟ ---------- ۲۱۴
د شريعت اصل مقصد څه دي؟ ---------- ۲۱۵
ديني مدرسو ته د زکوة ورکول څنګه دي؟ ---------- ۲۱۷
انجمنو يا تنظيمونو ته زکوة ورکول څنګه دي؟ ---------- ۲۱۷
د غير مسلم په لاس د زکوة ويشل: ---------- ۲۱۸
په زکوة کي بايد مال ورکړل شي او که د هغه قيمت؟ ---------- ۲۱۸
په زکوة کي څنګه مال بايد ورکړل شي؟ ---------- ۲۱۸
آيا حکومت کولای شي چي زکوة کاټ کړي؟ ---------- ۲۱۹
استعمال شوی شی په زکوة کي ورکول څنګه دی؟ ---------- ۲۱۹
د نه خرڅيد و نکي شي په زکوة کي ورکول څنګه دی؟ ---------- ۲۱۹
خراب شی په زکوة کي ورکول څنګه دی؟ ---------- ۲۲۰
د زکوة د روپو پخپله استعمالول ---------- ۲۲۰
د سود له روپو څخه زکوة اداء کول څنګه دی؟ ---------- ۲۲۱
په زکوة کي کومه کرنسئ (نوټ) د اعتبار وړ دی؟ ---------- ۲۲۱
په غير ملکي سکي سره د زکوة اداء کولو طريقه: ---------- ۲۲۱
تر وارله مخه زکوة اداء کول: ---------- ۲۲۲

که یو غریب ته تروخت له مخه زکوة ورکړل شواوبیا هغه مالدار
یامړشو؟-- ۲۲۴
دزکوة له روپو څخه قرض ورکول:---------------------- ۲۲۴
له موجود وروپو څخه به زکوة ورکوي اوکه له نورو څخه؟---------- ۲۲۴
که چاته دزکوة په ورکیدلو اونه ورکید لوکي شک پیداشي:--------- ۲۲۵
په فِي سَبِيلِ الله کي کوم ،کوم خلک داخل دي؟---------------- ۲۲۵
د لګښت ځایونو قدرتي ترتیب:------------------------ ۲۲۷
آیا دزکوة مال به په دغو ټولولګښت ځایونو ویشل کیږي ؟------------ ۲۲۸
دزکوة وصولو نکواصول اوفضائل:----------------------- ۲۲۸
آیا زکوة راټولو نکی هدیه قبلولای شي؟------------------- ۲۳۰
عاملین څوک دي ؟--------------------------------- ۲۳۲
ددوو پوښتنو ځواب:------------------------------- ۲۳۳
عاملین چا دفقیرانو وکیلان کړي دي؟--------------------- ۲۳۴
آیا د مدرسو سفیران (استاذي) په عاملینو کي داخل دي؟---------- ۲۳۴
په څرګند ډول دزکوة اداء کول:------------------------ ۲۳۵
بل ښار ته دزکوة لیږل څنګه دی؟----------------------- ۲۳۵
دمستحق دنه موجودیت په صورت کي د زکوة ځنډولو حکم:--------- ۲۳۶
دزکوة له روپو څخه غریبانو ته تجارت برابرول:--------------- ۲۳۷
دزکوة په نیت د خرڅو نکي شي قیمت کمول:----------------- ۲۳۷
دزکوة روپۍ د فقیرانو دګټي دپاره لګول:------------------- ۲۳۸
چا ته دزکوة ورکول اواخیستل روادی ؟-------------------- ۲۳۸
آیا د مستحق د حال څیړل ضروري دی؟------------------- ۲۳۹
دزکوة زیاتي حقداري مدرسي دي اوکه پوهنتونونه ؟------------ ۳۴۰
ضروري یادونه:---------------------------------- ۲۴۰

عنوان

مخ

خرا بو عقيدو لرونکو ته دزکوة ورکول څنګه دی؟---------- ۲۴۲
اندازاً زکوة ورکول څنګه دی؟-------------------------- ۲۴۳
بي حسا به زکوة ورکول څنګه دی؟---------------------- ۲۴۳
دزکوة دروپو ورکولو دپاره د مياشتي ټاکل:------------- ۲۴۴
لږ، لږ زکوة ورکول څنګه دی؟-------------------------- ۲۴۴
تر واجب شوي زکوة زيات ورکول څنګه دی؟------------ ۲۴۴
آيا زکوة ورکونکي کولای شي زيات ورکړل شوي روپۍ د راروان کال په زکوة کي لګوي؟-------------------------------- ۲۴۵
په زکوة کي وکيل جوړول څنګه دی؟------------------- ۲۴۵
په شرط سره دوکيل نيول:------------------------------ ۲۴۶
آيا وکيل کولای شي نائب ونيسي؟---------------------- ۲۴۶
وکيل ته د زکوة په روپو کي اړول راړول څنګه دی؟----- ۲۴۷
آيا وکيل کولای شي دبل چادزکوة په روپو دځان دپاره څه واخلي؟-- ۲۴۸
آيا وکيل کولای شي خپلو ذي رحمو ته زکوة ورکړي؟----- ۲۴۸
آيا وکيل پخپله زکوة وراخيستی شي؟------------------ ۲۴۹
آيا وکيل زکوة پخپل ځان لګولای شي؟----------------- ۲۵۰
که له وکيل څخه دزکوة روپۍ ضائع شوي:-------------- ۲۵۱
په زکوة کي حيله جوړول څنګه دی؟------------------- ۲۵۲
په حيله کی شرط لګول څنګه دی؟--------------------- ۲۵۲
که په حيله کی تمليک مقصود نه وي:------------------ ۲۵۳
د مسجد د پاره د تمليک حيله جوړول څنګه دی؟-------- ۲۵۴
دحيلي په ذريعه هديري دپاره ځمکه وقف کول:---------- ۲۵۵
دزکوة په روپو سره په هديره باندي قبضه کول:---------- ۲۵۵

په هد یره کی دزکوة روپی لګول څنګه دی؟---------------------- ۲۵۶

عنوان (ف) مخ

په مقد مه یا عدالت کي دزکوة روپی ورکول:------------------------ ۲۵۶
د شیا نو په بدل دزکوة ورکول څنګه دی؟------------------------ ۲۵۶
دزکوة روپی په روژه ماتي یا پیشلمي کي لګول:-------------- ۲۵۸
دزکوة په روپو دیني کتابونو او قرآن کریم اخیستل او ویشل:------ ۲۵۸
دزکوة په روپو دکتابونو اخیستل او وقف کول:--------------- ۲۵۹
دزکوة په روپو اخیستل شوي کتابونه د مطالعي د پاره ایښودل:--- ۲۵۹
دزکوة په روپو دا سکول سامان اخیستل:-------------------- ۲۵۹
دزکوة په روپو درسالي جاري کول څنګه دی؟------------------ ۲۶۰
دزکوة په روپو دکارخانې جوړول:-------------------------- ۲۶۰
دزکوة په روپو د مکان جوړول او بیا ئي غریب ته سپارل:-------- ۲۶۱
د زکوة په روپو سره داجتماع په ذریعه مکان جوړول:------------ ۲۶۲
دزکوة په روپو جوړ شو و کورونو ویشل له شرائطو سره:------------ ۲۶۲
د زکو ة په روپو جوړ و شوو کورونو باندې کمه کرایه اخیستل:------ ۲۶۴
غریب ته په زکوة کي بغیر له کرایي کورور کول:------------------ ۲۶۴
دزکوة په روپو د غریب د کور رغونه:-------------------------- ۲۶۵
له حکومت سره تړلیو مدرسو ته دزکوة ورکول:------------------ ۲۶۵
دا تشکلي مدرسي په نوم زکوة راټولول:------------------------ ۲۶۵
په دې امید چنده کول چي مستحق طالبان به راشي:------------- ۲۶۶
د مدرسي مشرد طالبانو وکیل دی که د ورکونکو؟------------------ ۲۶۷
آیا غریب مهتمم کولای شي مدرسي ته ورکړل شوی زکوة استعمال کړي؟-- ۲۶۸
آیا مهتمم ته دزکوة د روپو په ورسپارلو سره زکوة اداء کیږي؟------- ۲۶۸
د مختلفو ډولونو روپی یو ځای جمعه کول:---------------------- ۲۶۹

د مدرسي د روپو حکم:-- ۲۷۰

عنوان (ص) مخ

په مدرسو کي د زکوة د روپو د لګښت یوه بله طریقه:------------- ۲۷۱
د زکوة د روپو د اوستاذانو په تنخواکي ورکولو یوه لاره:----------- ۲۷۱
د زکوة په روپو د مدرسي د پاره ودانۍ او ځای اخیستل:----------- ۲۷۲
د زکوة روپۍ غریب اوستاذته ورکول:------------------------ ۲۷۲
د زکوة روپۍ خپل اوستادته ورکول:------------------------- ۲۷۳
کوم زده کونکي چي د دیني علم ترڅنګ د شیانو جوړول او نور کسبو نه هم زده کوي:-- ۲۷۴
د مدرسي د قوانینو څخه نه مراعت کونکو طالبانو ته د زکوة ورکول -- ۲۷۴
هغو طالبانو (دیني زده کونکو) ته چي دائي معلوم نه وي چي غریب دی او که شتمن د زکوة ورکول:----------------------------- ۲۷۵
استازي ته د زکوة د روپو بدلون:---------------------------- ۲۷۵
استازي ته د زکوة د روپو استعمال:-------------------------- ۲۷۶
که له استازي څخه د زکوة روپۍ ضائع شوې:------------------ ۲۷۶
طالب العلم ته زکوة ورکول څنګه دی؟------------------------ ۲۷۷
بغیر له ملکیت له پخنځي څخه خوراک ورکول:----------------- ۲۷۷
آیا د مدرسي اوستاذان کولای شي د مدرسي له پخلنځای څخه خوراک وکړي؟-- ۲۷۸
د خاصو طالبانو اشپز ته د زکوة له روپو څخه اجرت ورکول:------- ۲۷۹
د دیني علم زده کونکي ته د سوال کول څنګه دی؟ --------- ۲۷۹
آیا د زکوة ورکولو د پاره د طالب العلم د حال څیړنه ضروري ده؟------ ۲۷۹
که خوراک پوخ کړل شي او په غریبانو وخوړل شي نو زکوة اداء کیږي؟-۲۸۰
مسافر ته د زکوة ورکول او اخیستل څنګه دی؟---------------- ۲۸۱
د مسافر قرض له زکوة څخه اداء کول:------------------------ ۲۸۱

مسافر ته دروپوورکولو په ځای ټیکټ (کرایه ورکول) وراخیستل--- ۲۸۱

عنوان
(ق)
مخ

اذان ویونکی اوامام ته دعشر اوزکوة ورکول څنګه دی:---------- ۲۸۳
درواج له مخي امام ته زکوة ورکول څنګه دی؟------------- ۲۸۳
دزکوة له روپو څخه مبلغینو ته امتیاز یا تنخواه ورکول:-------- ۲۸۴
دتبلیغي جماعت په غړیو دزکوة لګول:-------------- ۲۸۴
نوکر ته دزیاتي تنخواه غوښتنه په زکوة ورپوره کول:---------- ۲۸۵
خادم ته دوخت ترمخه دزکوة په نیت دروپوورپرینښودل:--------- ۲۸۵
خادمي ته دزکوة په روپو ګینه وراخیستل:------------- ۲۸۶
دغریبي انجلۍ په واده کي دزکوة روپۍ ورکول:---------- ۲۸۷
دزکوة له روپو څخه دمړي تجیزاوتکفین کول څنګه دی؟--------- ۲۸۷
آیا مړي ته د کفن ورکولو ثواب به د زکوة ورکو نکي هم وي؟---- ۲۸۷
دزکوة په روپو دمړي قرض اداء کول:--------------- ۲۸۸
دزکوة روپۍ په دي نیت غریب ته ورکول چي مړي ته ئي
ثواب ورسیږي:------------------------- ۲۸۹
خپل غریب خاوند ته زکوة ورکول:----------------- ۲۸۹
د شتمني میرمني غریب خاوند ته دزکوة ورکول: ---------- ۲۹۰
واده شوي میرمني ته زکوة ورکول:----------------- ۲۹۰
هغي کونډي ته دزکوة ورکول چي اولادونه ئي شتمن وي:-------- ۲۹۰
بد حاله میرمني ته دزکوة ورکول:----------------- ۲۹۱
د بد کردارسړي میرمني ته زکوة ورکول:-------------- ۲۹۱
بي روزګارته زکوة ورکول:------------------- ۲۹۱
د معذ ورما شوم پلارته زکوة ورکول:--------------- ۲۹۲
د زکوة روپۍ دغریبوانجو نو په تعلیم کي ورکول:---------- ۲۹۲
دډیرعیال خاوند ته دزکوة روپۍ ورکول:-------------- ۲۹۲

آيا مالدارضرورتمند ته د زكوة وركول روادى؟ ---------- ۲۹۳
عنوان (و) مخ
بي لمانخه ته دزكوة وركول: ---------- ۲۹۴
دنشي عادت لرونكي ته دزكوة وركول: ---------- ۲۹۴
غيرمسلموفقيرانوته زكوة وركول: ---------- ۲۹۵
دغير مسلموپه ښوونځاى كي زكوة وركول: ---------- ۲۹۵
ملحد اومرتد ته دزكوة وركول: ---------- ۲۹۲
مسكين چاته ويل كيږي ؟ ---------- ۲۹۲
يقيني مسكينان څوك دي؟ ---------- ۲۹۷
حكمي مسكينا ن څوك دي ؟ ---------- ۲۹۷
كسب ګروفقيرانوته زكوة وركول: ---------- ۲۹۷
كوم فقيرچي روپى په نارواكاروكي لګوي: ---------- ۲۹۸
شتمن فقيرته زكوة وركول: ---------- ۲۹۹
هغه فقيرته زكوة وركول چي په څه ګټلو قادروي: ---------- ۲۹۹
يتيم خاني ته زكوة وركول څنګه دى؟ ---------- ۳۰۰
د حضورصلى الله عليه وسلم د خاندان نفروته زكوة وركول: ---------- ۳۰۱
سيداوهاشمي ته زكوة وركول روادى اوكنه؟ ---------- ۳۰۱
د چاچي مورسيده وي هغه ته زكوة وركول: ---------- ۳۰۳
څوک چي دنسب شجره نه لري هغه ته زكوة وركول: ---------- ۳۰۳
سيدانوته دزكوة نه وركيد لوعقلي وجه: ---------- ۳۰۳
سيد ته دزكوة نه وركولونقلي وجوهات: ---------- ۳۰۴
سيد ته دسيدزكوة وركول: ---------- ۳۰۵
د سيد ميرمني ته زكوة وركول: ---------- ۳۰۲
د سيدي ميرمني اولادته زكوة وركول ---------- ۳۰۲
دزكوة له مال څخه دسيد قرض اداء كول: ---------- ۳۰۲

آیا په سخت حالت کې سیدّ ته زکوة ورکول کیدای شي اوکنه؟------ ۳۰۷

عنوان (ش) مخ

که سیدّ ته په غلطي زکوة ورکړشو:------------------------- ۳۰۷
شیعیه اوقاد یاني ته زکوة ورکول څنګه دی؟------------------ ۳۰۷
مستحق به څه ډول پیژنو؟--------------------------------- ۳۰۸
ورورپا بل خپل ته زکوة ورکول:---------------------------- ۳۰۸
دکمي آمد ني لرونکي ته زکوة ورکول:------------------------ ۳۰۹
په پلاردزکوة لګولودپاره دورورواسطه کول:------------------ ۳۰۹
ناسکه مور(مَیرِي) ته زکوة ورکول:------------------------ ۳۰۹
خپل ناروااولاد ته زکوة ورکول:--------------------------- ۳۱۰
صرف د شیدوخوړونکي ته زکوة ورکول:----------------------- ۳۱۰
دزکوة په روپو شفاخانه جوړول:-------------------------- ۳۱۱
دزکوة اداء کیدلویوصورت:------------------------------ ۳۱۲
سیلاب وهلیو ته زکوة ورکول:----------------------------- ۳۱۲
قید یانو ته د زکوة له روپو خوراک ورکول څنګه دی؟-------- ۳۱۳
فوجي ته زکوة ورکول څنګه دی؟--------------------------- ۳۱۳
لیږلو په کرایه کي دزکوة روپی لګول:------------------------ ۳۱۳
د غو حضراتو ته دزکوة په ورکولو سره زکوة اداء کیږي:------- ۳۱۴
دغو حضراتو ته دزکوة په ورکولو سره زکوة نه اداء کیږي؟------ ۳۱۲
د قرضو په نوم زکوة ورکول څنګه دی؟---------------------- ۳۱۸
دزکوة روپی په کوم بل عنوان غریب ته ورکول:--------------- ۳۱۹
شتمن ته د هغه شي استعمال چي دغریبي په زمانه کي په زکوة کي
ورکړل شوی وي:-- ۳۲۱
آیا فقیر ته په زکوة کي ورکړل شوی شی غني ته روادی؟------- ۳۲۱

زکوة ورکونکي ته دزکوة اخیستونکي هدیه قبلول څنګه دی؟------ ۳۲۲
دزکوة روپی که غلوواخیستي:----------------------------------- ۳۲۲
عنوان (ت) مخ
دزکوة روپی دپوستخاني یابانک له لاري لیږل:------------------- ۳۲۳
که دپوست له لاري لیږل شوی زکوة ونه رسیدی:------------------ ۳۲۳
په زکوة کي ورکړل شوی شی بیرته اخیستل:---------------------- ۳۲۴
که غیرمستحق ته زکوة ورکړل شو:------------------------------ ۳۲۴

ضروري يادونه:

يواځې لوی خدای ﷻ هغه ذات دی چې، ټول کارونه ئې په پوره معنی بشپړ او مکمل دي خو انسان هغه ناقص او بې توانه موجود دی چې هيڅ يو کار ئې هم بې نمګړتيا نه وي.

ګرانو لوستونکو! که تاسو ته دليکنې، تصحيح، چاپ، جلدسازي او دارنګه په هره برخه کې کومه غلطي په نظر درغله د مهرباني او بشري تقاضا له مخې يې موږ ته زموږ په نمبر يا ادرس خبر راکړئ. ترڅو په دوهم چاپ کښې ئې اصلاح کړو. او تاسو ته لوی خدای ﷻ اجر او ثواب درکړي.

د مکتبه رشيديه سرکي روډ کوئټه لخوا
فون: 081-266223
موبائيل: 0333-7825484

دژباړن سریزه

بسم الله الرحمن الرحیم:

الحمدلله المنزه عن الصاحبۃ والاولاد.خالق المائع والجماد احمدحمداً یفوق الاعداد واصلي علی رسوله المبعوث الی جمیع العبادوعلی ال ومن تبعهم الی یوم المیعاد .

شایدزه دیوبنده په حیث دخپل خدای جل جلاله ددغه رنګه نعمتونود شکراداء کولوتوان ونه لرم،اودهغه داداء دپاره داسي الفاظ ونه لرم چي ورباندي هغه رنګه شکراداء کړم څنګه چي حق دی؛خوداچي دقدرت په اندازه عمل دانسان مکلفیت دی،نوزه دخدای جل جلاله ډیرشکراداء کوم اودهغه حمدوایم چي زماپه شان بي اهلیته چاته ئي دداسي یوکتاب دژباړي توفیق راکړچي دډیري مُدي راپه دیخوا دپښتوژبودپاره یوه داسي اړتیاوه چي هریوه ئي شیبه په شیبه دورر سیدلولارڅارله.

نوموړی کتاب (چي دهند میشتي مدرسي (دارالعلوم دیوبند) تکړه استادمولنامفتی قاري محمدرفعت قاسمي صاحب ئي دراټولولو،ترتیب اوڅیړني زیارایستلی اوصرف دخپلومسلمانوورونو دلارښوونی اوپوهاوي دپاره ئي مخلصانه عرق ریزي کړي ده) دوخت ډیروهغوپوښتنوته چي له انسان سره دزکوة اوصدقوپه اړوند پیداکیږي په خپله زرینه علمي ځولۍ کي ځوابونه راوړي دي. ډیرداسي څه شته چي ددي کتاب دلوړارزښت اوپه عواموخواصوکي دمقبولیت شاهدي ورکوي چي په مثال راوړلوکي ئي په اردوژبه کي دځلورو لویوچاپونکوادارورقابت یادولای شو. دقاسمي صاحب دي زیارچي له هري مسئلي سره ئي دمشهوروعلماؤ رحمة الله علیهم دتصانیفو(فتاوی ؤ) حوالي راوړي دي دکتاب شتمني لـه بي باورئ څخه ژغورلي ده

اودهرهغه چادپاره ئي چي له شک سره مخ کيږي لوړمراجع په ګوته کړي دي. ددغه کتاب په اردوژبه چاپ شوي جلدونه له ځان سره دوخت دمشـهوروشيرولکه ددارالعلوم دمفتي اعظم فقيه العصرمولانامحمودحسن (قدس الله سراه) ددارالعلوم دمشرمولانامفتي نظام الدين (غفرالله له) اودمولانامفتي ظفيرالدين صاحب زړه راښکونکي تقريظونه هم لري چي پکښي دقاسمي صاحب په کارونوباورڅرګند شوی اودهغه دخدمتونوپه لوړکچ ستاينه شوي؛ خودلته ددوئ يادلړله دي خاطره په څوتوروکي وشوچي دکتاب دحجمي زيادت مخنوی وشي. بايدووايم چي که څه هم دزکوة اوصدقو مسئلي په نوروکتابونوکي هم په زيات شمير موندلای شو، خوله دي امله چي دپښتني ټولني په وګړوکي دچادپاره داګرانه، اوچادپاره بي امکانه ده چي دبيلابيلوژبودکتابونوله خورو، ورو مضامينو څخه خپل هدف ترلاسه کړي ددغه کتاب دپښتوته ژباړلواقدام وشوترڅودوئ دزکوة دهري پوښتني دځواب دپاره دغه يوکتاب ولټوي چي دژباړلوبارئي د(نورالقرآن علمي اداري) له خوا څخه زماپه اوږوواچول شو؛ لهذا امانه يوداچي په دغه ترجمه کي، بلکه په ټولوکي له خپل هراړخيځ توان څخه کاراخيستی اوهره لحظه مي په دي اړوندفکرکړی، خوبياهم له هغه يقين څخه ډيرليري والی احساسوم چي زمادکارد پوره والي اوسموالي په اړه به ترلاسه کيږي ،ځکه چي انسان اوخطأ سره دوه نه بيليدونکي شيان دي. نوځکه په دي اميديم چي کۀ قدرمن نظرته موپه دغه کتاب کي څه زيادت ياکموالی درشي، نوداسلامي مسئوليت له مخي مونږورڅخه خبرکړئ.

اوپه اخيرکي اړه بولم چي له دي بهيرسره دډاکترسيف الرحمن صاحب له هغوپرله پسي مرستوڅخه مننه وکړم چي هيرول به ئي زمادپاره ناشکري وي.

دنورالقران اداري لخوا څوګرښې

له لوی خدای جل جلاله څخه زیات راضي یم چې دقاسمي صاحب داتلسورسالود پښتوژباړي لړۍ پوره کیدونکي ده مایقیناً دانساني توان له مخې داژباړه دتصحیح په نیت په کمپیوټر کې ټکي په ټکي مطالعه کړه ، خوبیاهم چاچي داکار کړی وي .هغه ته ښه معلومیږي چې دهرڅو مره کوشش باوجودغلطیاني پاته کیږي ، ځکه پرمادا سې واقعه هم راغلي چې ټول کتاب مې تصحیح کړي خوپه غټ روښانه عنوان کې غلطي راڅخه پاته شوي ده ،نوځرنګه چې مخکې ژباړن (حصیف صاحب) داعذر وړاندي کړي ،زه هم په څو ،څوځله داعذروایم اوغوښتنه مې هماغه غوښتنه ده چې موږ ته خبر راکړئ ترڅوپه دوهم چاپ کې تکرار نه شي ،اوبله خبره داهم کوم چې داکتاب یوه نوي ترجمه ده چې په لمړي ځل دپښتولوستونکوورونواوخویندومخته وړاندي کیږي ،نوزماله ټولو کتونکو څخه داهیله ده چې یوائې په دي غاړه ونه باسي چې دکتاب سراوپاي اوځه برخه فهرس دمصنف اوژباړن نوم وګوري اوبس. ځکه په دي کتاب کې رشتیاهم داسې جزیي (وړي وړي مسئلې) اوجنجالي مسئلي اونادري مسئلي راغلي چې په لویو کتابو کې به ئې موږ ډیر په ګرانه پیداکوواوځان پري پوه کوومثلاً سیدانوته دزکوة په اړه ،دګیڼو زکوة ، دمعدنونوزکوة ،دمدرسودا ستازیو وکالت ، په ډاکخانه کې زکوة لیږل ، اوداسې نورچې په رشتیاهم دیوه لوي عالم لپاره په لویو عربي فتاواوو کې ئې پیداکول اوحکم راایستل یو ګران کار دي.نوره خبره نه اوږدوم صرف یوزیري لاهم درکوم چې **دشرک اوبدعت** رساله دملاقات اداب رساله دسفرمسائل داوداسه مسائل داعتکاف مسائل ددي لړۍ اخیري رسالي دي ،چې دلوي خداي په مرسته به په ډیر لندوخت کې له چاپه راووزي - ستاسودښې دعااوزیاتومرستوپه هیله:-

دنورالقرآن اداري خادم

ابوخالد مولوي عبدالاحد(مجروح)

۲۰۰۷ میلادي کال دجنوري دمیاشتي(۲۵)مه

دهجرت مینه پښتون اباد:کوټه

اهداء :

دټولو هغو مؤمنانو په نامه چې خاص دخدای جل جلاله دپاره دهغه له محتاجوا وبې وسه بندګانو سره په خپلو زکاتونو، قربانیوا وصدقو مرسته کوي ؛ اودهغو سپیڅليو په نامه چې ترخپل سپیڅلي رب جل جلاله خپل ارمانونه اوځانونه قربانوي. (عبدالملک حصيف)

اعوذبالله من الشيطن الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ٣٤ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ

لند تفسير: يعنې کوم خلک چې سره او سپين زر جمعه کوي. او هغه د پاک خدای ﷻ په لاره کې نه لګوي ، نو هغه ته د دردناک عذاب زيرى ورکړئ. د ولاينفقونها په لفظ کې د دېته اشاره شوې ده چې کوم خلک چې يوه ضروري اندازه د دنياد الله ﷻ په لاره کې خرڅوي ، نو بيا هغه پاته راټول کړل شوى مال د هغه لپاره په ضرر کې نه دى. پخپله حضور صلى الله عليه وسلم په يوحديث شريف کې فرمايلي دي چې د کوم مال چې زکوة وايستل شي ، نو هغه په (ماکنزتم) کې داخل نه دى ، (ابوداؤد ، احمد وغيره) څرنګه چې ښرګنده شوه چې د زکوة ورکولو ورستو چې کوم مال پاته کيږي د هغه جمعه کول ګناه نه دي ، همدغه مسلک د جمهورو فقهاؤهم دي.

په ايت شريف کې د دغه دردناک عذاب تفصيل په لاندې ډول راغلى دى: يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ

يعني زکوة نه ورکونکو ته به د قيامت په ورځ دا دردناک عذاب وي چې کله د هغو راټول کړل شوي سره او سپين زر د دوزخ په اور باندې ګرم کړل شي او بيا ورباندې د هغو تندي (تندې) څنګونه او شاګاني وداغلي شي او هغوته د ژبنى سزا ورکولو په ډول وويل شي چې دا

هغه څه دي چې تاسو جمعه کړي ؤ د خپلو ځانونو لپاره ، نو خپله راټوله شوې شتمني وڅکئ - له دې څخه معلومېږي چې جزاء د عمل عين عمل دی - کومه شتمني چې په ناروا ډول تر لاسه شوې وه ، او بله په سم ډول تر لاسه شوې وه خو زکوة ورڅخه نه ؤ اداء شوی ، نو پخپله هغه سرمايه د هغو خلکو لپاره عذاب وګرځېدله.

په دغه ايت شريف کې د داغ لګولو لپاره د تندو ، څنګونو او شاګانو ذکر شوی دی - د دې دوې وجې کېدای شي . لومړی دا چې له دې څخه مراد ټول بدن دی . دوهم دا چې دغو ځايونو ته شايد په دې وجه خاص والی ورکړل شوی وي چې هغه بخيل انسان ته (چې خپل مال د الله ﷻ په لاره کې خرڅ کول نه غواړي چې کله يو غريب يا زکوة غوښتونکی راشي ، نو تر ټولو ړومبی د هغه په تندي کې د خفګان علامې ښکارېږي ، بيا له هغه څخه د نظر اړولو لپاره ښی او کيڼ اړخ بدلوي رابدلي ، خو که سربېره په هغه هم سوال کونکی لاړ نشي ، نو بيا ورته شا ورګرزوي نو ځکه تندي ، څنګونه او شاه دغه عذاب لپاره خاص کړل شوي دي. (معارف القرآن ۴ جلد ۳۲۳ مخ)

زکوة :

زکوة په لغت کې پاکي ، برکت او زيادت ته ويل کېږي ا د شريعت په اصطلاح زکوة د خپل مال د هغې ټاکلي اندازې چې شريعت مقرره کړېده بل مستحق مالک ګرزولو ته ويل کېږي ، د زکوة د لغوي او اصطلاحي معني له پوهاوي وروستو بايد په دې هم پوه شو چې دغه کار (يعني له خپل مال څخه د شرعي ټاکل شوې اندازې بل څوک چې مستحق وي مالک جوړول) د مال هغه برخه چې له اصلي مالک سره

پاته کېږي پاکوي. په هغې کې د پاک خدای ﷻ له طرفه برکت اچول کېږي ، او د هغه دغه مال یودا نه چې په دنیاکې ډېرېږي بلکه پاک خدای ﷻ د هغه د اخیرت دورځې په ثوابوکې هم زیادت کوي. او دهغه مال خاوند له ګناهونو او نورو بدو کارولکه بخیلتوب او نورو څخه پاکوي ، نو ځکه دغه کارته زکوة ویل کېږي ، ((زکوة)) ته صدقه هم ځکه ویله کېږی چې دا کار د خپل مال د یوې برخې دورکونکي د ایماني دعوي د سمون او ربښتنولی دلیل دي.
(مظاهر حق جدید ج ۲ – ۴۸۳ مخ – کتاب الفقه – ۱ ج ۹۵۸ مخ)

د زکوة تعریف او تفسیر:

په شریعت کې له زکوة څخه مطلب دا اخیستل کېږي چې (یوداسې غریب او محتاج څوک د خپل مال د یوې تاکل شوې اندازې مالک ګرزول چې نه د هاشمي کونی (یعنې سید)وي ، او نه له شرعي پلوه د هغه غلام وي ، او نه تر د غي ورکړي له مخه کوم دنیاوي سازشونه او ګټي وي ، اونه دا د څه شي په بدله کي وي . (عالمګیري ۴ج ۳ مخ بحواله تبین الحقائق)

مسئله : مسلمان مستحق به په داسې ډول د زکوة د مال مالک ګرزوي چې د زکوة ورکونکي هر ډول ګټه اخیستنه له هغه ماله څخه قطعه شي ، دا وجه ده چې نه زکوة ورکونکی زکوة خپل اصل لکه ، پلار ، مور ، نیکه او انا ته ورکولای شي ، او نه یې خپلوفرعو لکه زوی ،لور لمسي او لمسی ته ورکولای شي – ځکه چې هغوته په ورکولو سره یې ګټه بېرته زکوة ورکونکي ته رسېږي. (درمختار ۲ج ۲ مخ)

زکوة او د هغه ثبوت:

زکوة د اسلام له ارکانو څخه پنځم رکن ، یا د اسلام له بناؤ څخه پنځمه بناء ده چې په هر هغه چا باندي فرض عین دی چې د زکوة لپاره

تاکل شوي شرائط يې پوره کړي وي – (د زکوة ټول شرطونه او معلومات په راتلونکومخونو کې کتلای شئ)
زکوة په هجري سنه (٢) کې فرض شوی دي چې په اسلام کې د هغه فرض کېدل په هرحال ټولوته معلوم دي د هغه فرضيت له کتاب ، سنت او اجماع څخه ثابت دي. پاک خدای ﷻ په خپل سپېڅلي کتاب کې د هغه په اړوند فرمايي (واتوالزکوة) يعنې زکوة اداء کړئ–
او په حديثو کې هم د زکوة د ګڼو حکمونو ثبوت شته. چې له هغو څخه د سرور کائينات دغه مبارک ارشاد يادولای شو چې د اسلام بنياد پر پنځو شيانو ولاړ دی ، (چې له هغو پنځو څخه يو زکوة دي) همدا رنګه دغه حديث هم دی چې امام ترمذي د سليم بن عامر رضی الله تعالی عنه په روايت راوړی دی هغه وايي چې ((ماله ابوامامه رضی الله تعالی عنه څخه واورېدل چې هغه وويل چې ما دحضور صلی الله عليه وسلم د حجة الوداع تقرير اورېدلی د ي چې پکښې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلی دي چې له الله ﷻ څخه ووېرېږئ خپل پنځه وخته لمونځ کوئ . کله چې د رمضان المبارک مياشت راشي نو روژه نيسئ ، د خپل مال څخه زکوة اداء کوئ او د خپل مشرفرمانبرداري کوئ ، نو تاسو به جنت ته داخل شئ)) سربېره پر دې نورهم د دغه مضمون لرونکي حديثونه شته – پاته شوه د اجماع خبره ، دغه ټول امت په دې خبره هم غږی دی چې زکوة د اسلام له پنځو بناء ګانو څخه يوه بناء ده ، چې د خاصو شرائطو لرونکی دي.
(کتاب الفقه ١ ج ٨٥٩ مخ)

مسئله : درمختار او شامي نومي کتابونه ليکي چې په قرآن کريم کې دزکوة حکم له لمانځه سره (۳۲) ځايه راغلی دي - او دا چې بغير له لمانځه د زکوة يادونه څو ځايه شوې ده ، دايې نه دي ليکلي.
(فتاوي دارالعلوم ۶ج ۱۴مخ)

څه وخت د زکوة په حکمونو پوهاوی فرض دی؟

مسئله : انسان چې تر څه وخته د زکوة د نصاب خاوند نه وي ګرزېدلی (يعنې اوه نيمې ۷ تولې سره زر چې ۸۷ ګرامه او ۴۷۹ ملي ګرامه کېږي ، او يا ۵۲ دوه پنځوس تولې سپين زر چې ۶۱۲ ګرامه او ۳۵ ملی ګرامه کېږي او يا د دغو د قيمت په اندازه نغدي روپۍ او يا د تجارت يا د بل څه سامان خاوند نه وي) نوتر هغه ورباندې په عملي ډول د زکوة حکمونه زده کول فرض او ضروري نه دي . خو د زکوة د فرضيت عقيده لرل په هر حال ورباندې فرض دي - او کله چې د دومره شتو خاوند شو چې زکوة ورباندې لازمېدو ، نو هغه وخت زکوة عملي زدکول ورباندې فرض شو - (په هغه وخت کې د حکمونو زده کولو) قيد ځکه ولګول شو چې د عقيدې تر حده خو هر چاته د زکوة د فرضيت اقرار ضروري دی.

زکوة څه وخت فرض شو؟

د احاديثو او تنبانو ښخه دا څرګندېږي ، او د اسلام د پنځو بناء ګانو د تاريخ په تشريح کې د دې تائيد دي چې تر ټولو له مخه پنځه وخته لمونځ د معراج په مبارکه شپه پر مسلمانانو فرض شو . بيا په هجري کال ـ۲ـ کې په مدينه منوره کې روژه فرض شوه ، او تر څنګ يې سرسايه ه فرض شوه ، تر څوروژه لرونکی له چټياتو کارو او بې ځايه

خېرو څخه پاک شي ، او د هغې په سبب د اختر په ورځ د مسکينانو سره مرسته وشي. وروستوله دې څخه د نصاب او اندازو زکوة فرض شو . مگر په دې بندې کوم قطعي دليل نه دی چې د زکوة په اړوند دغه حدود (limitatid ns) په کوم کال کې ټاکل شوي دي.

(فقه الزکوة۱ج-۱۰۱مخ) (و فتاوي دارالعلوم ديوبند ۲ج ۴۱ مخ)

د زکوة په فرضيت کې صحيح قول دا دی چې د هغه د امر نزول په اولينو حالاتو د اسلام کې شوی ؤ ، څرنگه چې د دې لپاره دليل د تفسير ابن کثير امام د سورة مزمل دغه ايت (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ) راوړی . ځکه چې دغه سورت د وحی د پيل له بالکل لوړنيو سورتونو څخه دي. په هغه کې د لمانځه تر څنگ د زکوة حکم هم دی البته د حديثو له روايتو څخه داسې معلومېږي چې دا سلام په پيل کې د زکوة لپاره خاص نصاب يا خاصه اندازه ټاکل شوې نه وه ، بلکه هر هغه څه چې د يو مسلمان له خپلو ضرورتو څخه به زيات شول هغه به يې ټول د پاک خدای ﷻ په لاره کې لگول. د نصابونو ټاکل او زکوة د اندازې بيان له هجرت څخه وروستو په مدينه منوره کې شوی دی. او بيا د زکوة او صدقو د راکړې ورکړې نظام له حکمو سره د مکې له فتحې وروستو عملي شوي دي په دغه ايت کې د اصحابانو او تابعينو په اجماع د دغې واجبې صدقې د لگولو د ځای بيان دی ، کوم چې د لمانځه په څېر په مسلمانانو باندې فرض دي ځکه چې کوم ځايونه د لگښت چې په دغه ايت کې ښودل شوي دي ، هغه د فرضي صدقې د لگښت ځايونه دي. د رواياتو د صراحت په بناء په نفلي صدقو کې ډېره فراخي شته ، هغه په دغو اتو ځايونو د لگښت باندې راکوتاه شوي نه دي — (معارف القرآن ۴ ج ۳۹۴ خ)

د زکوة حکم په پخوانیو شریعتونو کې

د زکوة د دغې لوړ اهمیت او ګټورتیا په وجه د هغه حکم د پخوانو نبیانو په شریعتو کي هم د لمانځه سره سم ؤ . په سورت انبیاء کې د حضرت ابراهیم او د هغه د زوی (حضرت اسحق) او د هغه د زوی (حضرت یعقوب علیهم السلام) د یادوني تر څنګ دا رنګه ارشاد مبارک فرمایل شوی دي (وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ۷۳)

ترجمه : او ولېږو مونږ دوی ته حکم د نیکي کولو (په خاص ډول) د لمانځه درولو او زکوة ورکولو.

همدا رنګه په سورت مریم کې د حضرت اسماعیل (علیه السلام) په اړوند ارشاد مبارک دي (وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ) او ؤدی چې امر یې کړی ؤ خپل اهل ته په لمانځه او زکوة سره) د قرآن کریم له دغه ایت نه څرګندېږي چې لمونځ او زکوة د همېشه لپاره د اسماني شریعتونو خاص ارکان او شعائر پاته شوي دي. خو د هغود حدودو، ټاکنو او تفصیلي حکونو تر مېنځ فرق بیا بله خبره ده — او دا رنګه فرق زمونږ د شریعت په اولینو او اخېرینو حالاتو کې هم ؤ د مثال په ډول د اسلام په پیل کې به هر فرض لمونځ دوه رکعته ؤ ، خو وروستو بیا له سهاره بغیر د نوروټولو وختونو رکعتونه زیات شول. دغه رنګه تر هجرت له مخه په مکه مکرمه کې د قیام په زمانه کي هم د زکوة حکم ؤ چې د سورت نمل ، سورة لقمان او سورة مؤمن په ابتدایي ایتو کي د ایمان د خاوندانو د لازمي صفتونو په ډول د لمانځه درولو او زکوة ورکولو یادونه شوې ده. (معارف الحدیث. ۴ ج ۲۳ مخ)

د مکي مکرمې په دور کې د زکوة مطلب

مګر د مکې مکرمې په دور کې د زکوة مطلب صرف داؤ چې د الله ﷻ په محتاجوبندګانو باندې او دخير په نوروکارونو خپله ګټه ولګوله شي . د زکوة د نظام تفصيلي احکام هغه وخت نه ؤ راغلي ، وروستو له هجرته په مدينه منوره کې په دغه ډول زکوة راڅرګند شو ؛نو کومو تاريخ ليکونکو او مصنفينو چې دا ليکلي دي چې د زکوة حکم تر هجرت دوه کاله وروستو ، او په دغو دؤکالو کې راغلی دي د دې مطلب به غالباً دا وي چې د زکوة حدود ټاکنې اوتفصيلي حکمونه په دغه وخت کې راغلي دي . کنه دزکوة مطلق حکم خو په پوره يقين سره د اسلام په لومړنی دوره کې تر هجرت پوره له مخه راغلي ؤ ، مګر د زکوة د نظام تفصيلي مسئلې ، حدود او ټاکنې تر هجرت وروستو واقع شوې او په مرکزي ډول خود راکړې ورکړې نظام په هجري کال (۸) کې قائم شو - (معارف الحديث ۴ج ۲۴ مخ) د اسلامي قانون په تاريخ کې مشهوره خبره دا ده چې زکوة په مدينه منوره کې فرض شوی دي نو له دې خاطره دا پوښتنه راپورته کېږي چې دغه خبره له هغو سورتونو سره چې په مکه کې نازل شوي دي څومره هم غږې ده .د دې پوښتنې ځواب داسې دی چې دزکوة يادونه چې کومه په مکه مکرمه کې په نازل شو سورتو کې شوي ده هغه يعينه دغه زکوة نه دي چې بيا وروستو په مدينه منوره کې فرض شوی دی چې ځانله ټاکلي اندازه او معلوم حدود لري او دهغه د را يو ځای کولو او د هغه د سم لګښت ځايونو لپاره کار کونکي ولېږل شول او يومشرتابه به د هغه د نظم چاري سنبالولې د مکې مکرمې په دور

کې چې کوم زکوة ؤ هغه مطلق ؤ او پکې حدود او قیود نه ؤ او د هغه مدار (راڅرخېدنه) د خلکو په ایمان ، د هغو په شعور او د هغو د ورورګلوۍ په احساس سره وه ، او هغه وخت به له مؤمنانو سره په بنه چلند کې کله کم لګښت کېدلو او کله به زیات . (فقه الزکوة ۱ ج ۸۲ - یوسف قرضاوي)
د مکې مکرمې په دوره کې د مسلمانانو اسلامي دعوت په انفرادي ډول ؤ او هغه د دغه دعوت په بناء له جامعې څخه پرې شوي او ځانله ځانله شوي ؤ ، خو کله چې مسلمانان مدینې منورې ته ورسېدل ، نو په یو تنظیم شوي ډول په ګډه صورت سره راغلل او په مدینه کې د مسلمانانو د مشرتابه تشکیل جوړ شو ، او هغوی په سر دقدرت راغلل ، نو ځکه خو بیا د اسلامي اساساتو او نورو هم په نوي صورت حال کې د عاموالي او مطلقیت ځای د حدلرلو او خاصوالي صورت غوره کړ او کوم څه چې پخواتر دې صرف د لارښوونې لپاره هدایتونه ؤ هغو د لازمیت او قانونیت ډول غوره کړ ؛ او د دغو قوانینو د اجراء لپاره له ایمان او یقین سره سره له واکدارۍ او زور څخه کار اخیستل هم یوه ناعلاجي شوه . دغه رنګه مدینې منورې ته له راتلو سره سم د زکوة ډول هم بدل شو هغه په دې سره چې شارع (علیه السلام) (یعنې حضور صلی الله علیه وسلم) د هغو مالونو حد و تاکی په کوم کې چې زکوة ورکول فرض دي ، او د هغه د فرضیت شرطونه او د هغه لازمي اندازې بې معلومې کړې ؛ د هغه د لګښت ځایونه یې په ډاګه کړل ، او د هغه بنه تنظیم او کاري دائرې لپاره یې د عمل لائحه وفرمایله.
(فقه الزکوة ۱ ج ۸۲ مخ)

د زکوة درې اړخونه

په زکوة کې د نېکۍ او ګټې درې اړخونه شته – يو دا چې په څه ډول يو مؤمن د لمانځه په قيام رکوع او سجدې سره د خپل خدای ﷻ په وړاندې د خپلې بندګۍ، خوارۍ، او عاجزۍ ښکارندوي په خپل وجود، روح او ژبه سره کوي تر څو د الله ﷻ خوشحالي، رحمت او نږدېکت حاصل کړي – په همدغه ډول د زکوة په اداء کولو سره د هغه په دربار کې خپل نذري مال په دغه غرض وړاندې کوي، او د دې خبرې عملي ثبوت وړاندې کوي چې هغه څه چې له ما سره دي هغه زما خپل نه، بلکه دا ټول د خدای ﷻ دي، او په دې سره يقين هم لري. او د خدای ﷻ د رضاء او نږديکت حاصلولو لپاره هغه قربانوي او نذرانه کوي. د عبادتونو په لړکې زکوة هغه عبادت دی، او د دين او شريعت په خاصه اصطلاح (په عبادتونو) کې د بنده هغو عبادتونو ته ويل کېږي له کوم نه چې خاص مقصد او موضوع د خپل خدای ﷻ په حضور کې د خپلې بندګۍ او علويت د تړاو ظهور، او د هغه په ذريعه د الله ﷻ رحم، مهرباني او نږديکت پيدا کول وي –

د زکوة دوهم اړخ دا دی چې د هغه په ذريعه الله ﷻ د غريبو او بې وسه بندګانو خدمت او مرسته کېږي چه له دې پلوه زکوة د اخلاقياتو څخه يو مهم ترين باب دی. درېيم اړخ د زکوة د ګټورتيا دا دی چې هغه د ال د محبت او دولت پرستې چې يوه ايمان وژونکې او ډېره مهلکه روحي ناورغي ده) علاج او د هغه په سبب نفس د هغوی له ناوړه اثراتو څخه پاکېږي. (معارف الحديث ۴ ج ۲۰ مخ)

د زکوة یو بل مقصد

اسلام دانه غواړي چې دولت دیوې ډلې تروا ک لاندي راشي یا په سوسایټي (ټولنه) کې کومه داسې طریقه پیداشي چې دولت په خزانو ، خزانو سره یوځای کوي بلکه اسلام د تل لپاره دولت په ګردش او چلند کې غواړي ، او هغه باید د قوم او ملک په ټولو خلکو کې خپور او وېشل شوی و اوسي - همدا وجه ده چې اسلام د ورثاؤد تقسیم او اسهامو(برخو) قانون نافذ کړی دي . او د نړۍ د نورو قومونو په خبر یې د کورنۍ د یوه نفر په واک کې نه ده وراچولې - کله چې یو څوک له دنیا نه سترګې پټې کړي ، نو د هغه دولت (شتمني) (چې تر دغه وخته د یوفرد په لاس کې وه) اوس په وارثانو کې د وېش له امله په څوځایو کې خپرېږي - همدا رنګه بیا په یو او بل پسې د هر وارث بیا بل وارث هم وي او دغه شتمني په پرله پسې ډول د وېشلو او خپرېدلو په حالت کې وي (حقیقت زکوة ۲۰ مخ)

له زکوة څخه دمنکر حکم

دزکوة دغه لوړ اهمیت ته په نظرسره دفقهید علم علماؤ فرمایلي دی چي له زکوة څخه او دهغه له فرضیت څخه منکر کافر دی ، او په پوره ډول له اسلامه وتلی دی. په دغه سلسله کي امام نووي رحمة الله علیه فرمایلي دي چي که یوداسي څوک چي په ډیر نژدي وخت کي یي ایمان راوړي ؤ ، اویاخو یي ایمان پخوا راوړي ؤ خو له ښهر څخه لیرې په داسې غره یاځنګل کي پیدا شوي او لوی شوي و و چي هلته یي دزکوة په اړوند معلومات نشوای تر لاسه کولای ، او بیا یي دزکوة له فرضیت څخه انکار کاوو ، اوهغه یي نه اداء کاؤ ،نو هغه ته باید لمړي

دزکوة دفرضیت وجي ، او بیا دهغه اهمیت وروښودل شي ، خو که له دې سره سره بیا هم پخپله وینا دانکار ولاړ ؤ ، نو په هغه دي د کفر حکم ولګول شي خو که یو څوک په مسلمانه ټولنه کې اوسېدو او د زکوة په فرضیت باندې عالم ؤ خو د دې باوجود یې نګار کاؤ ، نو دغه کافر کېږي او دربانديې به د مرتد حکمونه جاري کېږي یعنې لومړی به هغه ته ویل کېږي چې له دې خبرې واوړی او توبه وکاږي ، خو که بیایې هم توبه ونه کیښله ، نو ودې وژل شي . څکه چې د زکوة د فرضیت علم لازمي دي — او بیا دهغه د علم باوجود له هغه څخه انکار کول د الله ﷻ او د هغه د استاذي (ص) تکذیب دي (المجموع ٥ ج ٣٣٤ مخ)

لنډه دا چې له زکوة څخه د منکرینو په اړوند ښکاره شرعي حکم موجود دي او اجماع هم په دغه قول سره ده (فقه الزکوة ا ج ١٣٠ مخ -کتاب الفقه ا ج ٩٥٩ مخ).

له زکوة نه ورکونکو سره جنګ کول :

د اسلام مبارک دین صرف په دې سره بسوالی کړی نه دي چې له زکوة نه ورکونکو څخه دي مالي تاوان واخستل شي او یادې هغوی ته تعزیري (د ترټني)سزاګانې ورکړلي شي ؛ بلکه که یوه زوروره ډله د سر غړوني په غوره کولو سره د زکوة له ورکولو څخه انکار وکړي ، نو اسلام مسلمانانو ته له هغو سره د جګړې حکم ورکړی دي . او د دغه فرض د اداء کولو لپاره یې له ځان وژلو او وینو بهولو څخه منعه نه ده کړې — او حال دا دي چې داسلام راتګ د دې لپاره دي چې د انسانانو د ژوند ساتنه پکې وشي . خو هغه وینه چې د حق ژوندي کولو پخاطر وبهېږي هغه هېڅکله بې ځایه نه ضائع کېږي — او د الله ﷻ په لاره کې قتلېدونکي د خدای ﷻ په څمکه کې د عدل راوستولو

پخاطر مړه کېدونکي کله هم نه مړه کېږي ؛ او هغه روحونه چې د الله ﷻ او دهغه د رسول (ص) د نافرماني په وجه ، او د هغو دحق نه اداء کولو ، اوکړي وعدې نه پوره کولو په بناء له مینځه ځي هغه له دې وجې چې دوی هغه ساتنه چې اسلام ورته ورکړې وه د خپل بد چلند او بدي کړې لارې په وجه له مېنځه وړي. (فقه الزکوة ۱ج ۱۱۱مخ)

د بغاوت او سرغړوني په ډول له زکوة څخه انکار کونکو سره جګړه کول په صحیحو حدیثونو او د اصحابانو له اجماع څخه ثابت ده.

وروستو له وفاته د حضور (صلی الله علیه وسلم) ، حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله تعالی عنه) له هغو عربو سره چې د زکوة په نه ورکولو به یې ټینګار کاؤ هم دغه کردار غوره کړ او لویو اصحابانو د هغه موقف تائید کړ او ورسره یې د زکوة نه ورکونکو په جګړه کې ګډون وکړ، تر دې چې هغه شمېر اصحابان هم په دغه جګره کې ورګډ شول چې په لومړی ځل د حضرت ابوبکر صدیق له نظر سره د جنګ په باره کې په یو نظرنه ؤ او په دغه ډول په اسلامي شریعت کې د زکوة له نه ورکونکو سره جنګ کولو یو ټولنیز ډول خپل کړ ، ځکه چې له هغو سره د جګړې کولو لپاره ده حضرت صدیق (رضی الله تعالی عنه) ډېر دلائل راوړل ، تر څو ډېرو اصحابانو د هغه دغه نظر تائید او په هغه سره د ټولو اجماع وشوه . (المجموع ۵ج ۳۳۴ مخ)

ولي حضرت ابوبکرصدیق له زکوة نه ورکونکوسره جنګ وکړ؟

له زکوة نه ورکونکوسره د حضرت صدیق (رضی الله تعالی عنه) جنګ غالباً له دې پلوه ډېر ارزښتناک وي چې په انساني تاریخ کي دا لومړی ځل ؤ چې یو حکومت او مشریزه د ټولني د بې وسه وګړو او د مسکینانو او غریبانو د حقونو دورکولو لپاره جګړې کولو ته تیاره

شوې وه ، د داسې تاريخ په لمنه کې چې همېشه به د ټولني زوروري طبقې کمزوري طبقې خوړلې او حاکمان او اميران به کله د غريبانو اومسکينانو په حال پسې نه ګرځېدل. بلکه ډېر ځله به دوخت حکومت د شتمني طبقې ملاتړ کاؤ . (الاماشاأ الله) (فقه الزکاة: ١ ج ١١٥ مخ)

د اسلام او د غربت د مسئلې حل :

په څه ډول چې اسلام د ناداری د مسئلې حل ، او دبې وسه ، کمزورو محتاجانو د کفالت نظام وړاندې کړی دي ، نو دهغه مثل په هېڅ بل آسماني او انساني مروجه قوانينو کي نه تر ستر ګو کېږي ؛ او د اسلام چې په دغه بهير کي کوم دروزني نظام او رهنمايي ورکړې ده ، او کوم قوانين او انتظامات يې ورته کړي دي او بيا يې د دغو قوانينو او انتظاماتو د اجراء او عملي کولو کومي قاعدې انسان ته ښودلې دي نو د دنيا په هېڅ بل قانون او مذهب کې د دې مثال نشته.

دا چې اسلام د غربت د مسئلې حل ته څومره توجه کړې ده ، او څومره زيات يې د دې خبري اهتمام کړی دي ، نو دا اندازه له دې خبري څخه معلومولای شو چې اسلام په خپل ډېر لومړني پړاو کې چې څو په شمار مجبور او بې وسه مسلمانان يې لرل ، او د اسلام د بلني د قبلولو د جرم په بدله کې به يې راز راز دردونه او ظلمونه په ځانو تېرول ، چې نه يې کوم سياسي وجود لاره او نه ورته کوم اقتدار حاصل ؤ په داسې حال کې يې د غريبانو په طرف پوره پام واړاؤ ، او قرآن کريم په دغه سلسله کې ډېر مهم هدايات وکړل ، کله به قرآن کريم د دغي مسئلې يادونه د (طعام مسکينٍ) (خوراک ورکول مسکين ته) په الفاظو سره کوله او کله به يې د الله ﷻ له ورکړل شوي

رزق څخه بل چاته د نفقې ورکولو نصیحت کاؤ ، او کله به یې د سوال کونکي او محروم د حق اداء کولو حکم درکاؤ او کله به یې د مسافر او مسکین د حق په اداء کولو ټینګار کاؤ او کله به یې بیا د (ایتاء زکوة) یعنې زکوة ورکولو عنوان غوره کاؤ.
لنډه دا چې په دغه ډول د مکې مکرمې د پیل په دوره کې قرآن کریم د مسلمانانو په روح کې دغه حقیقت ځای کړی دی چې د هر مسلمان په مال کې د غریب او محتاج لپاره لازماحق شته ؛ په هر ډول چې وی باید اداء کړل شي څکه چې دا نفلي صدقه نه ده چې ورکول او نه ورکول یې د انسان د خوښي کار دي. (فقه الزکوة ۱ ج ۷۱ مخ)

د زکوة فائیدې

(۱) نن سبا په ټوله نړۍ کې د ګڼو خبرو کېږي چې پکې د غریبانو د خلاصون او بهبود په نعرو وهلو سره دوی د شتمني طبقې په خلاف یو خواته غورزول کېږي له دغه تحریک څخه به د غریبانو خبرېدل څه وخت کېږي ؟. دا یوه ځانګړې موضوع ده مګر دلته غوړام دا ووایم چې د شتمن او غریب تر منځ دغه جګړه د دې لپاره پیدا کېږي چې شتمنه طبقه د غریبانو له هغو حقونو څخه خپلې اوږې خلاصي کړي که د ملک د شتمنو څلوېښتمه برخه په غریبانو ووېشله شي ، او دا عمل د یو کم وخت لپاره نه بلکي د تل لپاره جاري وساتل شي او د امراؤ طبقه د څه ترغیب او حرص کولو او زور څخه بغیر د تل لپاره دغه فریضه اداء کړي ، او بیا دغه روپۍ په سم ډول په اړو او محتاجانو باندې ووېشلې شي ، نو کم وخت وروستو به تاسو وګورئ چې هېڅ یو غریب به له شتمن او امیر څخه شکایت ونه لري . او د

امیر او غریب تر مینځ چې کوم جنګ دي او دنیا یې په دوزخ بدله کړېده ، دا به د دغه نظام په راتلو سره د خوشحالي او ارامتیا په ځای (جنت) بدل شي .زه صرف د پاکستان مسلمان ملت ته نه بلکه د ټولي نړی انسانانو او ټولنوته وایم چې د اسلام د زکوة د نظام په نافذولو سره دي د دغه کار برکتونه پخپلو سترګو وویني ، او د سرمایه لرونکو هیوادونو چې څومره شتمني په عامه خلاصون کې په مصرف رسېږي هغه دي هم په دغه کار کي ورکړه کړي.

(۲)د مال او دولت حیثیت په انساني ژوندکې داسې دی لکه د ویني په بدن کي. که د وینې په ګرزېدو را ګرزېدو کې څه خنډ راشي ، نو د انسان ژوند له خطر سره مخ کېږي او کله خو د زړه د حملې په وجه ناڅاپه انسان د مرګ کندې ته لوېږي بس په همدغه ډول که د هیواد ګردش په انصاف سره نه وي ، نو د ټولني ژوند په خطر کې وي ، او هر وخت د زړه د ټکانونو د بند پدلو وېره وي.

پاک خدای ﷻ د حکومت د سم (منصفانه) وېش او عادلانه چلندلپاره ډېر زیات تدابیر اولاري چاري فرمایلي دي چې له هغو څخه یو هم د زکوة او صدقو نظام دي- تر څوچې دغه نظام په سم ډول نافذنه وي . او ټولني دغه نظام په پوره ډول منلی نه وي ، نونه د حکومت په انصاف چلیدلو فکر کېدای شي او نه ټولنه د ګډوډی او زوال څخه په امن کي ساتلي پاته کېدای شي.

(۳)که ټوله دنیا د یو بدن په څېر تصور کړو ، اوټولنه د هغه اندامونه وبولو نومونږ ته معلومه ده چې د کومې پېښې له امله په یو اندام کې وینه له راټولېدو وروستو ټینګه شي ، نو هغه بیادورستېدلو اویا دانو کېدلو په شکل ګرزی او بیا بهېږي دغه رنګه چې کله د ټولنې په

خلکوکې تر ضرورت زیاته وینه یوځای کېږي ، نو هغه هم تینګېږي اوبیاکله په زیادت خرځي او عیش کولو کې وزي ، کله د محکمو او وکیلانو په ګرزېدو راګرزېدو کې ضائع کېږي ، کله په ناروغیو او روغتونونو کې په مصرف رسېږي ، کله بیا دلوړو ، لوړو ودانیو او کورونو په جوړولو کې بربادېږي .شان الهي ﷻ دزکوة او صدقو په ذریعه د دغو تباکو او خرابیو تد اوي ښودلې او فرمایلې ده کومي چې د دولت د یو ځای کولو په وجه د ټولني په بدن خپرږي

(۴)له خپل ډول سره (یعنې یو انسان) سره رسته اوهمدردي کول د انسانیت تر ټولو لوی صفت دي ، د چا چې زړه د ځان په څېر د بل انسان د بې وزلی ، لوږي مجبوری ، او تنګ لاسی په لیدلو سره ونه دردېدیږي ، نو هغه انسان نه بلکه یو ځناور دي ؛ او څرنګه چې نفس او شیطان په داسې حالت کې انسان له انساني همدردي څخه منعه او لیري کوي ، نو ځکه ډېر کم خلک د دې حوصله او برداشت کوي.

پاک خدای ﷻ له خپلو بې وسه بندګانو سره د مرستې په خاطر په شتمنو خلکو دا فریضه لازمه کړه تر څو د پاک خدای ﷻ د دغې فریضې په وړاندې د کوم ناپوه ملګري په مشوره عمل ونکړي.

(۵)هر چیري چې د ژوند کولو بنیاد په مالداري ولاړدي هلته د انساني اخلاقو او روزني په جوړولو او خرابولو کي هم د هغه ژوره اغېزه وي ، کله وخت د شتونه لرل انسان غیر انساني خوځښت ته راکاږي او د ټولني د بې انصافي په لیدلو سره هغه د ټولني د ارامي دلوټلو بندوبست کوي ، کله د غلا ، لاري وهني او قمار په څېربه حرکتونه پیل کوي او کله بیا دغربت او لوږي څخه د تنګېدو له امله له ژونده څخه دلاس اخستلو فیصله کوي . کله د نس ډکولو لپاره

خپل عزت او درنښت ليلام کوي . او کله بيا د لوږي او ناداری د ختمولو لپاره تر خپل دين او خپل ايمان تېرېږي – په دې اړونديو حديث شريف دي چې لوږه او نېستي انسان نژدې کفرته رسوي دغه ټول غير انساني حرکات له نېستی څخه ريښه اخلي چې کله وخت پوره کورنۍ بربادوي ، ددې حل لاره پيدا کول د ټولي ټولني زمه واري ده او پاک خدای ﷻ ددغو بدو او تاوان رسونکو حرکاتو د مخنوي لپاره دزکوة او صدقو حکم فرمايلي دي

(۲)ددې برعکس ځينې داسې خرابياني دي چې تر مناسب حد د مال له زيات لګښت نه سرچينه اخلي . شتمن چې دکومو نخرو او عبسياتو خيالونه وهي ، او کوم ډول غير انساني کارونه له هغو څخه پيښېږي د هغود بيان ضرورت نشته پاک خدای ﷻ له مال او دولت نه له پيدا کيدونکو اخلاقي بديو څخه انسانان د زکوة او صدقو په ذريعه راګرزولي دي ، تر څو هغوی د غريبانو د ضرورتونو احساس وکړی او د غريبانو حالت د دوي لپاره هم يو پوره اولوی عبرت د ي

(۷)د صدقاتو او زکوةو په نظام کې يو دا حکمت هم دي چې د هغه په سبب هغه غمونه او افتونه چې په انسان باندې نازلېدونکي وي دفع کېږي . په دې اړوند ډېر حديثونه راغلي دي چې د صدقې ورکولو په وجه بلاګاني ليرې کېږي او دانسان مال او بدن له افتونو څخه خوندي کېږي .

(۸) د زکوة او صدقو يوه ګټه دا هم ده چې د هغو په اداء کولو سره په مال او شتو کې برکت لوېږي ؛ او په زکوة او صدقو کې بخل کول پر انسان باندې د اسمانونو دروازې بندوي . په يو حديث شريف کې د حضور (صلی الله عليه وسلم) ارشاد دی : حی کو م قوم حی زکوة نه

اداء کوي ، نو پاک خدای ﷻ په هغه قوم باندي قحط او وچ کالي مسلطوي. او له اسمان څخهورباندي د بارانو اوربدل بندېږي.
(طبراني - اپ کې مسائل ۳ ج ۳۳۲ مخ)

د خدای ﷻ فیصله :

د انسان مادي ضرورتونه د دې دنیاله مادي شیانو سره تړاو ورکول یو قدرتي کار دي او داهم د پاک خدای ﷻ د حکمت یوه کلکه فیصله ده چې د نیوي اسباب او وسائل دي د ټولو انسانانو تر مینځ په یو ډول ونه وېشل شي ، بلکه ضروري دا ده چې ځینې خلکوته دي دژوند کولو لپاره دومره فرېمانه اسباب او وسائل ورکړل شي چې د هغو د ژوند کولو تر ضرورت ډېر زیات وي ، او نوروته دي بیا له دی نه دومره برخه ورکړله شي چې ورځني ضرورتونه همورباندې پوره نکړای شي. په دې اړوند د پاک خدای ﷻ ارشاد مبارک دي:
(نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُم مَّعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا (۳۲ آية)

ترجمه : او ددنیا د نظام او سمون په ځای ساتلو لپاره د غه تیتوالی او پورته والی بالکل ضروري - او لازمی شي دي مګر پاک خدای ﷻ د دغې فائیدې او نقصان په مقررولو سره دواړه ډلي د هغوپه حال پرېښودلې بلکه چېري چې یې له یوه طرفه د زرګونو پیدایشي مصلحتونو لاندې دغه ټیټ والی او پورته والی راوستی دي همدغه خدای ﷻ د شریعت په ډول دا حکم هم ورکړی دي چې:
(فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ۲۴) د دوي په مالونو کې ټاکلې شوې برخه ده د غوښتونکو او محرومو خلکو لپاره (سورة المعارج ۲۴ آیت)

یعنې د شتمنو په مالوکي د اړو او محرومینو لپاره ټاکلې برخه ده څوک چې د دوی دغه حق نه اداء کوي ، نو ګویاچې هغه د دوی د حق

غصب کونکي دي او په ناروا ډول يې د هغو په حق خېټه اچولې ده. لکه چې له يو حديث شريف څخه د اشارې په ډول دا خبره ښکارېږي، حضور (صلی الله عليه وسلم) فرمايي چې څه وخت په يو چا باندې زکوة واجب شي، نو سمدستي په خدايي رجستر کې د هغه مال څلوېښتمه حصه په جلا ډول د محتاج او غريب مستحق په نامه ليکله کېږي. په داسې حال کې نور زکوة نه اداء کول (مستحق ته د خپل حق نه ورکول) نه دي، بلکه په دوهم ځل د مستحق تاکلې شوې برخه په خپل مال کې ورګډول دي. همدا رنګه يو بل حديث شريف دي (ماخالطت الزکاة مالا قط الا اهلکته)

ترجمه: د زکوة مال چې په هر مال کې ګډ شي، نو هغه مال تر هغه نه پرېږدي تر څو يې هلاک کړي همدا رنګه په يو حديث شريف کې زکوة د مال خيرې بلل شوی دي چې حضور (صلی الله عليه وسلم)

اِنَّ هَذِهِ الصَّدَقَاتُ اِنَّمَا هِیَ اَوْسَاخُ النَّاسِ (مشکوة شريف-۱ج ۱۵۷مخ)

يعني بېشکه دغه د زکوة مال د خلکو د مالونو خيري دي – څرنګه چې له دغه خيريٰ څخه د مالونو پاکولو په اړوند د پاک خدای ﷻ حکم دي (خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا)

ترجمه: ای محمد (ص) ته د هغوله مالونو څخه زکوة واخله او ته د هغو مالونه پاک کړه او د دوی باطن د زکوة په ذريعه پاک کړه.

(سورة توبه ۱۰ سپاره ۱۰۳ ايت)

په ابوداؤد شريف کې د حضور (صلی الله عليه وسلم) ارشاد مبارک دي چې پاک خدای ﷻ زکوة ځکه فرض کړی دي چې په هغه سره ستاسو نور مالونه در پاک کړي (مشکوة شريف ۱ج ۱۵۲مخ)

زکوة د مال خیری دي

ځرنګه چې د ګني د شرې یا اوبو په ایشولو سره له هغه ځخه ګوره یابوره جوړېږي نو تر پخېدلو لږ څه وروستو د ځګ په شکل د هغې څه خیري راپورته کېږي چې ورځخه لیري کول یې ضروري دي ، که له تولي شرې (د ګني ځخه د ایستل شوو اوبو) ځخه دغه خیري لیري نکړل شي نو ټول مال وربانديې خراب او بدشکله کېږي . همدغه رنګه کله چې د نصاب حد ته رسېدلي مال باندي یو کال تېرېږي ، نو د هغه خیری را پورته کېږي ، چې خبر یې حضور (صلی الله علیه وسلم) پخپله لیدلی او بیایې ومونږ ته راکړی دي . که دغه خیري کوم چې په راټولېدلو ټولېدلو پخپله ځانته کړی شوي دي دوهم ځل په هغه کې ورګډ کړل شي ، نو ټول مال وربانديې خرابېږي او ځرنګه چې د غوره مال په مارکېټ کې د خراب مال لپاره هېڅ بازار او اخستونکی نه پیدا کېږي همدغه رنګه د زکوة دغه مال د مالدار په ښو کارو کې نه لګېږي بلکه په ډول ډول ناځاپي او هغو آفتو کې په مصرف رسېږي چې پخواتر دې یې امیدنه کېدی چې ورته په پورتني حدیث کې هم اشاره شوې ده او نورهم په دغه ډول احادیث موجود دي .

د شریعت له نظام ځخه که صرف د زکوة امر په پوره ډول د عمل په ډګر واچول شي نو د دنیا تر نیمایي زیات غمونه او پرېشانیانې به خود بخوده له مینځه ولاړی شي شتمن چې کله د زکوة صدقې او یابل څه روپۍ غریب ته ورکوي اوپټي یې هغه ته ورسپاری ، نو د هغه غریب په زړه کې چې د شتمن له مال سره کوم حسد او بغض پروت دي هغه د تل لپاره نرم او ارام ګرزي - همدارنګه کله چې یو شتمن له

غریبانو سره نژدې وي او هره لحظه د هغو مشکلات او تکلیفونه وینې ، نو د هغه په زړه کې خدای ﷻ ته د خپلې خوشحالي د شکر اداء کولو جذبه پیدا کېږي ، او په دې سره هغه د مال قدر پېژني (الترغیب ۲ ج ۲۹ مخ)

په اخرت کې د زکوة نه ورکونکو پای :

حضور (صلی الله علیه وسلم) یو ارشاد مبارک دی چې زه د معراج په شپه په یو قوم تېرېدم ماولیدل چې د هغو په شرم ځایو باندې له مخکنې او شاتنې لوري څخه څیرې څیرې کړې شوې ټوټې وې او د څارویو په ډول څرېدل - او خوراک یې له زقوم او د جهنم له ډبرو څخه وو ماپوښتنه وکړه چې دغه کوم خلک دي ؟ ؛ نو حضرت جبرئیل (ع) راته وویل چې دا هغه خلک دي چې له خپلو مالونو څخه به یې زکوة نه اداء کاؤ په دوی باندې خدای ﷻ ظلم نه دی کړی او ستا رب ﷻ پخپلو بندګانو ظلم کونکی نه دي د زکوة نه ورکونکو لپاره چې پاک خدای ﷻ کومې سزاګانې په اخیرت کې ټاکلی دي هغه له نورو سزاګانو څخه جلادي . دغه عذاب خو به له حشر څخه پیلېږي - او کوم چې سخت مجرمین وي هغو ته به د دغو حوالو له مخې تر مقدمې فیصله کېدوله مخه هم څه تکلیفونه مخې ته راځي او حساب ورکولو ته به هم په ذلت او رسوایي کې راوستل کېږي . (ترغیب ۲ ج ۱۸۲ مخ)

په یو حدیث شریف کې د سروري ثقلین (صلی الله علیه وسلم) ارشاد مبارک دي چې اسلام په پنځو شیانو ولاړ دي :

(۱) د دې خبرې شاهدي ورکول چې بغیر له خداي ﷻ بل څوک لایق د عبادت نشته او محمد (صلی الله علیه وسلم) د هغه بنده او رسول دي

(۲) لمونځ کول

(۳) د رمضان المبارک روژه نیول.
(۴) زکوة ورکول.
(۵) د بیت الله شریف حج کول. (صحیح مسلم۱ج۳۲مخ)
همدا رنګه په یو بل حدیث شریف کې دي چې یو چا د خپل مال څخه زکوة اداء کړ، نو هغه د خپل مال له شره څخه ځان وساتي.
(کنزالعمال مجمع الزوائد ۱ج ۶۳مخ)
په بل حدیث شریف کې راځي چې کله تاسو د خپل مال څخه زکوة اداء کړ، نو د زمه واری کوم بار چې ستاسو په اوږو پروت ؤ هغه لتا سو څخه ولو يدو - (ترمذي۱ج ۷۸مخ)
او په بل حدیث شریف کې بیا داسې راغلي دي چې: خپل مالونه په زکوة ورکولو سره محفوظ کړئ، د خپلو ناروغیوعلاج په صدقه ورکولو سره وکړئ - او د غمونود طوفان مقابله په دعا ګانو او عاجزیو سره وکړئ - (ابوداؤد)
په یو حدیث شریف کي راغلي دی چې چا دخپل مال څخه زکوة اداء نکړ په قیامت کې به دهغه مال د یوه ښوی مار په څېر راشي او د هغه په غاړه کې به د کلک څنځېر په ډول وګرزي - (نسائي ۳۳۳)
چا ته چې پاک خدای ﷻ مال ورکړی وي او هغه یې زکوة نه اداء کوي، نو له هغه مال څخه به ورته مارجوکړل شي او د هغه په غاړه کې به ور واچول شي او ورته وایي به چې زه ستا مال یم او زه ستا خزانه یم. مار چې هر کله په یو کور کې پیدا شي، نو په توره شپه کې هغه کورته ورننوتل لا ځکه ډېر مشکل وي چې خدای مکړه ومونه چیچي - مګر د الله ﷻ استاذی فرمایي چې همدغه مال چې نن په خزانو او اوسپنیځو الماریو کې ښودل کېږي که ورنه زکوة اداء نکړل شي، نو

دقيامت په ورځ به ورته مار جوړول کېږي او بيا به ستاسو په غاړه
چارطرفه پېچل کېږي –په کور کې ننوتلی مارته خلک له دې وجې نه
ورځي چې ناګنابه پرې راټوپ کړي او حال دا وي چې دلته ټوپ کول د
مار يقيني نه وي هسې يو احتمال وی چې له دېخوا به پرې راغورزار
شي او له هغې خوابه پرې راغورزارشي د دې نه يقين باوجود له
دومره فکره او احتياطه سره ورننوزي چې ورباندې د مار د هېڅ ډول
حملې امکان پاته نه وي ؛ او د زکوة په نه ورکولوکې دغه يقين دی
چې مار به د هغه په غاړه پېچل کېږي خو بيا هم دهغه له مونږ سره
هېڅ غم نه وي ! فضائل صدقات (۲۳۲)مخ

په زکوة نه ورکولو سره دنياوي عذاب :

د يو صحابي حضرت بريده (رضی الله تعالی عنه څخه روايت دي چې
حضور (صلی الله عليه وسلم) فرمايلي دي چې هر قوم د زکوة اداء
کول پرېږدي ، نو الله ﷻ ورباندې وچ کالي راولي ، او هر کله چې دوی
له خپلو مالو څخه زکوة نه ورکوي ، نو حتما به ورباندې له اسمانه
څخه بارانونه بندشي ، تر دې چې که څاروي نه وای ، نو يو څاڅکی
به هم اورېدلی نه وای (ترغيب۲ج ۱۹۰مخ فقه الزکوة۱ج ۱۰۷مخ)

دوچ کالي افت پر مونږ خلکو دارنګه مسلط شوی دي چې اندازه يې
نشته ، په زرګونو لاري د هغه د ليرې کولو لپاره کار هېږي يوه يې هم
ګټوره نه پرېوزي – کله چې پاک خدای ﷻ د څه ګناه په وجه څه تکليف
يا غم راولېږي ،نو بيا په دې تو له دنيا کې د چا په وس پوره ده چې له
خپل ځانه يا بل څخه دغه تکليف ليرې کړي ؟ دا يوه داسې ناروغي
ده چې د زکوة په ليرې کولو سره ليرې کېږي ، پاک خدای ﷻ راته دغه

ناروغي (آفت) هم ښوولې ده او د هغې سمه درملنه يې هم راته ښوولې ده چې که په رښتيا تاسو د اروغي له منځه وړل غوښتل ، نو ورته سمه تداوي (د قران او حديث په رڼا کې) غوره کړئ. (نسائي صدقات ۱ ج ۱۵۶ مخ)
همدا رنګه يو حديث شريف دی چې ((په کوم مال کاې چې زکوة پاته شي نو هغه ټول مال خرابوي)) د پورتني حديث شريف نه دوه مطلبه اخستی شو ؛ يو دا چې په مال کې چې د هغه زکوة پاته شي او ونه ايستل شي ،نو هغه زکوة د دغه مال د ضائع کېدلو او خرابي سبب ګرزي دوهم دا چې کوم څوک چې پخپله شتمن وي او هغه د بل چا څخه د زکوة مال ورواخلي او له خپل مال سره يې ګډ کړي ، نو د هغه ټول مال ورسره له منځه ځي. (فقه الزکوة ۱ ج ۱۰۸ مخ بحواله نيل الاوطار ۴ ج)

زکوة د مسلمان لپاره يو ساتل شوې ذخيره ده :

زکوة د مسلمانانو د ساتندوئي کارخانه ده. دغه د هغو لپاره پر اويدنې فنډ يا هغه روپۍ دي چې د مامور له مياشتنی تنخواه ګرزول کېږي او بيا د ماموريت په پای کې هغه ته بېرته ورکول کېږي دغه د دوی لپاره د بې کاراتو د مرستي پانګه ده دغه د دوی د معذورينو ، مجبوزينو ، ناروغانو يتيمانو او کونډو لپاره د ساتنې ذريعه دی او برسېره پردې زکوة هغه شی دی چې د مسلمانانو فکر له سبا څخه په پوره ډول بې پرواکوي - له سبا ورځې نه بې پروايي په دې ډول کېدی شي چې نن ورځ ته شمن يې نوته له نورو سره مرسته وکړه. بله ورځ چې ته مجبور شې ، نو نور خلک به حتماله تاسره مرسته وکړي - تاته: به د دې فکر کولو ضرورت نه وي چې که زه خوار شوم بيابه څه کوم ؟ که زه مړ شوم ، نو زما مېرمن او ماشومان به په

افتونو اخته وي. که ماته ناځاپه کوم غم پېښ شو يعني زه ناروغ شوم ، يا مي په کورکي او رولګېدو ، يا مي په کور سيلاب راغی او يابل څه وشول ، نو ماته به له دغو تکليفو څخه د خلاصون لاره کومه وي ؟ له دغو ټولو فکرونو څخه د زکوة په اداء کولو سره ته ارامتيا ته خلاصېدای شې - په تاباندې صرف دومره کول دي چې په خپل له ضرورته زيات مال کي دوه نيم في صده د الله ﷻ د ساتندويي کمپنۍ ته د ساتلو لپاره ورکړه - دا وخت خو ستا دغه مال ته ضرورت نشته په هغه سره به دا وخت هغه خلک کډه وچلوي چې ورته ضرورت لري - خو کله چې بياته ورته ضرورت ولرې ، يا ورته ستا اولاد يا مېرمن ضرورت ولري ، نو نه يوازې دا چې ستا ورکړل شوی مال ، بلکه تر هغه زيات مال به بېرته درکړل شي. (فقه الزکوة ۲ ج ۷۶۳)

سرمايه داري او زکوة

د سرمايه داري او اسلامي اصولو او نتائجو تر منځ پوره ضديت او ټکرتر سترګو کېږي. ځکه چې د سرمايه داري تقاضا دا ده چې روپۍ دي سره را ټولې او وساتلي شي او د هغو دلاډېرولو لپاره دي له سود څخه هم کار واخستل شي تر څو د دغو ويالو له لاري خوري وري روپۍ دا ټولې کړای شي او په يو تالاب کې جمعه کړای شي. خو اسلام بالکل د دې په خلاف حکم ورکړی دي چې روپۍ اول خو بايد جمعه نکړای شي ؛ خو که بيا ورنه جمعه جوړه شوه ، نو بيا بايد ورنه وخت په وخت زکوة وايستل شي تر څو هغه خلک هم يو څه ولري چې د غريبۍ شپې ورځي تېروي - او په دې سره د شتمنو او محتاجانو تر منځ فاصله را کمه کړله شي. د سرمايه داري په نظام کې د شتمنيو

ادلون بدلون مقيد دي خو داکار بيا په اسلام کې په ازاد ډول تر سره کېږي. د سرمايه داري په نظام کې دا يو حتمي شی دي چې وارله مخه په خاص ستاسو اوبه په تالاب کې وي بيا به تاسو کولای شئ چې له هغه نه اوبه درواخلئ که داسې نه وه ، نو بيا تاسو يو څاڅکی اوبه هم ورڅخه نشئ در اخيستلای. د دې په مقابل کې د اوبو د خزانې په اړوند د اسلام قاعده بيا دا ده چې له هر چاسره تر ضرورت زياتي اوبه (له اوبو څخه مقصد مال دي) وي هغه به ورڅخه يوه برخه (چې زکوة دي) را اخلي او هغه چاته به يې ورکوي چې هغه بالکل اوبه (مال) نلري. نو ښکاره خبره ده چې دوې طريقې د خپل اصلي طبيعت په لحاظ په پوره ډول له يو اوبل سره ټکردي ، او په يو منظم ژوند کې دواړه سره يو ځای کېدای نشي. (فقه الزکوة ۲ج ۷۱۴ مخ)

ايا زکوة يو اسلامي ټيکس (ماليه) دی ؟

زکوة ټيکس نه دی بلکه ډير لوی عبادت د ي. بعض داسې خلک دی چې زکوة يې په ذهن کې ډېر کم ارزښته ورغلی وي او دا د حکومت هغسې ټيکس بولي کوم چې په هر حکومت کې په مختلفو ډولونو باندې ټاکل کېږي – او حال دا دی چې زکوة د هېڅ يو حکومت لخوانه دي لازم کړاي شوي – اونه حضور(صلی الله عليه وسلم) د اسلامي حکومت د ضروورياتو د پوره کولو لپاره دغه کار کړی دي ، بلکه په ښکاره ډول په حديث شريف کې ارشاد مبارک دی چې ((له شتمنو (مالدارانو) څخه دي مال راواخيستل شي او د محتاجانو او بې وزلو طبقې ته دي ورکړشي)) همدا رنگه دا فکر کول هم غلط دي چې زکوة ورکونکی په محتاجانو او نادارو باندې احسان بار وي.

هېڅکله باید داسې ونشي . بلکه احسان به د محتاجانو یا زکوة قبلونکو لخواوي چې د دوی په ذریعه د شتمنو روپۍ د الله ﷻ په بانک کې جمع کېږي – د مثال په ډول که تاسو بانک ته د جمع کولو لپاره روپۍ سپارئ ، نو ایا احسان به ستاسو لخواوي ؟ نو داچې تاسو نشئ کولای په بانک احسان وبولئ همدغه رنګه تاسو نشئ کولای په مسکینانو باندې د زکوة احسان وبولئ – پخوانوامتونو چې به کوم مال دالله ﷻ په دربارکي د نذرانې په ډول وړاندې کاؤ ، نو دهغه استعمال هېڅ یو چاته روانه ؤ . بلکه هغې ته به سوځېدونکې قرباني ویله کېدله ؟ هغه ټول مال به د قربان ګاه په نوم یو ځای کې راټولیدي– نو بیا چې به ورته له اسمانه څخه اور راغی او هغه به یې وسوځل ، نو دابه د هغې قرباني د قبلېدو علامه وه او که به ورته اور رانغی او همداسې به پاته شوه ،نو دا به د هغه دردېدلو علامه وه پاک خدای ﷻ د محمد (صلی الله علیه وسلم) په امت باندې په خاص ډول دالوربېنه کړې ده چې شتمنو (مالدارانو) ته یې داحکم کړی دي چې که تاسوکوم څه د پاک خدای ﷻ دربار ته وړاندې کول غواړئ نو هغه مسکینانو او مستحقینو ته ورکړئ – الله ﷻ په دغه لوی رحمت سره له یوې خواد محتاجانو د ضرورت پوره کولو یوه ښه د زیعه پیدا کړه ، او له بلې خوایې د دغه مرحوم امت خلک له رسوایي څخه وژغورل – اوس صرف خدای ﷻ په دی پوهېږي چې څوک له پاک مال څخه صدقه (زکوة) ورکوي ، او څوک داسې دي چې د نامه او شهرت پخاطر زکوتونه او صدقې ورکوي ؟ لنډه دا شوه چې زکوة ټیکس نه ، بلکه د خپل خدای ﷻ دربار ته یوه نذرانه وړاندې کول دي – نو څکه خو پاک خدای ﷻ ورته په قران کریم کې قرض حسنه ویلي دي:

﴿مَن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۲۴۵﴾ (۲ پاره /سورة بقره)

دلته صدقې (هر هغه څه چې دخدای ﷻ د رضالپاره ورکول کېږي) ځکه په قرض حسنه سره تعبير شوې دي چې څرنګه چې د قرضواداءکول واجب دي دغه رنګه بايد د خدای ﷻ په رضاصدقه ورکونکی مطمئن شی چې د هغه ورکړل شوې صدقه به له زرګونو برکتونو سره هغه ته بېرته ورکوله کېږي . د دې مطلب دانه دی چې ګواکي خدای ﷻ د څه شی محتاج دي دا وجه ده چې صدقه د فقير لاس ته ترور تلو له مخه د پاک خدای ﷻ دربار ته رسېږي ، نو فقيرېې اصلاله زکوة ورکونکي څخه نه ترلاسه کوي بلکه د هغه خدای ﷻ له طرفه ورته ورکول کېږي چې خپل ټول مخلوق ته روزي ورکوي.
(آپ کې مسائل ۳ج ۳۳۸ مخ)

د زکوة او ټيکس تر مېنځ يو بل فرق دا دی چې حکومت له خلکو څخه ټيکس (ماليه) راټولوي او پخپلو کارونو يې لګوي ؛ مګر د اسلام دين زکوة په محتاجانو او غريبانو باندې تقسيم کوي ، اسلام د زکوة د لګښت لپاره اته (۸) کړی جوړې کړي دي. (حقيقت الزكوة ۵۸مخ)

د زکوة او ټيکس تر منځ بنيادي فرق

مسئله : د ټيکس (ماليې) اداء کول د زکوة لپاره کافي بلل ، يا د زکوة په اراده د زکوة روپۍ په ټيکس کې ورکول صحيح نه دي او نه کفايت کوي. د زکوة او ټيکس تر مېنځ ډېر لوی بنسټيز او ښکاره فرق دی ، دا چې زکوة يو عبادت دي . نو ځکه پکې نيت او اراده ضروري ده ، او دا چې مطلب ورنه د خدای ﷻ سره اخلاص او د هغه امر په ځای

کول دي ، نو ځکه يې د لګښت لپاره خاص ځايونه ټاکل شوي دي – غیر مسلمانوته او په ټوله نیزو (عام المنفعه) کارونو کې د هغه استعمال روانه دي. او چاته چې زکوة ورکول کېږي هغه به مستحق وي او د مالک جوړېدلو صلاحیت به هم ورسره وي ، د هغه لپاره يو ټاکل شوې اندازه ده او ددې لپاره چې زکوة وربانديې واجبېږي هم يو مقرر حد دی – بیا چې کله مال حد د وجوب د زکوة ته ورسېږي ، نو بیا باید وربانديې يو کال تېر شي – همدا رنګه زکوة په خاصو مالونو بانديې واجبېږي په هر مال بانديې زکوة نشته – دا ټول هغه حکمونه دي چې له قرآن او حدیث څخه ثابت دي چې پکې د لږ څه بدلون حق او ګنجايش هم چاته نشته مګر ټیکس بیا داسې نه دی ، هغه عبادت نه بلکه د حکومت سره مرسته ، یا هغه ته د رسېدونې ګټې معاوضه (بدل) دي. د هغه لپاره نه کوم ټاکلي تناسب او اندازه شته او نه پکې تعیین د مال شته نه د هغه لپاره څه نیت او اراده شته اونه يې د لګښت ځايونه هغه دي کوم چې د زکوة لپاره ټاکل شوي دي همدا رنګه د هغه لپاره د زکوة په څېر ټاکلي شرعي حد هم نشته بلکه ډېر ځله د ظلم تر حده پورې لوړېږي. (جدید فقهي مسائل ۱۲۵مخ)

د زکوة او ټیکس تر منځ څرګند فرق

د زکوة او ټیکس تر مینځ خو تر هر څه لومړی او ښکاره فرق د هغو په نومونو کې دی. ځکه چې د زکوة د لفظ معني پرورش او برکت دی. په اسلامي شریعت کې د مال هغې برخې ته چې زکوة ورکونکی يې محتاج ته ورکوي زکوة ویل کېږي. د هغه په اداء کولو سره د زکوة ورکونکي په نفس کې دا تاثير پیدا کېدل دي چې د هغه دغه مال

سراسر خیر او برکت دی او دغه د هغه مال ته پر مخ تګ ورکونکی او پاکونکی دي - په داسې حال کې چې د ټیکس (ضریبه) د لفظ مفهوم زور او الزام دی یعنې دغه یو هغه تاوان دي چې په زور او جبر باندې په مالدارانو خلکو اچول شوی دی ، نو ځکه خلک هغه یو بې حده لوی بار او د هغو په مالونو باندې اچول شوې جرمانه بولي د زکوة لفظ د خپلې پاکې ، برکت او ترقۍ د مفهوم تر څنګ د دې امر ښکارندوېي هم کوي چې د مال ښښتن چې کوم مال د پاک خدای ﷻ د حق اداء کولو څخه بغیر جمعه کوي هغه ناپاک دی او هغه شی چې مال پاکوي هغه زکوة دي . همدا رنګه زکوة د مال ښښتن له بخیلتوب او حرص څخه پاکوي دالله ﷻ ارشاد دی (يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ۲۷۲) د بقرې سورة:

ایا د زکوة راټولول په حکومت باندې دي ؟

د دې پوښتنې (چې زکوة ټیکس نه دي بلکه خالص عبادت دي ، نو بیاولې د راټولو ، ویشلو او نورکارونه حکومت ته سپارل کېږي) لنډ ځواب دا دی چې اسلام ټوله معاشره (ټولنه) یو وجود بولي او بیا د هغې د نظم او کنترول چاري اسلامي حکومت ته سپاري ځکه نو د هغو محتاجانو او غریبانو د ضرورتونو حل هم د اسلامي ټولنې د اقتدار قوې ته سپارل کېږي کوم چې په دغه ټولنه کې ژوند کوي - او د هغوی د دغه ضرورتونو د حل کولو لپاره د صدقو او زکوة و نظام رامنځته کړی شوی دي . نو څرنګه چې د دوی د مشکلاتو د حل تر ټولولویه ذمه واري د حکومت په غاړه ده نو ځکه د دغه کار لپاره خاص بندوبست کول هم د حکومت فریضه ده همدا وجه ده چې په

حدیث شریف کې هغه خلک چې د حکومت لخوا دصدقو او زکوةو د راټولو او منظم کولو لپاره ګمارل شوي وي د الله ﷻ په لاره کې له جهاد کونکي سره تشبیهه شوي دي (ابوداؤد ، ترمذي) په دغه حدیث کې له یوې خواد دوی د خدمتونو ستاینه کېږي ، او له بلې خوا ورته د ډېري نازکي ذمواری احساس ورته ورکول کېږي یعنې که هغه دغه وظیفه چې د الله ﷻ په لاره کې ي جهاد بولي اداء کړي ،نو له خپلې ذمواریٔ نه به یې خپلي اوږې سپکې کړې وي او که یې له دغه مال نه د یوې پیسې په اندازه یو څه هم بې ځایه یعنې خیانت کړل ، نو دوی باید ښه پوه شي چې په الهي مال کې یې خیانت کړی دي او دا به د دوی لپاره د دوزخ اورته د ورتلو سبب جوړېږي څرنګه چې په یو حدیث شریف کې د حضور (صلی الله علیه وسلم) ارشاد مبارک دي ((کوم شخص چې ماپه کاروګماره او وظیفه مې هم ورته وټاکله نو که هغه بیا له دغه مال نه څه شی ور واخلي نو هغه به په مال د غنېمت کې خیانت کونکي وي. (ابوداؤد ، اپ کي مسائل ۳ ج ۳۳۰ مخ)

ایا حکومتي ټیکس په زکوة کې ګڼل کېږي ؟

پوښتنه : حکومت په تجارتی ګټو او د ځایونو (ودانیو) په کرایه بندې ټیکس اخلي ایا دغه په زکوة کې شمېرل کېدای شي او کنه ؟

ځواب : کومې روپۍ چې په ټیکس (مالیه) کې ورکولي کېږي هغه په زکوة کې نشي شمارل کېدای - زکوة باید په ځانګړی ډول اداء شي
(فتاوي دارالعلوم ۶ج ۱۴۷ مخ - شامي ۲ ج ۳۲ مخ)

ایا په وارداتو باندې د حکومتي محصول په ورکولو سره زکوة اداکېږي ؟

مسئله : دا چې وارداتي محصول د هیواد د ضرورتونو درفع کولو لپاره دحکومت لخوا مقررېږي او زکوة په مسلمانانو باندې د پاک خدای ﷻ له طرفه یوه فریضه او عبادت دی ، نو ځکه خو په هیواد ته راتلونکو شیانو باندې د محصول په ورکول سره زکوة نه اداء کېږي ، او زکوة په جلاډول له خپلو شرائطو او حدوو سره اداء کول فرض دي –
(اپ کې مسائل ۳ج ۳۸۷مخ)

د وخت حاکم او زکوة :

(۱) **مسئله** : که د وخت حاکم یو عادل مسلمان ؤ ، نو بیا ورسره د هر ډول مال د زکوة اخستلو حق شته . هغه دې له ټولو هیوادوالو زکوة راټول او په مستحقینو دې تقسیم کړي.

(۲)او که د وخت واکمن یو ظالم او یا غیر مسلم ؤ ، او بیا هېڅ حق نه لري چې له خلکو څخه د زکوة مالونه راټول کړي او که یې د زور له لاري دا کادوکړ، نو بیا دې زکوة ورکونکي وګوري. او که یې د زور له لارې دا کاروکړ، نو بیا دې زکوة ورکونکي وګوري چې که حاکم له دوی څخه اخستی مال په مستحقینو تقسیم کړ نو بیا دې دوهم ځل زکوة نه اداء کوي ؛ او که داسې نه ؤ نو بیا دوی ته پکار ده چې دوهم وار زکوة وباسي او پخپله یې په مستحقینو تقسیم کړي.

(۳) که یو چا له خپل مال نه زکوة نه اداء کاؤ ، نو د وخت واکمن ته پکار دي چې هغه بندي کړي او د زکوة غوښتنه ورځخه وکړي – مګر په زور به ورنه مال نه ضبط کوي ځکه چې د زکوة د صحیح والي لپاره

نیت شرط دی – او دا ښکاره خبره ده چې که په زورسره ورنه مال واخستل شي ، نو هغه یکې د زکوة نیت نه کوي. (علم الفقه ۴ ج ۳۱ مخ)

په ظاهري او باطني مالونو کې د زکوة حکم

مسئله : حکومت خو صرف د ظاهري مالونو لکه په کار خانو او میلونو کې د پراته مال د تجارت مال او په بانک کې د جمع شوې سرمايې زکوة راټولوي ، خود باطني مالونو زکوة به هر سړي پخپله له خپلې اندازې او حد سره سم اداء کوي . (آپ کې مسائل ۳ ج ۳۴۱ مخ)
ظاهري مالونه هغو مالونو ته ویل کېږي لکه په بانک کې جمعه شوې سرمايه ، په کار خانو او میلونو کې تیارېدونکی مال ، د تجارت مال او داسې نور . او باطني مالونه هغوته ویل کېږي لکه په کور کې نغدې روپۍ سره او سپين زر او داسې نور –

مسئله : اوس داسې زمانه ده چې مسلمانانو ته پخپله پکار ده چې خپل زکوة د شريعت له قاعدو سره سم وباسي او پخپله یې په مستحقینو باندې ولګوي همدا رنګه چې هر کله زکوة یا عشر واجب شي ،نو که سمدستي داسې څوک پیدا کېدو چې زکوة ورکېدل ورته صحیح وُ نو في الحاله دې زکوة وباسي او که سمدستي څوک مستحق نه وُ بیا دې هغه د امانت په ډول له ځانه سره تر هغه وخته وساتي تر څو یو مستحق پیداشي او ورېې کړي په دغه زمانه کې چې کوم خلک دې ته تیارېږي چې د مقدس شريعت په قاعدو باندې عمل وکړي نو په دې سره هغوی ته د الله ﷻ له طرفه لوی اجر ورکول کېږي څرنګه چې په ګنو احادیثو کې هم دغه خبره په وضاحت سره راغلې ده. پاک خدای ﷻ دې مونږ ته توفیق راکړي . (آمین) (علم الفقه ۴ ج ۴۱ مخ)

د زکوة د واجبېدلو شرطونه :

د زکوة د واجبېدلو لپاره (۱۳) شرطونه دي چې

اول : دا دی هغه به مسلمان وي په کافر باندې زکوة نشته - دا فرق نه کوي چې هغه له اوله مسلمان دي او که يي له مرتد کېدلو وروستو اسلام راوړی دي - که مرتد (د اسلام له دين څخه وتلی) مسلمان شو ، نو په هغه باندې د ارتداد د زمانې زکوة اداء کول واجب نه دي - په څه ډول چې مسلماني د زکوة د واجبېدلو لپاره شرط دی همدغه رنګه د هغه د اداء صحيح والي لپاره هم شرط دي ځکه چې زکوة بغير له نيته صحيح نه دی او د کافر نيت نه کېږي -

دوهم : بلوغ دي ، په نابالغ باندې زکوة نشته.

دريم: پرليونی باندې زکوة نشته ، همدا رنګه په هغه چا هم زکوة نشته چې د داغ يا په کوم بل مرض اخته وي او د هغه په سبب يې عقل خراب شوی وي - مګر که غير اصلي ليونی ؤ (يعنې تر بلوغ وروستو دغه تکليف ورته پيدا شوی ؤ) او د عقل د خرابي تکليف يې پوره کال ؤ ، نو بيا زکوة ورباندې نه دی فرض ؛ او که ليونتوب يې پوره کانه ؤ نو بيا هغه لغوه بلل کېږي او زکوة ورباندې فرض دي. او که اصلي ليونتوب ؤ (يعنې تر بلوغ له مخه ليونی وی) ، نو په هر حال معتبر دی يعنې که ټول کال نه ؤ ليونی هم زکوة ورباندې نشته ، د مثال په ډول يو څوک دي چې په ټول کال کې يو يا دوه واري ورباندې ليونتوب راځي نو په هغه باندې د دغه کال زکوة نشته - بلکه هغه وخت چې د هغه ليونتوب بالکل ختم شي نو له هغه ځايه د دغه کال پيل وبلل شي - (درالمحتار)

څلورم : دا چې هغه به د زکوة په فرضيت باندي پوه او خبروي او په اسلامي خاوره کې به وي. که يو څوک د زکوة له فرضيت څخه ناخبره ؤ او په اسلامي خاوره کې هم نه ؤ ، نو بيا ورباندې زکوة نشته-

پنځم : ازادي ده ، په غلام باندي (هغه که کاتب غلام وي او که مأذون غلام وي) زکوة ورباندې فرض نه دي . مکاتب غلام هغه ته ويل کېږي چې بادار په دې شرط ازاد کړی وي چې هغه دومره روپۍ وګټي او هغه ته يې ورکړي ، تر هغه پورې چې بادار ته يې هغه اندازه روپۍ ورګټلې او ورکړې نه وي نو هغه به غلام وي او هغه وخت چې دغه روپۍ يې وررورسولې بيا به دزاد وي – او مأذون غلام هغه ته ويل کېږي چې بادار اجازه ورته کړې وي چې څه وګټي او خپل مالک ته يې راوړي – (علم الفقه ۴ ج ۱۲مخ)

شپږم : دا چې هغه به دداسې شي د نصاب خاوند وي چې يو کال پاته کېدای شي . اوهغه شيان چې پوره کال پخپل حال روغ نشي پاته کېدای لکه تماټر ، کدوګان ختکي او نوره ترکاري او داسي نور نو په هغوباندې زکوة فرض نه دي بلکه عشردي.

اووم : دا چې په هغه مال باندې چې زکوة يې ورکړي پرهغه به پوره يو کال تېرشوی وي بغير له هغه ورباندې زکوة نشته.

اتم : دا چې د کال په سراو پای دواړو کې به مال په حد د نصاب کې وي. که څه هم د کال په مينځ کې کم شوی وي. خو که د کال په پيل يا پای کې تر نصاب کم وي نو بيا ورباندې زکوة نشته.

نهم : داچې هغه مال به له داسې قرضو څخه خلاص وي چې د بندګانو له طرفه يې غوښتنه کېدای شي – که څه هغه د خدای ﷻ قرض وي لکه

د تېرو کلونو زکوة ، عشر ، مالیه او داسې نور . که څه هم دا خو د الله ﷻ قرض دي خو امام دوخت کولای شي چې هغه طلب کړي . یا د بندګانو قرض وي ، لکه د مېرمنې ولور (مهر) ؛ که څه هم هغه داسې وي چې ژر اداء کول یې لازمي نه وي – کوم مال چې کېدای شي په دغه رنګه قرضو کې ختم شي او یا داسې وي چې که ورنه قرضونه اداء شي ، نو بیا حد د نصاب ته نه رسېږي نو له هغه مال څخه زکوة ورکول فرض نه دي . خو که د یو چا په ذمه باندې داسې قرض ؤ چې د بندګانو لخوا یې مطالبه نشوای کېدای لکه د روژې کفاره یا حج ، نو په هغه باندې زکوة فرض کېږي – که په مېنځ د کال کې فرض پېښ شو ، نو داسې به بلل کېږي چې هغه مال له مېنځه لاړ ، تر دې چې که قرض غوښتونکی هغه قرض ورته وبخښي هم د زکوة ورکول ورباندې نشته . بلکه د راتلونکي کال پیل به بېرته له هغې ورځې څخه کوي په کومه کې چې ورته قرض بخښل شوي دي که له یو چاسره څو ډوله داسې مال ؤ چې زکوة ورباند فرض (یعنی هر یو د هغو حد د نصاب ته رسېدلی وو) او هغه سړی قرضدار ؤ ، نو هغه باید دغه قرض له هغه مال څخه اداء کړي چې زکوة یې کم وی ، او بیا دې د هغه مال زکوة نه ورکوي : د مثال په ډول له یو چاسره د یو نصاب په اندازه سپین زر دي ، او د یو نصاب په اندازه وزې یا مېږې دي ؛ نو هغه ته پکار دی چې قرض د سپینو زرو د نصاب طرفته کړي . ځکه چې د سپینو زرو د نصاب زکوة په نسبت د وزو او مېږو د نصاب تر زکوة ډېر کم وي . او که قرض دومره ډېر ؤ چې د یو شي نصاب د هغه لپاره نه پوره کېدو ، نو بیا چې د هر څو شیانو په نصابو سره د هغه اداء

کېدای شوای له هغومرو څخه دې اداء کړي. او بیا دي د هغوټولو زکوة نه ورکوي .(علم الفقه: ۴ج ۱۸مخ)

لسم : داچې هغه مال به د هغه له ضرورت اصلي څخه زیات وي د کوم چې هغه زکوة اداء کوي هغه څه چې د اصلي ضرورتونو لپاره دي په هغو شیانو باندي زکوة نشته. نو د دغي مسئلې له مخي د اغوستلو په جامو ،په هغه کور چې پکې اوسېږي ، په غلامانو او د سوارلی په اسانو او کور په سامانونو باندې زکوة نشته – همدارنگه په هغو کتابونو هم زکوة نشته چې د تجارت لپاره نه وي ، هغه که له عالم سره وي او که له جاهل سره او د کار گرانو په لوښیو او سامانونو لکه تبر ، ترښځ او داسې نورو هم زکوة نشته ، هغه که کار گرته گټه رسونکي وي او کنه . او په هغو روپو باندې هم زکوة نشته چې د اصلي ضرورتونو لپاره ساتلي شوې وي خو په دې شرط چې هغه ضرورت به په همدغه کال کې پېښېدونکی وي او که هغه ضرورت په دغه کال کې نه بلکه په راتلونکي کال کې ؤ ، نو بیا په هغوروپو باندې هم زکوة فرض دي. (ردالمحتار)

یوولسم : دا چې مال به یې پخپل یا د خپل وکیل په واک کې وي. کوم مال چې په ملک او قبضه د چا کي نه وي ، یا یې په ملک کي وي خو په قبضه کې نه وي ، نو زکوة یې ورباندې نشته –نو د همدې مسئلې له مخې په هغه مال چې مکاتب غلام گټلی دي زکوة نشته نه په غلام باندې اونه په بادار باندي ، ځکه چې هغه مال د مکاتب غلام په قبضه کې خو ده ، خو د هغه ملک نه دی ، او د بادار بیا په ملک کې دی خو په قبضه کې نه دي – همدا رنگه د مأذون غلام په گټل شوي مال کې هم زکوة نشته – او په گرو شوي شي زکوة هم نه په گروي

اخیستونکي باندې شته او نه په ګروي ورکونکي باندې ځکه چې ګروي اخستونکی د هغه شي خاوند نه ،بلکه قابض (قبضه کونکی) دي ؛ او ګروکونکی د هغه شي قابض نه ،بلکه د هغه مالک دي. همدا رنګه هغه مال چې څه مده ورک ؤ بیا وروستو پیدا شو نو ترکومه وخته چې ورک وي د هغه وخت زکوة وربانديې نشته ځکه چې تر هغه وخته یې په قبضه کې نه ؤ همدا رنګه که مال په دریاب کې ډوب شوی ؤ او څه زمانه وروستو را وایستل شو ، نو د هغې زمانې زکوة فرض نه دی کوم چې هغه په اوبو کې ؤ - یو چا مال په ځنګل کې خښ کړی ؤ او ځای یې ورڅخه ورک شو . څه مده وروستو هغه ځای ورته معلوم شو ،نو د هغې زمانې زکوة وربانديې فرض نه دی چې هغه پکې ورک ؤ ؛ خو که با چا پخپل کور کې مال (لکه روپۍ،سره او سپین زر او داسې نور) خښ کړي ؤ او بیا یې څه زمانه ځای ورک ،او وروستو پیدا شو ،نو د ورکوالي د زمانې زکوة وربانديې فرض دی ځکه چې دغه مال د هغه له قبضې څخه نه دی وتلی . دغه رنګه یو چاخپل مال له بل چاسره امانت ایښی ؤ او ورنه هېر ؤ چې ما خپل مال چاته امانت ورکړی دي. بیا وروستو ورمعلوم شو ؛ نو د هېرېدلو د زمانې زکوة وربانديې په دې شرط فرض نه دی چې هغه سړی به (چې امانت ورته ایښودل شوی دي) پر دی (ناشناخته) وي. او که داسې یو څوک ؤ چې د امانت ورکونکي ښه شناخته ؤ نو بیا د ورکوالي د زمانې زکوة هم فرض دي. همدا رنګه یو چابل چاته قرض ورکړل او قرض اخیستونکي په داسې حال کې انکار وکړ چې هېڅ یو شاهد او خط د قرضوپه ورکولو نه ؤ ، بیا څه زمانه وروستو هغه ومنل چې د فلاني پر ماباندې قرض شته ، نو د انکار د زمانې زکوة اداء کول

فرض نه دي. لنډه دا چې کله مال د چا له ملکیت او قبضې څخه وتلی وي، نو زکوة یې هم ورباندې نشته. د زکوة فرض کېدلو لپاره دا شرط دي چې زکوة ورکونکی به د دغه مال مالک هم وي او قابض به هم وي.

دوولسم: دا چې له دغو دروصفتو څخه به ضروریو صفت په دغه مال کې وي (۱) نقدیت (۲) زیادت. (۳) نیت د تجارت.

په سپینو او سرو زرو کې نقدیت موجود بړي، نو ځکه خو په هر حال په هغو باندې زکوة فرض دي. که نیت د تجارت یې پکې کړی وي او کنه او که هغه (سره یا سپین زر) د سکې په ډول وي او که په کوم بل ډول لکه ګېڼه یا لوښی او داسې نور. او مال چې هر څومره د لوړ قیمت وي که پکې د تجارت نیت شوی وي، نو زکوة اداء کول یې فرض دي او که دغه نیت نه وي نو بیا نشته د تجارت نیت کول د اخیستلو پر وخت پکار دی. که له اخستلو وروستو بیا د تجارت نیت کوي نو هغه تر هغه وخته د اعتبار وړنه دی تر څو د تجارت په کولو پیل وشي - او که کوم مال د تجارت لپاره اخستل شوی ؤ او له اخستلو وروستو بیا دغه نیت ختم شو، نو هغه مال بیا د تجارت نه دی او زکوة ورباندې نشته - او که په دوهم ځل یې بیا د تجارت نیت وکړ، ن ترهغه وخته یې دغه نیت د اعتبار وړ نه دي تر څو چې هغه خرڅ نکړي.

دیارلسم: دا چې په دغه مال کې بُه د بل چا حق لکه عشر او مالیه واجب نه وي. که په دغه مال کې عشر یا مالیه وه، نو بیا پرې زکوة نشته ځکه چې دوه حقونه په یو مال باندې نه فرض کېږي (علم الفقه ۴ج ۲۱ مخ)

د زکوة د اداء کېدلو شرطونه

د دې لپاره چې د زکوة ورکونکي زکوة اداء شي (۲) شپږ شرطونه دي:

(۱) مسلماني: کافر ته له خپله ماله څخه زکوة ایستل صحیح نه دي. که یو کافر څوکاله مخکې لاد راتلونکو کلو نو زکوة اداء کړ او بیا وروستو مسلمان شو، نو مخته ورکړل شوی زکوة یې صحیح نه دي، وروستو له اسلام راوړلو به بیا زکوة اداء کي-

(۲) دوهم دا چې زکوة ورکونکی به عاقل وي. که لیوني یابل داسې چا چې عقل یې خراب ؤ زکوة ورکړ، نوزکوة یې نه دی اداء شوی-

(۳) دریم: دا چې فقیرته د زکوة ورکولو پر وخت د زکوة نیت کول؛ یعنې په زړه کې د دې نیت کول چې په ما باندې د دومره مال ورکول فرض ؤ، نو دادی زه یې د الله ﷻ د خوشحالۍ او رضاء لپاره فقیر ته ورکوم. که یو چاوروستو له زکوة ورکولو څخه د زکوة نیت په داسې حال کې وکړچې لا هغه مال له فقیر سره ؤ نو هم نیت یې صحیح کېږي او که مال د فقیر له لاسه څخه وتلی ؤ، نو بیا یې په نیت کولو سره زکوة نه صحیح کېږي او دوباره به بیا زکوة ورکوي-که یو چا له خپل مال څخه د زکوة مال جلا کړ او د جلاکېدلو پر وخت یې پکې د زکوة نیت وکړ نودغه نیت یې کافی دی، لازمه نه ده چې فقیرته د ورکولو پروخت به بیا د زکوة نیت کوي-

(۵) پنځم: داچې هغه څوک چې زکوة ورته ورکول کېږي هغه به د دغه مال پوره مالک گرزول کېږي. که یو چا څه پاخه کړل او فقیران یې خپل کورته راوبلل او هغه یې ورباندې وخوړل او نیت یې پکې د زکوة کړی ؤ نو زکوة یې نه دي اداء شوی. خو که هغه پاخه شوي شیان فقیرته په داسې ډول په واک کې ورکړل شو چې هغه یې مالک شو او فقیر یې د هر ډول واک او تصرف خاوند شو، نو بیا زکوة اداء شوی دي.

(۲) شپږم: دا چې د زکوة مال به داسې چاته ورکوي چې مستحق وي. (علم الفقه ۴ ج ۱۱ مخ)

د زکوة د مال ضائع کېدلو حکم:

که په چا زکوة واجب شو ، خو بیایې مال ضائع شو ،(نو سره له دې چې د زکوة د ورکولو وخت هم راغلی وي او د وخت دواکمن له خوا ورته د زکوة غوښتنه هم شوې وي (خو په څه وجه یې ورکړې نه وي) د زکوة فرضیت ورنه ختم شو – خو که پخپله یې ضائع کړي ؤو ،نو بیا د هغه مال زکوة اداء کول ورته ضروري دي ، د مثال په ډول یوچاڅارویو ته وابنه او اوبه نه ورکولې نو ځکه هغه مړه شول ،نو زکوة ورکول یې د هغه په ذمه پاته دي. که یو چا بل چاته قرض ورکړل او یا چاپه خواست ورنه د څه وخت لپاره څه دغوښتل او هغه ورکړل او ضائع شول ،نو دا په قصدي ضائع کولو کې نه راځي او زکوة یې هم له ضائع کېدلو سره ساقطږي . (علم الفقه ۴ ج ۲۹مخ و عالمگیري۲ج۴۰مخ)

په بې هوښه باندې د زکوة حکم:

مسئله : که یو څوک بې هوښه ؤ که څه هم پوره یو کال یې بې هوښي دوام کړی وي زکوة وربانديې په دې شرط واجب دی چې خاوند دنصاب به وي . (فتاوي عالمگیري ۴ ج ۲مخ)

د ماشوم ، او لېوني د زکوة حکم:

مسئله : د شرعي نابالغ په مال کې زکوة واجب نه دي او د ماشوم غیر مکلفیت په نص (د خدای ﷻ په قطعي حکم) سره ثابت دي او د لمانځه ،روژې او حج او نورو عبادتونو نه وجوب پر هغه باندې دا هم یو دلیل د زکوة دنه واجبېدلو دی . (فتاوي دار العلوم ۶ ج ۲۳مخ)

مسئله : په حنفي مذهب کې په نابالغ او لېوني باندې زکوة واجب نه دی. لهذا د هغو له سرپرستانو څخه هم دغه مال د زکوة نشي غوښتل

کېدای ځکه چې دا صرف یو عبادت دی او ماشوم او لیونی د عبادت د حکم له خطابه وتلي دي - مګر د هغوله ماله څخه قرض او نفقه (مصرف د خوراک څښال پوښاک او داسې نور) اداء کول واجب دي. همدا رنګه په دواړو باندې د ځمکې د محصول (پیدوار) لسمه برخه، او سرسایه اداء کول هم واجب دي، ځکه چې دغه له حقوق العباد (د بندګانو له حق) څخه شمېرل کېږي. او د لیوني په مال کې هم د ماشوم په څېر زکوة نشته. (الفقه علي مذاهب اربعه ۱ج ۹۲۰مخ . فقه الزکوة ۱ ج ۱۴۲ مخ)

مسئله : دنابالغوپه هغه مالو کې چې د امانت په ډول یې له سرپرستانو سره پراته وي زکوة واجب نه دي. (فتاوي دار العلوم ۶ ج ۷۲مخ . طحطاوي ۱ج ۳۸۹ مخ)

مسئله : پر بالغانو باندې زکوة واجب دي او دبلوغ علامې نن صبا هر چا ته معلومې دي، خو که کوم هلک یا نجلۍ چې د پنځلس کلنۍ عمرته ورسېدل، او بیا هم د بلوغ څه علامه پکې ښکاره نشوه، نو د پنځلس کلنۍ په وجه هغه بالغ بلل کېږي. (آپ کې مسائل ۳ ج ۳۴۴ مخ)

د زکوة د وجوب لپاره هجري کال باید وشمېرل شي که عیسوي ؟

د پوره کال تېرېدلو مطلب دا دي چې زکوة تر هغه وخته پورې واجب نه وي تر څوله چاسره د هغه مال چې حد دنصاب ته رسېدلی وي یو کال پوره شوی نه وي. او له کال څخه مراد د سپوږمیځو میاشتو د کال حساب دي - انګرېزی کال د اعتبار وړنه دی ځکه چې په سپوږمیځ حساب کال درې سوه څلورپنځوس (۳۵۴) ورځې کېږي، او لمریزکال کله (۳۶۵) ورځې وي او کله لاتر دې هم یوه ورځ زیاته دي - (کتاب الفقه ۱ج ۹۹۴مخ)

مسئله : د زکوة په اداء کولو کې سپوږمیځ کال د اعتبار وړ دي . لمریزته اعتبار نشته. اول خو بايد د سپوږمیځ کال په اعتبار اداء شي . او که یې د لمریز کال په اعتبار اداء کوي ، نو حتماً بايد د لسو ورځو زیاتوزکوة اداء کړي (آپ کې مسائل ۳ج ۳۲۲ خ، وفتاوي عالمګيري ۴ج ۱۳مخ)

مسئله : د زکوة د حساب لپاره تاريخ معتبر دي ، په کوم تاريخ چې کال پوره کېږي په همهغه تاريخ باندې زکوة واجبېږي ؛ زکوة چې هر وخت اداء کوي خو اعتبار د هغه تاريخ د وجوب دي – په راتلونکي کال کې هم په دغه تايخ زکوة واجبېږي په کوم تاريخ چې تېر کال واجب شوی ؤ . (فتاوي دار العلوم ۲ج ۷۵ مخ په حواله د مشکوة ۱۵۷)

مسئله اصلي حکم دادي چې په کوم تاريخ ته د نصاب خاوند شوي ئي ،نويو کال وروستو په هغه تاريخ په تاباندې زکوة فرض کېږي – او تر وخت پوره کېدو مخکې هم زکوة ورکول روادی او ورستووالی ئي هم روادي که تر مقرر تاريخ څه مخکې یا وروستو شي نو هم څه منعه نشته پکې. (آپ کې مسلئل ۳ ج ۳۲۸مخ – عالمګيري ۴ ج ۵ مخ)

د زکوة د کال شمارلو اصول :

په کوم تاريخ چې يو څوک د نصاب د اندازې د مال خاوند ګرزېدلی وي له هغه تاريخ څخه د سپوږمیځ کال په حساب د پوره کال په جريان کې چې څومره مال د هغه په ملکيت کې وي د هغه زکوة ورباندې واجب دی. (آپ کې مسائل . ۳ ج ۳۲۷مخ)

مسئله : د شريعت مسئله دا ده چې د کال په هره مياشت کې چې په کوم تاريخ څوک د نصاب خاوند شي ،نو د يو کال تېرېدلو وروستو

په دغه میاشت او دغه تاریخ ورباندې زکوة واجبیږي او دغه وخت یې اداء هم لازمیږي – (آپ کې مسائل ۳ ج ۳۲۸ مخ)

که د نصاب له خاوند څخه وخت هېرؤ ؟

تاسو چې د سپوږمیځې میاشتې په هره نېټه د نصاب خاوندان شوي یاست د تل لپاره باید هغه نېټه د زکوة د حساب لپاره تاکلي وي – په دغه تاریخ کې چې لتاسو سره د سپینو او سرو زرو ، د تجارت له مال څخه او نغدي هر څومره مال موجودي وي (که څه هم تر کال پوره کېدلو یوه رځ له مخه مولاس ته درغلې وي) په هغو ټولو زکوة واجب دي – د زکوة حساب به همېشه په دغه نېټه کوئ خو که څه هم ژر اداء کول یې بهتر دي خو بیاهم دهغه خوښه ده چې ژریې اداء کوي که ناوخته ، په مرګ باندې هېڅ باور نشته. که له یو چاسره د کال په منځ کې د پوره نصاب مال نه ؤ خو چې د نصاب د پوره کېدلو د کال پای رارسېدو هغه بیا د نصاب خاوند شو ،نو هم زکوة ورباندې فرض دي او که په منځ د کال کې یې مال بالکل ختم شو ، نو بیا به د بل نصاب له خاوند کېدلو وروستو د زکوة کال پیل کوي – که چاته په سپوږمیځ کال کې هغه تاریخ یاد نه ؤ چې هغه پکې د نصاب خاوند شوی دي ، نو له ژور فکر وروستو چې په کوم تاریخ د هغه غالب ګمان راغی له هغې ورځې دې د زکوة کال پیل کړي. (احسن الفتاوي ۴ ج ۴۵۵ مخ)

د کال پای ته رسېدل :

مسئله : هروخت چې د نصاب د خاوند کېدوله ورځې سپوږمیځ کال پای ته ورسېدو ،نو زکوة واجب شو ؛ د مثال په ډول یو څوک په اول د شعبان (برات) په اول دنصاب خاوندشو نودراتلونکي کال دشعبان

په اول چې له هغه سره هر څومره مال دي په هغه باندې زکوة فرض شو که څه هم داسې مال پکې ګډوي چې تر کال پوره کېدلو دوه ورځې یا دوه میاشتې ترمخه د هغه لاس ته ورغلی وي - لنډه دا چې کوم مال چې د کال په منځ کې هغه ته راځي نو د راتلو له ورځې به یې کال نه پیل کوي بلکه د نصاب د پیل شوي کال له پوره کېدو سره به یې زکوة اداء کېږي- (آپ کې مسائل ۳ ج ۳۷۳مخ)

د تیر کال د زکوة نه اداء کولو په صورت کې به بل کال له څه وخته پیلوي ؟

پوښتنه : د تېر کال زکوة یې لا اداء کړی نه ؤ ،بل کال شروع شو ، نو د نوي کال حساب به په څه ډول کوي ؟

ځواب: په کومه نېټه چې اول کال پوره شوی دي په هغې نېټه باندې په هغه مال باندې د تېر کال زکوة فرض کېږي او له راتلونکې ورځې څخه دا روان کال پیل کېږي -(آپ کی مسائل ۳ ج ۳۷۸مخ)

ایا زکوة باید په رمضان کې اداء کړل شي ؟

مسئله : هر وخت چې د مال کال پوره شي نو زکوة ورکول یې بهتر دي ، او په هره میاشت کې کولای شئ چې زکوة اداء کړئ . د رمضان المبارک میاشت د دې لپاره څه خاصیت نه لري -خو که د چا د نصاب کال د روژې په میاشت کې پوره شو ، نو هغه دې په روژه کې زکوة اداء کړي. خو دا خبره شته چې د رمضان په میاشت کې زکوة اداء کول تر نورو میاشتو اویا (۷۰) ځله زیات ثواب لري. (فتاوي دارالعلوم ۲ج۱۰۰مخ)

مسئله : د زکوة اداء کولو لپاره کومه خاصه میاشت یا ورځ نشته ،البته بعض داسې میاشتې او ورځې شته چې د زکوة د ثواب په

زياتوالي اثر ولري. خو ښه داده چې په کومه مياشت کې چې فرض شوی دی په هغې کې بايد اداء هم شي. او دراتلونکي لپاره هم دغه مياشت مقرره کړاي شي. (فتاوي دارالعلوم۲ ج۷۲خ بحواله شامي۲ ج۱۵مخ)

تر رمضان پورې د زکوة ځنډول څنګه دي ؟

مسئله : د زکوة په اداکولو کې د غلطېدلو يو ډول داسې دي چې د ډېرو خلکو دا عادت وي چې په رمضان المبارک کې زکوة اداء کوي ځکه چې دوی وايي چې په رمضان المبارک کې ديو فرض ثواب له اويا فرضو سره برابر وي او بيا په هر رمضان کې د حساب دغه سلسله جاري ساتي ، نو بيا کله داسې وي چې کوم کال د نصاب د خاوندکېدلوله وخته پيل شوی وي هغه تر رمضان المبارک دوه يادرې مياشتې له مخه پای ته رسېدلی وي ،نو هغه سړی د کال د ختمېدلو څخه ، د زکوة تر اداء کولو پورې ورځو زکوة هم اداء کړي اوبيا د راتلونکی وخت لپاره له يوه رمضان څخه بيا تر بل رمضان پورې سلسله جاري وساتي – او کله بيا داسې وي چې له رمضان المبارک څخه درې څلور مياشتې وروستو کال ختمېږي ، نو هغه د رمضان المبارک په مياشت کېد دزکوة په ايستلو سره داسې فکر کوي چې ژرمې له زکوة څخه غاړې خلاصې کړې ، مګر په دې کې غلطي دا ده چې دغه سړی چې په رمضان المبارک کې زکوة باسي هغه دهغه مال زکوة باسی چې دا وخت له هغه سره موجود دي ، او حال دا دی چې امکان شته چې څومياشتې وروستو چې د نصاب کال پوره کېږي مال تر دې زيات وي او په هغه زيات مال خو هم زکوة واجب دي . او د هغه چا زکوة چې کال د نصاب يې تر رمضان څو

میاشتي له مخه پوره کېږي (،خو هغه په رمضان المبارک کې زکوة اداء کوي) په داسې ډول غلطېږي چې که فرض کړو د نصاب کال د شعبان په اوله پوره شو هغه وخت له زکوة ورکونکی سره (۱۰۰۰) زر روپی وي چې زکوة یې (۲۵) روپی کېږي – او کله چې هغه زکوة اداء کوي ،نو د رمضان میاشت ده اوله هغه سره اته سوه (۸۰۰) روپی دي چې پکې (۲۰) روپی زکوة کېږي نو دغه سړی په روژه کې (۲۰) روپی زکوة ورکړي ، نو پنځه روپی د هغه په ذمه پاته شوې دغه رنګه په دوارو ډولونوکې د هر کال په ختمېدلو سره دغه امکان شته.

که داسې فرض کړو چې پنځه کاله د (۵) روپو پاته کېدل جاري وي ،نو دابه داسې شي چې په پنځو کال کې یې د څلورو کلونوزکوة اداء کړي وي ،اودیو کال زکوة به وربانديي پاته وي نوځکه داضروري ده چې کله د نصاب کال پوره شي نو خپل ټول مال ته دې حساب وکړي او د زکوة اندازه دي ورسره ولیکي ؛ نو بیا ،که له هغه د نصاب کال له رمضان څخه له مخه پوره کېدو ، نو په رمضان کې دې د هغه تېر حساب له قراره زکوة ورکړي . اوکه له رمضان څخه وروستو د نصاب کال پوره کېدو ،نو بیا دې د زکوة هغه اندازه چې په روژه کې یې اداء کړې ده ورسره ولیکي هر وخت چې کال پوره شو نو بیادې زکوة ته حساب وکړي که نور زکوة هم پاته ؤ هغه دې اداء کړي او که زیات یې ورکړی ؤ ،نو هغه دې د راروان کال په زکوة کې شمار کړي.(امداد مسائل زکوة له ۳۴ مخ څخه تر ۳۶پورې)

د زکوة پخوانی نصاب او نوی وزنونه :

مسئله : د سپینو زرو نصاب دوه سوه درهمه دي چې د وزن په اندازه دوه پنځوس نیمې (۵۰/ ۵۲) تولې کېږي – او د سرور زرو نصاب اوه

نیمې تولې سره زر دي. او که ګېڼه د دوه له زرو وه نو بيا دې اول د سرو زرو قيمت معلوم کړي او بيا دې هغه د سپينو زرو قيمت ته ورګډ کړي او بيا دې زکوة اداء کړي ، او په زکوة کې څلوېښتمه حصه ورکول واجب دي. (فتاوي دارالعلوم ٦ج ٤٣مخ)

مسئله : د سرو زرو نصاب اوه نيمې (٥٠ / ٧) تولې سره زر دي . چې دوزن اندازه يې اوه اتيا ګرامه او څلور سوه نه اويا ملي ګرامه (٨٧ ګرامه ٤٧٩ ملي ګرامه) کېږي - دا د هغه چالپاره چې ورسره صرف سره زروي . سپين زر ، د تجارت مال او نقدي روپۍ ورسره نه وي - همدا رنګه د سپينو زرو نصاب دوه پنځوس نيمې تولې دي چې د وزن اندازه يې شپږسوه دولس ګرامه او پنځه دېرش ملي ګرامه (٦١٢ ګرام ،٣٥ ملي ګرامه) کېږي - او داهم په هغه صورت کې چې صرف سپين زروي او سره زر او د تجارت مال او نغدي روپۍ نه وي ، او که سرو او سپينو زرو سره نور د زکوة مال هم وي نو بيا دې تول قيمت کړل شي ، که تول د سرو زرو د (٨٧ ګرام او ٤٧٩ ملي ګرام) له قيمت سره ، يا د سپينو زرو د (٦١٢ ګرام او ٣٥ ملي ګرام) له قيمت سره برابر شو نو زکوة وربانديې فرض دي. (احسن الفتاوي ٤ج ٢٥٤مخ ، فقه الزکوة ١ج ٢٠١ مخ)

د زکوة ګوم نصاب د اعتبار وړ دي ؟

مسئله : د سپينو زرو نصاب (چې زکوة وربانديې شته) دوه پنځوس نيمې تولې دي چې (٦١٢ ګرامه او ٣٥ ملي ګرامه) کېږي - ځکه چې په شريعت کې له دراهمو څخه وزن سبعه معتبر دي چې تصريح يې د فقهې د علماؤ په کتابو کې پيدا کولای شي او وزن سبعه دېته ويل کېږي چې لس درهمه له اوو (٧) مثقالو سره برابر دي او د يو مثقال

مشهور وزن څلورنیمي ماشې دي څرنګه چې د دې تصریح ډېر ځایه
شته او لویو علماؤ دغه غوره بللې ده ، نو دوه سوه درهمه (۲۳۰)
ماشې کېږي او که هغه په (۱۲) تقسیم کړو نو خارج قسمت به یې
(۵۲نیمي) شي او دا دفقهي نصاب دي. (فتاوی دارالعلوم ۶ج ۷۹مخ به حواله درالمحتار ۲ج ۳۸مخ)

د نصاب ، معني څه ده ؟

نصاب د مال هغې خاصې اندازې ته ویل کېږي چې ورباندې شریعت
زکوة فرض کړی دي د مثال په ډول په اوښانو کې د پنځوا و پنځه
ویشت عددونه اوپه وزوکي د څلوېښتو او یوسل یوویشت (۱۲۱) او
نورو عددونه او سپینو زرو لپاره دوه سوه درهمه او د سروزرو لپاره
شل مثقاله. (عالمګیري ۴ج ۷مخ)

سپین زر د زکوة دمعیار ګرزولو وجه :

پوښتنه : په عام ډول چې مااوریدلي دي د زکوة لپاره شرطي نصاب
(۵۲نیمي) تولې یا (۷نیم) تولې سره زر اویا دهغو د قیمت برابري ده
، نو پوښتنه دا ده چې که له یو چاسره نه سپین او نه سره زر وو صرف
پنځه زره روپۍ ورسره وې ، نو هغه به په کوم نصاب عمل کوي - د
سرو زرو په نصاب ، او که د سپینو زرو ؟

ځواب : ستا د پوښتنې په اړه په څو خبرو باندې پوهېدل ضروري دي
. اول دا چې په کوم مال کې د څومره اندازې اداء کول واجب دي ؟ او
په کوم مال کې په څومره نصاب باندې زکوة واجبېږي ؟ دا خبري
صرف په عقل او قیاس سره نشي معلومولای بلکه د حضور (صلی الله
علیه وسلم) ارشاداتو ته پکې رجوع کول ضروري دي - او دا لازمه
ده چې حضور (صلی الله علیه وسلم) د کوم مال لپاره په څه ډول

نصاب تاکلی وي په هغه ډول اداء کړل شي او په هغه کې د لمانځه په څېر دردولو او بدلولو گنجایش نشته–

دوهم: دا چې حضور (صلی الله علیه وسلم) د سپینو زرو کوم نصاب (دوه سوه درهمه) او د سرو زرو نصاب (یو مثقال) مقرر کړی دي په هغو کې د بدلون راوستل زمونږ حق نه دي . که د حضور(صلی الله علیه وسلم) د زمانې او اوس د سرو او سپینو زرو تر منځ د قیمتونو تناسب په ځای پاته وي او که نه وي لکه څرنگه چې د سهار د دؤو رکعتونو پرځای څلور ، او د ماښام د درورکعتونو پر ځای دوه یا څلور رکعته کول زمونږ د خوښې کار نه دي.

دریم: دا چې که له چاسره نغدی روپۍ وي او یا ورسره د تجارت مال وي ، نو معلومه خبره ده چې د هغولپاره به له سپینو او سرو څخه یو د نصاب لپاره معیار گرزوي. او پاته شوه دا خبره چې د سپینو زرو نصاب به معیار گرزوي او که د سرو زرو ؟ د دې په اړه د امت حقیقي فقها ؤ حکما ؤ دا فیصله کړې ده چې له دې دواړو څخه چې د هر یوه سره نصاب پوره کېږي هغه به معیار گرزوي د مثال په ډول د سرو زرو په قیمت نصاب . نه پوره کېدو نو د سپینو زرو حساب دې ورته ولگوي ، او د دې دوه وجې دي ، او دا چې زکوة د دې لپاره دی چې فقیرانو ته ورنه گټه ورسېږي او دوهم دا چې په هغه کې احتیاط زیات دی کله چې نقدې د سپینو زرو له نصاب سره پوره کېږي او دوهم د سرو زرو سره نصاب نه پوره کېږي ، نو په داسې حالت کې به د احتیاط تقاضا دا وي چې له هر یو نصاب سره پوره کېږي ، نو هغه دې معتبر وگڼل شي. (آپ کی مسائل اوران کاحل ۳ ج ۳۵۲ مخ)

که چاته دا معلومه نه وه چې څه وخت د نصاب خاوند شوی یم ؟

مسئله : که چا ته دا معلومه نه وه چې څه وخت د نصاب مالک ګرزېدلی یم ، نو د غالب ګمان په بنیاد دې فیصله وکړي یعنې هغه دې فکر وکړي چې په هر وخت یې د نصاب پوره کېدلو غالب ګمان راغی له هغه وخته دې د زکوة کلونه پیل کړي – په غالب ګمان جوړولو کې باید له ژور فکر او یا له نښانو د وخت څخه کار واخستل شي . او احتیاط په دې کې د ی چې د څه وخت دې زیات زکوة اداء کړل شي ، د مثال په ډول که غالب یقین یې په دوه نیم کاله ؤ ،نو د دریو (۳) کلو زکوة دې اداء کړي – همدا رنګه چې څومره زیادت کېږي هغومره ثواب هم زیاتېږي.او د کموالي په صورت کې د عتاب وېره شته. (فتاوي دارالعلوم۲ج ۴۴ خ بحواله درمختار۲ج ۲مخ)

د غفلت په وجه د زکوة نه ورکونکي حکم :

مسئله : که د نصاب خاوند د غفلت په وجه د یو کال زکوة اداء نکړ ، نو بل کال به د تېر او روان ، دواړو کلوزکوة اداء کوي ؛ اداء به یې په داسې ډول کوي چې هر څومره روپۍ ، مال او نور د هغوزکوة دي له هغه قراره اداء کړي. او د روان کال چې هر څومره روپۍ ، مال او نور وي ، د هغو زکوة دی له خپله قراره اداء کړي .(فتاوي دارالعلوم۲ج ۲۵ مخ بحواله درمختار۲ج ۹مخ

د نصاب خاوند چې د کال په منځ کې مال پیدا کړي ....

پوښتنه : له ماسره په کال کې څه روپۍ وې چې په چلند کې مې اچولې وې ، د کمکي اختر له میاشتې څخه بیا تر رجب پورې لس زره روپۍ له ماسره ګټه پاته شوه ، او په رجب کې تېوله آمدني (۳۵) زره روپۍ شوه ، نو ایا زه به د رمضان المبارک په میاشت کې د هغه لس زره

روپو زکوة اداء کوم او که به له (۳۵) زرو څخه هم زکوة باسم حال دادي چې د (۳۵) زرو روپو صرف درې میاشتې وتلې دي ؟

ځواب : کله چې یو څوک د نصاب خاوند شو ، نو د هغه په نصاب باندې د کال تېرېدلو په بهیر کې چې هرڅومره سرمایه د هغه ترملکیت او قبضې لاندې راغلې ده په هغې ټوله باندې زکوة فرض دي – د سرمایې په هره هره برخه باندې جلا جلا کال تېرېدل شرط نه دي – نو څکه په رمضان المبارک کې د هغې ټولې سرمایې زکوة په تاباندې واجب دي کومه چې هغه وخت لتاسره ده . (آپ کې مسائل ۳ج ۳۵۲مخ و علم الفقه ۴ج ۳۰مخ)

په نغدو روپوکې د زکوة نصاب

پوښتنه : که له یو چاسره د سرو اوسپینو زرو ټاکلی نصاب نه وُ ، نو زمونږ په زمانه کې چې څومره نغدي روپۍ له یو چاسره وي ، نو زکوة پرې واجب دي ؟

ځواب : په دومره روپو باندې زکوة فرض دي چې ورباندې (۵۲ نیمې) تولې سپین زر اخستل کېدای شي د دومره اندازې نغدو روپو خاوند به د نصاب مالک بلل کېږي – او زکوة د مال څلوېښتمه برخه ایستل دي. (بهشتي زیور ۳ج ۲۳مخ بحواله درمختار ۱ج ۱۳۴، فتاوي رحیمیه ۳ج ۳۱، فتاوي محمودیه ۳ج ۵۰مخ)

له نغدو روپوسره په ګډه تر نصاب د کمو سروزرو حکم :

پوښتنه : که له یو چاسره (۲۸) زره روپۍ او شپږ تولې سره زر وُ ، نو د هغوسرو زرو به هم زکوة اداء کوي ، که صرف د نغدو روپو ؟

ځواب : په دغه صورت کې پر سرو زرو هم زکوة واجب دي ، په هغه ورځ چې د نصاب کال پوره شي د سرو زرو چې کوم قیمت دي له هغه

حسابه دي شپږ تولې سره زر هم په روپو کې ورګډ کړي او بيا دې ورنه زکوة وباسي – (آپ کي مسائل ۳ ج ۳۵۲ مخ)

سره زر چې تر نصاب کم وي :

مسئله : که له يو چاسره صرف سره زر ؤ هغه هم تر نصاب کم. نور څه لکه سپين زر نغدي روپۍ او بل داسې شی (چې زکوة وربانديې کېږي) نه ؤ ، نو تر (۷نيم) تولې (۸۷ګرام ، ۴۷۹ ملي ګرا م) کم سرو زرو باندې زکوة نشته – (آپ کي مسائل ۳ ج ۳۵۹ مخ)

تر نصاب د کمو سرو اوسپينو زرو حکم

پوښتنه : له يوې مېرمنې سره ګېڼه ده چې لږه د سرو زرو ده او لږه د سپينو زرو ، مګر دواړه تر خپلو نصابونو کم دي. نو د زکوة حکم يې څنګه دی ؟

ځواب : په دغه صورت کې د حساب په لګولو سره زکوة واجب دي. د مثال په ډول سره زر دي په قېمت کړي او بيا دې په سپينو زرو ورګډ کړي او بيا دې ټوله مجموعه وګوري که وربانديې د سپينو زرو نصاب پوره کېدو ،نو بيا زکوة واجب دي . (فتاوي دار العلوم ۲ج ۱۳۳مخ بحواله بحر الرائق ۲ج ۲۳۰مخ) يعنې د سروزرو قېمت دې وګوري که د هغو قېمت دوه پنځوس تولې د سپينو زرو کېدای شوای نو زکوة واجب دي

(محمد رفعت قاسمي)

ديوشي دقېمت د لوړوالي په وجه نصاب ته د رسېدلو حکم

مسئله : که له يو چاسره د تجارت مال ؤ خو قېمت يې تر نصاب کم ؤ. څو ورځې وروستو يې قېمت لوړ شو او حد دنصاب ته ورسېدو ، نو

له کوم وخت څخه چې هغه حد د نصاب ته رسېدلی وي له هغه وخته به د نصاب کال پیل کوي.

مسئله : د هر څه ګټه چې ورنه د کال په دننه کې ترلاسه شوې وي ، هغه به د اصل سره ګډېږي او په اخیرد کال کې چې د اصل زکوة ورکول کېږي دهغې ګټې به هم زکوة اداءکوي که څه هم ورباندې پوره کال نه وي تېر شوي. (علم الفقه ۴ج ۳۰مخ)

د دوؤ نصابونو حکم

که له یو چا سره په داسې ډول د یو مال دوه نصابونه ؤ چې یو له بل سره نشوای ګډېدای ، د مثال په ډول د هغو څارویو روپۍ ورسره وې چې زکوة ئې ورکړی ؤ ؛ او څه روپۍ نورې وې بیا هغه ته له بل ځایه څه روپۍ نورې راغلې ، نو دغه روپۍ به له هغو روپو سره ګډوي د کومو چې کال ختم شوی دی یعنې که دوزو د قېمت د روپو کال مخته پوره شوی وي نو دغه روپۍ به له هغو سره ګډوي ، او که د دغو نورو روپو کال مخته پوره شوی ؤ نو بیا به یې له هغو سره ګډوي. (علم الفقه ۳ج۳۱مخ)

د نصاب د خاوند بې اجازې زکوة وراخستل

مسئله : په یو چا باندې زکوة واجب ؤ ، مګر هغه ایستلی نه ؤ. نو محتاج ته د دې اجازت نشته چې بې له اجازې د مالک څخه د هغه له مال څخه د زکوة په نیت څه شی ور واخلي. که یو محتاج په داسې کار لاس پورې کړي ، نو د مال خاوند ته دا حق شته چې واپس ورنه خپل مال واخلي که له هغه فقیر سره موجود وي ؛ او که موجود نه وي نو فقیر به د هغه ضامن وي. (فتاوي عالمګیري ۴ج ۲۸ مخ)

د نصاب له خاوند څخه په زور زکوة وړل :

مسئله :که د کوم ځای مشران زکوة ، د قرباني پوستوکي او د سرسايې روپۍ جبرا له چا څخه اخلي ، نو دا کار هغوته روا نه دي.

(فتاوي دارالعلوم ۲ج ۲۸۲ مخ بحواله درمختار ۲ج ۴۲ ،فتاوی محموديه ۱۱ج ۱۴۵مخ)

بعض ځايونه دا دستور او د خلکو تر منځ يو قانون وي چې د يوې کمېټې يا د کلي مشران او نور د نصاب له خاوند څخه په زور باندې زکوة اخلي او بيا يې تقسيم کوي ، او په شريعت کې داسې کول روا نه دي ، ځکه چې په زکوة کې نيت شرط دي او په دغه صورت کې د زکوة نيت هېڅ نه کېږي -(محمد رفعت قاسمي رح)

ضرورت اصليه څه ته وايي ؟

مسئله : کوم مال چې له يو چا سره وي نو هغه به د هغه له حاجت اصلي يعنې د ژوند له بنيادي ضرورتونو څخه علاوه وي لکه د اوسېدلو کور ، د بدن کپړې ، د کور په سامان د سوارلی په څاروي (يا مشين ، موټر سايکل ، موټر او داسې نور) د خدمت لپاره په غلامانو او په اصلحه باندې زکوة واجب نه دي. دغه رنګه د خوراک په شيانو او د ژوند کولو په لوښو باندې زکوة واجب نه دي ، خو په دې شرط چې د سرو او سپينو زرو به نه وي : دغه رنګه که جواهرات ، ملغلرې ، زمرود او ياقوت او نور ، که د تجارت لپاره نه وي ، نو زکوة ورباندې نشته همدارنګه د علم د خاندانو په هغو کتابونو باندې هم زکوة نشته کوم چې اصلا د مطالعې او کتې اخستنې لپاره وي. پورتنې ټول شيان په ضرورت اصليه کې داخل دي.(فتاوی عالمګيري ۴ج ۷مخ و علم الفقه ۴ج ۱۴مخ)

ایا اولاد ته واده کول په حوائج اصلیه کې داخل دي ؟

مسئله : که اولاد بالغ وي ، نو واده یې په پلار باندې فرض نه دي – بلکه نارینه اولاد پخپله شرعا د خپل واده ذمه واردی . او که اولاد نابالغ وي ، نو په شریعت کې دهغه د نکاح (واده) نه ضرورت ظاهر دی . د اولاد واده په حوائج اصلیه ؤ کې داخل نه دی –صرف په هغه صورت کې چې اولاد نابالغ وي ، نو په پلار یې نفقه واجب ده ، هغه هم هغه وخت چې اولاد دومره څه په واک کې ونه لري چې ورنه خپله نفقه پوره کوي . او که اولاد مال ولري توبیا یې نفقه پر پلار باندې لازمه نه ده ،بلکه د هغه له مال نه به یې ورکوي
.(فتاوي محمودیه ۳ج ۹۳ مخ بحواله زیلعي ۳ج ۲۲ مخ)

مسئله : که د چا اولاد معذور ؤ ،نو بیایې نفقه پر پلار باندې واجبه ده ، (که بالغ وي او که نابالغ) ، نو څکه صرف د هغه نفقه (د ژوند کولو ضروري مصرف) په حوائج اصلیه کې دي ، مګر واده او نور په حوائج اصلیه کې نه شمېرل کېږي . اونه د هغه واده او کوزده او نور څه دزکوة د وجوب مانع ګرزي . (کفایت المفتي ۴ج ۱۴۴مخ)

په کومو شیانوزکوة فرض دی ؟

پوښتنه : په کومو ، کومو شیانو زکوة فرض دي ؟

ځواب : په لاندې شیانو باندې زکوة فرض دي :

(۱) په سرو زرو باندې : چې اوه نیمې تولې (۸۷ ګرامه ، ۴۹۷ ملي ګرامه) او یا تردې زیات وي .

(۲) په سپینو زرو باندې : چې دوه پنځوس نیمې تولې (۶۱۲ ګرام ۳۵ ملي ګرام) او یا تردې زیات وي .

(۳) په هغو روپو او مال د تجارت باندې : چې قیمت یې له دوه پنځوس نیمو تولو سپینو زرو سره برابر وي -
یادونه : که له یو چا سره څه اندازه سره زرؤ ، څه سپین ، څه نغدې روپۍ اوڅه اندازه د تجارت مال ؤ او د ټولو ګډ مالیت دوه پنځوس نیمو تولو سپینو زرو ته رسېدو .نو په هغو باندې هم زکوة فرض دي -
دغه رنګه که له چا سره څه اندازه سره او څه سپین زر ؛ یا څه اندازه سره یا سپین زر ؤ او څه نغدې روپۍ اویا څه سپین زر او څه د تجارت مال ؤ ، نو هغه به سره ګډ وي او بیا به ګوري ، چې د دوه پنځوس نیمو تولو سپینو زرو مالیت ورنه جوړېږي او کنه ؟ که ورڅخه جوړېدو ، نو زکوة واجب دي ، او که نه ورنه جوړېدو ، بیا زکوة هم نه دي واجب.
لنډه دا چې که له سرو زرو ، سپینو زرو ، نغدو روپو اود تجارت له مال څخه د ددو شیانو مالیت د سپینو زرو د نصاب اندازې ته رسېدو ،نو په هغه باندې زکوة فرض دي -
(۴) سرېېره په دغو شیانو په څرېدونکو (وابنه خوړونکو) پسونو باندې هم زکوة فرض دي او د مېږو ، وزو ، غوایانو ، مېښو او اوښانو هر یوه ځانله ، ځانله نصابونه دي.
(۵) د عشر د زمکې په پیدوار باندې هم زکوة فرض دي چې (عشر) ورته ویل کېږي .(آپ کې مسائل ۳ج ۳۵۴مخ ، احسن الفتاوي ۴ج ۲۸۷ مخ ، علم الفقه ۴ج ۲۲ مخ)

ایاهر کال زکوة شته ؟

مسئله : د کومو روپو او ګېڼو چې یو کال زکوة اداء شوی وي ، کله چې بیې بل کال پوره شي نو هم یې زکوة اداء کول لازم دي -د هر کال په

پوره کېدو سره يې بايد زکوة اداء شي – د دغو روپو او نورو څخه که په جريان د کال کې څه کته اخستله کېږي او کنه.
(فتاوي دار العلوم ٦ج ٤٧مخ. بحواله ردالمحتار ٢ج ١٣مخ – وکفايت المفتي)

په زکوة اداء کولو کې ځنډ کول:

مسئله: کله چې په هغه مال باندې چې د نصاب تر اندازې رسېدلی او يا زيات وي پوره کال تېر شي، نو سمدستي يې بايد زکوة اداء کړئ، په ښو کارونو کي ځنډ کول ښه نه دي، داسې نه وي چې ناڅافي مرګ درباندي راشي، او دغه امانت دي په ذمه پاته شي – خو که يو چا لاد تېر کال زکوة نو ؤ اداء کړی چې بل کال هم تېر شو، نو هغه سړی ګنهکار شو او بايد توبه وکاږي او د دواړو کلونو زکوة اداء کړي. لنډه دا چې د عمر په تېرو کلونو کې موچې کوم زکوتونه نه دي اداء کړي، هغه حتما اداء کړئ. (فقه الزکوة ٢ج ٢٦٢مخ بحواله فتح القدير ١ج ٤٨٢مخ و امداد و مسائل الزکوة ٧٩مخ)

په زکوة کې د نيت حکم:

په هر حال چې وي نيت يو ضروري شی دي، څکه چې د يو کار د اثراتو او نتائجو ترتيب د نيت د لاندې کېږي نو څکه خو يا بايد د زکوة اداء کولو پر وخت د زکوة نيت وشي، او يا د زکوة د مال د جلاکولو پر وخت. که داسې وشو چې يو جا له خپل ځان سره دا نيت کړی ؤ چې زکوة به اداء کوم، مګر هغه وخت يې په دغه غرض څه روپۍ يا مال له نورو څخه جلا نکړ بلکه د کال تر پايه يې سوکه، سوکه، لږ، لږ زکوة ورکاؤ او په ټول دغه وخت کې يې (د زکوة ورکولو پر وخت او يا د مال ځانله کولو پر وخت) د زکوة نيت ونه کړ، نو زکوة يې نه دی اداء شوي. خو که داسې ؤ چې يو چامال يل چاته ورکاؤ او بل چاورته په عين حال کې پوښتنه وکړه چې دا څه شی

ورکوې ؟نو هغه ورته بغیر له فکر کولو ځواب ورکړ چې دا زکوة دی ، نو دیته نیت ویل کېږي ، او زکوة یې اداء کېږي – او که یې داسې وویل چې : زه چې تر اخېره د کال پورې څومره صدقې کوم هغه ټولې دي د زکوة په نیت وي ، نو دا روا نه دي. (سراجیه)

مسئله : که یو چا د زکوة اداء کولو لپاره وکیل نیو ، نو د روپو یا مال ورکولو پر وخت نیت کول کافي دي – که نیت یې د وکیل د نیولو پر وخت نه بلکه د زکوة د مال د ورسپارلو پر وخت وکړ ،نو هم صحیح دي. (جوهرة النیره)

مسئله :په زکوة کې دزکوة ورکونکي نیت معتبر دي ، نه دهغه د وکیل (معراج الدرایه

مسئله : اهل ذمه (هغه چې حکومت یې ذمه قبوله کړې وي) ته د زکوة د وېشلو ذمواري سپارله کېدای شي ، ځکه چې نیت خو د هغه چامعتبر او کافي دي چې هغه ته یې زکوة سپارلی دي (محیط السرخسي)

مسئله : د یو چانیت وکیل ته له روپو یا نورځه ورکولو وروستو په داسې حال کې بدل شو چې هغه مال یا روپۍ لاد وکیل له خوا تقسیم شوې نه وي ،نو دغه مال یا روپۍ د هغه نیت په لاره ځي کوم چې وروستو شوي دي کله چې یو چا وکیل ته څه مال یا روپۍ د زکوة اداء کولو لپاره ورکړې او بیا مخته تر دې چې وکیل هغه تقسیم کړې د زکوة ورکونکي نیت بدل شو او ویې ویل چې دغه روپۍ زه په نذر کې ورکوم ، نو دغه رقم (مال یا روپۍ) به په نذر کې شمارلې کېږي.
(سراج الوهاج)

مسئله : که د یو مسکین امانت له چا سره ؤو او بیا ورنه ضائع شول ، او هغه د دې لپاره چې له مسکین سره لانجه راولاړه نشي د امانت په

اندازه مال یا روپۍ د زکوة په نیت مسکین ته ورکي ، نو د هغه زکوة نه دي اداء شوی – (فتاوي قاضي خان)

مسئله : یو چا بغیر له نیت څخه مسکین ته مال یا روپۍ ورکړې ،او وروستو یې پکې د زکوة نیت وکړ ، نو دا نیت یې په هغه حالت کې د اعتبار وړ بلل کېږي چې هغه مال یا روپۍ له هغه مسکین سره وي او که هغه مال یا روپۍ د مسکین له لاسه وتلې وې ، نو بیا پکې د زکوة نیت نه صحیح کېږي (معرج الدرایه ، بحرالرائق ، عیني ، هدایه ، فتاوي دالعلوم ۲ج ۷۹ مخ)

مسئله : که یو چا دبل چاله طرفه پخپل سر دهغه له مال څخه زکوة اداکړ ، بیا خاوند ورته اجازه وکړه ، نو که د اجازې پروخت لا دزکوة مال یا روپۍ له مسکین سره وې ، نو زکوة یې ادا شوی دي او که د مسکین له لاسه تللې وي بیا یې زکوة نه دی وتلی .(سراجیه)

مسئله : که یو چا خپل ټول مال خیرات کړ خو د زکوة نیت یې پکې ونه کړ ،نو استحساناً د هغه له ذمې څخه زکوة ساقطېږي. یعنې د قیاس تقاضا خو دا ده چې بغیر له نیت څخه باید زکوة نه وای اداء شوی خو دا چې اوس له هغه سره هیڅ ډول مال پاته نه دي . نو ځکه تر دغه صورت لاندې زکوة د هغه له ذمې څخه ساقطېږي. (عالمګیري ۴ج ۵ مخ)

مسئله : د زکوة د مال جلاکولو پروخت (له نوره ماله څخه) نیت کول هم کافي دي ، که څه هم دا کار د اوصولو خلاف دي ځکه چې مسکینانو ته د ورکولو پر وخت خوبې نیت ځانله ، ځانله وي – نو دا چې په هر وارکې نیت کول سخت کار دي ، نو ځکه هغه نیت کافي بلل کېدای شي کوم چې د مال جلاکولو پر وخت یې کړی وي ، لیکن په

محض جلاکولو سره یې غاړه نه خلاصېږي ، بلکه فقیرانو ته په ورکولو سره به یې غاړی خلاصې شي. (فقه الزکوة ۱ج ۳۳۱ مخ)

بغیر له نیت څخه زکوة ورکول:

مسئله: که یو چا بغیر له نیت د زکوة څخه مسکینانو ته مال یا روپۍ ورخیرات کړې ، نو په دې سره زکوة نه اداکېږي او دغه خیرات شوی مال په زکوة کې نه شمېرل کېږي — (فتاوي دار العلوم ۶ج ۳۳۲مخ)

او که چاټول مال خیرات کړ ، نو بیا یې زکوة له ذمې څخه ساقطېږي ، ځکه چې نور مال ورسره نشته. (محمد رفعت قاسمي)

آیا کور واله کولای شي چاته د زکوة په نیت څه ورکړي ؟

پوښتنه: که له یو چا سره د زکوة مال ؤ او د کور خلکو د زکوة په نیت ورنه یو څه چاته ورکړل ، او بیایې د نصاب خاوند ورباندې خبر کړ ایا زکوة یې اداء شوی دي او کنه ؟

ځواب: که د نصاب خاوند مخته تړورکېدلو د مال د خپل کوروالو ته د زکوة ایستلو اجازه ورکړې وه ، نو بیا زکوة اداء شوی دي. او که یې اجازه نه وه ورکړې نو بیا که تر هغه وخته پورې چې د نصاب له خاونده څخه اجازه اخستله کېدله دغه مال یا روپۍ له هغه مسکین سره وې نو بیازکوة اداء شوی دي او که د مسکین له لاسه وتلې وې ، نو بیا نه دی اداء شوی. (فتاوي دار العلوم ۶ج ۱۰۱ مخ بحواله درالمحتار ۲ج ۱۴مخ)

ایا د زکوة او صرفې ثواب د ټولو کوروالو وي ؟

پوښتنه: که په یو کورکې نه یالس نفره وي او له دوی څخه د ټولو شیانو اختیار له یوه سړي سره وي او دغه اختیار د کور د ټولو غړیو

په خوښه سره ورکړل شوی وي ، نو که هغه زکوة یا خیرات کوي نو ثواب به یې د ټولو کوروالو سره ګډ وي او که به صرف د ورکونکي وي ؟

ځواب : کله چې زکوة یا خیرات د هغوله ګډ مال څخه د هغو په اجازه سره وي ، نو ثواب به یې ټولو ته ورکول کیږي (فتاوي دار العلوم ۲ج ۳۴۰مخ)

مسئله : که زکوة اداء کړي خو هغه د څه شرعي عذر په وجه اداء نشي ، نو ثواب یې ورکول کیږي ، انّ الله لایضیع اجرالمحسنین (الآیه)

فتاوي دارالعلوم ۲ج ۳۳۳مخ)

که یو څوک بغیر له اداء کولو د زکوة څخه مړ شو :

پوښتنه : که د نصاب پر خاوند باندې د زکوة د مال اداء واجب شوې وه خو هغه اداء کړی نه ؤ او مړ شو او یو نابالغ ماشوم ورنه پاته شو ، نو آیا د هغه میرمن کولای شي د هغه له مال څخه زکوة اداء کړي ؟

ځواب : د مړي له وصیت څخه بغیر ، د هغه له پاته شوي مال څخه (چې د ټولو وارثانو سره ګډ وی) زکوة نشي ایستل کیدای . ځکه چې وارث یې هم نابالغ هلک دي (فتاوي دار العلوم ۲ج ۳۳۰ مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۹۸مخ)

د وفات شوي خاوند زکوة حکم :

مسئله : د وفات شوي خاوند زکوة د هغه په کونډه (میرمن) باندې فرض نه دي ؛ د هغې د مرحوم خاوند په ذمه دي او هغه یې په نه اداء کولو سره ګنهګار دي – که وارثان یې د هغه له طرفه اداء کړي ، نو ډېره به ښه وي – (آپ کي مسائل ۳ج ۲۴۷مخ او فقه الزکوة ۲ج ۳۸۰ مخ)

که یو څوک د زکوة واجبدلو سره سم مړشو :

مسئله :پوښتنه : یو چادزکوة مال له خپل نور مال څخه جلاکړ ، یا یې وکیل ته ورکړ خو تراداء له مخه هغه مړ شو ، نو هغه مال باید څنګه شي ؟

ځواب: که مړي وصیت هم کړی وي ، نو بیا دې دغه مال (روپۍ وي که بل څه) په زکوة کې ورکړي. په دې شرط چې دټول مال تر درېیمې برخې به زیات نه وي – او که یې وصیت کړی نه ؤ ، نوبیا به له هغه څخه په پاته شوي مال کې ګټل کېږي او په وارثانو به تقسیمېږي – هغه ځوک چې مړي د زکوة وکیل ګرزولی ؤ یایې اختیار ورته ورکړي ؤ د فقیر قائم مقام نه دي – او په چا چې زکوة واجب ؤ د هغه په مړیني سره دغه هم له مېنځه لاړ ، نو ځکه هغه ته د دغه مال په زکوة کې د لګښت اختیار نشته. (احسن الفتاوي)

ایا د مړی له مال څخه به زکوة اخیستل کېږي ؟

مسئله: له هغه مال څخه به چې له مړي څخه پاته شوی دي زکوة نه اخیستل کېږي – ځکه چې د زکوة لپاره نیت شرط دي ؛ او په دغه صورت کې نیت نشي کېدای. اوکه مړي د زکوة ورکولو وصیت کړی ؤ نو زکوة د هغه د مال له درېیمې برخې څخه ور اخیستل معتبر دي . ځکه چې وصیت د مال په درېیمه برخه جاري کېږي. خو که وارثانو یې غوښتل چې د هغه له ټول مال څخه دې زکوة اداء شي نو بیا یې له پاته شوي ټول مال څخه هم د زکوة اداء کول صحیح دي (درمختار ۲ ج ۴۹ مخ عالمګیری ۴ ج ۳۲ مخ

ایاکاغذي نوټ دمال په حکم کي دی ؟

شرعي قانون سرو او سپینو زرو ته خاصیت صرف په دې وجه ورکړی دی چې په ټوله دنیاکې هغه په یو ډول د زرو د معیار حیثیت لري . هغه خوړل کېدای نشي ، اغوستل کېدای نشي ، هواریدای نه شي، دهغواهمیت اوارزښت صرف په دي کي دي چي دهغوپه بدله کي نورضرورتونه نه پوره کیږي ،یو ګرام سره زر کولای شي ستاسود

ژوند ټول ضرورتونه پوره کړي – او کاغذي نوټ هم یو داسې شی دی چې تاسو کولای شئ په هغه سره ، سره زر واخلئ – نو د کاغذي نوټ چې کوم قانوني حیثیت دي ، هغه په پوره ډول د مال او ، شتمنۍ حیثیت دي. د ظاهري ډول او هیئت په وجه د هغه په ازربنت کې هیڅ فرق نه واقع کېږي. په قرآن کریم کې په لس ګونو ځایه خدای ﷻ د رزق یادونه کړې ده – **والله یرزق من یشآء بغیر حساب ط** – ورکوي رزق خدای ﷻ هغه چاته چې خوښه یې شي .(۲) (**قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ**) روزي درکوي خدای ﷻ تاسو ته له اسمان او ځمکې څخه.

هر لوستی سړی په دې باندې پوهېږي چې د قرآن کریم په ټولو آیتونو کې له رزق څخه مراد محض پاخه شوي خواړه ، سره، سپین زر او جایدادنه دي. بلکه مقصد ورنه هغه شیان دي چې انسان په بیلابیلو ډګرو کې ورته ضرورت لري. که له یو چا سره ، سره او سپین زر نه وي بلکه یو لک روپۍ ورسره وي ، نو هغه غریب نه دي ، هغه ته مالدار ویل کېږي – په دغولوټوباندې د رزق اطلاق کېدای شي ځکه چې دغه کاغذي رسید بې فائدې نه دي بلکه د هغه تر شادوخت د حکومت ضمانت دي نو ځکه هغه یوه سکه ګرځېدلې ده چې هر شی ورباندې د سترګو په رپ کې اخستل کېدای شي او نن سبا خو په عام رواج کې سره او سپین زر هم د هغه مینځې او غلامان دي ځکه چې د ژوند هر ډول سامان په هغو باندې اخیستل کېدای شي. خودا رنګه د پاک خدای ﷻ ارشاد مبارک دی (الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۲۷۴

ترجمه : کوم خلک چې د الله ﷻ په لاره کې ورځ او شپه ، پټ او ښکاره

خپل مالونه لګوي ، د هغو لپاره له الله ﷻ سره اجر دي د دغو عملونو د دوی .ایاانسان شپه او ورځ غریبانو ته سره او سپین زر ور وبښلای شي ؟ ایا په دغه ایت کې د مال اطلاق بغیر له دغو سکو (لوټونو) په کوم بل شي باندې کېدای شي چې ورباندې هرڅه اخیستل کېدای شي – په قرآن کریم کې بیا ،بیا د اموال لفظ استعمال شوی دي چې د (مال) جمع ده . مال هر هغه شئ ته ویل کېږي چې په بدله کې یې تاسو دژوند ضرورت پوره کولای شئ –نو تر دغه کاغذي نوټ زیات به بل داسې شی څه شی وي چې ورنه ذغه هدف په ښه ډول لاس ته راشي. لنډه داچې کاغذي نوټ مال بلل کېدای شي او د ژوند هر مشکل ورباندې حل کېدای شي . *(قاسمي)*

ولې سره او سپین زر ارزښت لري ؟

سره اوسپین زر دواړه قیمتي ، نادر او پاک شیان دي ، همدا رنګه پاک خدای ﷻ دوی د هر انسان لپاره دومره ګټور ګرزولي دي چې د انسان له اولین پیدایښت څخه دغه دوه شیان په انساني ټولنه کې د مال او نغدو او قیمتي شیان په ډول استعمالېدل نو ځکه شریعت داغه دواړه معدني شیان په فطري (پیدایشي) ډول زیادت قبلونکی شیان ګرزولي دي ، او په هغو باندې یې زکوة فرض کړی دي –هغه که د نغدي زرو په صورت کې وي او که ورڅخه لوښي ، مجسمه د زینت شیان اویا کېښې او نور څه جوړشوي وي . (فقه الزکوة۱ج۳۲۱مخ)

هر چېرې چې انسان اوسېږي ،نو سره او سپین زر یې د پیدا کولووروستو د مالي کاروبارونو اوراکړې ورکړې لپاره عیار ګرزولي دي ، د دنیا د ټولو شیانو قدر او قیمت په دوی سره اندازه

کېږي – او د اجناسو (شيانو) په ادلون بدلون هم دوی بنيادي رول لري – نو څرنګه چې په انساني ودانيو او اباديو کې سرو او سپينو زرو په همېشني ډول بنيادي ارزښت لرلی دي ،نو ځکه اسلام هم دوی ته دومره لوړ ارزښت ورکړی دي. (عالمګيري ۴ج ۲۰مخ)

ولي دسرو او سپينو زرو دنصابونو ترمينځ دومره زيات فرق دی ؟

پوښتنه :که يو څوک هر کال زکوة باسي ، نو بعضې مال خو به ختم شي د مثال په ډول په کومو روپو باندې چې تجارت نه کول کېږي او يا راشې ګېڼه وه چې د تجارت لپاره نه وي ، نو په هغو کې خو دکال په تېرېدو سره هېڅ ډول زيادت نه راځي نو که زکوة ورڅخه اداء شي خو همدغسې به پسې ختم شي ؟

ځواب : په ځواب کې موبايد ووايم چې ستاسو دغه روپۍ خو هېڅ چاهم له تجارت څخه نه دي راګرزولې نو داچې تاسو ورباندې تجارت نه کوئ ، نو په دې سره خو شريعت ذموار نه دی – دغه رنګه سپين او سره زر چې په ګېڼو کې ورنه کار اخستل کېږي ، اصلاخو خلقتاً دوی هغه روپۍ دي چې د تجارت لپاره پيدا شوي دی ، نو داچې تاپخپله خوښه ورنه ګېڼه جوړه کړې ده په دې سره خو شريعت نه دی ملامت. کله چې ته وغواړې نو هغه په روپو بدلولای او تجارت ورباندې کولای شې. (امدادمسائل ۴۰مخ)

مسئله : اسلامي شريعت دمال په ټاکل شوې اندازې باندې د زکوة په فرض کولو سره د انسان توجه دې ته اړولې ده چې هغه بايد خپله سرمايه له ځانه سره کېنږدي ، بلکه په داسې تجارتونو کې يې بندې

کړي چې هغه ورکې پخپله هم ګټه وکړي او دټولنې اقتصاد هم وربانديې پرخ تګ وکړي.

مسئله : که له چا سره د نصاب په اندازه روپۍ یا ګېڼه موجوده وي ، نو زکوة وربانديې واجبېدل له عقله سره هم په ټکرکي نه دی ، ځکه چې یوڅوک چې د نصاب خاوند شي هغه ته په شریعت او عرف (رواج) دواړو کې غني (شتمن) ویل کېږي . او د عقل او غیرت تقاضا (غوښتنه) داده چې غني باید د محتاجانوحال وپوښتي او هغو ته څه ورکړي -(فتاوي دارالعلوم ۲ج ۵۳مخ)

د اسلام د زکوة له قانون څخه یو معلوم مقصد دا هم دی چې خلک روپۍ بېکاره پرېږدي ، بلکه په څه کاروبار یا جایداد بانديې یې ولګوي تر څو هیواد او خلک ورڅخه ګټه واخلي د نغدو روپو ښودل د ملک لپاره ښکاره تاوان دي - ځکه چې په دغو روپو او سرو، سپینو زرو کې خو د ډېرښت صلاحیت (ځواک) موجود دی ، نو که څوک هغه وساتي او په څه شي یې ونه لګوي او کوم کار چې ورنه اخستل کېږي هغه ورنه وانخلي ، نودا د جمعه کونکي غلطي ده ، زیاتوالی خود زکوة د واجبېدلو سبب نه دي په هغه مال کې پخپله صلاحیت موجود دی. (رفعت قاسمي)

د زکوة له وېرې څخه مسلمان ، غیر مسلمان لیکل څنګه دي ؟

پوښتنه : یو چا یوې مېرمنې ته مشوره ورکړه چې که ته حکومت ته خان غیر مسلمانه ورولیکې ،نو بیا زکوة درڅخه نه ګرزول کېږي ، ایا په دغه رنګه عمل کولو سره په ایمان څه اثر لوېږي او کنه ؟

ځواب : د يو چاليپاره داسې عمل کول چې بل چاته ځان غير مسلم ورليکې دا کفر دي ؛ او له زکوة څخه د خلاصون پخاطر داسې کول دبل کفر دي ، او چاته د کفر مشوره ورکول هم کفر دی . نو هغه چاته (چې د ځان د غير مسلم ليکلو مشوره يې ورکړې ده) پکار دی چې خپل ايمان او نکاح بېرته له سره څخه نوي کړي – او که کونډې ښځې د هغه په دغه کفري مشوره عمل کړی وي ، نو هغه هم بايد نوی ايمان راوړي. (آپ کې مسائل ۳ج ۳۴۳مخ)

له زکوة څخه د بچ کېدو پخاطر د مال هبه کول :

مسئله : که يو چا خپل مال بل چاته بغير له بدل اخستلو ورکړ ، اويو کال بعد يې ورنه واپس خپل مال واخست ،نو زکوة يې په مال ورکونکي باندې واجب دي ، اوله هبه کولو څخه مخته چې څومره وخت هغه مال له خپل خاوند سره ؤ هغه وخت به داسې ګڼل کېږي لکه نه چې وي تېر شوی – يعنې هغه به نه ګڼل کېږي ، د مثال په ډول يو چادومره مال چې پوره نصاب کېدو ترلسو مياشتو پورې له خپل ځان سره وساتو او بيايې چاته هبه کړ ، او بيا يې له څوورځو وروستو بېرته ورنه واخست – نو داسی به نه کوي چې له دوو مياشتو وروستو زکوة ورکړي . بلکه د بېرته رااخستلو له ورځې څخه به د زکوة لپاره نوی کال پيل کوي – او که يو څوک صرف د دې لپاره چې زکوة يې له زمې څخه ساقط شي دغه حيله جوړوي چې د زکوة د کال تر پوره کېدلو څو ورځې تر مخه خپل مال چاته هبه کړي او بيايې ورنه څه وخت وروستو بېرته راواخلي ، نو که څه هم د زکوة غاړه يې خلاصه شوه خو دغسې کار کول مکروه تحريمي دی ځکه چې په دې کې د

محتاجانو تاوان دي ، او د هغو د حق ضائع کول دي او د زکوة دروازه بندول دي . (علم الفقه۴ج ۳۴مخ)

مسئله : که د چاپه مال باندې پوره کال تېرشو خوزکوة یې لاورځخه اداء کړي نه ؤ چې لاري وهونکو یانورو ورځخه غلاکړ، او یایې په کوم بل ډول له لاسه ووتې ،نو زکوة هم ورته وبخښل شو او که یې پخپله خوښه ټول مال چاته ورکړ او یایې په کوم بل ډول پخپل اختیار سره ضائع کړ نو بیا چې ورباندې څومره اندزه زکوة واجب شوی دی هغه به اداء کوي ؛ ورته معاف نه دي . (بهشتی زیور ۳ج ۲۷مخ)

مسئله : که د یوچا د نصاب کال پوره شو ، له هغه وروستویې خپل ټول مال خیرات کړ ، نو هم یې زکوة وبخښل شو . (بهشتي زيور ۳ج ۲۷مخ بحوالہ هدايه۱ج ۱۲۸مخ)

مسئله : که له یو چاسره دوه سوه روپۍ وې ،له یو کال وروستو ورنه سل روپۍ ورکې شوې یایې خیرات کړي ،نو د پاته سلو روپوزکوة به اداء کوئ ، اودورکو یا خیرات شویو سلو روپوزکوة ورته معاف دي.
(بهشتي زيور ۳ج ۲۷مخ بحوالہ مشکوة۱ج ۱۵۹مخ)

که د سرو او سپینو زرو څلوېښتمه برخه له پیسو څخه ورکړله شي نو د راتلونکي زکوة حکم :

پوښتنه :له ماسره (۸) تولې سره زر دي – او ماد (۸) تولو زکوة له پیسو څخه اداء کړ . راتلونکی کال پکې هېڅ ډول زیادت ونشو او د تېرکال د زکوة په ایستلو سره ،سره زر تر نصاب کم شوؤ یعنې موجود خو اته تولې سره زر دي ،نو څرنګه چې ماد اتو تولو دزکوة څلوېښتمه اداکړې ده ، نو د هغې څلوېښتمې برخې په ورکولو سره حساب بدل شو او که به هر کال په اتو تلو باندې زکوة اداء کوم.؟

ځواب : لومړی کال چې لتا سره (۸) تولې سره زر وو او تاد هغوزکوة د جیب له روپو څخه اداء کړ ، او سره زر چې څومره ؤ هغومره پاته شول نو راتلونکی کال هم ورباندې زکوة واجب دي – خو که دي سره زر په زکوة کې ورکړل او په دې سره د سرو زرو اندازه تر اوه نیموتولو کمه شوه او له تاسره نور سامان نه ؤ چې زکوة ورباندې وشي ، نو په دغه صورت کې بیا درباندې زکوة واجب نه دي –

مسئله : اګر دغه اندازه سره زر خو لتا سره دي او د کال تر پوره کېدو پورې به لتاسره وي ، نو ځکه راتلونکی کال هم په هغو تولوباندې زکوة لازم دي – خو که دي د زرو څه برخه په زکوة کې ورکړه او له تاسره پاته سره زر په اندازه د نصاب نه ؤ، نوپه هغه صورت کې به ګورئ چې که لتاسو سره نور داسې څه نه ؤ چې زکوة ورباندې فرض کېدی لکه نغدي روپی، تجارتي مال او داسې نور ، نو زکوة نشته ؛ او که په سروزرو برسېره بل هم داسې یوشی ؤ چې ورباندې زکوة کېدی او هغه له سرو زرو سره په ګډه د نصاب اندازې ته رسېدی نو بیا زکوة ورباندې فرض دي – (آپ کي مسائل ۳ ج ۳۶۵ مخ)

مسئله : که چا یو کال د روپو زکوة اداء کړی ؤ ، او دومره روپی چې نصاب ورباندې پوره ؤ تر بل کال پورې له هغه سره وې ، نو په راتلونکي کال کې به د هغو زکوة اداء کوئ ، او که تر زکوة کمې شوې نو بیا ورباندې زکوة نشته. (کفایت المفتي ۴ ج ۱۵۴ مخ)

ایا په کاغذي نوټونو باندې زکوة شته ؟

د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په زمانه کې درهم (د سپینو زرو سکه) هغه بنیادي او یواځنی شی ؤ چې تول د راکړې ورکړې

حسابونه به ورباندې کېدل – له هغه نه وروستو د سروزرو دينار هم دغه رنګه د شيانو د اخستلوليپاره د سکې حيثيت خپل کړ مګر ډېر کاروبارونه به په دراهمو (د سپينو زروپه روپو) سره کېدل په هغه وخت کې بهرنۍ پرمخ تللې دنيا هم له دغوشيانو سره پېژندګلوي لرله ،نو ځکه چې هغه وخت شريعت په مالي اعتبار د راکړې ورکړې ،زکوة ، خيرات او نورو ځومره تفصېلات بيان کړی دي هغه ټول د درهم له مخې بيان شوي دي . په هغه کې دوزن هم خيال ساتل شوی دي او د درهم ددي ارزښت هم په زکوة کې خاص اهميت لري . او دا وخت دنيا د درهم له چلند نه خلاصه شوې ده مګر ځای يې د وخت نوروسکو(روپيو) نيولی دي . لکه ، افغانۍ ، پونډيا شلنګ ، ډالر روبل ، لېره يادينار . ددوه سوؤ درهمو د ملکيت (چې ۵۲نيمي تولې سپين زر کېږي) په اندازه د موجوده سکو د ماليت په پوره کېدلو سره دغه سکې د درهم پر ځای درېږي . دغه رنګه په هر هيواد کې هر وخت د زکوة نصاب چالو او نافذ کېدلای شي. (فتاوي عالمګيري۴ج۲۰مخ)

مسئله : که له چاسره د پوره نصاب په اندازه نوټونه ؤ ،نو زکوة ورباندې واجب دي ، او زکوة يې په روپو سره اداء کېږي.(فتاوي دارالعلوم۶ج۸۳مخ)

مسئله : د فقهي د جمهورو علماؤ په نزد په کاغذي کرښی (نوټ) باندې زکوة واجب دي . ځکه چې په عام کاروبار کې د سرو او سپينو زرو کارله دوی څخه اخستل کېږي ، او د سپين زرو په ځای د دوی راکړه ورکړه بې له څه سختۍ کېدای شي.(کتاب الفقه۹۸۴او فقه الزکوة۱ج۳۲۵مخ)

د هرقانون څه ګټې او سونونه وي ، د زکوة دغه کار نور بيان ته ضرورت نه لري ، چې چاته خدای ﷻ د هغو تر ضرورت زياته روزي ورکړې وي ، هغه بايد د خپل رزق (روزي)څه برخه د خدای ﷻ

هغو بندګانو ته ورکړي چې ورته لږ رزق ورکړشوی دي او د نور رزق محتاج دي ، د نوټ قانوني ارزښت چې هر څومره وي ، خو دازده کول پکار دي چې په دوی باندې د مال او دولت اطلاق کېدای شي او کنه ؟ دا وخت د هر چانه اورو چې فلاني شتمن دي – د دې وینا په اورېدلو سره دیو چاذهن ته هم دا خبره نه ورځي چې له دغه سړي سره ، سره یا سپین زر دي څکه یې خلک شتمن بولي ، بلکه دا خبره یې په ذهن کې پیدا کېږي چې هغه روپۍ لري – نن سباخو بالکل زمونږ په هیوادونو کې د سپینو او سرو زرو د سکو پوښتنه هم نه راپوره کېږي ، څکه چې شتمني یا خود جایداد په شکل وي او یادنوټو په شکل (رفعت قاسمي)

ولې په جمعه شویو نوټونو باندې زکوة شته ؟

مسئله : اصلا روپۍ د جمع کولو لپاره نه ، بلکه د کار او تجارت لپاره دي ، د روپو ساتل او کار ورباندي نه کول د اصل خلاف کار دي ، نو څکه که لچا سره پیسې وي نو زکوة ور څخه نه ساقطېږي . (کفایه المفتي ۴ ج ۲۵۳ مخ)

ایا په سرکاري (حکومتي) ټکټونو باندې زکوة شته ؟

د پوستي ټیکټونو برخلیک داسې دي چې هېڅ څوک هم داسې نه کوي چې خپلې روپۍ په هغو باندې ورکړي او بیا هغه له ځان سره وساتي ، که دغه ټیکټونه دوخت یو رواج وي ، نو خلک یې د ضرورت سره سم اخلي ، کله چې یې واخیست نو بیا ورنه کار اخلي ، نو څکه ورباندې د کال د تېرېدو پوښتنه نه را ولاړېږي ، او که کال ورباندې تېرهم شي دغه په ضرورت کې داخل ګڼل کېږي ، او که دغه ټیکټونه د لېږلو رالېږلو په کاروبار کې کارېدل ، نو زکوة یې هم له هغه زکوة سره ګډ بلل کېږي کوم چې په دغه کار وبار باندې لازمېږي ، او که

هغه د ذاتي لېږلو را لېږلولپاره وي ،نو بيا خو ښکاره خبره ده چې له ضروریاتو څخه ګڼل کېږي. بالآخره په غير تجارتي کتابو ، او د ذاتي او سپدلو په کورونو باندې هم زکوة نه واجبېږي (رفعت قاسمي)

هغه روپۍ چې د ضرورت لپاره وي د هغوحکم :

پوښتنه : له يو چاسره څوزره روپۍ جمعه دي اوکال هم وربانديې تېرشوی دي ،مګر هغه دغه روپۍ د خپلو ضرورتونو د پوره کولو لپاره ټولې کړې دي، ځکه چې نه کور لري ،نه د کورسامان لري نه يې لاتراوسه واده کړی دي. نو په هغه باندې زکوة فرض دي او کنه ؟

ځواب : زکوة وربانديې فرض دي ،خو که د کال تر پوره کېدو له مخه يې د کور جوړولو سامان يا د کور لوښي وربانديې واخيستل نو بيا وربانديې فرض نه دی. (احسن الفتاوي ۴ج ۲۹۱مخ بحواله رد المحتار ۷مخ)

مسئله : که يو چاد څه خاص مقصد لپاره دومره روپۍ ايښې وي چې نصاب ئي پوره ؤ او کال هم وربانديې تېرشو ، نو زکوة وربانديې واجب دي. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۶۳مخ)

ايا د کور دټولو شيانو زکوة د کور په مشر باندې فرض دي ؟

پوښتنه : زه د کور مشريم ، زمادواړه زامن کار کوي ، او زمادزامنو له ښځو سره دولس ، دولس ، تولې ګېڼه ده او زماله مېرمنې سره پنځه تولې ګېڼه ده او د پېغلې نجلۍ دواده لپاره مويوکال له مخه درې تولې ګېڼه اخستې ده. دغه رنګه نن صبا په ګډوکورنيو کې هم ګېڼه د هري مېرمنې په ذاتي ملکيت کې شمېرله کېږي ، د يوې مېرمنې ګېڼه بلې ته نشي ورکول کېدای ، ايا په دغه صورت کې به زه د کور د ټولو ګېڼو زکوة اداء کوم ،اوکه به هر نفر د خپل ،خپل مال زکوة اداء کوي ؟

ځواب : د زکوة په واجب کېدلو کې د هر چاځپل ملکيت د اعتبار ور دي ، ستاله مرېندو (د زامنو له ښځو) سره چې کومه ګېڼه ده ، نو دا بايدوکتل شي چې د دغو ګېڼواصلي خاوند څوک دي ؟ که دغه ګېڼه د هغوپه ځپل ،ځپل ملکيت کې وه ،نو زکوة د هغوپه ذمه واجب دي ، اوکه هغه مال څه د مرېندو اوڅه ستاد زامنو ؤ ،نو د هرچامال چې تر حد دنصاب پوري رسېدلی وي په هغوزکوة واجب دي . او دچامال چې حددنصاب ته رسېدلی نه وي په هغو زکوة واجب نه دي ،دغه رنګه هغه سره زرچې ستاله مېرمنې سره دي ، که د هغې په ملکيت کې وي او پکې د بل چاهېڅ حق نه وي ، نو ورباندې زکوة نشته ځکه چې صرف په پنځوتولوباندې زکوة نشته . او که د هغې دغه سره زر ستاپه ملکيت کې وي نو د نوروامو الو تر څنګ د دغو مالوزکوة هم په تاباندې لازم دي . او هغه د لور لپاره دې تاسو ګېڼه اخستې ده هغه هم بايد معلوم شي چې تادغه سره زر دځپلي لور ملک ګرزولي دي اوکنه ؟ که هغه دي دلورملک نه وي ګرزولی (يعنې دا دې د دغو سرو زرو پوره خاوندده نه وي ګرزلې) که ورسره نورې روپۍ نه وي ،نو زکوة ورباندې نشته.

(۲) اوکه نورې روپۍ هم ورسره وي ،نو بياورباندې زکوة واجب دي (آپ کي مسائل ۳ج ۳۵۰مخ)

د هر چاپځپل ملکيت باندې زکوة

پوښتنه : يو کور دی چې پکې درې ورونه ګډژوند کوي ، په يوځای خوراک سره کوي مګر ګټه يې سره جلاده ؛د هريوه له مېرمنې سره دوه نيم يادرې تولې سره زردي ؛که ټول سره يوځای شي نو نږدې اته نيمې تولې کيږي ، نو ايادوی به له دغوسرو زرو ځخه زکوة باسي اوکنه؟

ځواب : که له دوی سره نور داسې مال نه وي چې زکوة ورباندې فرض کېږي او حد دنصاب ته رسېدلی وي نو زکوة ورباندې واجب نه دی – ځکه چې د زکوة په نصاب کې د هر چاخپل ملکيت معتبر دي ، او دلته د يوي هم يواځنی ملکيت د نصاب په اندازه نه دی . (آپکې مسائل ۳ ج ۳۴۹ مخ)

په ګډکهول (کورنۍ) کې د زکوة حکم :

پوښتنه : زمونږ په کور کې دغه قانون دی چې ټول وروڼه خپله تنخواه اوګټه راوړي او زمونږ مورته يې ورکوي ، اوبياهغه ورباندې کور چلوي ؛ که له مونږ سره څه روپۍ اويا ګېڼه وه ،نو زکوة يې پرمونږ باندې واجب دي او که په والده (مور) مبارکه باندې ؟

ځواب : که هغه سره زر اودګټي روپۍ دومره وې چې که په ټولو وروڼوووېشلي شي ،نو هر يوبه د نصاب خاوند شي ، بيا زکوة واجب دي ، اوکه داسې نه وه بيانه دي واجب. (درمختار۲ج ۵۸ مخ)

مسئله : که د څونفرو مال سره ګډوي ،او سره جلايې کړي اوهريوه ته دنصاب په اندازه مال رسېږي نوزکوة هم ورباندې لازم دي ، اوکه دغومره نه پوره کېدو بيازکوة نشته. (علم الفقه ۴ج ۲۸مخ)

که روپۍ مور اوپلارته ورکړلې شي نوزکوة به يې څوک اداء کوي ؟

زيد چې کومې روپۍ د مياشتنۍ خرچې په ډول خپل پلار (عمر) ته ورکړې ، او عمر دهغو مالک وګرزېدو بيا عمر يوڅه روپۍ سره ټولې کړې که څه هم له ټولولو څخه يې مقصد داؤ چې دغه روپۍ به زيد به ته په بېه ورشي ،نو دغه مال دعمر دي ،که حد دنصاب ته رسېدلې وي او پوره کال هم ورباندې تېرشي ،نو زکوة يې هم په عمر باندې لازم دي .مګر که زيد د عمر له طرفه دعمر په اجازه د تېري او

راتلونکې زماني زکوة اداء کړي ،نو زکوة يې اداء شوی دي ،زيد ته پکار دي چې عمر په دې خبر کړي چې زه د دغوروپود تېرې زمانې زکوة ادا کوم ،اودراتلونکي به هم اداء کړم ،نوته راته اجازه راکړه
(فتاوي دار العلوم ۲ج ۱۳۸مخ بحواله شامي ۲ج ۱۴مخ)

هغه مال چې د بل چاپه قبضه کې وي

پوښتنه : د زيد مال د هغه د مور يا پلار ،ياد ورونو تر قبضه لاندې دي د بلوغ له پيل نه بيا تر دوه ويشت کلنی پورې ،اواوس هغه په خپل ټول مال باندې پوره د قبضې او قدرت خاوند شوی دي ،نو زکوة به څرنګه او ورکول به يې له کومه وخته پيل کوي ،

ځواب : د راتلونکي لپاره به له هغه وخته د زکوة د کال پيل کوي څه وخت چې هغه ته خپل مال په قبضه کې ورغلی دي ؛ او دتېرو کلو زکوة ورباندې نشته (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۵۵مخ بحواله ردالمحتار ۲ ج ۴۸مخ)

د هغه مال چې پلار او زوی دواړو ګټلی وي زکوة په چا واجب دي ؟

پوښتنې : ۱.زيد خپل هغه مال چې ګټلی يې ؤ له خپل پلار سره ايښی دي اوټول اختيار د دغه مال له پلار سره دي ،نو زکوة يې په چاواجب دي ؟
۲. يومال پلار اوزوی په دواړو سره ګټلی ؤ او بيا د پلار تر پوره واک لاندې ؤاو هغه پکې تصرف کوي ، نو زکوة يې په چاواجب دي ؟

ځوابونه : ۱. څوک چې د مال خاوند دي په هغه باندې زکوة هم واجب دي يعنې په زوی باندې.
۲.اوپه دغه صورت کې څرنګه چې پلار ته د هر ډول لګښت اختيار دي ،نو ځکه د زکوة اداء کول هم دهغه په ذمه دي
(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۷۰مخ بحواله هدايه ۱ج ۱۲۵مخ)

پر مسافر باندې دزکوة حکم:

مسئله: په هغه مسافر باندې چې خاوند دنصاب وي زکوة فرض دي ،ځکه چې هغه د خپل نائب په زريعه باندې په خپل مال کې د تصرف قدرت لري – (فتاوى عالمکيري: ۴ ج ۷ مخ)

ايا پر استعمالېدونکو ګېڼو باندې زکوة شته ؟

پوښتنه: ايا پر هغو ګېڼو باندې چې ښځې يې د ېر وخت استعمالوي زکوة شته او کنه ؟ ځکه چې په هغو شيانو خوزکوة نشته چې استعمال يې جاري وي ،اوځينې عرب د دغه رنګه ګېڼو زکوة نه ادا کوي ،ځکه چې دوی وايي چې دغه دورځني استعمال شی دي ؟

ځواب: د امام ابوحنيفه رح په نزد په هغو ګېڼو هم زکوة شته چې استعمالېدونکې وي.(آپ کي مسائل ۳ج ۳۶۴مخ)

مسئله: په هغوسرو اوسپينو زرو چې دنصاب اندازه يې پوره وي زکوة واجب دي ؛ هغه که استعمالېږئ اوکنه.

مسئله: نغدي روپۍ ګېڼه ،لنډه دا چې د سرواوسپينو زروپه هر شي اوسکه باندې وروستوهغه زکوةفرض ګرزي چې نصاب ته درسېدويې کال پوره شي. که څه هم هغه روپۍ د ساتنې په نيت خښې (دفن) کړای شوی دي اويا له استعمال څخه ليري پاته شوې وي.
(فتاوى دارالعلوم ۲ج ۱۱۷مخ –ردالمحتار ۲ ج ۴۲خ)

مسئله: د امام ابوحنيفه رح په نزد په ګېڼوباندې په هر حالت زکوة فرض دي ، که د ښځووي که دنارينه ګانو وي بس نو زکوة ورباندې فرض دي. (کتاب الفقه۱ج ۵۸ مخ)

د ورکې شوې ګېڼې زکوة :

پوښتنه : که له چاڅخه ګېڼه ورکه شي ،نو زکوة يې وربانديې لازم دي اوکنه ؟

ځواب : که هغه مال يې پخپله خرځ کړ،نوبيا وربانديې د تېروکلونو زکوة هم واجب دي اوکه ورنه ورک شوی ؤ بيا وربانديې د تېرو کلونو زکوة واجب نه دي. اوکه له ورکېدلوڅخه وروستو بېرته پيدا شو ،نو بيابايد دا معلومه کړله شي چې که هغه تر کال پوره کېدلووروستو بياپيداشوی ؤ ،نو دورکېدلو د زمانې زکوة لازم نه دي ،اوپاته شوه د راتلونکې لپاره د زکوة خبره ،نو دهغه حکم دا دی که برسېره پردغه له دغه سرې سره له مخکې نه دغه قسم نصاب ؤ ،نو له هغه سره به په ګډه زکوة اداء کوئ اوکه تر نصاب کم ؤ نو بياورته د پيداکېدلوله وخته د يو کال پوره والی شرط دي -اوکه مخته تريوکال پوره کېدلو پيداشول ،نو بياهم بايددا معلومه شي چې له خاوند سره يې د دغه قسم نور مال هم شته اوکنه ؟ که نه ؤ ،نوبياچې يې د پيداکېدلو له ورځې څخه وروستو يو کال پوره شي بيا وربانديې زکوة لازمېږي - اوکه له خاوند سره يې نورمال هم ؤاوټول په ګډه د نصاب حدته رسېدو ،نود هغه زکوة دې له نورمال سره اداء کړي .(امدادالفتاوی۲ج ۲۳مخ)

دګېڼې د زکوة په اړندځوپوښتنې :

پوښتنه :۱. يوچاپه مختلفو وختوکې مختلفې ګېڼې واخستلې ،نو زکوة وربانديې څه وخت فرض کېږي ؟

۲.په زکوة ورکولوکې، د ګېڼې د اخستلو قيمت معتبر دي اوکه موجوده قيمت ؟

۳. د ګڼو په قیمت کې به د ملغلرو او غمو دقیمت او جوړولو اجرت هم لګول کیږي ،او که به ورته صرف د سرو زرو قیمت لګوي؟
۴. که په ګڼو کې له زرو سره نور څه هم ګډوي ،نو زکوة ورباندې شته او کنه؟
ځواب : په کومه ورځ چې ستالاس ته دغه مال درغلی ،چې سره ،سپین زر ،د تجارت مال او نغدې روپۍ وي ،یاله دوی څخه د یوي شي قیمت له (۳۵- ۲۱۲) ګرامو سپینو زرو سره برابر وي له هغې ورځې نه ته د نصاب خاوند ګرزېدلی یې ،د سپوږمیځي میاشتې دغه نېټه یا ده لره ،یو کال وروستو چې دغه ورځ راغله نو چې پکې له دغو ځلورو شیانو څخه چې هر څومره مقدار لتاسره موجود وي په هغه باندې زکوة فرض دي که څه هم یوشی تر دغه تاریخ یوه ورځ له مخه ستاسولاس ته رسېدلی وي په دې شرط چې په دغه تاریخ نصاب پوره وي یعنې د ټولو شیان ګډ قیمت د دوه پنځوس نیمو تولو سپینو زرو سره برابر وي
۲. په کوم سپوږمیځ تاریخ چې د زکوة کال پوره کیږي ن د هغې ورځې له قیمت سره سم به اداء کیږي
۳. صرف د سرو زرو په قیمت باندې زکوة نشته د ملغلرو او غمو په قیمت او د ګڼو د جوړولو په اجرت زکوة نشته
۴. د ګڼو په جوړولو کې چې نور شیان ګډ شوي دي دغه قسم ګډوئي ته به د خلوط مقراطي سرو زر قیمت لګول کیږي

مېرمن د نصاب خاونده ګرزېدل :

مسئله : که مېرمن د نصاب خاونده وه نو د هغې د نصاب په وجه د هغې خاوند صاحب نصاب نشي کېدای او د هغې قرباني ،زکوة او نور د هغه په ذمه واجب نه دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۵۰مخ بحواله هدایه ۱ج ۱۷۲مخ)

که د ښځې ګڼه وه او میړه ئې قرضدار ؤ..

مسئله : که ګڼه د مېرمنې وه او سړی قرضدار ؤ ، نو د زکوة په برخه کې دغه قرض د ښځې نه بلل کېږي ،بلکه هغه به د خپلې ټولې ګڼې زکوة اداء کوي ؛خو که دغه قرض په ښځه باندې ؤ نو بیاد هغې بلل کېږي –
(آپ کي مسائل: ۳ج ۳۴۷مخ)

ایا د ښځې لپاره په زکوة کې د خاونداجازه ضروري ده ؟

مسئله : که ښځې ته ګڼه خاوند وراخستې وه یا یې ورته جوړه کړې وه ،اود ښځې ملک یې نه وه ګرزولې لکه څرنګه چې نن سباعادت دی ، نو د هغې ګڼې زکوة په خاوند باندې واجب دي.په ښځه باندې زکوة نشته.که خاوند یې زکوة اداء نکړي نوهغه ورباندې ګنهګار دي،د ښځې هېڅ ګناه نشته. او که ښځې ته د پلار لخوادواده په سامان کې ورکړله شوې وه ،نو هغه یې خپل ملک دي اوباید پخپله یې دځه برخې په ورکولوسره ،یا دپلورلوله لارې زکوة اداء کړي . اوپه دغه صورت کې ورته د خاونداجازې هېڅ ډول اړتیانشته.
(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۲۱ مخ او ۴۸مخ بحواله درالمحتار ۲ج ۵۰۲ مخ)

مېرمنې د زیوراتوزکوة له څه شي اداء کړي ؟

پوښتنه : زېورات (ګڼې) خو د ښځوملکیت وي ،نو دهغود زکوة پېټې ولې په سړو وراچول کېږي ؟ اوکه مېرمنه یې پخپله اداء کوي ،نو له څه شي یې اداء کړي ځکه چې له دوی سره خوبغیرله ګڼو نور هېڅ شی (یانغدي روپی.) نشته ؟

ځواب : کومه ګڼه چې دښځې په ملکیت او قبضه کې ده د هغې زکوة هم پر هغه ښځه واجب دي خو که خاوند ورسره نیکي کوله اود هغې

پر ځای يې زکوة اداء کړ، اويابنځې له خاوند څخه روپۍ واخستلې او په زکوة کې يې ورکړې نو په دې ډول يې هم اداکول صحيح دي .اوکه له دغوصورتوڅخه يوهم نه کېدی ،نو بيا به له زيوراتو څخه زکوة ورکوي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۲۸۵مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۴۰مخ)

اياد مېرمنې دګينو زکوة پر خاوند لازم دي ؟

پوښتنه : د يوداسې سړی (چې ګټه وټه يې ډېرکمه وه) مېرمنې دواده پر مهال لس تولې سره زر دزيوراتو په ډول له ځان سره راوړل ،اياپه خاونديې دالازمه ده چې په هر حال وي د هغوزېوراتو زکوة اداءکړي ؟

ځواب : څرنګه چې دغه ګېڼه د سړي نه بلکه دمېرمنې ده ،نو ځکه د دغو ګېڼو زکوة هم په هغې مېرنې واجب دي مېرمنې ته پکار دي چې له خپلو زيوراتو څخه دومره برخه په زکوة کې ورکړي څومره چې ورباندې واجب دی او د زکوة بار د خپل خاوند په اوږو وروانه چوي

مسئله : که له يوې مېرمنې سره د نصاب په اندازه ګېڼه وه ،نو زکوة اداء کېږي .(آپ کي مسائل ۳ج ۳۴۵مخ)

د خاوند او مېرمنې د زکوة حساب :

پوښتنه : په واده کې چې انجونو ته کوم زېورات (ګېڼې) ورکړلی کېږي هغه د دوی ملکيت دي مګر زکوة يې د خاوندانو (مېړونو) له جيبه څخه اداء کوي ،نو که له خاوند سره هم څه داسې شی وي چې زکوة ورباندې فرض وي مګر تر نصاب کم وي ،ايادوی کولای شي چې هغه د ښځو په زېوراتو کې ورګډ کړی اوبياله هرڅه نه په ګډه زکوة اداء کړي. اوکه به يې هريو جلااداء کوي ؟

ځواب: د دواړولپاره ځانله ،ځانله حساب دي . (آپ کي مسائل ۳ج ۳۴۲مخ)

انجلۍ (ناوې) ته چې زېورات ورکول کېږي د هغوزکوة پر چالازم دي ؟

پوښتنه : د هلک (زوم) پلار چې په ناوې باندې کومې ګېڼې اچوي دهغه زکوة پر چالازم دي ؟

ځواب : هغه زېورات چې د هلک د پلار لخواه په ناوې اچول کېږي هغه زمونږ په رواج کې د انجلۍ ملکيت نه دي ،نو ځکه زکوة د هلک په پلارباندې فرض دي. (فتاوی دارالعلوم ۶ج ۷۴مخ ،وکفايت المفتي ۴ج ۲۴۲مخ)

يادونه : دغه کتاب په اردوژبه د رفعت قاسمي صاحب لخوا ترتيب شوی دي او په غه مسئله باندې حوالې هم د هغوفتاوي ؤ دي چې جوړونکي يې اردوژبي دي ،نوځکه يې صرف د خپل رواج او عرف اظهار کړی دي او په هغو سيموکې چې رواج داسې وي چې دغه ګېڼه به دنجلۍ په ملکيت او قبضه کې وي ،نو هلته بيا د هغې ګېڼې زکوة په نجلۍ فرض دي.اود پښتنو په ډېروسيمو کې رواج هم داسې دي) (مترجم =عبدالملک حصيف)

يوچادنجلۍ لپاره ګېڼه جوړه کړه او ورته ويې ساتله ،نو زکوة يې پرچافرض دي ؟

پوښتنه : يو چادخپلې لور دواده لپاره ګېڼه جوړه کړه او بيايې ورته ساتلې وه ،نوزکوة يې په نجلۍ باندې لازم دي اوکه دهغې په پلار يامورباندې؟

ځواب : که دغه ګېڼه يې بالکل د نجلۍ ملک ګرزولې وه ،نو د هغې زکوة د نجلۍ تر بلوغ مخکې نه پر پلار اونه پرمور فرض دي اونه پر نجلۍ باندې ؛ اوتر بلوغ وروستو بياپر نجلۍ فرض دي. اوکه يې د

هغې ملک نه وه ګرزولې ،نوبياپه هغه چازکوة فرض دي چې د هغې ښځې مالک وي – (فتاوی محمودیه۱۱ج ۱۳۲مخ)

انجلۍ ته چې والدينو (موراوپلار) کومه ګېڼه ورکړې وي دهغې زکوة په چافرض دي ؟

پوښتنه :د زيد مېرمنې ته چې مور اوپلار کومه ګېڼه ورکړې ده دهغې زکوة به زيد اداء کوي اوکه د هغه مېرمن ؟

ځواب : د دغې ګېڼې زکوة به د زيد مېرمن اداء کوي ،پر زيد باندې د دغې ګېڼې د زکوة اداء کول نشته ؛ اوکه زيد شتمن ؤ او د خپلې بي بي له طرفه يې زکوة اداء کاؤ،نو کولای شي چې اداء يې کړي – او دډېرو کلونو زکوة په جلا جلا ډول لږ، لږ ورکول هم صحيح دي.
(فتاوي دارالعلوم ۶ج ۴۶مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۲مخ)

که په مهر کې ګېڼه ورکړله شوه ،نوزکوة به يې څوک اداء کوي ؟

مسئله : څرنګه چې دغه ګېڼه د مېرمنې مهر (ولور) کې ورکړله شوې ده نودا يې مالکه ده او زکوة يې هم د هغې په ذمه دي ،خاوند يې له زکوة ورکولو خلاص دي.(فتاوی دارالعلوم ۶ج ۵۴مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۳مخ)

د عرف (رواج) مطلب

شريعت نارينه ته دغه ازادي ورکړېده چې مېرمنې ته کومه ګېڼه جوړوي هغه تر خپل ملکيت لاندې وساتي او د کم ،کم وخت لپاره يې مېرمنې ته ورکوي او بېرته يې ورنه اخلي ،اويادا چې په پوره ډول يې خپلې مېرنې ته وسپاري او هغه يې مالکه وګرزوي. په يو صورت کې هم شريعت په تاسو بنديزنه لګوي اوس به رواج ته کتل کيږي چې په کومه کورنۍ کې د ګېڼې په اړه هر ډول رواج وي هغه د همدي

مثالونو په بناء وي. له لسو څخه نېولې تر سلو پورې به داسې ښځې شوې وي چې ورنه داخبره واضحه شوې وي چې د کورنۍ سړی خپلو مېرمنو ته ګېڼې دلنډ وخت لپاره ورکوي او که يې د تحفې په ډول – که دغه ګېڼه ورته د تحفې په ډول ورکوله کېږي نو مطلب يې داشو چې مېرمن يې مالکه ګرزي. په داسې صورت کې که د کورنۍ هر غړي مېرنې ته ګېڼه ورکړي او دورکړي په وخت يې داخبره ده چې هغه د مېرمنې ملک ګرزي ،او که خاوند نه غوښتلای چې هغې ته دغه ګېڼه په تحفه کې ورکړي ،نو پرې لازمه وه چې دورکولو پروخت يې داخبره سپينه کړې وای چې زه يې د کم وخت لپاره ورکوم که د عملي مثالونو په بناء د کورنۍ خلک په دې پوهېږي چې لماسره چې کومې ګېڼې دي او ښځوته ورکول کېږي د تحفې په ډول نه بلکه د کم وخت لپاره ورکړل کېږي نو ظاهره خبره ده چې د دغې کورنۍ کوم سړی چې خپلې مېرمنې ته ګېڼه ورکوي او هېڅ ډول وضاحت نه کوي نو د هغه په اړوند دافکر کېږي چې د کورنۍ د پېژندل شوي رواج سره سم يې د کم وخت لپاره ورکړې ده ،نه د تحفې په ډول .نو ځکه مېرمن د هغې مالکه نه ګرزي. (رفعت قاسمي)

د انجونو لپاره په اخستل شوؤ سرو زرو باندې د زکوة حکم

پوښتنه : زمادرې لوڼې دي ماد هغودواده لپاره شل تولې سره زر اېښې دي او سربېره پر زرو لوښې ،جامې او سامانونه هم دي ؛ ايا په دغو شيانو به زکوة وي او کنه ؟

ځواب: که تادغه سره زر دلونو ملک ګرزولی وي ،نو تر بلوغ پورې پر دوی باندې واجب نه دي ؛اوله بلوغه ورسته چې هره يوه دنصاب

خاونده وه پر هغې باندي زکوة واجب دي ، اوکه دې دغه سره زر د هغوملکیت نه ؤ ګرزولي ،نو بیا د دوی مالک ته یې اوزکوة یې دربانديې فرض دي .او جامې ،لوښي او داستعمال نور شیان چې د دوی لپاره دي ایښي دي په هغو باندې زکوة نشته ـ(آپ کي مسائل ۳ج ۳۴۵مخ)

ګېڼه د چاپه نامه کول له زکوة څخه د خلاصون لاره نه ده :

مسئله : که یو څانجلۍ د ګېڼې مالکه وګرزوله نوتر هغه وخته پوري چې هغه بالغه شوي نه وي زکوة وربانديې نشته ؛کله چې هغه بالغه شي او دغه زر اورسره نوري روپۍ په ګډه حد د نصاب ته ورسېږي ،نو بیاوربانديې زکوة فرض دي .صرف دغه نیت چې زه به دغه ګېڼه د نجلۍ په جهیز(هغه مال چې د پلار کور وال یې د لور دواده پر وخت په هغې پسې ورکوي) کې ورکوم سړی له زکوة ورکولو څخه نه خلاصوي ،تر څوچې انجلۍ د دغې ګېڼې مالکه نه وي ګرزوله شوې ،او وروستو له دې چې انجلۍ د ګېڼې مالکه وګرزوله شي نو بیا بل چاته د هغې استعمال روانه دي. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۴۸)

ایاد مهر تر وصول کېدلو پورې زکوة شته ؟

پوښتنه : د ښځې مهر چې لاخاوند اداء کړی نه وي نوپه دغه صورت کې د ښځې په ذمه د مهر زکوة واجب دي اوکنه ؟

ځواب : د مهر د ترلاسه کولو له مخه په مهرباندې زکوة نشته.

(فتاواي دار اللوم ۲ج ۵۷مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۳مخ)

مسئله : د امام ابوحنیفه رح د مذهب د پیرویانو په نزد د پوره مالک جوړېدلو معني دا ده چې مال به د هغه په قبضه کې وي –که یو څوک د داسې شي مالک وګرزېدو چې لایې هغه شی په قبضه کې نه ؤ ،لکه

دبنځې مهر ، چې لاد هغې ترلاسه نه وي رسېدلی ،نو په هغه مال باندې زکوة واجب نه دي.همدارنګه په هغه مال باندې هم زکوة نشته چې د يوچاپه قبضه کې وي او ملک يې نوي ،لکه د هغه چامال چې قرضدار وي ځکه چې مال خوظاهرا د هغه په قبضه کې دی ،خو ملک د بل چا دي. (کتاب الفقه علي المذاهب الاربعه۱ج۹۲۱مخ)

په هر (ولور) باندې مخته تر رسېدلو زکوة نشته ، له رسېدلو وروستو چې پوره يو کال په هغو روپو باندې تېر شي (چې ورباندې په دوه نيم پرسلوکې زکوة واجبېږي) ،نو بيا زکوة فرض دي ، او کومې روپۍ چې دکال په مېنځ کې په مصرف ورسېږي په هغوباندې زکوة نشته. (رفعت قاسمي غفرله)

مهر (ولور) لرونکې مېرمنې ته د زکوة ورکول

مسئله : د يوې مېرمنې مهر درې زره روپۍ دي ،مګر خاوند يې دومره غريب دي چې هغه نشي اداء کولای ،نو دغې مېرنې ته هم زکوة ورکول صحيح دي. او هغې مېرمنې ته چې خاونديې شتمن وي مګر مهر نه اداء کوي اويامېرمنې ورته خپل مهر بخښلی وي ،هم زکوة ورکول صحيح دي مګر د کومې مېرنې سره چې دا اميد وي چې هرکله زه له خاوند څخه مهر وغواړم نو هغه مې مهر اداء کوي نو هغې ته د زکوة ورکول روانه دي. (امدادالمسائل زکوة ۷۴مخ)

اياد مېرمنې مهر د زکوة د وجوب مانع ګرزي ؟

مسئله : که يو څوک د نصاب خاوند شي ،نوزکوة به هغه وخت ورباندې فرض کېږي چې په هغه باندې دومره قرض نه وي چې که ټول اداء کوي ،نو د نصاب په اندازه مال به ورسره پاته نشي خو هغه قرض

چې د الله ﷻ وي لکه کفاره ،سرسایه ،حج اوداسې نور هغه ورڅخه وتلي دي، (خلاصة الفتاوی۱ج۲۴۰مخ)

اوکه له چاسره د قرضوتر اداء کولو وروستو دومره څه پاته نشي چې نصاب ورنه پوره شي ،نو په هغه باندې زکوة نشته په دغه بنیاد ویلای شو چې که د مېرمنې د مهر له اداء کولو وروستو نصاب موجود پاته نه ؤ نو زکوة واجب نه دي. اوکه په کمو سیموکې داسې ؤچې مهر ډېر رواج نه ؤ یعنې ډېر ځله مېرمنو هغه خپلو خاوندانوته وربخښلونودغه قرض بیاپه زکوة باندې اثرنه اچوي او زکوة واجب دي - په فتاوي عالمګیري کې راغلي دي چې که په سړی باندې مهر مؤجل (چې سمدستي یې اداء لازمه نه وي) وي او دهغه دژر اداء کولواراده نه لري نو دغه قرض دزکوة د وجوب مانع نشي ګرزېدلای.

(فتاوي عالمګیري:۱ج ۸۹مخ جدید فقهي مسائل ۲۲۴ مخ)

مسئله : د خاوند په زمه دمهر پوروا جب دي ،هغه که معجل (ژرغوښتونکی) وي او که مؤجل (ځنډېدلی) وي مګر خاوند کوشش کوي چې څومره ژرکېدای شي باید مهر اداء کړي او د دې لپاره روپۍ جمعه کوي ،نو دغه رنګه قرض مانع د وجوب د زکوة ګرزي. که پر دومره روپو برسېره (چې مهر ورباندې اداء کېدای شي) له هغه سره نور مال دومره ؤ چې حد دنصاب ته رسېدلی ؤ نو په هغه باندې زکوة شته ،او که نه ؤ بیانشته .اوکه خاوند یې داداء کولو په کوشش کې نه ؤ اودایې پوره باور ؤ چې نه به یې اداء کوم ،نو دغه رنګه پور بیاد زکوة د وجوب مانع نشي ګرزېدلای. (فتاوی محمودیه ۱۳ج ۱۰۴مخ)

مېرمنې ته د مهر په رسېدلو سره د زکوة حکم :

که یوه نجلۍ چاته په نکاح کړله شوه او بیاورته ټول مهر راغلي اوتر یو کاله پوري د هغې په قبضه کې ؤله دې وروستو د هغې خاوند هغه له ورنژدې کېدلو (خلوت صحیحه) له مخه طلاقه کړه اوله ورکړل شوي مهر څخه یې نیمایي بېرته ورکړ ،نو که هغه مهر د سرو او سپینو زرو له قسمه څخه ؤ بیا به هغه مېرمن د ټول مهر زکوة اداء کوي. اوکه په نغدي ډول نه ؤنو بیابه دنیمایي مهر زکوة اداء کوي. (علم الفقه ۴ج ۳۳مخ)

په مهر کې د ورکړل شوې ځمکې د زکوة حکم :

پوښتنه : ماځه ځمکه د تجارت په نیت اخستې ،اوس غواړم چې ټوله اویایوه برخه یې د خپلې مېرمنې د مهر په بدل کې ورکړم. آیا زما په مېرمن باندې به د دغې ځمکې زکوة واجب وي .که چېرې هغې وربانديې د کور جوړلو اراده لرله ؟

ځواب : ستاپه کورودانه باندې د دغې ځمکې زکوة فرض نه دي ، که یې ورته د تجارت نیت وي او که د کور جوړولو .خو که یې د مهر په بدل کې له تاڅخه د اخستلو پروخت پکې د تجارت نیت کړی ؤ ،نو بیا وربانديې زکوة واجب دي. (احسن الفتاوی ۴ج ۲۲۵مخ)

مسئله : د مثال په ډول د مېرمنې ولور لس خرواره غنم ؤ، د رسېدلو پروخت هغې پکې د زکوة نیت وکړ اوويې ویل چې دغه غنم به خورم نه ،بلکه تجارت به پکې کوم ،نو صرف د تجارت د نیت په کولو سره زکوة نه واجب کېږي تر څو چې تجارت یې تر سره نشي. (احسن الفتاوی ۴ج ۲۳۵ ردالمحتار ۲ج

ایاد استعمال پر ګڼوزکوة شته ؟

مسئله : د سرو او سپینوزرو ګڼه چې د نصاب تر حده ورسېږي بیا که استعمالېږي او کنه زکوة ورباندې فرض دي . (هدایه۱ج۱۷۷مخ)

پر اشرفۍ (دسروزرو سکه) باندې زکوة

پوښتنه : ایازکوة په دوارو ډولونو سرو او سپینو زرو کې شته او که د اشرفۍ د شکل په سرو او سپینو زرو کې ؟

ځواب : په دوارو باندې زکوة واجب دي یعنې د چېنو او اشرفیو دوارو په شکلونو باندې (چې تر اندازې دنصاب ته رسېدلي وي) زکوة فرض دي . (آپ کي مسائل ۳ج ۳۲۵مخ)

ګڼې ته د کچه شیانوورګډول اوغمي پکې لګول :

مسئله : د زرو په ګڼه کې چې غمي لګول شوي وي په هغوباندې زکوة نشته ځکه چې هغه ورڅخه لیري کېدای شي خوهغه کچه شیان لکه پتل اونور چې له سرو زر وسره ګډ شوي وي هغه د دوی په وزن کې شمارل کېږي ، د دغه رنګه ګڼې چې څومره بازاري قیمت وي په هغه اندازه دې زکوة اداء کړي . (آپ کي مسائل ۳ج ۳۲۵مخ)

د هغې ګڼې زکوة به څنګه اداء کوي چې نور شیان پکې اېښودل شوي وي ؟

پوښتنه : څه ګڼه ده چې په کندې شیانو ښایسته شوې ده او په ځینو کې غمي بند شوي دي که یې ورڅخه راباسي نو ګڼه خرابېږي ،او که اندازه یې لګوینو نشي کولای سمه یې اندازه کړي .که سره زرتر نصاب کم ؤنو دهغه زکوة به له سپینو زرو سره ګډورکوي او که به د

دواړوزکوة جلااداء کي ؟ د سرو او سپینو زرو زکوة به له یوه شي ځخه اداء کوي اوکه به د دواړوزکوة له خپل خپل جنس ځخه اداء کوي ؟اوکه په زکوة کې ګڼه ورکړل شي نو ځه منعه پکې شته اوکنه ؟

ځواب : د هغو باید لومړی سمه اندزه ولګوله شي او بیایې زکوة ورکړل شي ،مګر اندازه کونکي ته باید دا وویل شي چې تر ځو کېدای شي ،احتیاط په نظر کې لره ،او په دغه صورت کې که سره زرقیمت کوي اوبیا یې سپینو زروته ورګډوي او له سپینو زرو ځخه زکوة اداء کي داهم سمه ده اوکه یې له سرو زرو ځخه اداء کوي هم سمه ده -لنډه دا چې د دوادړوزکوة له یوه ځخه ورکول صحیح دي اود دوه نیم فیصد په حساب دي زکوة ورکړي. په زکوة کې د زرو په ورکولو کې هیڅ منعه نشته. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۱۹ مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۴۵مخ)

په کومه ګڼه کې چې جواهر کارول شوی وي ؟

مسئله : که د سرواو سپینو زرو ګڼه وه او جواهر پکې ،ښودل شوي وٌ،نو د هغې ګڼې زکوة به د سرو اوسپینو زرو په اندازه ورکول کېږي -یعنې په جواهرو باندې زکوة فرض نه دي بلکه په سرو او سپینو زرو باندې زکوة فرض دي.(کفایت المفتي ۴ج ۲۲۹مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۴۲مخ)

د خالصوجواهرو د ګڼوحکم :

مسئله : په جواهرو ،لکه زمرود ،لعل ،یاقوت اونوروباندې زکوة فرض نه دي ،په دې شرط چې هغه د تجارت لپاره نه وي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۳۳مخ)

مسئله : هغه ګڼې چې صرف له جواهرو ځخه جوړي شوې وي ،دهغو حکم دا دي چې که د تجارت لپاره نه وي ،نو زکوةورباندې نشته.

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۳۰مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۸۱خ ،وفتاوي محمودیه ۲ج ۷۱مخ)

مسئله : د سچه ملغلرو په هار او نورو شیانو باندې زکوة نشته ،خوکه د تجارت لپاره ؤ بیا ورباندې شته. (بهشتي زیور ۳ج ۲۵مخ و رد المحتار ۲ج ۱۳۱مخ)

مسئله : له سرو او سپینو زور څخه بغیر ،په نورو شیانو باندې ،لکه جواهر ،مرجان زبرجد او الماسو څخه جوړو شوؤ ګڼو باندې (چې سره او سپین زر ورګډ نه وي) زکوة نشته. (فقه الزکوة ۲ج ۲۷۷مخ)

په کومو زیوراتو کې چې عیب جن شیان لکه پتل او نور ورګډکړل شوي وي

پوښتنه : له ماسره چې کومې جوړې کړل شوې ګڼې دي هغوته درېیمه برخه عیب جن شیان لکه پتل او نور وزګډ شوي دي ،ددغه رنګه ګڼې زکوة په څه ډول اداء کېږي ؟

ځواب : په کومو کې چې تر نیمایي زیات سره زر وي ، نو هغه ګڼه داسې ده لکه ټوله چې د سرو زرو وي ، او د خالصو سروزرو په ډول یې زکوة واجب دي. (فتاوي دارالعلوم ۶ج ۱۱۵مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۲۴مخ)

مسئله : په فیروزه ،یاقوت او نورو باندې زکوة واجب نه دی. د هغو وزن به له ګڼې نه جلا کوي او بیا به د سرو او سپینو زرو زکوة اداء کوي . (فتاوی محمودیه ۱۳ج ۱۱۳مخ)

یادونه : که یو چاد شوق لپاره الماس او جواهر له ځان سره ساتلي ؤنو زکوة یې ورباندې نشته همدا رنګه که یې د زکوة نه د بچ کېدلو له خاطره دغه حیله جوړه کړه ،نو هم د شریعت په اعتبار د امام ابو حنیفه رح په نزد زکوة ورباندې نشته مګر څرنګه چې په دې سره د غریبانو حق له مېنځه ځي ، نو دغه نیت ته په کتو سره دا وېره شته چې خدای ﷻ دي هغه په دغه عمل سره ونیسي . (مولانا رفعت قاسمي)

د ګډوډو شیانو د زکوة حکم :

مسئله : د حنفي مذهب په نزد په ګډوډو شیانو کې هغه شی (چې په دغه کېنه کې سره ګډوي لکه پیتل ، سرول ، ترامه سره او سپین زر او داسې نور) معتبر دي چې اندازه یې زیاته وي. هغه که سره زر وي که سپین اوکه بل شی. اوکه له سرو زرو سره سپین اویاله سپینو سره ،سره زر ګډ ؤ ،نو د هغه قسم په اعتبار به یې زکوة اداء کول کېږي کوم چې ډېر وي .په دې شرط چې حد د نصاب ته به رسېدلي وي
(کتاب الفقه۱ج ۹۹۲مخ و رد المحتار۲ج ۵۴مخ)

د سچه نقش لرونکو، او کچه نقشوکپړو د زکوة حکم

پوښتنه : دمېرمنو د لوړقیمته جامو (چې پکې سپین زر کارول شوي وي) زکوة باید څنګه اداء کړل شي ځکه چې دا اندازه یې نشي لګول کېدای چې څومره ژربه کاورل شوي وي ؟

ځواب : هغه زري نارونه چې په بنارسي اونورو کپړو کې ورنه کار اخستل شوی وي ،پخپله یابل داسې چاباندې چې پرې پوهېږي باید اندازه شي او زکوة یې اداء کړل شي .او د سچه سپینو زرو او نورو د نقلي نقش هم باید اندازه ولګوله شي – د هغو اندازه کول اسان دي د مثال په ډول د نقش دغه رنګه تان دي وتلل شي او بیا دې معلومه کړل شي چې وزن یې څومره دی لنډ داچې په دغه رنګه ځایو کې اندازه کافي ده ،خواندازه تر خپله وسه باید په داسې ډول ولګوله شي چې کموالی خوپکې بالکل ونه شي او زیادت که وشي اوکنه.
(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۲۱مخ بحواله هدایه۱ج ۷۷مخ)

مسئله : د استعمال په لوښو او جامو(کپړو) باندې زکوة نشته خو که پکې د سچه سرو یاسپینو زرو کارشوی وي نو بیا وربانديې زکوة

واجب دي .همدارنګه د تجارت په سامان او کپړوباندې هم زکوة واجب دي. (فتاوی رحيميه ۵ج ۱۵۳مخ بحواله درمختار مع شامي ۲ج ۱۰خ)

مسئله : کپړې چې هر څومره لوړقيمته وي ،زکوة ورباندې نشته مګر که په هغوکې دسچه سرو یاسپينو زرو اندازه دومره وي چې که ورڅخه بېل شي نو (۵۲نيمي) تولې سپين زر ورڅخه جوړشي ، نوپه دغوسپينو زرو باندې زکوة واجب دي ؛ او که تر دې کم ؤ بيا ورباندې زکوة نشته. (بهشتي زيور بحواله جوهر النيره ۱۱۷مخ)

هغه شتمني چې دوارثانو لپاره ساتله شوې وي :

پوښتنه : يو چاخپل جايداد په خپل ژوند کې خرڅ کړاو دهغه روپۍ يې له ځان سره کېښودلې چې دهغه له مړينې وروستو يې دهغه وارثان ورواخلي ،آيا په هغه باندې د دغو روپو زکوة واجب دي او کنه ؟

ځواب : فی الحال دغه سړی د هغومالک دي ، نو ځکه يې ورباندې زکوة واجب دي – (فتاوی رحيميه ۵ج ۱۵۴مخ)

له مړي څخه په پاته شوي (مېراث) کې د زکوة حکم

پوښتنه : يوې مېرمنې ته چې اولادونه هم لري له وفات شوي خاوند څخه نزدې څلويشت زره روپۍ پاته شوې ،ايا په هغې باندې زکوة واجب دي ؟

ځواب : دغه روپۍ دي دشريعت له قانون سره سمې تقسيم شي .که دهريوه په برخه کې دومره څه ورسېدل چې نصاب پوره ؤ ،نو په بالغانو يې زکوة فرض دي اوپه نابالغوباندې زکوة نشته .(آپ کي مسائل ۳ج ۳۹۲مخ)

د تيروکلونو د زکوة حکم :

مسئله : د هغوکلونو د زکوة د اداء کولو لپاره چې نه دي اداء شوي دا وخت بل صورت بغير له دې نشي جوړېدای چې په خپل خيال اوفکر

سره د هغو کلونو اندازه ولګوله شي (چې زکوة پکې نه دي اداء شوی) چې په هر کال کې نژدې څومره روپۍ موجودې وي. د څومره روپو خیال چې د هغه په ذهن کې ورغلی ، د هغو زکوة ته دې حساب وکړي او بیادې هغه اداء کړي. او احتیاط په دې کې دی چې اندازه باید په داسې ډول ولګوله شي چې د هغه په خیال کموالی پکې نه وي بلکه لږ څه زیادت وي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۳۳۷مخ)

که د تېرې زمانې زکوة معلوم نشو بیا باید څه وکړي ؟

پوښتنه : کله چې د زکوة درقم سم شمارلو کار د زکوة د واجبېدلو له مدې سره برابرول سخت شي (ځکه چې د سرو زرو د قیمت تر لاسه کول مشکل دي) نو بیا به زکوة څه ډول اداء کوي ؟

ځواب : په دغه صورت کې دا اندازه لګوله کېدای شي ، چې نژدې دومره روپۍ د زکوة به په ما واجب شوې وي ، خو د احتیاط په وجه دې تر اندازې څه زیاتې اداء کړي. ((آپ کي مسائل ۳ج ۳۲۷مخ)

که یوې مېرمنې دواده له زرو څخه ډېرکلونه زکوة اداء نکړ ؟

پوښتنه : زما واده لس کاله شوي دي اوزماله مېرمنې سره دواده له ورځې څخه بیا تر اوسه نژدې (۸۰ تولې سره زر دي او تر اوسه یې ځکه ورڅخه زکوة نه دی اداء کړی چې زمونږ آمدنې دومره نه ده چې له ضرورت څخه زیاتې شي او زکوة ورباندې اداء کړو. نو زکوة یې څنګه کړو ؟

ځواب : د دغو (۸۰) تولو سروزرو زکوة ستاپه ذمه نه ، بلکه ستا د مېرمنې په ذمه دي. که د زکوة اداء کولو لپاره روپۍ نه وي، نو له زرو څخه دې دومره څه په زکوة کې ورکړي چې زکوة ورباندې اداء کېږي. په هرحال د تېرو کلونو زکوة ستاپه مېرمن باندې پاته دي. هرکال ته دې حساب وکړي څومره زکوة چې جوړېږي هغومره دې اداء کړي. (اپ کي مسائل ۳ج ۳۴۸مخ)

زکوة به د اخستلو د وخت له قیمت څخه اداء کوي اوکه له موجوده قیمت څخه ؟

پوښتنه : د مال د هغه وخت له قیمت څخه به زکوة اداء کوي چې پکې اخستی یې دي اوکه د موجوده قیمت څخه ؟

ځواب : کوم قیمت چې د زکوة اداء کولو پروخت دي هغه د اعتبار وړي دي. او د زکوة حساب دادی چې یابه څلوېښتمه برخه په زکوة کې ورکړي او یا دهغې قیمت. (فتاوی دارالعلوم ۶ج ۲۱مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۳۰مخ)

مسئله : د زکوة په اداء کولو کې دهغه ځای قیمت معتبر نه دي چې زکوة ورکونکی پکې اوسي ، بلکه د هغه ځای د قیمت په حساب به زکوة اداء کوي چرته چې مال دي – او د کال ګرزېدل هم د هغه ځای معتبردي چرته چې مال وي – (احسن الفتاوي ۴ج ۲۶۸مخ)

د سپینو او سرو زرو زکوة به په کوم نرخ ورکوي . ؟

پوښتنه : د جوړو شوو او ناجوړو سرو زرو نرخونه خو سره جلا جلا دي ،په کوم نرخ باندې باید زکوة ورکړل شي ځکه چې په بازار کې د اخیستلو قیمت یو ډول ، او د خرڅولو قیمت بل ډول دي . که مسکینانو ته په زکوة کې سره زر ورکړل شي نو په دې کې د دوی تاوان دي ، ځکه چې د بازار خلک یې ورنه په کم قیمت اخلي.

ځواب : په کوم قیمت چې دوکاندار هغه خرڅوي دهغه قیمت په لګولو سره باید زکوة اداء شي . او که مسکین ته په زکوة کې سره زر ورکول کېدل ،نو د ټولو څخه دي څلویښتمه برخه ورکړله شي او په دې سره هم زکوة اداء کېږي . دا بیا دفقیرکار اوخوښه ده چې په هر څومره قیمت یې خرڅوي. (فتاوی دارالعلوم ۶ج ۱۲۴مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۲۰مخ)

که چاد سرو او سپینو زرو په قیمت سره زکوة ورکاؤ ،نو هغه قیمت باید ورکړي کوم چې د زکوة ورکولو په وخت په بازار کې دي – ځکه چې د اخستلو د ورځي د قیمت هیڅ اعتبار نشته. او په قیمت کې باید د خرڅولو قیمت یعنې هغه قیمت ورکړی چې په دغه ورځ ورباندې سره او سپین زر اخستل کیږي –(محمد رفعت قاسمي)

مسئله : د سرو او سپینو زرو په زکوة ، او عشر کې د هغه وخت قیمت معتبر دي په کوم وخت چې واجب شوی دي. خو په څرېدونکو (لکه وزه مېږه غوا او نورو) کې د زکوة لپاره هغه قیمت معتبر دي کوم چې د اداء په وخت کې وي. (احسن الفتاوي ۴ج ۲۲۸مخ)

که نرخ معلوم نه ؤ بیا باید څه وکړي؟

پوښتنه : که د زرو سم نرخ معلوم نه ؤ او زکوة ورکونکی اندازه د نرخ ولګوله او له هغه قیمت سره سم یې زکوة اداء کړچې درې یا څلور میاشتې له مخه وه ،نو زکوة یې اداء کیږي او کنه ؟

ځواب : اصلاخوداسې ده چې باید دهغه وخت د قیمت پیداکولو پوره زیار وایستل شي په کوم چې اداء کیږی. خو داچې د دریو (۳) یا (۴) میاشتو په مده کې زیات فرق نه پیداکیږي ،نو که په احتیاط سره په پورتنی طریقه زکوة اداء کړي.نو زکوة یې اداء کیږي.
(فتاوي دارالعلوم ۶ج ۱۳۱خ بحواله رد المحتار ۲ج ۳۰ مخ)

په قرضو باندې زکوة :

مسئله : که څوک چاته روپۍ قرض ورکړي نو دهغوروپوورباندې زکوة شته او کنه ؟

ځواب : د دغو روپو زکوة به وروستو له ور رسېدلو اداء کوي خو که مخته تر رسېدلو يې اداء کړي هم صحيح دي. (فتاوي دارالعلوم ۲ ج ۴۵ مخ بحواله رد المحتار ۲ ج ۱۲ مخ)

مسئله : که ورکړل شوی قرض تنهايا له نورو موجودو روپو سره په ګډه دنصاب تر اندازې پورې رسېدی نو زکوة ورباندې واجب دی مګر اداء کول يې د قرضو تر ور رسيدلو وروستو لازمېږي او که تر دې له مخه چې ورکړل شوی قرض يې لاس ته ورسېږي زکوة ورکړي هم زکوة يې اداء شوی دي. او د زکوة په حکم کې هغه قرض چې د ضمانت په ډول يې په بدل کې څه شي اېښودل شوی وي او له نه ايښودل شوی سره هيڅ فرق نه لري - د دواړو زکوة وروستو له وصول کېدلو څخه لازمېږي - او ددې خبرې ځواب (چې د زکوة په ورکولو سره به ټول هغه نصاب له منځه لاړشي کوم چې تجارت ورباندې نه کېږي) دا دی چې کله د زکوة په ورکولو سره روپۍ ترِنصاب کمې شي هغه وخت تاسوله راتلونکي زکوة څخه خلاص شوئ او تر څوپورې چې دنصاب په اندازه روپۍ پاته وي ،نو د زکوة واجبېدل د عقل خلاف نه دي ،ځکه چې يو څوک د نصاب مالک وي هغه ته په شريعت او رواج دواړو کې غني (شتمن) ويل کېږي ، او د عقل او مېړانې تقاضا دا ده چې غني (شتمن) بايد د محتاجانو حال وپوښتي او هغوته څه ورکړي. (فتاودارالعلوم ۶ک ۵۲مخ بحواله هدايه ۱ج ۷۷مخ)

کوم قرض چې سوکه سوکه وصول کېږي د هغه زکوة :

مسئله : کوم وخت چې څومره اندازه قرض وصول کېږي له هغو څخه بايد د تېرو کلونو زکوة هم اداء شي . او که د قرضو په بدل کې ورته

ځمکه ورکړله شوه نو هم خپل قرض يې ورته ورسېدلو او دتېرو کلونو زکوة ورباندې لازم دي. (فتاوي دارالعلوم ٦ج ٨٥مخ بحواله رد المحتار ٢ج ٤٨مخ)

دکوموقرضوچې د بېرته لاس ته راتلو اميدنه وي:

مسئله: يو چاچې بل ته قرض ورکړي وي دهغه زکوة ورباندې تر بېرته لاس ته رواړلو وروستو واجب کېږي. نو ځکه خو د هغوقرضو چې دبيالاس ته راتلو اميد يې نه وي زکوة هم واجب نه دي.
(فتاوی دارالعلوم ٦ج ٧٧مخ بحواله رد المحتار ٢ج ١٢مخ)

که يو چا د قرضود بياتر لاسه کول اميد نه لرلو خو بياورورسېدل:

مسئله: څه وخت چې د قرض ورکونکی خپل قرض واپس لاس ته ورسېدل نو هغه وخت ورباندې د تېرو کلونو زکوة ورکول هم واجب شو. او تر څوچې ورته رسېدلي نه وي تر هغه وخته يې زکوة هم واجب نه دی، مګر هوڅوهره وخت وروستو چې ورته ورسېدل نو د تېرو کلونو زکوة يې واجب دي. فتاوی دارالعلوم ٦ج ٧٧مخ ردلامحتار ٢ج ١٢مخ)

د قرضوزکوة د چاپه ذمه دي؟

پوښتنه: لس مياشتي له مخه زيد بکر ته شل زره روپۍ قرض حسنه ورکړې وې، د اداء کول ومده يې معلومه نه وه، بکر لس زره روپۍ په کور اخستلو اولس زره په کار بارکې بندې کړې، د ګټې له روپو سره اوس زياتې شوې دي او (١٣) زره شوې دي آيا په دغه صورت کې زکوة واجب دي؟ اوکه واجب دي، نو په څه ډول؟

ځواب: اصل خبره دا ده چې يو څوک چاته قرض ورکوي نو زکوة به يې د قرض ورکونکي په ذمه وي، نه د قرض اخستونکي په ذمه. نو

زيدچې بکرته شل زره روپۍ قرض ورکړي دي د هغوزکوة د زيد په غاړه دي ؛ نه دبکر . له بکر سره چې کومه مجوعي سرمايه ده ،که په کار وبار يې لګولې وي او که يې ورباندې سره اوسپين زر اخستي وي ، له هغې ټولې څخه دي شل زره روپۍ جلاکړي .هغه پاته سرمايه که د (۵۲ نيمو) تولو سپينو زرو د ماليت په اندازه وه ،نو په بکر يې زکوة واجب دي -(آپ کي مسائل ۳ج وکفايت المفتي ۴ج ۲۵۱مخ)

که يو چابل چاته قرض ورکړل او هغه بيانه پرې کول :

پوښتنه : څوکاله له مخه ما څخه دوستانو څه قرض اخستي ؤ . د واپس کولو نېټه موسره نه وه ليکلې - څوځلي مي ورنه مطالبه هم وکړه ،پنځه کاله تېر شول خوبيا هم د اميد نښي نښانې نشته او اوس زه ورڅخه نااميده شوی يم او ورڅخه غوښتل مي پرېښي دي، ايا په دغو روپو باندې چې له ما سره نه دي زکوة شته اوکنه ؟

ځواب : په هغو روپو باندې چې چاته قرض ورکړل شوې وي زکوة لازم دي .خو دايې دخاوند خوښه ده چې د هر کال زکوة د کال له پوره کېدوسره سم اداء کوي اوکه د ټولو کلوزکوة له وصول کېدو څخه وروستو په يوه وار اداء کوي. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۵۲مخ)

د قرض اخستونکي د انکارپه صورت کې د زکوة حکم :

مسئله :که يو څوک په قرض اخستلو باندې انکار شواو له قرض ورکونکي سره د قرضودورکولو شواهد هم نه ؤ ،نو مخته تر دې په قرض ورکونکي باندې لازم نه دي تر څو ورته خپل قرض رسېدلی نه وي، او تر وررسېدلو وروستوهم د تېرو کلونوزکوة نشته.

(درمختار۲ج ۱۵مخ ، احسن الفتاوی ۴ج ۲۲۲مخ)

که یو څوک د نصاب خاوند هم وي او قرض هم ورباندې وي:

پوښتنه: یو څوک دي چې دبل چاقرض ورباندې دي اوله هغه سره د نصاب په اندازه سره زرهم شته ،نو ایازکوة ورباندې شته او کنه؟

ځواب: چې قرض ورنه لیري کړې او بیاله هغه سره د سرو او سپینو زرو ګڼې پاته شي ،هغه که کارول کېږي او کنه که اوه نیمي تولې سره زرۀ. او یاتردې کمۀ مګر سپین زر یاد هغو ګڼه ، یا نغدي روپۍ وې ،یادتجارت مال ۀ او سره او سپین زر په ګډه سره دومره شو چې ورنه د سپینویا سرو زرو نصاب جوړېدو، نو زکوة ورباندې واجب دي ،اوکه دغومره نه ۀ بیازکوة هم واجب نه دي. (فتاواي رحیمیه ۵ج ۱۵۵مخ بحواله هدیه ۱ج ۱۲۲مخ)

که څوک د زکوة تر فرض کېدلو وروستو قرضدارشو:

مسئله: که یوڅوک د زکوة تر واجبېدلووروستو قرضدار شو ،نو زکوة ورته بخښلی نه دي. زکوة به اداء کوي.(احسن الفتاوی ۴ج ۲۵۱مخ)

مسئله: اصل خبره دا ده چې که له چاسره مال هم وي او قرض هم ورباندې وی نوهغه باید داخبره ځانته معلومه کړي چې که قرض ورڅخه لیرې کړي نو له هغه سره به نور دومره څه پاته شي چې نصاب ورنه جوړېږي (د ۵۲ نیمو) تولو سپینو زرو د قېمت په اندازه ، او کنه ؟ که د قرض له جلاکولو وروستو هم د نصاب برابر شته ورسره پاتي شول ، نو که قرض ورباندي اداء کړي او که یې نکړي زکوة ورباندي واجب دي. او که روسره پاتي نشول نو بیا ورباندې زکوة نشته.
(آپ کي مسائل: ۳ج ۳۹۹مخ)

ایا قرض اخستونکی د قرضوزکوة اداء کولای شي ؟

پوښتنه : زید بکرته دوه زره روپۍ قرض حسنه ورکړې ،بیا د دوارو په خوښه د کال په پای کې بکر د زید له طرفه زکوة اداء کړ، نو ایاله زید څخه زکوة ساقطیږي ؟

ځواب : که بل داسې څوک چې قرض یې نه وي اخستي اجازه واخلي اوبیا له خپلو روپو څخه د مال د خاوند له طرفه زکوة اداء کړي ، نوزکوة یې اداء شوی دي ، مګر بکرله زیدنه روپۍ قرض اخستې دي نو ځکه که هغه د زید له طرفه زکوة ورکوي نو دغه سود ګڼل کیږي او زکوة نه اداء کیږي او د زید په زمه زکوة پاته دی. (فتاوی رحیمیه ۵ج ۱۴۸مخ)

د مال د خاوند په اجازه د هغه له طرفه زکوة اداء کول :

مسئله : که یو چا د مال دخاوند په اجازه یاحکم سره د هغه له طرفه زکوة اداء کړ،نو زکوة یې اداء شو. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۸مخ)

د مال د خاوند بې اجازې د هغه له طرفه زکوة اداء کول

مسئله : که یوچا بل چاته هیڅ هم ونه ویل ،او د هغه بې اجازې یې له خپله طرفه دهغه زکوة اداء کړ، نوزکوة یې نه دی اداء شوی. که هغه وروستو ورته اجازه ورکړي هم زکوة یې نه دی اداء شوی او څومره روپۍ چې یې د هغه لهِ طرفه ورکړې دي د هغو دوصول کولو هم حق نه لري. (احسن الفتاوی ۴ج ۳۰۰مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۲ مخ . شامي ۲ج ۱۴خ)

د زکوة له مال څخه د قرضدار قرض اداء کول :

مسئله : که څوک چاته قرض وروبخښي ،نو په دې سره دهغه زکوة نه اداء کیږي، د دې صحیح صورت دا دی چې قرضدارته د زکوة روپۍ ورکړي او بیا یې په خپلو قرضو کې ورنه بیرته واخلي، که قرضدار

يې بېرته نه ورکوي نو د مال خاوند کولای شي چې خپل قرض په زور ورڅخه واخلي. او که له زکوة ورکونکی سره داوېره وه چې هغه به زکوة قبول کړي خو زما قرض به اداء نکړي نو قرض دارته دي ووايي چې ماته د دې ضامن یاوکیل راکړه چې زه تاته زکوة درکړم ته به له هغه څخه زما قرض اداء کوې. (احسن الفتاوي ۴ ج ۲۵۰ مخ)

د کونډې قرض په دې نیت اداء کول چې زه به یې له هغې څخه په زکوة کې راوګرزوم:

پوښتنه: یوه داسې کونډه ده چې زکوة ورکول ورته صحیح دي، که یو څوک د هغې قرض په دې نیت اداء کړي چې له هغې څخه به یې د راتلونکي کال په زکوة کې وګرزوم. آیا داسې کول روادی او کنه؟

ځواب: په دغه رنګه قرض اداء کولو سره زکوة نه اداء کېږي بلکه د هغې د قرضود اداء کولو طريقه داده چې څومره روپۍ ته دهغې کونډې په قرضو کې ورکوې هغه اول پخپله کونډې ته ورکړه او هغه د دغو روپو مالکه وګرزوه او بیا یې بېرته ورنه واخله او د هغې قرض ورباندې اداء کړه. په دغه ډول به ستازکوة او دهغې به قرض اداء شي
(فتاوی دارالعلوم ۶ج ۸۹ مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۱۲مخ)

دداسې روپو زکوة چې مالک ته رسېدل یې یقیني وي:

پوښتنه: زه داسې کار ګریم چې د کار د پای ته رسېدلو روپۍ د ډېروخلکو لخوا واجب الوصول کېږي. ایا په هغوبه زکوة وي او کنه؟

ځواب: کارګرته چې کله تر کارکولو وروستو حق الزحمة (مزدوري) ورسېږي نو هغه وخت یې مالک ګرزي، نوکه ته د نصاب خاوند يې نو د نصاب د کال تر پوره کېدلو چې څومره روپۍ ستالاس ته ورسېدلې

د هغوزکوة اداء کړه اوکومي روپۍ چې په راتلونکي کال کې ستا لاس ته رسيږي د هغوزکوة به په هغه را روان کال کې اداء کوې
(آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۳مخ)

کوم قرض چې په قسطوسره ترلاسه کيږي د هغوحکم :

اوکه داسې قرض ؤ چې په قسطوسره تر لاسه کېدل (يعنې په کال يا مياشت کې د روپو ټاکلې اندازه مالک ته ورکوله کېدله) نو داسې هم سمه ده چې څومره مال ورته رسيږي او سمدستي دهغه زکوة اداء کوي . اوداهم سمه ده چې په يوځاي د ټول مال زکوة اداء کړي ، ياتر ور رسېدلوله مخه يا وروستو. (فتاوی دارالعلو ۲ج ۹۲مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۱۵مخ)

اياغريب ته د قرضوپه بخښلو سره زکوة اداء کيږي . ؟

پوښتنه :زما پر يو غريت باندې سل (۱۰۰) روپۍ قرضه ده ، که دا وخت زه دغه روپۍ دزکوة په نيت هغه ته بخښم؛ ايازکوة به مي ادا شی کنه

ځواب : په دغه صورت کې ستازکوة اداء شوی نه دی ،د دې ښه لاره دا ده چې لو مړی ته دغه سل روپۍ هغه ته دزکوة په ينت ورکړه او ددغوروپو مالک ئي وګرزوه او بيادي هغه دغه روپۍ بېرته تاته په اداءد قرضو کې درکړي ، په داسې ډول به ستا زکوة او دهغه قرض اداء کړي. (فتاوی رحيميه ۲ج ۱۲مخ)

په قرض بخښلوسره د زکوة حکم :

مسئله : که د قرض ورکونکي يو کال وروستو خپل قرض اخستونکي ته وبخښی ،نو قرض ورکونکی به ددغه تېر کال زکوة نه باسي اوکه هغه څوک چې قرض ورته بخښل شوی دي شتمن (مالدار) ؤ ،نو هغه ته مال معاف کول به داسي بلل کيږي لکه د مال هلاک کول. او قرض

ورکونکي به تېرکال زکوة اداء کوي ځکه چې زکوة د مال په هلاک کولو سره نه ساقطېږي (امدادمسائل زکوة ۵۹مخ . فتاوی عالمګیري۲ج ۲۱مخ)

په ورکړل شوؤ قرضوکې د زکوة نیت کول :

پوښتنه : یو غریب سړي هغه قرض چې له بل چاڅخه یې اخستي وؤ بېرته نشورسولای ، اونه یې د رسولو امیدؤ ،نو ایاکه زه هغه قرض ورکړل شوې روپۍ هغه ته د زکوة په نیت ورپرېږدم ، نوزکوة به یې اداء شي کنه ؟

ځواب : کوم صورت چې تالیکلی دي په هغه کې ستازکوة نه اداء کېږي ،ځکه چې د زکوة د اداء پروخت نیت کول شرط دي.

مسئله : دغه روپۍ دي له هغه مسکین څخه یو ځلي وصول کړي بیا دې بېرته په نیت د زکوة ورکړي .(آپ کي مسائل ۳ج ۳۸۳مخ . فتاوی دار العلوم۲ج۱۰۱مخ بحواله درمختار۲ج۱۴مخ

هغه قرضدار چې خپله ذاتي امدني هم ولري :

مسئله : یو څوک دی چې دوه زره روپۍ یې له چاڅخه قرض اخستې دي او ورسره څه داسي سرمایه هم ده چې دهغه د خپل کاروبار څخه ترلاسه شوې ده چې هغه تر قرضو کمه ده ،نو داچې سرمایه تر قرضو کمه ده نو ځکه پر هغه باندې زکوة نشته. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۵۱مخ بحواله هدایه ۱ج ۱۷۷مخ)

دګروۍ پیسې چې پوره کال ساتلي شوې وي :

مسئله : یو چاد بل چاڅخه قرض واخستل اوبیایې د ګروۍ په ډول خپله ځمکه یانور څه هغه ورکړل نو ښکاره خبره ده چې ځمکه ورکونکی قرضداردی . او له قرض دار سره که صرف دومره روپۍ وې چې یو اځي قرض ورباندې اداءشي ،نوزکوة ورباندې نشته ،نو که

له قرضدار سره د قرضو څخه علاوه نوري روپۍ یا ګېڼې د نصاب په اندازه نه وې ، نوصرف د قرضو د روپو زکوة وربانديې واجب نه دي.
(فتاوی دارالعلوم ۶ج ۵۳مخ)

یادونه : ګروي په پښتو اصطلاح کي هغه شي ته ویل کېږي چې قرض اخستونکی یې مقابل جانب ته په داسې ډول ورکوي چې دغه شی به تر هغه وخته ستا به واک کي وي تر څوزه ستا قرض واپس تاته رسوم.
(حصیف غفرله الله)

دګروشوي شي زکوة په چالازم دی ؟

دګروکړل شوي شي زکوة نه پر ورکونکي شته اونه پر اخیستونکي
.(فتاوي رحیمیه ۲جلد ۱۲مخ دشامی په حواله ۲جلد ۹مخ

دقرضو په نوم زکوة ورکول

مسئله : یو چادرنه قرض وغوښتل اوتاته دامعلومه وه چې یاخو هغه دومره تنګ لاسی دی چې بیا به کله هم قرض ادا نکړای شي اویادومره بدسړی دي چې که پورورکړم ،نو هغه یې بیابالکل نه اداء کوي دغه رنګه چاته که د قرضو په نامه زکوة ورکړل شي او په زړه کې ورته دزکوة نیت ولرل شي ، نوزکوة اداء کېږي ؛که څه هم قرض اخستونکی یې په دې نیت وراخلي چې ماته یې قرض راکړل.
(امدامسائل زکوة ۲۸مخ اوشامي ۱ج ۱۴مخ)

مسئله : د زکوة مستحق فقیر دوره غیرتمن دی چې که ورته معلومه شي چې دا دزکوة روپۍ دی نونه یې وراخلي ،اوکه ورته وویل شي چې قرض یې درواخله بیا یې وراخلي ؛ نوزکوة ورکونکی دي دغه فقیر ته ووایي چې دغه روپۍ قرض درواخله هر وخت چې خدای ﷻ درکړې هغه وخت به یې بیا راکړې اوپه زړه کې دی ورته دانیت

ونيسي چې دغه روپۍ زه دغه فقيرته په زکوة کې ورکوم ،نوپه دغه ډول زکوة اداء کېږي ؛ څه مده وروستو دي بيا ورته ووايي چې هغه روپۍ مادرته بخښلې دي ترڅو دهغه اطمنان وشي.(شامي۲ج۳۵۲مخ)

که د قرضو (پور) ختلو اميد نه وؤ :

مسئله : چاته موقرض ورکړل خوبيا موورنه د بياترلاسه کولواميدختم شو .اويا شک پکې پيداشوقرض اخستونکي يوه اوبله بهانه کوله ، نو ددغه رنګه قرضوزکوة تر وصول کېدلوله مخه لازم نه دی بلکه وروستوله وصول کېدلوبه يې اداء کوي اويادا چې څومره ورته وخت په وخت رسېږي دهغو دي زکوة اداء کوي.او دتېروکلونو زکوة ورباندې واجب نه دي. (امدادالفتاوی۲ج۳۵مخ فقه الزکوة ۱۸۳مخ)

د تجارتي قرضوزکوة :

مسئله : که څوک د تهوک (عمده فروشي) په حساب مال خرڅ کړي او دقيمت دترلاسه کولو يې اميد وي مګر دوخت په تېرېدوسره د دغوقرضو په وصول کېدلوسره په مالک باندې د تېروکلونوزکوة اداء کول هم لازم دي .څرنګه چې نن سبا په عمومي ډول په تجارتونو اوکاروبارونو کې رواج دی . (ايضاح المسائل ۱۱۱مخ بحواله درمختار مع شامي۲ج۳۰۵مخ)

قرضدارته دزکوة په ورکولوسره قرض وصلول :

مسئله :د زيد په بل چاباندې روپۍ پور دي اوهغه قرضدارغريب دی ،نو که زيد دارنګه حيله جوړوي چې دخپلو روپوزکوة را اخلي اودغه قرضدار ته يې ورکوي اوبيا يې له هغه څخه پخپلو قرضوکې بېرته اخلي ،نو په دغه طريقه به زکوة هم اداء شي او قرض به هم خالص شي

(فتاوی دارالعلوم۲ج۳۳۵مخ)

مسئله : زید دي قرض اخستونکی ته نوري روپۍ په زکوة کې ورکړي کله چې هغه د دغوروپو قابض اومالک شو نو بیادي زید ورڅخه خپل قرض وغواړي. که یې قرضدار د قرضواداکولو ته تیارنۀ ،نو په زور ورڅخه اخستل یې هم روادي. په دې کې هېڅ ډول منعه نشته.
(امدادمسائل زکوة ۴۳مخ فقه الزکوة۱ج ۳۹۷مخ آپ کې مسائل ۳ج ۳۹۹مخ)

خو که په پورتني صورت کې قرض ورکونکی وېرېدی چې که د قرض اخستونکي لاس ته د زکوة روپۍ ورسېږي نو هغه وربانديې زماقرض نه اداکوي. اویابه له ماڅخه دزکوة د روپوله اخستلو سره وتښتېږي ، نو دد ې لپاره دوه صورتونه دي –لومړی داچې د قرض اخستونکي دي له خپلوانو یاشناخته ګانو څخه څوک د زکوة د وصول کولو وکیل کړي هغه وکیل دي د قرض اخستونکي له طرفه هغه مال قبض کړي اوبیا دي د هغه له طرفه د قرضوپه نامه هغه مال واپس قرض ورکونکي ته ورکړي ،نو په دغه ډول به زکوة اوقرض دواړه اداء شي.
(درمختار مع شاي۲ج ۲۷۱مخ)

د هبې د مال د زکوة حکم :

مسئله : په هبه (هغه څه چې بلاعوض یعنې په تحفه کې چاته ورکړل شوي وي) کې قبلېدل لازم دی –له قبلېدلو وروستو یې هغه څوک مالک ګرزي چې ورته ورکړل شوي دي . اومخته تر قبلولو یې هغه مالک نه دی نو که هبه د داسې شي وي چې زکوة وربانديې لازمېږي نوروستو له قبلولو یې په قبلونکي زکوة لازم دی–

د حرام مال تفصیل اودزکوة حکم:

د حرام مال تفصیل دادي چې که هغه مال ټول یعني خالص حرام وي نو بیاخووربانديې زکوة نه دي ځکه چې که دهغه اصلي مالک معلوم

وي نو واجب دى چې بېرته ورباندې وويشل شي . اوكه يې مالك معلوم نه وي نو بيا دټول مال په صدقه كې وركول واجب دي . اوكه حلال اوحرام سره ګډ ؤ نو بايد دا وكتل شي چې كه حرام مال ورڅخه بېل كړ ي نونوربه د نصاب په اندازه پاته شي اوكنه - كه د نصاب په اندازه پاتي كېدى نو په هغه باندې زكوة واجب دى اوكه نه پاتي كېدى بيا ورباندې زكوة نشته . (امدادالفتاوى ۲ج ۱۴مخ احسن الفتاوى ۴ج ۲۸۳مخ وفتاوى دارالعلوم ۲ج ۴۹مخ)

مسئله : په حرام مال كې د زكوة د وجوب اونه وجوب تفصيل څه په داسې ډول دى چې كه له هغه سره نور حلال مال هم ؤ اوپه هغو كې يې حرام مال وركډ ؤنود امام صاحب رح په نزد زكوة په هغه لازم دى اوكه له هغه سره نورحلال مال د نصاب په اندزه نه ؤنوزكوة ورباندې لازم نه دي بلكه په هغه باندې واجب دى چې ټول مال صدقه كړي : يعنې كله چې هغه مال مالكانو اويادهغو وارثانوته ويشل له امكان څخه بهر شي . (دمال صدقه كول هغه وخت كېږي چې مالك ياوارث ته رسېدل يې ناشونې وي) اوپه حرام مال سره مسجد جوړول صحيح نه دى او د مال مالك يا دهغه د وارث دنه پيداكېدلو په صورت كې د مدرسې طالبانوته صدقه وركول روا دي .(فتاوى دارالعلوم ۲ج ۸۲مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۳۳مخ)

ايا له حرام مال څخه بايد زكوة ونه ايستل شي ؟

مسئله : د زكوة نه وركولو لپاره داعذر ويل چې زماخومال حلال نه دي او په حرام مال كې خوزكوة نشته غلط اوبې ځايه دى - حرام مال چې كله ستاسو په حلال مال كې ګډ شو نو په ملكيت كې داخل شو او دې ته ملكيت خبيثه ويل كېږي اود زكوة دوجوب لپاره ملكيت شرط دى د پاكى شرط پكې نشته ، پاكې د مال خو د قبوليت لپاره شرط دى

،نو له دې خاطره زکوة واجب دی خو مقبول نه دی. په دې صورت کې دغه پوښتنه راپورته کېږي چې بیا دزکوة ورکولو ګټه څه ده ؟ ځواب یې دادی چې که زکوة اداء کړی نو له هغه عذاب څخه به خلاص شي کوم چې د زکوة په نه ورکولو سره دي. او که قبول نه شي نو په دې سره عذاب نشته بلکه له ثواب څخه محرومي ده نو ایا عذاب ورکېدل ، او ثواب نه ورکېدل یوه کمه خبره ده ؟ خو پخپله د حرامو د ګټلو چې کوم عذاب دی هغه له هرڅه څخه جلا دي. اصلاح انقلاب ۱ج ۱۵۲مخ)

د دې لپاره چې نورهم ښه پوه شئ د فقهي نورکتابونه لکه اردوفقه الزکوة ۲ج وګورئ.

د غصب او رشوت په حال باندې زکوة :

مسئله : په هغه مال باندې چې غصب شوی وي او یا په رشوت کې اخستل شوی وي زکوة نشته. د دغو مالونو که اصلي خاوندان ورک اوپیدا کېدل یې ممکن نه ؤ نو باید ټول خیرات کړي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۸۸مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۲۴مخ)

د دلالي په روپو باندې زکوة :

پوښتنه : زید دلالي کوي او اخستونکی ته وایي چې فلاني دومره روپۍ ورباندې راکولې مګر ماهغه ته ورنکړ هرڅوک د هغه په ترغیب سره شیان اخلي اوزید ته د دلالي اجرت ورکوي . د زید ددلالي دومره روپۍ شوي چې حد دنصاب ورنه پوره شو نو ایاپر هغه باندې زکوة شته او کنه ؟

ځواب : په دغه صورت کې زید د دروا غ ویلو په وجه ګنهګار دی او په حدیث شریف کې راغلي دي چې په دغه رنګه خرڅولو کې برکت نه وي مګر زید د دغو روپو مالک دی او زکوة ورباندې لازم دي.
(فتاوی دارالعلوم ٦ج ٩۴مخ بحواله هدایه ۱ج ۱۲۷مخ)

د نوکرۍ د ضمانت د روپو د زکوة حکم:

پوښتنه : یو چا د دې لپاره چې په نوکرۍ کې پاته شي له حکومت سره زر روپۍ دضمانت په ډول جمع کړلې تر څوچې دغه نوکر پخپله وظیفه کي وي دغه روپۍ ورته بېرته نه ورکولي کېږي ،خوکله چې دغه څوکۍ پرېږدي نوبیابیرته دغه روپۍ ورکولي کېږي ،نو پر دغو روپو باندې زکوة واجب دی او کنه او که واجب دی نو وروستو له واپس کېدلو زکوة واجب دی او که د ټولو کلونو ؟

ځواب : د دغوروپوله واپس کېدلوورروستوپه نوکرباندې د ټولو کلنوزکوة ورکول واجب دی که د دې فکر په وجه چې هغه وایي چې که زه له واپسي وروستود ټولو زکوة ورکوم نوتر هغه به زیاتي شي له خپلو موجوده روپورسره د هغوزکوة ورکړي نو هم صحیح دي.
(فتاوی دارالعلوم ٦ج ۱۳۰مخ)

که یو چاته د زرو د ضمانت په وجه نوکری پیدا کړې وه نو هغه هم داسې دی کله چې د روپو په ذریعه یې مال ترلاسه کړی دي ،نو د عقل په بناء هم په هغوزروچې دنوکري په ضمانت کې ورکړل شوي دي زکوة واجب کېدل پکار دي ،که هغه د نصاب برابرا وي. (محمد رفعت قاسمي)

په امانتو روپو زکوة:

پوښتنه : له ماسره د چاامانت پراته دي ایا دهغوزکوة اداء کول په مافرض دی او که د دغو روپو په مالک باندې ؟

ځواب: د چا امانت چې له تا سره دی د هغو زکوة ستا په ذمه نه، بلکه د هغه چا په ذمه دي چې دغه امانت يې تا ته ايښي دي که هغه تا ته اختيار در کړی وي نو بيا ته هم کولای شې له هغو روپو څخه زکوة اداء کړې. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۵۲مخ کفايت الفتي ۴ج ۲۴۷مخ)

که له امانت روپو څخه حکومت زکوة وګرزوي؟

پوښتنه: داسې سيمي او ښهرونه شته چې خلک يې د امانت په ډول له بل چا سره روپۍ جمع کوی او بيا يې هغه په خپل نامه بانک ته ورکوي اوهلته يې ورته ساتي او وخت په وخت له هغو څخه د هغو خلکو په غوښتنه لږ لږ له بانک څخه راباسي نو ايا حکومت دا حق لري چې له هغو روپو څخه زکوة کاټ کړي؟

ځواب: د چاچې امانت دي نو زکوة يې هم په هغه باندې واجب دي نو څرنګه چې حکومت په زور سره دغه رقم ګرزوي نو ځکه امانت اېښودونکي ته پکار دي چې هغو ته د زکوة اداء کول اختيار ورکړي. له اختيار ورکولو وروستو چې کوم زکوة ګرزول کېږي هغه به د امانت ايښودونکي له طرفه وي او له هغو څخه چې يې څومره د زکوة روپۍ ګرزولي دي هغه به ورنه جلا کړئ او باقي پاتي به هغه ته واپس ورکړئ (آپ مسائل ۳ج ۳۵۳مخ)

دغه مسئله په اسلامي حکومت کې د اسلامي بانکونو ده.

(محمد رفعت قاسمي)

تر وارله مخه ورکړل شوؤ روپو زکوة په چا لازم دي؟

پوښتنه: د کرايې پر مکان يادکان باندې چې له کرايه دار څخه د ضمانت په ډول روپۍ وارله مخه اخستلي کېږي او هغه داسې دی چې

واپس مالک ته ورکول کېږي او د دغوروپو دمکان یادکان له خاوند سره دوه یادرې کلونه تېرشول نو ددغوروپو زکوة به څوک اداء کوي؟

ځواب : څوک چې د دغوروپومالک دي هغه به زکوة اداء کوي ،د مکان یادکان په خاوند باندې زکوة د هغونشته بلکه زکوة يې د امانت اېښودونکي په ذمه دی او کومې روپۍ چې له کرایه ورکونکي څخه د بېرته ورکېدلو په شرط اخستلي شوې دي د دغو امانتو مالک کرایه دار دی نو د هغه زکوة هم دهغه په ذمه دی.

(آپ کي مسائل ۳ج ۳۵۳مخ)

او کومې روپۍ چې نن سباد پېشکي په ډول اخستلي کېږي او بېرته کرایه ورکونکي ته نه ورکولي کېږي. بلکه دمکان یا دکان خاوند د هغومالک وي رواديي اوکنه ؟ دايو ځانګړی بحث دي که د دغه روپو په ورکولو کې دواپس کېدلو شرط نه ؤ ،نو بیایې زکوة دمکان یادکان پر مالک باندې لازم دي *(محمد رفعت قاسمي غفرله)*

له مړي څخه د پاته شوي مال زکوة په امانت ساتونکي باندې دی اوکه دمړي په وارثانو ؟

پوښتنه : هغه مال چې له مړي څخه پاته شوی دی تر اوسه په وارثانو باندې نه دی وېشل شوی اولاد هغه چاپه لاس کي دی چې امانت ورته ورکړل شوې دي او وارثان ټول بالغان دي د بعضو حصه مقرره او د بعضو لامقرره شوې نه ده ی،په همدې کې پوره کال بېرشو ،نو په دغه صورت کې زکوة د امانت ساتونکي په ذمه دی اوکنه

ځواب : ددغوروپو زکوة په هغه چالازم نه دی چې امانت ورته اېښودل شوې دی بلکه د روپو په مالکانو باندې لازم دی اوکه دغه مال سره یاسپین زر وي نو بیایې په هغه صورت کې چې هریوه ته

خپله برخه ورسېږي او هغه د نصاب په اندازه وي په اندازه د خپلې حصې زکوة لازم دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۳۸مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۱۸مخ)

ایا له امانتو روپو څخه به زکوة اداء کوي ؟

پوښتنه : له زید سره د مر څورو پۍ د امانت په ډول پرتې دي ، عمر کوم بل ځای ته تللی او زید ته یې لیکلي دي چې زماله امانتو څخه د زکوة فریضه اداء کړه ، نو زید په هغو روپو چې د زکوة وې په هغو باندې دینې کتابونه واخلي او په زکوة کې یې ورکړي ؟

ځواب : په دغه طریقه د زکوة اداء کول صحیح دي ، او د عمر زکوة اداء کېږي . (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۴۷ مخ)

د ساتنې په روپو د زکوة حکم :

پوښتنه : زید خپل ورور عمر ته پنځه سوه روپۍ د دې لپاره ورکړې چې ورته ویې ساتي او ورته ویې ویل چې ستا خوښه ده که د کار وبار په کولو سره ورنه ګټه اخلې او که یې دغسې راته ساتې څلور کاله وروستو هغه روپۍ واپس زید ته ورسېدې ، نو ایا د هغو څلورو کالو زکوة ورباندې واجب دي او کنه ؟

ځواب : د هغو څلورو کلونو زکوة ورباندې واجب دي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۴۸ مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۱۲مخ)

په محکمه سره د ترلاسه کړل شوؤ زکوة حکم :

پوښتنه : یو چاپر قرضدار باندې په حکومت کې عریضه وکړه او محکمې ورڅخه ورته اوه (۷۰۰) روپۍ وصول کړې او د محکمې په جریان کې څلورسوه روپۍ ولګېدلې ، نو اوس به د ټولو

(اوؤسوؤ۷۰۰)روپو زکوة اداء کوي او که به مصرف شوې څلورسوه ورڅخه جلا کوي ؟

ځواب : د ټولو روپو زکوة به اداء کوي او لګېدلي روپۍ به ورڅخه نه جلاکوی. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۵۷مخ)

که د ډګرۍ د پورته والي (ترفیع) په ذریعه مال میلاوشي د هغه زکوة به له کومه وخته باسي ؟

مسئله : هروخت چې ډګري . (ترفیع) وشوه ،نو له هغه وخت څخه په زید باندې زکوة لازم شو. او د زکوة اداء وروستو له وصول کېدلو لازمېږي .(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۹۹مخ)

د روپو زکوة :

پوښتنه : له زید سره زر روپۍ دي او د رواج په بناهغه باید پنځه سوه روپۍ په نوته (دبل چاد واده په خاصو مراسمو) کې ورکړي ،نو هغه به د څومره روپوزکوة اداء کوی ؟

ځواب : په دغه صورت کې پر زید باندې دټولو (یعنې ۱۰۰۰) روپو زکوة لازم دي . (فتاوی دارا لعلوم ۲ج ۵۴مخ)

په هغو روپو باندې چې د حج لپاره ساتلي شوې وي زکوة فرض دي اوکنه ؟

پوښتنه : شپږ کاله کېږي چې یو چادحج د اداء کولو لپاره روپۍ ځانګړې کړې دی خوسږ کال هغه غواړي حج ته لاړشي ،نوایاد تېروشپږو کلونو زکوة (د دغو روپو) ورباندې واجب دی اوکنه ؟

ځواب : د دغو روپوزکوة ورباندې واجب دي تر څو چې هغه روپۍ مصرف شوې نه وی ترهغه وخته پوري دټولو کلونو زکوة باید اداء کړي . (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۱۲مخ بحواله هدایه ۱ج ۱۲۸۷مخ وفتاوی محمودیه ۱۳ج ۹۴مخ)

د حج لپاره په جمع شوؤ روپو باندې د زکوة حکم:

پوښتنه: يو څوک دی چې د رمضان المبارک په مياشت کې زکوة اداء کوي، سږ کال اراده لري چې حج ته لاړ شي نو ځکه يې وار له مخه د حج روپۍ د داخلېدلو په ځای کې جمع کړې دي او اميد دی چې هغه به د براة (شعبان) په مياشت کې حج ته لاړ شي، نو ايا هغه به د جمع شوؤ روپو زکوة اداء کوي او کنه؟

ځواب: د تلوراتلو کرايه، د استاد او نورو د تنخواه لپاره چې څومره روپۍ ورکړل شوې دي په هغو باندې زکوة نشته او له هغه څخه زياتې روپۍ چې د کرنسۍ په ډول حاجي صاحب ته واپس ورکولې کېږي د هغو په برخه چې تر رمضان المبارک له مخه مصرف شي زکوة نشته او په نورو پاتو باندې زکوة واجب دی (احسن الفتاوی ۴ج ۲۲۴مخ بحواله رد المحتار ۱ج ۷مخ)

د حج لپاره زکوة اخستل څنګه دي؟

پوښتنه: يو څوک حج ته روان دي خو پيسې ورسره کمې شوې، نو دا رواده چې د دغه پنډ د پوره کولو لپاره د زکوة روپۍ ورکړلې شي؟

ځواب: له چا سره چې خرڅه کمه وي هغه ته دحج لپاره دزکوة روپۍ وراخستل روانه دي خو که د روانېدلو په وخت ورسره پوره خرڅه موجوده وه خو په لاره کې ورته داسې مشکل پېښ شو چې روپۍ ورکې ولګېدلې او له کور ياکلي څخه دراغوښتلو هېڅ لاره نه وه نو هلته بياورته د ضرورت په اندازه دزکوة روپۍ اخستل صحيح دي. (فتاوی محمودیه ۱۳ج ۹۴مخ)

****

****

****

چاته دومره زکوة ورکول چې حج ورباندې فرض شي :

پوښتنه : ایادابه څرنګه وي چې که خلک یوه عالم ته دومره زکوة ورکړی چې په هغه باندې حج فرض شي ؟ د شامي له عبارت څخه خو معلومیږي چې روادی ؟

ځواب : دومره روپۍ لاپه زکوة کې یو نفر ته ورکول مکروه دی چې فقیر ورباندې مالک د نصاب ګرزي ،نوځکه خودومره زیاتي روپۍ یو ه نفر ته ورکول چې په هغه باندې حج فرض کوي په طریقه اولي سره مکروه دي دشامي له عبارت (منقطع الحاج) څخه مراد هغه څوک دي چې حج ته په لاره وی اوپه دغه سفر کي ورنه روپۍ ضائع اوهغه مجبورشي نوهغه ته دزکوة ورکول بلاکراهت روادی · هیڅ څوک باید دزکوة دومره لویه اندازه وانخلي. (احسن الفتاوی ۴ج ۲۹۴مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۷۴مخ)

د زکوة روپۍ د حج کولو لپاره :

مسئله : که چا دزکوة روپۍ د داسې یو چاچې د نصاب خاوندنه ؤوملک وګرزولې چې هغه ورباندې حج وکړي او یایې په کوم بل ضرورت چې دهغه خوښه وي ولګوي نو داسې کول صحیح ي اوزکوة اداء کیږي. (فتاوی دارالعلوم ۶ج ۲۷۳مخ)

مسئله : د خپل زکوة په روپو باندې خپل حج کول روانه دي مګر داسمه ده چې که فقیر د دغو روپو مالک وګرزول شي نو بیا که هغه ورباندې خپل حج کوي اوکه یې په کوم بل څه لګوي هغه یې خپله خوښه ده . لنډه داچې د زکوة په روپو کې داشرط دي چې فقیربه یې مالک ګرزول کیږي. بغیر له دې څخه زکوة نه اداء کیږي.

(فتاوی دارالعلوم ۶ج ۲۷۸مخ بحواله ردالمحتار ۱ج ۸۵مخ)

خو دومره زکوة يو نفرته ورکول چې هغه ورباندې د نصاب مالک ګرزي هغه وخت مکروه دی چې هغه عيال ونه لري. (رفعت قاسمي)

يو نفرته دومره زکوة ورکول چې درباندې د نصاب خاوند کيږي :

پوښتنه : يو فقيرته دومره د زکوة روپۍ ورکول چې هغه دنصاب خاوند شي مکروه دی ،مګر پوښتنه داده چې له دغه نصاب څخه کوم نصاب مراد دي ؟ آيا هغه نصاب چې د زکوة د وجوب سبب ګرزي او که هغه نصاب چې د زکوة اخستولو مانع ګرزي

ځواب : له دې څخه مراد هغه نصاب دی چې د زکوة اخستلو منع کونکی دي .او دغه کراهيت هم هغه وخت دي چې دغه فقير عيال ونه لري . او که يې عيال لرلو ،نو هغه ته له زکوة څخه دومره ځه ورکول کېداى شي چې که هغه مال د هغه په عيال تقسيم شي نو يوهم ورباندې د نصاب خاوند نشي کېدلاى (احسن الفتاوى ۴ج ۲۹۳مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۷۴مخ)

په حيصوباندې دزکوة حکم :

مسئله : حصې که په نيت د تجارت اخستل شوې وی يعنې معصد ورنه د هغو اخستل او خرخول وي نو دحصو په ټول قيمت باندې زکوة واجب دي .او که د تجارت لپاره نه وي نو بيايې صرف په هغه اندازه باندې زکوة واجب دي کوم چې د تجارت په چلند کې وي. د کارخانو په ماشينونو او ځاى باندې چې څومره روپۍ لګېدلې دي په هغوباندې زکوة نشته. (احسن الفتاوى ۴ج ۲۸۷مخ فقه الزکوة ۱ج ۳۶۹مخ)

په حصوباندې به زکوة په کوم قيمت سره وي ؟

پوښتنه : يو چاد تجارتی کپنۍ څوحصې (برخې) واخستلې .کله چې کمپنۍ په کارپيل کاؤنو د يوې حصې قيمت پنځه سوه روپۍ ؤو او

هغه وخت چې هغه حصې اخستلې هغه وخت دیوې حصې قیمت زر روپۍ ؤو او دا وخت بیاد یوې حصې قیمت پنځه سوه روپۍ دی ،نو هغه به د کوم قیمت زکوة ورکوي ؟

ځواب : نوموړی به د اوسني قیمت یعنې پنځو سوؤ روپوسره سم زکوة اداء کوي. (فتاوی دارالعلوم)

ایا په حصوباندې په جلاجلاډول زکوة واجب دي ؟

پوښتنه : ټولي کمپنۍ د زکوة او عشر له جمعې څخه زکوة باسي او د زکوة فنډته یې نقل کوي ایاوروستو له دې چې په مجموعي ډول د ټول کاروبار څخه زکوة وایستل شي بیا به په انفرادي ډول هم هر حصه لرونکی دوهم ځل زکوة باسي ؟

ځواب : که د حصه لرونکو له حصوڅخه یې زکوة وصول کړ،نو بیاد دې ضرورت نشته چې دوي په انفرادي ډول هر یو د خپلې حصې زکوة وباسي ،مګر خبره په دې کې ده چې کوم زکوة چې حکومت یې کاټوي هغه صحیح دي اوکنه ؟ ډېر داسې علماء کرام دي چې دغه چاره تائیده وي او دزکوة داداء کېدلو فتوي ورکوي په داسې حال کې چې نور علماء کرام بیا د دې خلاف او هغه زکوة چې حکومت یې ګرزوي اداء شوی نه بولي . د دوي په نزد د دغو هر څه زکوة باید د هغوخاوندان پخپله اداء کړي کوم چې حکومت کاټ کړي وي.

(آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۴مخ)

ایاد حصو په اخستلو سره زکوة شته ؟

پوښتنه : زید د یوې کمپنۍ پنځه لس حصې په پنځه زره روپیو واخستلې ،دهغوچې کومه کلنۍ ګټه وی هغه هر کال په حصه

لرونکو باندې وېشله کېږي ،نو آيا پرزيد باندې د پنځوزرو زکوة لازم دي او که ورباندې د کلنۍ ګټې زکوة لازم دي ؟

ځواب : پر زيد باندې د هغو پنځوزرو روپوزکوة هم فرض دي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۴۰مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۱۳مخ)

مسئله : که کمپنۍ تجارت کوي نوزکوة په هغوروپو واجب دي چې جمع شوې دي او که د کرايې د وصول کولو کمپنۍ وه نو بيا پر جمع شوی مال زکوة نشته بلکه په ترلاسه شوې ګټه باندې زکوة واجب دي

(کفايت المفتي ۴ج ۱۴۳مخ)

مسئله : په حصو باندې زکوة شته که کپنۍ تجارت کوی لکه کپړې ،لوښي سامانونه د ماشين ګړي اونورشيان سيمنټ خرڅوي نود حصو په اصل رقم چې د هغو قيمت دي او د هغو په ګټو دواړو باندې زکوة واجب دی. او که کمپنۍ تجارت نه کاؤ بلکه صرف کرايه ترلاسه کوله ،لکه د بس کمپنۍ ،نو بيا دهغه په حصو باندې زکوة نشته يعنې په ګټه يې زکوة شته او په اصل رقم زکوة نشته. (فتاوی رحيميه ۲ج ۴مخ و آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۳مخ)

د حصو مختلف قسمونه او دهغو حکم :

مسئله : د شيانو د جوړولو د سامانو په لړکي چې کوم اصل ذکر شوی دی له هغه نه داخبره څرګنده شوه چې په کارخانه کي د حصه دار کېدلو دوه صورتونه دي . ياخو دداسې کارخانې شرکت دی چې کارېي دانه وي چې څه شی واخلی يايې خرڅ کړی لکه د اوربشو تهرېشر کول او غنم وړول يعنې د کار کولو په بدل کي صرف اجرت اخلي نو په دغه صورت کې صرف په آمدني (ګټه) باندې زکوة واجب دي ؛ او که داسې کارخانه وه چې پکې تجارت هم کېدلو يعنې خام مواد اخستل کېدل بيا شيان ورنه جوړېدل او بيا پلورل کېدل نو د

لګېدلي مصرف ورنه ایستلو وروستو د ټول کال په آمدني باندې او په خام او تیار شوي مال باندې زکوة واجب دي لکه د پمبې اخستل او کپړه ورځخه جوړول او د ګني اخستل او ګوړه، بوره او نور ورځخه جوړول چې وروستو بیا پلورل کېږي ځکه چې دا وخت د دغه مال حیثیت د تجار د مال دي، خو د کارخانې په ماشینونو، ودانۍ او سامانونو باندې زکوة نشته دلته چې د زکوة په اړوند کوم حکمونه او مسئلې بیان شوې دی داسې هم کېدی شي چې د ټولو برخه اخستونکو په نیت او اراده سره په یو ځای ورنه د زکوة روپۍ یامال بېل کړل شي او داهم سمه ده که هربرخه لرونکی پخپله حساب وکړي او د خپلي حصې په اندازه زکوة وباسي. (جدید فقهي مسائل ۱۲۳مخ)

مسئله : د کارخانو او ملو، په حصو (برخو) باندې هم زکوة واجب دي چې دهغو اندازه د نصاب تراندازې رسېدلې وي او یاله نورو داسې شیانو سره چې زکوة ورباندې وي په ګډه سره حد د نصاب پوري رسېږي. خو د کار کولو ماشینونه، سامانونه او نوربه ورځخه جلاکوي په هغو باندې زکوة نشته.

مسئله : د سرو، سپینو زرو، د تجارت د مال او د کارخانو او کمپنیو د حصو زکوة به له هغه قیمت سره سم اداء کوي کوم چې د دوی د زکوة د کال د پوره کېدلو په ورځ وي. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۴۱مخ)

په کمپنۍ کې د نصاب په برابر جمع شوؤ روپو باندې د زکوة حکم :

پوښتنه : ماځه روپۍ کمپنۍ ته ورکړې دي چې د ګټو او نقصان په بنیاد هره میاشت ګټه راکوي چې ورباندې زما د کهول چلاؤ او مصرف ډېر په مشکل پوره کېږي، نو که زه له میاشتنۍ ګټې ځخه

زکوة باسم نو له لوړي سره مخ کېږم او که له اصل مال څخه یې باسم نو بیا د ګټي اندازه کمېږي نو زه څرنګه وکړم ؟

ځواب : کومي روپۍ چې تا په کمپنۍ کې جمع کړې دي ،که هغه د پوره نصاب په اندازه یاتردې زیاتې وي نو زکوة یې ستاپه ذمه واجب دي – او د اداء کولو لپاره چې ئي هره لاره ته سمه اوښه بولې هغسې وکړه (اپ کي مسائل ۳ج ۳۵۷مخ)

په سرکاري او غیر سرکاري کمپنیو د زکوة حکم :

مسئله : د کمپنیو په زکوة کې اختیار دي .په ټولیز ، او جلا جلا دواړو صورتونو دزکوة اداء کول روادي . او کومي اداري او کمپنۍ چې په پوره ډول دولتي (سرکاري) وي دهغو په هېڅ حصه باندې هم زکوة نشته . او دکوموچې په څو حصې سرکاري وي او نوري شخصي وي نو په سرکاري حصویې زکوة نشته . او په شخصي حصویې شته . په سرکاري مالونو باندې ځکه زکوة نشته چې هغه د چاپه شخصي ملکیت کې نه دي . (احسن الفتاوي ۴ج ۲۸۸مخ)

ایا د پلاټ (د خاصي کړل شوي ځمکي) زکوة د مارکېټ په څیر دي ؟

مسئله : ځمکه یاپلاټ (ټاکل شوې ځمکه) واخستل شوه او د اخستلوپر وخت یې پکې د اخستونکی درې نیتونه ؤ ،کله به یې دا نیت ؤ چې خرڅوم به یې (په دغه صورت کې هرکال دهغه په قیمت باندې زکوة فرض دي. اود هر کال د زکوة لپاره هغه قیمت معتبر دي کوم چې د کال پوره کېدلوپر وخت په بازار کې دي د مثال په ډول تاسو یوه اندازه ټاکلې ځمکه (پلاټ) په پنځوس زره روپۍ واخست او څوکاله وروستو د هغه قیمت او یازره روپۍ شو ، نوداوخت به

تاسوزکوة هم د اویا زرو له قراره اداءکوئ اوکه څلورپنځه کاله وروستو یې قیمت پنځه لاکه شو نوهغه وخت به بیازکوة د پنځو لاکهو له قراره څخه اداء کوي) – اوکله به یې بیا دانیت ؤ چې ځای به ورباندي جوړوم اوپخپله به پکښې اوسېږم نوپه دغه صورت کې بیا ورباندې زکوة نشته. دغه رنګه که د اخستلوپه وخت نه د خرڅولو نیت ؤ اونه پکښې د اوسېدلو ،نو په دغه صورت کې هم ورباندې زکوة نشته. (آپ کي سائل ۳ج ۳۷۱مخ)

مسئله : د تجارت په نیت اخستل شوي ځکي او ځای او د خرڅېدلو په مکانو کي په موجوده مالیت باندی زکوة فرض دي ، په اصل سرمایه فرض نه دي ، (احسن الفتاوی ۴ج ۲۹۹ مخ)

د مکان په اخستلو باندې د لګېدل روپې زکوة :

پوښتنه : یوه میاشت له مخه مې مکان اخستی دی او دوه میاشتي وخت مې ورنه اخستی ؤ چې اوس زیاتي ختمېدونکي دي بیعا نه (پېشکي) مې ورکړې ده نوداوخت به د زکوة اداء څه ډول وي ، ځکه چې اوس خو روپۍ زمانه دي بلکه د مکان د خاوند دي او دا وخت مکان زمادي. ایاله هغو روپو څخه زکوة اداء کړم کومي چې د مکان خاوند ته ورکوم ؟

ځواب : که دي تر زکوة اداءکولوله مخه د کان قیمت اداء کړنو بیا ورباندې زکوة نشته. او که د نصاب کال پوره شو اوتا لا د مکان روپۍ نه وې ورکړې بلکه څه وخت وروستودي په ټاکلي وخت اداء کولې نوبیا په هغوروپوباندې زکوة شته. (آپ کي سائل ۳ج ۳۷۲مخ)

په پلاټ باندې د زکوة حکم:

مسئله: که يو چا پلاټ (ځمکه) په دې نيت اخستې وه چې خرڅوي به يې، نو بيا هغه د تجارت مال ګڼل کيږي او زکوة ورباندې واجب دي. او که يې د ذاتي ضرورت لپاره اخستې وه، نو بيا ورباندې زکوة نشته. او که يې د اخستلو په وخت د خرڅولو اراده نه لرله، وروستو يې د خرڅولو فيصله وکړه نو تر څو چې خرڅه شوې نه وي تر هغه ورباندې زکوة نشته (آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۰مخ)

کوم پلاټ چې د استوګنځای لپاره وي:

پوښتنه: له ماسره يوه ټاکلې اندازه ځمکه ده چې ورباندې د کور جوړولو اراده لرم ايا زکوة ورباندې شته او کنه؟

ځواب: کوم پلاټ چې د دې لپاره اخستل شوي وي چې ورباندې د اوسېدلو کور جوړ کړي، نو په هغه باندې زکوة نشته. (آپ کی مسائل ۳ج ۳۷۰مخ)

ايا په تجارتي پلاټ زکوة شته؟

پوښتنه: که يو څوک د مکانونو پلاټونه (د کورونو لپاره ټاکلې ځمکې) اخلي او خرڅوي، نو ايا دا د تجارت مال دي، او په ټول ماليت يې زکوة فرض دي او که صرف په ګټه باندي؟

ځواب: که څوک د پلاټونو (ځمکې مکان او نورو) د اخستلو او خرڅولو کاروبار کوي او د خرڅولو په نيت پلاټ رانيسي، نو د دغو پلاټونو حيثيت د تجارت د مال په څېر دی او هر کال د هغو په ټول ماليت زکوة واجب دي.

مسئله: يو چا چې ځمکه، مکان يا پلاټ د خرڅولو لپاره اخستي وي په

هغه باندې د هر کال زکوة واجب دی هر کال به د هغه د قیمت ځلو ېښتمه برخه زکوة باسي. (آپ کی مسائل ۳ ج ۷۱ مخ)

مسئله : هر پلاټ یامکان چې د تجارت په نیت واخستل شي (چې اندازه ئې د نصاب ته رسېدلی وي) نو هغه د تجارت مال بلل کېږي او زکوة ایستل يې واجب دي او هر شي چې د بېرته خرڅولو په نیت واخستل شي هغه د تجارت په مال کې داخل دي. (احسن الفتاوی ۴ ج ۳۹۵ مخ)

کوم مکان چې د کرایې د چلولو لپاره اخستل شوی وي :

پوښتنه : یو چاد استوګنې له کور څخه بغیر یوبل داسې مکان واخست چې په کرایه يې وکړي او روپۍ هم پکې بندې شي ، نو آیاپه دغه مکان باندې زکوة شته اوکنه ؟

ځواب : په دغه صورت کې د مکان په قیمت باندې زکوة نشته ، بلکه د کرایې روپۍ که دنصاب په اندازه یا تردې زیاتې جمع شي اوکال هم ورباندې تېرشي ، نو د هغوزکوة اداء کول واجب دي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ ج ۱۵۴ خ بحواله ردالمحتار ۲ ج ۱۰ مخ)

تر ضرورت په زیات مکان باندې زکوة :

پوښتنه : کله چې جائیداد یامکان ترذاتي ضرورت زیات وي اود کرایې امدني هم ولري نو زکوة به د جائیداد په قیمت باندې وي اوکه په آمدني (کرایه) باندې ؟

ځواب : د جائیداد (ځمکې او مکان) په قیمت باندې زکوة واجب نه دي بلکه د کرایې امدني چې اندازې دنصاب ته ورسېږي یا زیاته شي اوپه هغې اونورو هغوروپواومال چې له هغوسره دي پوره کال تېرشي نو بیا ورباندې زکوة لازم دي. (فتاوي دارالعلوم ۲ ج ۲۳۳ خ ردمحتار ۲ ج ۱۰ مخ آپ کي مسائل ۳ ج ۳۱۱ مخ)

په هغوروپوچې مکان یې ورباندې اخستې دي زکوة شته ؟

پوښتنه : یو چاپه پنځه زره روپۍ مکان واخست ،خوبیا دکور والوخوښ نه شو نوځکه یې د بېرته خرڅولو اراده وکړه په دغه صورت کي د هغو پنځوزرو روپوزکوة واجب دي اوکنه ؟

ځواب : د دغوپنځو زرو زکوة واجب نه دي. ترکومه وخته چې هغه روپۍ موجودي وې اومکان لاورباندې نه ؤ اخستل شوی تر هغه وخته پوري چې زکوة لازم ؤ(که کال پوره ؤ او که د کال تر پای ته رسېدو کم وخت پاته ؤ. کله چې یې مکان واخست نو هغه وخت زکوة دهغه له ذمې څخه ساقط شو اوڅه وخت چې یې مکان خرڅ کړاو نغدي روپۍ لاس ته ورغلې نو په هغوباندې د یوکال په تېرېدوسره زکوة لازمېږي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۲۹ مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۰مخ)

مسئله : کومه ځمکه چې په ټېکه یعنې اجاره باندې واخستله شي او دهر کال یې تاکلی اجرت وي ، نوکه د څوکالو اجرت تر وخت له مخه ورکړل شي نو دا صحیح دی او په دغوروپوباندې زکوة لازم نه دي.
(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۳۳۳مخ)

زکوة د ځمکي اومکان په مالیت باندې وي اوکه په امدني ؟

مسئله : د ځمکي اوجائیداد په مالیت باندې زکوة نشته بلکه په کرایه اوامدني باندې چې جمع شي اوپوره کال ورباندې تېر شي زکوة واجب دي ،اوپه ګېڼو اونغدوروپوهم زکوة واجب دی. په داسې ډول چې دروپو ،ګېڼو اونوروشیانو څلوېښتمه برخه باید په زکوة کې ورکړله شي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۵۰مخ بحواله رد المحتار)

ایا د استوګني په کور او د کور په سامان باندې زکوة شته ؟

مسئله : د استوګني په کور، د اغوستلو په جامو ،د کور په سامان ، د سورېدلو په ښاروېو ،په استعمالېدونکی اسلحه او په هغو لوښو او ښايست په شيانوچې دښکلا او زينت لپاره کارول کېږي او د سرو او سپينو زرو نه وي زکوة واجب نه دي. (کتاب الفقه ۱ج ۹۲۸مخ درمختار ۲ج ۱۴مخ)

په استعمالېدونکو شيانو زکوة

پوښتنه : ايا د آرام او استراحت په شيانو لکه راډيو ، تلوېزيون ، فريج ، د کالو وينځلو په ماشين موټرسايکل او نورو باندې زکوة شته او کنه ؟
ځواب : دا د استعمال شيان دي په هغو باندې زکوة نشته ،مګر په هغو ګېڼو باندې چې اندازې د نصاب ته رسېدلې وي زکوة واجب دي هغه که په اغوستلو کې کارول کېږي او کنه. (اپ کی مسائل ۳ج ۳۷۳مخ)
مسئله : داسې لوښي لکه لوی د ېګچې چې د ېر کله کارېږي هم په استعمالي شيانو کې داخل دي او زکوة ورباندې نشته. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۳مخ

ايا د مرغانو په فارم او د ماهيانو په تالاب زکوة شته ؟

مسئله : د مرغانو به فارم او د ماهيانو د ساتلو د تالاب په زمکه ،مکان او له هغو سره په تړليو سامانونو باندې زکوة نشته د چرګانو او چوچنو (د چرګانو د بچو) د اخستلو پروخت که اخستونکی د هغو د بېرته خرڅولو نيت لرلو ،نو بيا د هغو په ماليت باندې زکوة واجب دي. او که د هغو په ځای يې د هغو د هګيو او بچيانو د خرڅولو نيت ؤ نو بيا ورباندې زکوة نشته. او د تالاب لپاره که يې ماهيان يا د هغو د هګيو او بچيانو د خرڅولو نيت ؤ نو بيا ورباندې زکوة نشته. او د تالاب لپاره که يې ماهيان يا د هغو بچي واخستل او هلته يې پکې

واچول نو دهغه پرمالیت زکوة فرض دي ، او که داسې نه ؤ بیانشته. د چرګانو (مرغانو) په فارم او د ماهیانو د تالاب په آمدني باندې په هر حالت زکوة لازم دي (احسن الفتاوی ۴ج ۳۰۰مخ)

په لاندنیو شیانوباندې زکوة نشته

مسئله : هغه شیان چې له دریابو څخه راایستل کېږي لکه عنبر ، غمي یوډول خاص ماهیان او نور په هغوباندې زکوة نشته ،خو که وړباندې تجارت کېدو بیا زکوة واجب دي. (کتاب الفقه۱ج ۹۹۸مخ)

مسئله : په جواهراتو لکه ملغلرو ، یاقوت ، زبرجد اونوروباندې زکوة نشته ؛ په دې شرط چې د تجارت لپاره نه وي.(کتاب الفقه۱ج ۹۲۸مخ)

مسئله : که یو چامشک یازباد(یو خوشبودار شی دی چې له مشک بلاؤڅخه ایستل کېږي) پیداکړل اویایې ملغلري ، او نورتر لاسه کړل نو په هغه باندې زکوة نشته که څه هم تر اندازې دنصاب پوري رسېدلي وي .(کتاب الفقه۱ج ۱۰۰۱مخ) اوکه یې تجارت وړباندې کاؤ ،نو بیا دتجارت په وجه وړباندې زکوة شته. (رفعت قاسمی)

ایا له سرواوسپینوزرو څخه په جوړشوؤ اندامو باندې زکوة واجب دي ؟

په بعض خاصو حالاتو کې د بعضې ګټوله خاطره د سرو اوسپینوزروڅخه جوړشوي اندامونه کارول کېږي ،لکه پوزه غاښ ،تش یاخراب شوي غاښونه له سرو یاسپینوزرو څخه ډکول ،د سرویاسپینوزروپه تارونو باندې دغاښو ترل او داسې نور . له دغوشیانو څخه بعض داسې وي چې په اساني سره ایستل کېدای شي اوله اول نه هغه په داسې ډول ترتیب شوي وي چې لګول کېږي او ایستل کېږي ، اوبعض دغه شیان بیا داسې وي چې په خپل ځای کې

کلک کړل شوی وي او په اساني سره نشي را ایستل کېدای ،بلکه په مستقل ډول لګول شوي وي کوم اندامونه چې ایستل کېدای شي لکه پوزه په هغوکې زکوة واجب دي چې مثل یې ګېڼې او نوردي. اوکوم چې داسې نه وي په هغوکې زکوة نشته ، ځکه چې د زکوة د وجوب لپاره دا ضروري ده چې مال به داسې وي چې د نشونما او زیادت ګنجایش به لري او په دغه صورت خوښکاره خبره ده چې دهغه هیڅ امکان نشته. او هم دا چې که هغه (سره یا سپین زر) د انسان یو اندام وګرزي چې له ځانه جلاکول یې امکان نه لري ،نودا د انسان په بنیادي ضروریاتو (حاجاتو اصلیه) کې داخل دی ،او په دارنګه شیانو باندې هم زکوة واجب نه دي. (جدید فقهي مسائل ۱۲۱مخ)

ایاپه میاشتنۍ تنخواه زکوة واجب دي ؟

پوښتنه : د خپلې تنخواه څومره فیصده په زکوة کې باید ورکړله شي ؟

ځواب : که بچت د نصاب تر اندازې ورسېږي او پوره کال همورباندې تېرشي نوبیا ورباندې دوه نیم فیصده (۲نیم) په زکوة کې ورکول واجب دی او کنه نو نشته.

مسئله : زکوة د تجارت په روپوباندې وي کله چې هغه د(۵۲نیم) دوه پنځوس نیموتولو سپینوزرو مالیت ته ورسېږي . اوکه هیڅ هم له ضرورت نه پاته شوې (یعنې بچت شوې)نه وي نو بیا ورباندې زکوة نشته .(آپ کي مسائل: ۳ج ۳۵۹مخ)

مسئله : د تنخواه روپۍ چې ترڅو د چالاس ته رسېدلې نه وي ترهغه ورباندې زکوة نشته. کله چې هغه د خاوند لاس ته ورسېدلې بیابه دیوکال په پوره کېدوسره زکوة لازمېږي . اوکه هغه تر دغه له مخه

دنصاب خاوند ؤ ،نو کله چې د مخکني نصاب کال پوره شي له هغه سره به ددغې ترلاسه شوې تنخواه زکوة هم اداء کړي. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۶۰مخ)

فنډ (يو ځای کړل شوو روپو) باندې د زکوة حکم:

مسئله: د کارکونکو له تنخواه څخه چې کومې روپۍ ګرزول کېږي بيا دحکومت لخوا ورسره څه نوري روپۍ هم ملګرې کېږي اود کار په پای کې واپس کارګروته ورکولي کېږي او دا يو انعام بلل کېږي چې د حکومت لخوادي ،نو د هغه د تېرو کلونو زکوة واجب نه دی. له وصول کېدلو وروستو چې ورباندې د نصاب پوره کال تېرشي هغه وخت بيازکوة لازم دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۳۳۱مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۴۹مخ نظام الفتاوي ۱ج ۲۱۲مخ)

د فنډ (دروپو د جمعې) قسمونه او زکوة:

مسئله: د کارګرله تنخواه څخه ديوې برخې د حکومتي ګرزولو ،او دپراويټي ګرزولو تر منځ په نوعيت کې فرق موجود دي چې له امله يې په احکامو کې هم فرق پيداکېږي. د حکومت لخوا په جوړشوی هغه فنډ کې چې د کارکونکي د تنخواد روپو په ګرزولو ،ګرزولو سره جوړشوی دی د حکومت په قبضه کې وي او کارګر ورباندې قبضه نه لري ،نو ځکه خو د کارګر په ملک کې هم نه دي او زکوة يې هم ورباندې واجب نه دی. او کارګر ته له رسېدلو وروستو يې هم په هغه باندې د تېرو کلوزکوة نشته خو که له دغه فنډ څخه کارکونکي د بېمې په کمپنۍ کې حصه واخسته ،نو د بېمې د کمپنۍ قبضه کارکونکي ته منسوبه ده اوکمپني داسې ده لکه وکيل او دوکيل قبضه د موکل (هغه چاچې وکالت يې ورکړی دي) قبضه بلله کېږي ،نو داچې دغه داجرملک دګرزېدنو ځکه ورباندې د هرکال زکوة فرض دی. د

کمپنیو دغه فنډ (پراویډنټ فنډ) دهغویې ځانګړي کمپنۍ ته ورکول کیږي چې هلته دټولو کارګرونمایندګان وي ،نو څرنګه چې هغه کمپنۍ بیادکارکونکو وکیله ده نو ځکه د کمپنۍ قبضه د کاکونکي قبضه بلله کیږي اوپه دې سره دغه روپۍ د کارکونکي ملکیت وګرزیدو او زکوة یې وربانديې فرض شو .(احسن الفتاوي ۴ج ۲۲۰مخ)

مسئله که د فنډ دزکوة په سلسله کې که څوک په احتیاط اوتقوی سره عمل وکړي او دتېروکلونو زکوة هم اداء کړي دابه ډېره بهتره وي . اوکه داسې ونکړي نوګناه یې هم نشته .ځکه چې د امام ابو حنیفه رضي الله عنه قول داسې دی چې فنډ که جبري وي که اختیاري وي د زکوة په مسئلو کې د دواړو احکام یوډول دي (یعنې تر وصول کېدلو وروستو چې یوکال پوره شي بیا زکوة شته او دتېروکلونو زکوة نشته .(امدادمسائل زکوة ۷۲مخ)

مسئله : کله چې دغه دفنډ روپۍ کارګر یادهغه وکیل ته ورسېدلې نو دزکوة په مسائلو کې د امام ابوحنیفه رضي الله عنه په مذهب کې د هغوحکم او ضابطه په لاندې ډول ده:

۱۔که د فنډ دروپو تر ور رسېدلو له مخه کارګر د نصاب خاوند نه ؤاو د فنډ روپۍ هم دومره نه وې چې له نوروسره وربانديې د نصاب خاوند شي نو بیا خود زکوة د وجوب هیڅ پوښتنه هم نه پیداکیږي.

۲۔ که بل نصاب ورسره نه ؤ اوپه دغو روپو د فنډبانديې د نصاب خاوند شو ،نو د ور رسېدلو له ورځې څخه وروستو چې یې پوره یوکال تېر شوی نه وي تر هغه وربانديې زکوة نشته . او د کال پوره کېدلو وروستو هم په دې شرط زکوة شته چې تر هغه وخته پوري هغه دنصاب خاوند وي اوکه ترکال پوره کېدلو له مخه مال د هغه له لاسه

وؤتی اویاورنه غلو واخست اویاپه بل څه سره هلاک شواو له هغه سره دومره پاته شو چې نصاب ورڅخه نه پوره کېدونو بیا زکوة واجب نه دي. لنډه داچې هر څومره مال چې (تر نصاب پورته وي) د کال په پای کې له هغه سره پاته وي په هغه باندې زکوة واجب دي. او په صرف شوي مال باندې زکوة نشته.

-٣- که دغه کار کونکی د فنډ د وروپو تر رسېدلو له مخه د نصاب خاوند ؤ اودفنډ روپۍ هم (که ترنصاب کمي وې او که زیاتې) راورسېدلې نو له پخواني نصاب څخه به جلانه شمېرلي کېږي بلکه کوم مال چې تر دې له مخه له هغه سره ؤدهغه کال د پوره کېدلو په ورځ دفنډ د ترلاسه شوورو پوزکوة اداء کول هم واجب دي که څه هم د دغواوسنو روپو د لاس ته راتلو صرف یوه ورځ تېره شوې وي. د مثال په ډول له یو چاسره د ٥٢ نیمو) دوه پنځوس نیمو تولو سپینو زرو دقېمت په اندازه یا تر دې زیاتي یعنې -٤- یا -٥- زره روپۍ وې او د کال دپوره کېدلو یې یوه ورځ پاته وه چې د پنډهم ورته زر روپۍ راورسېدلې ،نو هغه به په راتلونکي ورځوکې د -٥- یا -٦- زرو روپو زکوة اداء کوي

مسئله : که یوڅوک له اوله دنصاب خاوند ؤ اودکال ترپوره کېدلوڅلوریاپنځه میاشتې له مخه ورته د فنډ روپۍ هم راورسېدلې خوبیا څومیاشتې لانه وې تېرې شوې چې د رپو ډېره برخه مصرف شوه ،نو دکال د پوره کېدلو په ورځ چې له هغه سره څومره مال پاته وي (په دې شرط چې حد دنصاب به پوره وي) د هغه زکوة دې اداء کړي. د صرف شوي مال زکوة ورباندې نشته او که پاته مال تر اندازې د نصاب کم ؤ ،نو بیا ورباندې بالکل زکوة نشته.

مسئله : کارګر ته چې کومې روپۍ له دغه فنډ څخه د قرضوپه نوم ورکولې کېږي هغه د شريعت له نظره قرض نه بلکه د هغو قرضوچې د کارګرپه محکمه پاته دي د يو جز وصول کېدل دي.
(امدادمسائل زکوة ۲۲مخ بحواله جديد مسائل ۲۳تر ۲۲مخونه)

ايا په بانک کې په جمع شوی مال باندې زکوة شته ؟

مسئله : په بانک کې چې کومې روپۍ جمع کېږي د هغوحيثيت د امانتو په څېر دی د مال خاوند هر وخت چې وغواړي روپۍ وراخيستلای شي او پکې تصرف کولای شي د زکوة د وجوب لپاره د عملي قبضې ضرورت نشته بلکه که هغه پرخپل وخت د تصرف کولو په موقف کې وي ،نو حکما داسې بلل کېږي چې په قبضه کې هم دي ،مثال يې دا دی چې په اخستل شوي مال (سامان) باندې تر قبضې ټينګولوله مخه زکوة واجبېږي. ((المبيع قبل القبض الصحيح انه يکون نصابا)) (المبسوط۲ج۱۹۰مخ امام سرخسي
لهذا په بانک کې ساتل شوي روپو باندې پوره اودهرکال زکوة واجب دي. (جديد فقهي مسائل ۱۱۹خ)

ايا په (فکسډ ډپازټ) باندې زکوة شته ؟

مسئله : نن سبا په بانک کې د روپو جمع کولو يوصورت داسې دي چې ورته دبانک په اصطلاح (فکسډ ډپازټ) ويل کېږي چې روپۍ بانک ته د يوې ټاکلې مدې لپاره پوره کېدو وروستو د يوه اندازه سود په اخستلو سره واپس خپل خاوند ته سپارلې کېږي.
دامام ابوحنيفه رضی الله عنه په نزد د زکوة دوجوب لپاره ملک تام ضروري دي اوملک تام دادي چې لچاسره مځوم شي دي هغه به دده په

ملک کې هم او په قبضه کې به يې هم وي .که له دغو دواړو څخه يو
پکې موجود نه ؤ نو زکوة واجب نه دي مګر د فقهاؤله نظرڅخه
څرګنديږي چې يو څوک خپل سامان پخپله خوښه د بل چاپه قبضه
کې ورکړی مګر ملکيت يې خپل وي ،نو په هغه باندې د قبضې نه
لرلو باوجود زکوة واجب دي څرنګه چې له مخه تېر شوي دي چې په
قرضوکې ورکړل شوؤ روپو باندې زکوة واجب دي ،نوله دې وجې په
(فکسډ ډپازټ) باندې هم زکوة واجب دي خومګر د ټولو کلوزکوة
به په يوځای هغه وخت اداء کوي کله چې دغه روپۍ د هغوخاوندته
ورسيږي . (جديد فقهي مسائل ۱۲۰ مخ بحواله کتاب الفقه ۱ج ۵۹۱ مخ)

ايا د بانک او نشورنس په ګټه باندې زکوة شته اوکنه

مسئله : په بانک او اشورنس (بيمه) باندې چې کومه ګټه ترلاسه
کيږي هغه خو سود يقيني ډي خوډېر وخت قمارهم وي نو ځکه دا
يوحرام مال دي ،څوک نشي کولای حرام مال په صدقه کې ورکړي او
دا د ثواب کارنه ،بلکه د خيرد کارسپکاوی دي . حضور صلی الله
عليه وسلم فرمايي (لاصدقة في غلول) (ترمذي) د فقهي په مشهور
کتاب (قنيه) کې ليکلي دي چې که پوره نصاب د حرام مال ؤ ،نو بيا
ورباندې زکوة نشته ځکه چې هغه ته ضروري ده چې ټول مال خپل
خاوند ته ورکړي اوکه هغه ته رسول يې امکان ونه لري بيا به ټول
خيرات کوي ،اوکه د مال ډېره برخه حلاله او لږحرامه وه نو بيا په ټول مال
زکوة واجب دي او مثال يې دا دی چې په داسې غصب شوي مال باندې
زکوة واجب دي چې له خپل مال سره ګډشوی وي .(ولوخلط السلطان
المال المغصوب بماله ملکه فتجب الزکاة فيه) درمختار ۲ج ۳۹ مخ جديد ۱۲۱ مخ)

په باونډ او نوروباندې زکوة شته اوکنه ؟

پوښتنه : له زيد سره د خپلوضروریاتوپه پوره کولو سربېره داسې روپۍ دي چې باونډ (يوډول حکومتي کاغذ دي لکه فکس ډپازډ اونور) يې درباندې واخست يا يې هغه روپۍ بل چاته بلاسود قرض ورکړې نو حکم يې څه دي ؟

ځواب : په دغوټولو صورتو کي زکوة اداء کول واجب دي مګر د قرضود ورکولوپه صورت کې د قرضود وصول کېدلو څخه وروستو د تېري زمانې زکوة واجب دي .(فتاوی دارالعلوم ۶ج ۱۳۷مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۲مخ)

د وژلوپه بدل کې چې کومې روپۍ ترلاسه شي د هغودزکوة حکم

پوښتنه : په ناڅاپي ډول زيد موټر ،جهار، ګاډي اويابل شي وواهه اومړشو، کمپنۍ د هغه مورپلاد ،مېرمني يا ماشومانو ته دېرش زره روپۍ په بدل کي ورکړې ،نو دوي به له دغو روپو څخه زکوة باسي اوکنه ؟

ځواب : ماشومان چې ترکومه پوري نابالغ وي ،نو د هغود حصې په روپو زکوة نشته او کومه برخه چې له دغو روپو څخه د هغه مېرمنې او مور اوپلارته ورکوله کېږي په هغوچې پوره کال تېرشي نوبیاورباندې زکوة واجب دي اوماشومان چې هروخت بالغان شول له همدغې ورځې څخه ورباندې د خپلې برخې زکوة واجب دي .(فتاوی دارالعلوم ۶ج ۱۳۲مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۴مخ)

د ښځې کړل شوی مال زکوة :

پوښتنه : کومې روپۍ چې په زمکه چې ښځې کړل شوې وي په هغوباندې زکوة واجب دي اوکنه ؟

ځواب : د دغو روپو څخه بايد هرکال زکوة وايستل شي –

(فتاوي دارالعلوم ۶ج ۳۳۸مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۲مخ)

د کانونو اودفن کړل شوؤزکوة:

مسئله : په ځمکه کې دننه په کانوکې چې کومي قدرتي خزانې دی هغه په درې ډوله دي يعنې درې ډوله شيان و رڅخه را ايستل کېږي

۱۔هغه شيان چې په حرارت (ګرمولو) سره ويلېږي لکه سره زر سپين زر او داسې نور

۲۔هغه شيان چې نرم او بهېدونکي وي لکه پټل اونور

۳۔دبري او هغه شيان چې نه په حرارت (ګرمولو) سره نرمېږي اونه پخپله بالذات نرم وي – په اور باندې دنرمېدونکو شيانو ډولونه دا دي لکه سره زر،سپين زر ، ترامه زېړ، سرول او نور په دغوکې د پنځمي برخې په اندازه زکوة فرض دي له کان څخه د دغو شيانو را ايستونکي که ازادوي که غلام وي ،که ذمي وي سړي وي اوښځه خو چې هر څوک وی دمال د پنځمي برخي په زکوة کې ورکولو سره هغه د پاته مال مالک ګرزي.

مسئله : که د پټې خزانې د را ايستلو لپاره دوؤنفرو په ګډه سره کوشش کاؤاو يوه ته پلاس ورغله نودا به صرف دهغه بلله کېږی .اوکه چاد کان کښلوټيکه واخستله ،نو له کان څخه چې هغه څومره څه ترلاسه کوي د هغوټولو مالک را ايستونکی دی. (بحرالرائق)

دوهم ډول دا دي چې نرم دي لکه ، مالګه تېل پطرول.

او دريیم ډو ل هغه دي چې نه نرم وي اونه ويليکيدونکي وي لکه چونه ، ګچ ،کوئله ، جواهر او ياقوت او په دغو دواړو ډولو کې د تهذيب سره سم زکوة واجب نه دی اوپه سيماب (پاره) کې پنځمه برخه زکوة ايستل واجب دي. –

مسئله : که یو چاپه اسلامي هیوادکې داسې یوځای خزانه پیداکړه چې هغه د چاپه ملکیت کې نه ؤ لکه صحرا نوکه په پیدا شوؤسکوباندې د اسلاي بادشاهي نښانې ترسترګو کېدلې نو د هغې حکم داسې دی لکه په لاره د پیداکړل شي ، اوکه ورباندې د جهالت د دورې نښانې وې ،نو له ټولې څخه څلور حصې د پیداکونکي ده اویوه حصه به په زکوة کې ورکوي.

مسئله : کومه خزانه چې د چاپه خپله ځمکه کې پیداشوه نو د فقهي د علماؤرح په نزد په اتفاق سره د هغې پنځمه برخه په زکوة کې ورکول واجب دي.

مسئله : که یو ځای سامان (دمثال په ډول د کور سامان کپړي او غمي) پیداشول ، نو هغه هم د خزانې په حکم کې دي او د پنځمې برخې زکوة ورکول یې واجب دي (فتاوی عالمګیري اردو ۴ج ۲۴مخ کتاب الفقه۱ج ۹۹۲مخ)

ایا په کانواودتیلو په ذخیروزکوة شته ؟

مسئله : په کانو او د مائعاتو لکه پطرولو اونوروهغوشیانو کې چې په قالب کې لوېدلای شي خومګر بهېدونکي نه وي په هغوباندې پنځمه واجب د خو دزبق (سیمآب) په معدن باندې سره له دې چې بهېدونکي دي پنځمه واجب ده ځکه چې دغه شیان که له بل څه سره ګډ شي نوبیا پکې د انطباع (نقش ، چاپ جوړېدو) صلاحیت پیداکېږي . د صاحبینو رح په نزد په دغه رنګه معدن باندې په هرحالت کې پنځمه واجب ده که په سرکاري ځمکه کې وي اوکه پخپله ځمکه ، کور ، دکان یابل څه کې وي د امام صاحب په نزد په کور یادکان کې په پیداشوي معدن باندې پنځمه نشته . او د ذاتي

ځمکي په اړوند د امام صاحب دوه روايتونه دي - خو ترجيح پکي دوجوب روايت ته ورکړله شوې ده. که په سرکاري ځمکه کې معدن پيداکړل شو، نو پيداکونکي يې مالک ګرزي اوکه پخپله ذاتي ځمکه کې پيد اشو ، نو د ځمکي خاوند يې مالک ګرزي
(احسن الفتاوی۴ج ۲۸۸خ)

مسئله : د مائعو (بهېدونکو) شيانو لکه د خاورو تېلو ،پطرول ،ګېس ،مالګه اونور وپه ترلاسه شوي شی باندې زکوة نشته دغه رنګه په هغوشيانو باندې هم زکوة نشته چې نه په اور اونه مائع وي لکه چونا ، ډبري ، جواهرات او نوروباندې. خوسيماب (پاره) له دغه حکم څخه ايستل شوې ده . يعنې هغه که پيداکړل شوه ، نوپنځمه يې په زکوة کې ورکول واجب دي ښکاره خبره ده چې په دفينه (خښ کړل شوؤ) کې هر هغه شی شامل دی چې له ځمکې څخه را ايستل کېږي .لکه سلاح ګاني ، دکورني ژوند سامانونه او نور ،يعنې په دغو ټولو باندې پنځمه واجب ده. (کتاب الفقه۱ج ۹۹۷مخ)

ايا د نذر په روپوزکوة لازم دي ؟

پوښتنه :يوچاد خپلي امدني دريمه برخه د پاک خدي ﷻ په لاره کي نذر کړه کله چې داسې يو اړاو محتاج ورته په مخه ورځي نو دهغه سره مرسته کوي نو اياپه دغو روپوبه زکوة وي اوکنه چې هغه د غريبانو لپاره او يادالله ﷻ په نامه ايښې دي ؟

ځواب : که يې په ژبه سره د نذرلفظ ويلي ؤ ،نو بيادغه نذرپوره کول ورباندې واجب دي او حکم يې دادي چې زکوة ورباندې فرض دي مګر داپکي ضروري نه ده چې له نوروپوبه د هغوزکوة اداء کوي بلکه له هغوڅخه دي څلويښتمه په زکوة کې ورکړي .نوري دي د نذر په

مقصد خيرات کړي او که دغه ټولي روپۍ بغيرله نيت د زکوة څخه مسکينانو ته ورکړي هم د هغو څلوېښتمه برخه په زکوة کې شوه او پاته يې په نذر کې واجب دي چې دغه ټولې روپۍ به په نذر کې ورکوي او د هغو زکوة به له نورو روپو څخه اداء کوي. او که يې بغيرله نيت څخه ټولي روپۍ خيرات کړې نو هم زکوة پکي اداء شو مګر د زکوة په اندازه د نور نذر صدقه کول واجب دي

ايا په وقف (بخښل) شوي مال کې زکوة شته ؟

په وقف (بخښل) شوي مال باندې هم زکوة نشته ځکه چې د هغه مالک نه وي دغه رنګه په هغه کښت باندې هم زکوة (عشر) نشته چې په داسې ځمکه باندې وي چې هغه د چاملکيت نه وي ، ځکه چې هغه هم مالک نه لري. (کتاب الفقه ١ج ٢١مخ – فقه الزکوة ١ج ١٧٧مخ)

مسئله : دغه رنګه له دغه حکم څخه هغه مال هم وتلي دي چې داسې وقف شوي وي چې د چالپاره ټاکل شوي نه وي لکه کوم باغ د مسجد ياسراي لپاره ،ياپه عام ډول مسکينانو او فقيرانو ته بېله ټاکلو وقف (بخښل) شوي وي ، نو د دغه باغ په ميوؤ او نور پيداوار باندې زکوة (عشر) نشته خو که دغه وقف شوي ځمکه په ټېکه ورکړ له شوه او وربانديې کرونده (کرهڼه) وشوه نو ټېکه دار به د محصول (هغه چې له دغې څخه ترلاسه شوي دي) زکوة (عشر) ورکړي – (يعنې په وقف خو عشر نشته خوکله چې ټېکه دار په ځمکه باندې کرونده وکړه نو کوم څه چې د هغه په برخه کې ورغلي دي له هغو څخه به عشر اداء کوي – (رفعت قاسمي)

ایا د زکوة په روپوزکوة شته ؟

پوښتنه : یو چاله خپل مال څخه زکوة چلاکړ مگر مستحقینو ته یې لانه ؤ سپارلی چې پوره یو کال ورباندې تیرشو ، نو آیا زکوة ورباندې واجب دي او کنه ؟

ځواب : پر زکوة باندې زکوة نشته . (آپ کي مسائل ۳ج۳۷۰ مخ فقه الزکوة۱ج۱۷۲مخ کفایت المفتي۴ج۱۴۳مخ)

ایا د چندي په روپوزکوة شته اوکنه ؟

مسئله : دمدرسې چنده (د مرستي روپۍ) چې جمع شي او پوره کال ورباندې تیر شي ،نو هم زکوة ورباندې نشته (فتاوي دارالعلوم۲ج۴۹بحواله ردالمحتار۲ج۹مخ)

مسئله : د محلې (کلي یا کوڅې) هغه روپۍ چې د خلکو ګډې روپۍ وی او د خلکو د ضرورت د رفع کولو لپاره راټولي شوې وی یا دمسجد روپۍ وي په هغو باندې زکوة نشته .(کفایت المفتي۴ج۲۵۰مخ)

مسئله : د مدرسې له مهتمم سره چې د مدرسې د روپو کومه جمع ده په هغو زکوة نشته . (فتاوی دارالعلوم۶ج۵۱مخ)

مسئله : کومې روپۍ چې د خیر د کارونو لپاره ورکولي کیږی دهغوحیثیت د وقف د مال دي او هغه مال د صدقه ورکونکي له ملکیت څخه وزي ،نو ځکه یې په هغه باندې زکوة نشته . (آپ کي مسائل ۳ج۳۷۲مخ)

په کومومدرسوکې چې دزکوة دروپو جمع جوړه وی هغې ته زکوة ورکول څنګه دي ؟

پوښتنه : په بعضو مدرسو کې نژدې څلویښت زره د زکوة روپۍ جمع کیږي نو دغه رنګه مدرسې ته دزکوة په ورکولو سره زکوة اداء کیږي او کنه. ؟

ځواب : د مدرسې والو ته پکاردي چې د زکوة له روپو څخه په هم هغه کال کې کار واخلي ؛ او مدرسي د هرځومره ډېر زکوة ورکول صحیح

دي او څه منعه پکي نشته خو که داسې وې چې د کلونو ، کلونو، روپۍ یې سره ساتلي هغو مدرسو ته باید زکوة ورنکړل شي ،بلکه هغو مدرسو ته باید زکوة ورکړل شي چې هلته ورته ضرورت وي او کارونه اخستل کیږي .(فتاوي رحیمیه ۵ج ۱۲۳مخ – محموریه ۳ج ۲۵مخ

بې ضرورته زکوة اخستل :

پوښتنه : ۱۔ فی الحال دزکوة روپوته ضرورت نشته مګر د مدرسې د رغوني سموني په خیال وار له مخه زکوة اخستل کیږي ایا داسې کول روادي او کنه؟

۲۔ که د مدرسې مهتمم د زکوة د وصول کولو لپاره حیله د تملیک جوړه کړي او بیایې له ضرورت سره سمي کاروي نو دتحلیل په حیله باندې زکوة اداء کیږي او کنه ؟

ځواب : د مدرسې د همېشوالي ،پرمخ تګ او ټینګښت پخاطر پورتني صورت غوره کول روادي

۲۔ په تحلیل سره سمدستي زکوة اداء کیږي . (فتاوی محمودیه ۳ج ۳۹مخ بحواله هدایه ۱ج ۱۷۹مخ

په کمېشن سره د زکوة چنده وصول کول :

پوښتنه : د بر ځله په مدارسو ګي د چندې له روپو څخه په مقرره حصه باندې چنده غوښتله کیږي د بعضو مقرره تنخواه وي که دغه غوښتونکي روپې له مال د زکوة څخه ورکړل شي نو زکوة اداء کیږي او کنه؟

ځواب : د چندې په حصه باندې قاصد یاوکیل مقررول روانه دي. کوم زکوة چې مدرسوته ورکول کیږي هغه که په سم ځای کې ولګول شي نو زکوة اداء شوي دي او که داسې ونه شي نو نه دی اداء شوی .نو ځکه

تاسو زکوة صرف هغو مدرسو ته ورکوئ چې ورباندې پوره باور د دې ولرئ چې هغه په سم ځای لګولي کېږي – (آپ کي مسائل ۳ ج ۳۰۷ مخ)

مسئله : د چندې په ټولو سره د کمېشن اخستلو تفصیل داسې دی چې که داسې کارګروي چې تنخواه ولري نو دهغه دټېه کار کولو په وجه پر تنخواسربېره فیصدی کمېشن هغه ته د انعام په ډول ورکول روا دی مګر دغه کمېشن د زکوة له روپو څخه ورکول روانه دي بلکه د زکوة پیسې لازمابايد په مدرسه کې جمع کړل شي اومدرسه بايد له خپل امدادي فنډ څخه دغه کارګرته انعام ورکړي او که کارګر داسې نه وي چې تنخواه لري نو بیاپه کمېشن سره چنده کول د اجارې فاسدېدلو په وجه روانه ددي. (هدايه ۳ ج ۲۷۰ مخ فتاوی دارالعلوم ۱ ج ۳۳۴ مخ فتاوی محموديه ۱۳ ج ۱۰۲ مخ

زکوة او نور څه په زور اخستل :

پوښتنه : که څوک عشر او چنده په زور اخلي اوبيا يې په مدرسه کې مصرفوي دا څنګه دي ؟

ځواب : په نفلي صدقو کې زور کارول روانه دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ ج ۳۳۸ مخ)

له اجازې بغير د زکوة روپۍ لګول :

مسئله : له يو چاسره د مدرسې مهتمم د زکوة روپۍ ايښې وې هغه ته څه ضرورت پېښ شو او د مهتمم بې اجازې يې هغه روپۍ ولګولې او بيايې بېرته اداء کړې ،نو دهغه لپاره حکم دا دي چې داسې کول روانه ؤ خو له اداء کولو څخه وروستو هغه ورنه خلاص شو . (فتاوی دارالعلوم ۲ ج ۳۳۸ مخ

دزکوة له روپو څخه کمېشن ورکول :

پوښتنه : يو څوک خپلو خپلوانو ته چې په بل هيوادکې اوسي زکوة لېږي . نن سبا د روپو په لېږلو کمېشن ورکول کېږي نوآيا دغه

کمېشن له زکوة څخه روکولای شي ؟ د مثال په ډول که هغه زر روپۍ ولېږي نو خپلوانوته يې اته سوه (۸۰۰) روپۍ رسېږي ، نو دغه دوه سوه روپۍ به د زکوة بللي کیږي او که به د لېږونکی بللي کېږي ؟

ځواب :دغه دوه سوه روپۍ په زکوة کې نه ګڼلي کېږي نو ځکه لېږونکی بايد دوه سوه روپۍ نوري په زکوة کې ورکړي. (فتاوی رحیمیه۲ج۱۰مخ

ولي د تجارت به مال زکوة واجب دی ؟

پاک خدای‌ﷻ د انسان لپاره تجارت کول اوله هغه څخه ګټه ترلاسه کول رواګرزولې ده ، په دې شرط چې د حرام شي تجارت نه وي ، او په معاملاتو کې سچه والی ، امانت داري او نور اخلاقي اصول پرېښودل شي. اوپه تجارت کي دومره زياته مشغولتيا هم نه وي چې له امله يې انسان د الله ﷻ له ذکر او د الله ﷻ د حقونو له اداء کولو څخه غافل شي – داخبره هم بايد د تعجب وړ ونه ګڼله شي چې اسلام له تجارت څخه په ترلاسه کېدونکي مال باندې د نقدي زرو په څېر کلني زکوة مقرر کړی دي ترڅو د الله ﷻ د نعمتونو شکر اداء کړل شي او دهغه له بندګانو څخه د محتاجوبندګانو حق اداء کړل شي. او په عام المنفعه ګټوکې شرکت کي وشي کوم چې له هر زکوة څخه مقصد دي – په اسلامي فقه کې په تجارت باندې د زکوة حکونه هم بيان شوي دي ترڅوهر مسلمان تاجر ته دا معلومه شي چې د هغه په کوم مال باندې زکوة شته اوپه کوم نشته د فقهي علماؤ تجارتي دولت ته (عروض تجارت) ويلي دي او له دې څخه د هغومراد له نقدو زرو څخه بغير هر هغه سامان دي چې د تجارت لپاره تيار شوی وي هغه که هر قسم مال وي د مثال په ډول ماشينونه وي ، د استعمال سامان

وي ، کېږي وي ، دخوراک او څښاک شیان وي – ګېڼې او جواهروي حیوانات که نباتات وي ، کوروي که ځمکه وي منقول وي او که غیر منقول جایداد وي لنډه داچې هرهغه شی چې د ګټې حاصلولو په مقصد د اخستلو او خرڅولو لپاره تیارکړل شوي وي هغه مال د تجارت بلل کېږي غرض دا چې له چاسره چې د تجارت مال وي او پوره کال ورباندې تېرشي ، او قیمت یې د نصاب تراندازې رسېدلی وي ، نو په هغه باندې زکوة لازم دي یعنې د سامان د قیمت څلوېښتمه حصه یا دوه نیم فیصده ، کوم چې د نقدی زرو حساب وي –(فقه الزکوة ۱ج ۴۱۴تر ۴۱۲مخ پوري)

اسلام نه یوازې دا چې انسانانو ته د تجارت او محنت ترغیب ورکړي دي بلکه تاجرانو (تجارت کونکي) ته یې د دې ترغیب هم ورکړی دي چې د تجارت مسئلې او دهغه علم زده کړي – نن سباخو د نړۍ په هره برخه کښ دکومرس (comerc) په نامه پوهنتونونه موجود دي خو د دې هرڅه بنیاد ترټولو له مخه حضرت عمر رضی الله عنه کړېده . د جامع ترمذي په یو روایت کې راغلي دي چې حضرت عمر رضي الله عنه د خپل خلافت په دورکې اعلان کړی ؤ چې زمونږ په بازارونو کې دي صرف هغه تجارت (راکړورکړه) وکړي څوک چې له دین څخه خبر او د تجارت په مسئلو پوهېدونکي دي . بیا په وروستو کې هغه (رض) د دې لپاره خاصې ادارې په کار وګمارلې چې د وخت عالمان به ورته راتلل او تاجران به هم هلته راغونډېدل او بیا به تاجرانو له علماؤ څخه د خپل مشکل پوښتنې کولې . همدا رنګه حضرت امام مالک رح هم هغه عالم ؤ چې د ماخوستن د لمانځه څخه وروستو به د شپې تر دولسو بجوله تاجرانو سره په مدینه منوره کې ناست ؤ او

هغوته به يې د تجارتي راکړي ورکړي ، زکوة اونوروشيانو مسئلې ورښوولې. (محمدرفعت قاسي صاحب)

د تجارت د مال د زکوة شرطونه

د حنفي مذهب د پيروانو په نزد د تجارت په مال کې د زکوة واجبېدلو لپاره څو شرطونه دي:

۱۔ داچې د تجارت مال به د سرو يا سپينو زرو له حسابه نصاب پوره کړی وي – او دا د زکوة ايستونکي خوښه ده چې د سرو زرو له قېمت څخه نصاب پوره کوي او که د سپينو زرو له قيمت څخه (يعنې د دوړو نصابونو څخه کولای شي. که د دو پنځوس (۵۲) نيموتولو سپينو زرو د قېمت سره سم د تجارت مال ؤ ، نو زکوة ورباندې واجب دي. او مال د قېمت لپاره به هغه نداازه لګوله کېږي کومه چې به دغه ښهر کې وي . او که دغه مال کوم بل غريب ځای ته لېږل کېږي ،نو بيابه دهغه شهر د قېمت په اندازه قېمت کې کوم چې هغه ته نژدې دي

۲۔ شرط دادی چې په هغه مال باندې پوره يو کال تېرشي – او په دغه ډول به دکال سراوپای په نظرکې نيول کېږي يعنې که يو څوک د کال په سرکي د نصاب مالک شو او دکال په مينځ کې له هغه سره مال تر نصاب کم ؤاو د کال په پای کي بيا حد دنصاب ته ورسېدؤنو په هغه باندې زکوة واجب وي ،لهذا که کوم څاروی د خدمت (سوارلی) لپاره واخستل شو بيا وروستو ورته د تجارت کولو اراده پيدا شوه ،نو هغه به مال د تجارت نه بلل کېږي تر څو چې په خرڅولو او يا کرايه ورکولو کې واقع نشي که يو چاد تجارت مال په دغه ډول په بل مال باندې بدل کړ، نو انحصار د نيت په اصل مال باندې دي – په هغه څه

پوري نيت ترلی نه دي چې هغه په بدل کې اخستی دی نو لهذا د تبادلې مال به د تجارت مال بلل کېږي او کوم نيت چې د اصل لپاره شوی دي هغه ورته کافي دي – خو که يې د بدلون پر وخت د هغه د تجارت اراده نه لرله ،نو بيا د تجارت مال نشي بلل کېدای.

۳- شرط دادي چې په هغه مال کې به دا صلاحيت وي چې د تجارت نيت پکې وشي ، نو که چاداسې ځمکه .واخستله چې په پيداواربادې يې عشر ؤ اوپه هغې يې کرونده وکړه او پيداوارېې ورڅخه واخست ،نوپه هغه بادې زکوة عشر واجب دی ، زکوة وربادې نه دي واجب. داحکم د خراجې ځمکې نه دي په هغې بادې زکوة (عشر) واجب نه دي که څه هم کښت يې نه وي کړی که له يوچاسره څرېدونکی څاروی ؤ اولاتراوسه يې کال پوره شوی نهؤ چې هغه يې د تجارت اراده ختمه کړه او هغه يې د شيدويانسل ډېرولو ياکوم بل څه لپاره پرېښودلواو هغه په په صحرايا ځنګل کې څرېدل پيل کړل نوددغه مال د تجارت کال ختم شو او له دغه وخته څخه هغه سائمه څاروی وګرزيدو اوله دغې ورځې وروستو چې يو کال پوره شي بيابه د سائمه څارويو په ډول ورڅخه زکوة باسي قيمت به ورته نه لګول کېږي – کتاب الفقه ۱ج له ۹۸۷ څخه تر ۹۸۹ پوري)

ولي د زکوة لپاره د کال تيريدل شرط دي ؟

شريعت نه د زکوة وجوب حکمرانانو ته پرې ايښی دي چې هر وخت وغواړي زکوة له خلکو اخستل پيل کړي او نه يې د بخيلانو خوښې ته پرې ايښی دي چې هر کله يې اداء کېدل غواړي هغه وخت يې اداء کړي بلکه اسلام زکوة د يوه محدود ټاکلی قانون لاندې د کلني او

ښتون سره تړلی دی او د دې لپاره يې کال ورته د اندازې په ډول ټاکلي دي چې په ټول کال کې دفصلونو ټول تغيرات بشپړيږي دمال لرونکي امدني پوره کيږي او د محتاجانوضرورتونه اوج ته رسيږي لنډه دا چې د يو کال مده داسې يوه له عقل سره سمه مده ده چې پکې د اصل زيادت يقيني کيږي – د تجارت ګټه او تاوان پته تاجر ته لګيږی او د څرکونکو څارويو نوي نسل دنياته راځي او واړه غټيږي امام ابن قيم رح فرمايي چې الله ﷻ ځکه زکوة په يو کال کې يو ځلي واجب کړی دي چې په يو کال کې د هر ډول فصلونو ميوي تياريږي او دغه مده ډيره ښه په انصاف ولاړه ده ، ځکه چې که په هره هفته ياهره مياشت کې زکوة واجب وای نودابه مالدارانو ورونوته ډير تکليف ؤ اوکه په ټول عمر کي يووار زکوة فرض وای نو بيا دفقير په ضررياتاوان تمامېدله ، نو ځکه يو کال ده د زکوة د وجوب لپاره يوه ډيره عادلانه مده ده . (فقه الزکوة ۲ج ۲۳۲مخ بحواله هدايه مجتهد ۱ج ۲۲۱مخ زاد المعاد ۱ج ۲۰۷مخ)

په څومره تجارت زکوة فرض دی ؟

مسئله : د زکوة د وجوب لپاره د زکوة په نصاب باندې د پوره کال تېرېدل يو شرط دي – که يو څوک د کال په پيل کي تر نصاب د کم مال خاوند ؤ ، بيا يې په هغه کم مال باندې تجارت وکړ چې هغه ګټه دومره شوه چې اندازه دنصاب ورڅخه پوره شو د کال له **تېرېدلو** وروستو په هغه باندې زکوة واجب شو اوکه د کال په پيل کې نصاب پوره ؤ بيا د کال په جريانَ کې د تجارت له کولو څخه هغه څه ترلاسه کړل چې دهغه مال له جنس څخه دي نو هغه مال دي (چې له خاوند دمال سره دي) په دغه ګټه کې ورکړي او دټول کال زکوة دې د

اصل مال اداء کړي په دي شرط چې له اصل مال څخه نصاب پوره وي ځکه چې که اصل مال نصاب پوره کړي نو دهغه ګټه به د اصل مال په څېر بلله کېږي. (کتاب الفقه۱ج ۹۲۵مخ)

له تجارت څخه د زکوة ایستلو طریقه

مسئله: د تجارت د مال اصل ته له قیمت لګولو سره د زکوة اداء کول واجب دی - اول باید خپل ټول تر قیمت وایستل شي او بیا دټول قیمت سره یو ځای کړل شي هغه که د هر ډول مختلفو مالونو(لکه کپړې، د پتل سامان او داسې نور) وي دغه رنګه به هغه ګټه چې په دغه یو کال کې ترلاسه شوې ده هغه به هم دمال په قیمت ورګډه کړئ ،نوبیا به د ټولو زکوة اداء کړئ. خو په دې شرط چې تر نصاب کم نه وي -لنډ دا چې د زکوة وجوب په ټول کال کې دنصاب له پوره والي سره تړلي دي. (کتاب الفقه۱ج ۹۹۴مخ)

مسئله: کله چې د زکوة د اداء کولو وخت شو ،نو تاسو خپلو نغدو اوتجارتي سامان ته حساب وکړي اودتجارت ټول سامان قیمت په نغدي ډول وټاکئ بیا په دغوروپو کې هغه قرض چې داسې چاته ورکړي دي چې ډېرغریبان نه دی هم ورګډ کړی - بیاله دغې ټولې مجموعې څخه هغه قرض چې په تاسې اداء واجبه ده جلاکړئ اوله پاته ټول قیمت څخه زکوة وباسئ. (فقه الزکوة۱ج ۲۴۲مخ)

مسئله: که له یو چا سره څه اندازه سره زر ؤ څه سپین زرؤ څه روپۍ وی اوڅه د تجارت مال خوپه یواځي ډول له یوه څخه هم نصاب نه پوره کېدی ،نود ټولوګډ قیمت دي معلوم کړی،که د دوه پنځوس نیموتولو سپینوزرو له قیمت سره برابر شو ،نو زکوة یې واجب دي. (امداد مسائل زکوة ۴۸مخ کتاب الفقه۱ج ۹۲۴مخ)

په څلورډوله قرضوباندې د زکوة حکم :

مسئله : په شريعت کې هغه شي يا روپوته چې د چاپه ذمه پاته وي قرض ويل کېږي اودزکوة د حکمونو په لحاظ قرض (پور) په څلور قسمه دي.

۱ـ هغه قرض چې بل چاته ورکړل شوی وي : تاجر هغه سامان چې دتجارت لپاره ؤ خرڅ کړی وي او د هغه قيمت لاورته رسېدلی نه وي. دغه روپۍ که ټولي په يوځای وصول شوې ،نود ټولو زکوة به اداء کوئ. او که څوکلونه وروستو روته ورسېدلې نو د ټولوکلونو زکوة به په يوځای اداء کوي او که دغه روپۍ لږ ، لږ وصول کېدلی ،نوڅومره اندازه چې وصول کېږی دهغودي زکوة اداء کوي

۲ـ دوهم صورت د قرضوپه داسې ډول دي چې د سامان قيمت ورباندې پاته وي خوهغه يوداسې سامان وي چې اصلا د تجارت لپارنه وی ،په هغه مال باندې هم زکوة هغه وخت واجب دی چې واپس د خپل خاوند لاس ته ورسېږي ،اوله وصول کېدلو وروستو د هغې ټولي مدې زکوة اداء کوي له کله څخه چې هغه دغه سامان خرڅ کړي ؤ ،خوله هغوروپوبه زاکوة هغه وخت اداء کوي چې ټولي په يوځای ورته ورسېږي ؛ دا چې کله سل (۱۰۰)کله دوه سوه ، کله څلور سوه ورته رسېږي په هغوباندې زکوة نشته ، دغه رنګه پاته روپوته (دين وسط) ويل کېږي.

۳ـ داسې روپۍ چې د کوم مال د بدلې په وجه په بل چاپورنه وي.لکه د مهر (ولور) ورپۍ چې هغه دمال په بدل کي په مقابل جانب باندې پورنه وي بلکه د بې ګناه مېرمني بدله وي په هغو باندې زکوة هغه وخت لازمېږي چې قبضه ورباندې وشي او د قبضې له وختـه وروستو

ورباندې پوره يو كال تېر شي او دفقهي په اصطلاح دغه رنګه قرض ته (دين ضعيف) ويل كېږي.

۴- په داسې قرضو چې بېرته ترلاسه كول اوياپه داسې مال چې حاصلول يې ناممكن ياسخت وي هم زكوة نشته – اوكه داسې پور وصول شو چې اميدېې نه كېدی نوهغه به ورنه د ټولې مدې زكوة باسي –دفقهي په اصطلاح كې هغه ته (مال ضمار) ويل كېږي.

(فتاوی هنديه۱ج ۸۹مخ) د فقهي دغه احكام دخپل نوعيت په لحاظ نوي نه دي مګر نن سبا چې د بقايه جاتو اوپورونو كوم مختلف صورتونه د نوي ژوند د نظام او انتظام د طريقي په وجه رامينځ ته شوي دی د دغو اصولي احكاو په ذريعه په اسانۍ سره حل كېدای شي .(جديد فقهي مسائل ۱۱۸مخ)

په نغد او خرڅ شوي مال زكوة :

مسئله : د كال په پای كي چې څومره نغدي روپۍ اود تجارت مال موجود دي په هغو ټولوباندې زكوة واجب دی اوكومی روپۍ چې بل چاته د پور په ډول وركړل شوي دي په هغوهم زكوة واجب دی مګر زكوة به يې له وصول كېدلو څخه وروستو اداء كوي ،او كومي روپۍ چې وصول نه شوې دهغه زكوة ورته معاف دي ، او كوم مال چې د ټول كال په بهير كې خرڅ شوپه هغه باندې زكوة لازم نه دي ، اوكوم لوښئ (لكه د دكان سامان د كور سامان اونور) چې د تجارت په نيت نه وي اخستل شوي په هغوباندې هم زكوة نشته خو ،له دوي څخه هغه چې خرڅ كړل شي اودهغه د قيمت روپۍ په موجوده روپو كي ګډوي ،نو دهغه به زكوة وركوي. (فتاول دارالعلوم ۲ج ۵۸بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۲مخ)

اياتاجر به د پور اونغدو دواړو زکوة اداء کوي ؟

پوښتنه : يو تاجر دي چې څه روپۍ يې په خلکو پور دي او څه روپۍ ورسره موجودې دي ؛نوآیاهغه به د دواړو ډولو روپو زکوة اداء کوي او که صرف د نغدو ؟

ځواب : هغه به دواړه ډولو روپو زکوة اداء کوي خو فرق پکي صرف دادي چې د پور زکو ة وروستو له ور رسېدلو په هغه باندې لازمېږي. او هغه وخت بيا د تېروخت زکوة هم ورباندې واجب دي.
(فتاوى دارالعلوم ٦ج ۱۵۲مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۲مخ

ايا د زکوة لپاره دهري ورځي حساب کول ضروري دي ؟

مسئله: : هره ورځ د زکوة لپاره د حساب کولو ضرورت نشته په سپوږمیځ تاريخ کې يو ورځ د حساب کولولپاره وټاکئ اودټول د کان هغه سامان ته چې د خرڅېدلو وړوي حساب وکړئ اومالیت یې معلوم کړئ او بياله هغه حساب سره سم زکوة اداء کړئ ، په کوم تاريخ چې مو دکال پیل کړي دي هر کال په هغه تاريخ ورته حساب کوئ.

ايا امدني ته هرکال حساب کول ضروري دي ؟

مسئله که په امدني کي امکان د کموالي اوزياتوالي موجود ؤبياورته هر کال حساب ضروري دي او که صرف يوه اندازه پيسې له چاسره ایښې وي يا زر ورسره ایښي ؤ او داسې امدني ورځخه نه ترلاسه کېده چې زکوة ورباندې لازم شي ،نوبيا ورته صرف يو ځلي حساب کول کافي دي له هغه څخه وروستو دي هرکال دهغه حساب له مخې زکوة اداء کوي (فتاوي محموديه ۷ج ۲۵۵مخ)

د لږبچت زکوة بايدله کوم حساب څخه اداء شي ؟

مسئله : په دې اصل بايد ځان پوه کړئ چې چاته دومره کم ،کم بچت لاس ته ورځي چې د هغه داتوله شوې جمعه د دوپنځوس نيموتولو سپينو زرو ماليت ته نه وي رسېدلې په هغه باندې زکوة واجب نه دي. اوکله چې دهغه جمعه مذکور ماليت ته ورسېږي اوله قرضوڅخه هم خلاص وي ، نو بيا ورباندې يو سپوږميځ (قمري) کال وروستو په دغه ورځ په هغه باندې زکوة واجبېږي – (آپ کي مسائل ۳ج)

پوښتنه : زکوة به دهغه قېمت له قراراه باسي کوم چې يې مال ورباندې اخستي دي او که دموجوده قېمت له قراراه ؟

ځواب : هغه قېمت د اعتبار وړ دي کوم چې د زکوة ورکولو په وخت کې دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۲۱مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۳۰مخ)

مسئله : په زکوة کي دشيانوهغه قېمت د اعتبار وړ دي کوم چې په عام ډول رواج دي ، د تجارت قېمت ځکه د اعتبار وړ نه دي چې په هغه کې خاص تخفيف او رعايت موجود وي. هغه قېمت معتبر دي چې د عامو اخستونکولپاره وي. (امداد الفتاوي ۲ج ۲۴مخ)

مسئله : په زکوة کې به دتجارت د مال د خرخېدلو قېمت ورکول کېږي. (احسن الفتاوی ۴ج ۴۹۹مخ)

کومي روپۍ چې د کال په بهير کي زياتېږي او کمېږي :

مسئله : د کال په پيل اوپای کې د نصاب پوره والی د زکوة لپاره شرط دي که په منځ د کال کي روپۍ يامال کم شي ،نوهغه د اعتبار وړنه دی دمثال په ډول له يو چاسره د کال په پيل کي درې زره روپۍ وې ،درې مياشتي وروستو روسره پنځه لس سوه (۱۵۰۰) پاتي شوې ،بيا

ځلور میاشتي وروستو ځلور زره شوې او د کال دپای ته رسېدو پروخت هغه د ځلورنیمو زرو روپو مالک ؤ ،نوهغه به د ځلورنیمو زرو روپو زکوة اداء کوي. د کال په مینځ کې که روپۍ کمي یازیاتي شوې هغوته اعتبار نشته. (آپ ک مسائل ۳ ج ۳۴۰ مخ فتاوی دار العلوم ۲ ج ۷۷مخ)

مسئله : که یو څوک د کال په پیل او پای کې د مال خاوند ؤ او بیاپه د کال مینځ کي دنصاب تر اندازې کم شو ،بیاهم زکوة واجب دي دلړو ورځو د مال په کموالي سره زکوة نه معاف کېږي. خو که ټول مال ختم شو او له هغه وروستو یې نور مال پیدا کړ، نو بیا به له هغه وخت څخه د زکوة کال پیل کوي کوم وخت چې یې نوی مال ترلاسه کړي دي

مسئله : له یوچاسره دوه پنځوس نیمي تولې سپین زرؤ د پوره کال تېرېدلو له مخه دوه یا ځلور تولې نورسپین زر یانه لس تولې سره زر ورته میلاو شول ، نو هغه اوسني لاس ته راغلي زربه جلانه شمېرې ، بلکه کله چې د دوه پنځوس نیمو تولو سپینو زرؤ کال پوره شو نو له هغه سره به د دغوزکوة هم اداء کوي (امداد مسائل زکوة ۴۹ مخ بحواله احکام زکوة ۱۹مخ)

تر بچت د زیاتو قرضوحکم :

پوښتنه : زید له کمپنۍ څخه شل زره ورپۍ قرض واخستلې او بیایې ورباندې کپړه واخستله دا وخت په زیدباندې زکوة شته اوکنه ؟ په داسې حال کې چې د قرضو د اداء کولوپه وجه د هغه بچت نشته ؟

ځواب : په دغه صورت کې چې د موجود مال په اندازه په هغه باندې پورپاته دي او بچت هیڅ نشته ،نوپه زید باندې زکوة واجب نه دي.

(فتاوی دار العلوم ۲ ج ۲۵مخ بحواله ردالمحتار ۲ ج ۹ مخ)

کومې روپۍ چې د کال په دولسمه میاشت کې مصرف شي

پوښتنه : له یو چاسره تر ضرورت زیاتي روپۍ وې کله چې په روپو لاپوره کال نه ؤ تېر شوی نوهغه ورباندې مکان ، سامان یا بل شی واخست ، نو په هغه باندې زکوة شته او کنه ؟

ځواب که کال لابدل شوی نه ؤ چې هغه ورباندې څه شي واخست (چې زکوة ورباندې نه ؤ)نو دهغو روپو زکوة ساقط شو .

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۷۰مخ بحواله هدایه۱ج ۱۲۸مخ)

د کال غله چې تر یوکال زیاته شي :

مسئله : هغه غله (اوړه) چې د خوړلولپاره وي او دومره اخستله شوې وی چې له یو کال خوړلو وروستو هم زیاته شي ،نوپه هغې باندې زکوة نشته .(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۷۲مخ بحواله عالمګیري -۱ج ۱۲۱مخ)

د نغدو روپو ،د تجارت ،موجود مال او قرضود زکوة حکم :

پوښتنه : یو تاجر دي چې نژدې لس زره روپۍ ورسره نغدي پرتې دي ،د پنځو زرو روپو ورسره تیار مال پروت دي ،اود درو زرو روپو مال یې په کارخانه کې پروت دي او نژدې پنځه زره روپۍ یې په خلکوباندې پور پاته دي چې کمي کمي وصول کېږي ،نوایا هغه صرف د هغوروپو زکوة ورکوي چې نغدي په صندوق کې وروسره پرتې دي اوکه به دمال او پور زکوة هم ورکوي ؟

ځواب : د نغدوروپو ، د تجارت د موجوده مال او دهغوروپو چې د قرض په ډول یې په خلکوپاته دي د ټولو زکوة اداء کول ورباندې واجب دي - خوهغه قرض چې په خلکوپاته دي چې کله وصول شي

نود تېرو کالو زکوة به يې هم اداء کوي – او که تروصول کېدلو له مخه د هر هر کال زکوة په خپل وخت اداء کړي نو هم صحيح دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۳۳مخ)

د کوم مال قيمت چې بدلېږي، را بدلېږي:

پوښتنه: که د مال قيمت بدلېدی آن چې کله خو دا خستلو تر قيمت هم ټيټېدی او د خرڅولو يې هيڅ لاره نه وه، نو دهغه زکوة بايد څه ډول ورکړل شي؟

ځواب: کله چې د تجارت په مال باندې پوره کال تېرشي نو کوم قيمت چې د کال پوره کېدلو پر وخت دهغه دي دهغه په حساب دي څلوېښتمه برخه د زکوة اداء کړي که له نغدو څخه وي اوله موجوده مال څخه. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۴۵مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۳۰ مخ باب زکوة الغنم)

د تاجر لپاره د مال اخستلو قيمت معتبر دي او که موجوده قيمت؟

پوښتنه: له تاجر سره مال دي هغه غواړي وروستو له تېرېدلو د يو کال څخه اوس د هغه زکوة اداء کړي، نو دهغه مال به د اخستلو قيمت ته اعتبار ورکول کېږي او که د بازار د راکړي ورکړي قيمت ته؟

ځواب: د زکوة د اداء کولو پروخت چې په بازار کې ددغه مال کوم قيمت دي دهغه قيمت له مخې به زکوة اداء کوي – هغه قيمت که د اخستلو تر قيمت زيات وي او که کم. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۴۹مخ بحواله ردالمحتار ۴ج ۴۲مخ)

په قرضو روپو د تجارت کولو زکوة

پوښتنه: زيد له چا څخه دولس زره روپۍ قرض واخستلې او تجارت يې ورباندې شروع کړ، ذاتي سرمايه ورسره هيڅ هم نه وه، ايا زکوة ورباندې لازم دي او کنه؟

ځواب: دا وخت په زید باندې زکوة لازم نه دي کله چې تر دولسو زرو دومره زيات (چې اندازې ده نصاب ته رسېدلې وي) حاصل هغه ته ورسېږي، نو بيا دهغو تر پور زياتو زکوة اداء کول واجب دي.
(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۴۱مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۹مخ)

په تجارت کې د نفع او خرڅ زکوة څنګه اداء کړي؟

پوښتنه: که يو تجار له زرو روپو څخه تجارت پيل کوي، اوکله چې يو کال وروستو ورته حساب کوي نو له هغه سره ديونيم زرو روپو مال موجودي او تر څنګ يې ټول کال خپل خرڅ هم له هغو څخه کړي دي، نو ايا هغه به د دغو موجودو او خرڅ شوؤ ټولو زکوة باسي او که به صرف د يونيم زرو روپو؟

ځواب: اوس په هغه باندې د يونيم زرو روپو زکوة لازم دي.
(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۴۵مخ بحواله هدايه۱ج ۱۷۵مخ)

په خرڅېدونکی مال او دهغه په ګټه باندې زکوة:

پوښتنه: زمايو دوکان دي چې درې کاله کېږي چلوم يې خودغه درې کاله مې زکوة نه دي اداء کړي، نو ايا د دوکان په ټول مال باندې زکوة لازم دي اوکه صرف دهغه په ګټه باندې ګټه باندې؟

ځواب: ستاپه دوکان په ټول مال باندې زکوة لازم دي هغه ته حساب وکړه او ګټه يې هم ورسره وګڼه او بيا دهرهر کال زکوة اداء کړه او په کور کې چې داسې شيان دي چې زکوة ورباندې شته د هغه زکوة هم ورسره اداء کړه، د تېروکلونو د زکوة اداء هم ستا په ذمه ده، هغو نوروته هم حساب وکړه او اداء يې کړه، دکال په جريان کې چې کومې روپۍ د کور په شيانو او اوړو باندې لګېږي په هغو باندې زکوة نشته. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۲۱مخ)

د ګوړې زکوة به څه ډول اداء کوي ؟

پوښتنه : که چا د ګوړي تجارت کاؤ هغه به یې زکوة څه ډول اداء کوي ؟

ځواب : د ګوړي ټول قیمت دي معلوم کړي او بیا دې څلویښتمه برخه په زکوة کې ورکړي او یا دې پخپله ګوړه په زکوة کې ورکړي.
(فتاوی دارالعلوم ٦ج ١٥۴مخ)

مسئله : که چاد زمکې لپاره تخم او کود (زراعتي سره) ساتلې وه ، نو په هغه باندې زکوة نشته. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۴مخ)

د مختلف النوع (چې ډول یې سره بدل بدل وي) مال زکوة :

پوښتنه : یو څوک دي چې د کپړې تجارت کوي ، له هغه سره د پنځو زرو روپو مال موجود دي ، او هغه چې خلکو ته کوم پورونه ورکړي دي له هغو څخه د پنځوزرو روپو وصول کېدل یقیني وي او د درو زرو روپو په وصول کېدلو کې شک وي او دوه زره روپۍ داسې وي چې د وصول کېدلو یې بالکل امید نه وي .او په دغه تجار باندې څلور زره روپۍ قرض هم وي ،نو په دغه صورت کې د څومره روپو زاکوة باید ورکړل شي ؟

ځواب: کومه اندازه مال او نغدي روپۍ چې دا وخت ورسره موجودي دي د هغو زکوة دي د پوره کال ه تېرېدلو وروستو سمدستي اداء کړي ، او کوم مال چې په پور خرخ کړي شوي دي او روپۍ یې لا تراوسه په خلکو پور دي د هغو زکوة په وصول کېدلو سره واجبېږي څومره چې وخت په وخت ورته رسېږي د هغو دي زکوة اداء کوي او کوم قرض چې د هغه په ذمه دي هغه دې له موجود مال یا نغدو څخه جلا کړي ، او د نور دي زکوة اداء کړي . (فتاوی دارالعلوم ٦ج ۱۴٦مخ بحواله ردالمحتار ۲ج)

هغه مال چې سوداګرانوته حواله شي :

پوښتنه : ډېر تجاران خپل د تجارت مال سوداګرانو (کاروباريانو) ته ورکړي او دهغه قېمت اداء کېدل له قوي قرينو څخه تاکلي هم وي په دغه صورت کې هغه قېمت چې د دوي (اخستونکي او خرڅونکي) په زړوکي دي د زکوة لپاره نصاب ګڼل کېداى شي اوکنه ؟ ځکه ډير وخت داسې وي چې کله هم تاجرانو ته مال راورسېږي هغه ټول کارباريان د قرضويا پورپه ډول وړي.

ځواب : د دغه مال زکوة واجب دي مګر اداء کول يې وروستو له وصول کېدلو څخه واجبېږي اوپه کوم کال کې چې دغه روپۍ ورته ورسېدلې نو د تېرې زمانې زکوة اداء کول هم وربانديې لازم دي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۴۷مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۴۸مخ)

د ګټې زکوة به څه ډول اداء کوي :

پوښتنه : آيا تجار به هغه ګټه چې د کال تر پوره کېدلو له مخه يې کړې ده له اصل مال سره ګډوي اوبيا به زکوة باسي اوکه به صرف له خپل مال څخه باسي.

ځواب : په کال کې چې کومه ګټه ترلاسه شوې ده هغه به هم د کال په پاى کې داصل مال په زکوة ايستلو کې ورګډېږي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۵۲مخ بحواله هدايه ۱ج ۱۵۷مخ کتاب الزکوة الخيل)

مسئله : د کال په پاى کې چې داصل مال او دهغه د ګټې په ګډه سره هر څومره وروپۍ شوې د هغوټولو به زکوة اداء کوي.

(آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۱مخ وکفايت المفتي ۴ج ۲۴۱مخ)

د مال په لېږلو رالېږلو باندې د زکوة حکم :

پوښتنه : زه له ښاره څخه مال راوړم او په کلي کې يې وړو سوداګرانو ته رسوم – دمال اخستلو به مابانديې (۳۰۰۰۰) روپۍ پاته دي ،اوپه

مال اخستونکو باندې زما (٨٠٠٠) روپۍ پور دي او له ما سره نزدي د (٨٠٠٠٠) روپو مال موجود دی ، نو تاسو راته دا وښايئ چې زه څه ډول زکوة اداء کړم

ځواب : څومره ماليت چې له تاسره موجود دی هغه که نغدي روپۍ وي او که د تجارت مال او هغه روپۍ چې ستا په نورو باندې قرض دي ټولي سره راجمع کړه او بيا له دغه ټوليز رقم څخه هغه پور چې د خلکو په تا باندې دي جلا کړه د هغه تر جلا کولو وروستو چې څومره شته پاتې شول د هغوز کوة اداء کړه په پورتني صورت کې نژدې.

(٢٨) زره روپۍ د زکوة په تا واجب دي. (آپ کي مسائل ٣ج ٣٦١مخ .

د قرضو په کاروبادباندې زکوة :

پوښتنه : زيد د قرضو په روپو باندې دوکان خلاص کړ. کله چې کال پوره شو دوکان ته حساب وکړنو له (١١٠٠٠) زره څخه د (٩٥٠٠) زرو روپو مال موجود ؤ او په دوکان باندې (٦٠٠٠٠) روپۍ پور نورهم ؤ او نغدي صرف دوه زره ورپۍ وې ، نو د هغوز کوة شته او کنه ؟

ځواب: کوم سامان چې د پلورلو وړ دي د هغه له قيمت څخه د قرضو (هغه چې په دوکان دي) لرې کړه ، او پاته روپو ته دې دغه دوه زره هم ورګډې کړي او بيا دې له ټولو څخه زکوة اداء کړي. (آپ کي مسائل ٣ج ٣٦٣مخ)

د شيانو جوړه په جوړولو باندې زکوة

پوښتنه : د شيانو جوړلو په کوم سامان باندې زکوة شته ؟

ځواب : د شيانو جوړولو له کارګرسره دوه ډوله شيان ي ،يو هغه خا م مال وي چې ورنه د شيانو په جوړولو کې کار اخستل کېږي او يو تيار شوی مال وي؛ په دغه دواړه قسمه مالونو باندې زکوة شته ، خو په

ماشینونو او نوروهغو سامانونو باندې چې د مال په تیارولو کې د ونه کار اخستل کېږي زکوة نشته. (آپ کي مسائل ۳ج ۳٦۲مخ و کفایت المفتي ۴ج ۱۴۲مخ)

د شراکت د کاروبار زکوة:

پوښتنه: دؤو وروڼو په ګډه سره دکان خلاص کړ، روپۍ د یوه ورور دي او د دکان چلول په بل ورور دي او ګټه سره په نیمایي ده. آیا د دې زکوة به څوک اداء کوي ځکه دا خو د شراکت کاروبار دي؟

ځواب: لومړی تاسو باید په دې ځان پوه کړئ چې کله څوک د کاروبار لپاره روپۍ ورکړي اود هغه کاروبار په ګټه کې د روپۍ ورکوونکي حصه وي هغه ته د شریعت په اصطلاح کي (مضاربت) ویل کېږي. چې نن سبا خلک ورته په عام ډول شراکت وایي، په دغه کاروبار کې یو اصل رقم وي او یو د هغوګټه وي. د اصل رقم زکوة د هغه په مالک (ورکونکي) باندې واجب دي او دهغه چاچې په ګټه باندې کار کوي ک ګټه نصاب اندازې ته رسېدله نو په هغه باندې هم د خپلې حصې زکوة واجب دي، او کومه څمکه چې د دکان جوړولو لپاره اخستله شوې ده په هغې باندې زکوة نشته. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۵۰مخ)

مسئله: د دغو روپو زکوة په زید باندې لازم دي. او په هغه چاچې په ګټه کار کوي هم د خپلې ګټې د حصې چې حد دنصاب ته رسېدلې وي او پوره کال ورباندې تېر شي زکوة لازم د ي.

(فتاوی دارالعلوم ٦ج ۱۵۵مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۳۱مخ)

قرضدار تاجر ته زکوة ورکول څنګه دي:؟

پوښتنه: یو تاجر سخت قرضدار شو او د خزانې (ساتل شوې روپۍ) ورنه ټولې ختمې شوې، ایا هغه ته په داسې حال کې چې په کور کې ورسره د لسو زرو روپو په قیمت ګېڼه وي زکوة ورکول کېدای شي او کنه؟

ځواب : په کور کې چې کومه ګېڼه ده هغه خو دهغه د مېرمنې ده او قرض خو د تاجر په ذمه دي ، نو ځکه هغه د زکوة اخستلو مستحق دي . (فتاوی محمودیه ۳ج ۲۱مخ)

مسئله : هغه قرض دارته چې ورسره موجودي (۱۰زره) روپۍ وي او قرض ورباندې (۱۲زره) وي (یعنې موجودي تر قرضو کمې وي) زکوة ورکول صحیح دي. (امداد مسائل زکوة ۷۸مخ)

مسئله : که یو چا درته وویل چې په ماباندې د خلکو دومره قرض دي ، ماته زکاکوة راکړه چې زه ورباندې هغه اداء کړم ، نو باید له هغه څخه د دغو قرضو ثبوت طلب کړل شي. (معارف القرآن ۴ج ۴۱۲مخ بحواله قرطبي)

د جائیداد او د تجارت د سامان زکوة :

پوښتنه : د یو چا جایداد دي چې د یو کال ګټه یې پنځوس زره ده ،او د تجارت سامان ورسره د شلو زرو دي چې ګټه یې په کال کې دوه نیم زره ده او هغه نفر کله د شپږو میاشتو لپاره د پرش زره روپۍ قرض هم اخلي .او دهغه په ذمه باندې مهر (ولور) هم دي نو په دغو ټولو صورتو کې دهغه لپاره دزکوة حکم په څه ډول دي ؟

ځواب : د جایداد په قیمت زکوة نشته ، او د تجارت سامان چې دمثال په ډول د شلو زرو دي په هغه ټول باندې زکوة واجب دي .څلوېښتمه حصه یا دهغې قیمت ، هر کال باید دهغه زکوة وایستل شي . (ردالمحتار ۲ج ۱۰مخ ، ۲ج ۴۲مخ)

د هغو چې څومره ګټه ووزي او ونه لګېږي او پوره کال ورباندې تېر شي ، نو بیا ورباندې زکوة واجب دي ،او که د کال په پای کې دزکوة اداء کولو پروخت په هغه باندې قرض اخستل شوې د پرش زره روپۍ پاته وي نو هغه دې له هغه مال څخه جلا کړي د کوم چې زکوة اداء کوي

ځواب : په کور کې چې کومه ګېڼه ده هغه خو دهغه د مېرمنې ده او قرض خو د تاجر په ذمه دي ، نو ځکه هغه د زکوة اخستلو مستحق دي . (فتاوی محمودیه ۳ج ۲۱مخ)

مسئله : هغه قرض دارته چې ورسره موجودي (۱۰زره) روپۍ وي او قرض ورباندې (۱۲زره) وي (یعنې موجودي تر قرضو کمې وي) زکوة ورکول صحیح دي. (امدادمسائل زکوة ۷۸مخ)

مسئله : که یو چادرته وویل چې په ماباندې د خلکو دومره قرض دي ، ماته زکاکوة راکړه چې زه ورباندې هغه اداء کړم ، نو باید له هغه څخه ددغو قرضو ثبوت طلب کړل شي. (معارف القرآن ۴ج ۴۱۲مخ بحواله قرطبي)

د جائیداد او د تجارت د سامان زکوة :

پوښتنه : د یو چا جایداد دي چې د یو کال ګټه یې پنځوس زره ده ،اود تجارت سامان ورسره د شلو زرو دي چې ګټه یې په کال کې دوه نیم زره ده او هغه نفر کله د شپږو میاشتو لپاره دېرش زره روپۍ قرض هم اخلي .او دهغه په ذمه باندې مهر (ولور) هم دي نو په دغو ټولو صورتو کې دهغه لپاره دزکوة حکم په څه ډول دي ؟

ځواب : د جایداد په قیمت زکوة نشته ، او د تجارت سامان چې دمثال په ډول د شلو زرو دي په هغه ټول باندې زکوة واجب دي .څلوېښتمه حصه یا دهغې قیمت ، هر کال باید دهغه زکوة وایستل شي. (ردالمحتار ۲ج ۱۰مخ ، ۲ج ۴۲مخ)

د هغوچې څومره ګټه ووزي او ونه لګېږي او پوره کال ورباندې تېر شي ، نو بیاورباندې زکوة واجب دي ،اوکه د کال په پای کې دزکوة اداء کولو پروخت په هغه باندې قرض اخستل شوې دېرش زره روپۍ پاته وي نو هغه دې له هغه مال څخه جلا کړي د کوم چې زکوة اداء کوي

او دپاتې مال دې زکوة وباسي – او ورسره دې دنغدو روپو، ګېڼو او نورو هم زکوة اداء کړي. (ردالمحتار۲ج ۹مخ)

د زکوة په اداء کولوکې د تاجر لپاره يوه اسانتيا:

پوښتنه: زيد يو دوکان جوړ کړ چې اته (۸) زره روپۍ يې پکي بندې کړې، له هغو څخه درې زره روپۍ خلکو ته پور ورکړشوا ود پنځو زرو روپو مال په دوکان کې پاته شو، اوس په هغه باندې د موجوده مال زکوة لازم دي او که د پورهم؟ او د پور روپۍ په کلني ډول ورته تولې نه رسيدلې بلکه لږ لږ وصول کېدلې او بيا همدغه جريان روان ؤ.

ځواب: د پور زکوة اداء کول خو هغه وخت واجبېږي چې د پور روپۍ وصول شي او تردغه وخت څخه د پخوا زمانې زکوة ورکول هم لازم دي، نو ډېره ښه خبره داده چې موجود مال او هغه مال يا روپو ته چې قرض ورکړل شوي دي په يو ځای حساب وشي او کله چې کال پوره شو نو د ټولوزکوة اداء کړل شي تر څو په وار وار د وصول کېدلو په وخت د پورپه حسابولو کې تکليف او سختي پيښه نشي.

(فتاوی دارالعلوم ۶ج ۱۵۳مخ بحواله ردالمحتار ۲ج باب زکوة المال)

ايا په دوکان کې په استعماليدونکو شيانو زکوة شته ؟

مسئله: په دوکان کې چې کومې الماری، شوکېسونه او نور د سامان د ساتلو لپاره ښودل شوي وي په هغوباندې زکوة نشته همدارنګه په هغو سامانونو (لکه مېز چوکی او نورو) چې هلته کارول کېږي هم زکوة نشته ځکه چې هغه د تجارت لپاره نه دي. خوکه هغه د تجارت لپاره اخستل شوي ياجوړ کړل شوي ؤ بيا ورباندې زکوة شته.

(امدادمسائل زکوة ۵۲بحواله ردالمحتار)

د ورځنۍ امدني خاوند باید څه ډول زکوة اداء کړي ؟

پوښتنه : یو څوک دی چې آمدني (ګټه وټه) یې د ورځانې په ډول ده او هغه په بېنک کې جمع کوي د مثال په ډول له اول د جنوري څخه بیا تر آخیر د دسمبر پورې ،ایادهغه حساب به څنګه کوي ځکه چې په څه امدني باندې یوولس میاشتې تېرې شوې دي ، په څه باندې اته اوداسې نور دغه آمدني په مصارفو کې هم لګوله کېدله خوسره له هغه د کال په پای د زکوة ورده ، د زکوة ایستلو طریقه یې څه ده ؟

ځواب : کوم وخت چې دغه ذخیره اندازې د نصاب ته رسېدلې ده له هغې نېټې څخه یې کال پیل شوی دی او ددغه کال د ختم پروخت چې څومره شتمني له هغه سره موجوده وه (په دې شرط چې نصاب پوره وي) په هغه ټوله باندې زکوة واجب دي . که څه هم په هره برخه یې پوره کال نه وي تېر شوی او د کال په مینځ کې د نصاب تر اندازې کمه شوې وي . (امدادالفتاوی۲ج۱۲مخ)

د تجارت په الاتوباندې د زکوة حکم :

پوښتنه : د تجار په آلاتو باندې زکوة شته اوکنه د مثال په ډول چې تراکتور په کرایه چلول کېږي ؟

ځواب : که پخپله دغه آلات د خرڅولو لپاره وي ،نو زکوة ورباندې واجب دی ، او که د هغوپه ذریعه کرونده کرله کېږي یا ورباندې ژرنده کېږي اوخرڅېږي نه ، نو بیاورباندې زکوة نشته .

(فتاوی محمودیه ۳ج ۵۳مخ بحواله درمختار ۲ج ۹مخ)

مسئله : د تجارت له آلاتو څخه مراد کشتۍ ، جهاز ، دغوایي کاډۍ د اوبښ ګاډۍ او داسې نور دي چې له دوکاندار سره د دې لپاره وي چې

د تجارت مال له يوځای څخه پکې بل ځای ته نقل کړي په دغو تولو باندې زکوة واجب نه دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۲۸مخ بحواله ردالمحتار ۲ج ۱۱مخ و فتاوی محموديه ۱۳ج ۹۵مخ)

ايا د کرايې په لوښو زکوة فرض دی ؟

مسئله: که يو چالوښي، مېزونه او څوکۍ يا سائکل او نور شيان د دې لپاره واخستل چې خلکو ته به يې په کرايه ورکوي، نو په دغو شيانو باندې هم زکوة نشته ځکه چې د کرايې لپاره اخستل شوی مال د تجارت مال نه دی او زکوة هم ورباندې نشته. خو له هغو څخه تر لاسه شوي د کرايې روپۍ چې اندازې د نصاب ته ورسېږي او پوره کال ورباندې تېر شي، نو بيا ورباندې زکوة واجب دي.
(امداد مسائل زکوة ۵۷مخ بحواله قاضي خان)

د چاپ په ماشين او کارخانو باندې زکوة :

او کارخانو کې چې کوم ماشينونه لګول شوی دي؛ هغه هم د تجارت مال نه دی نو ځکه خو ورباندې زکوة هم فرض نه دي د درزيانو د کالو جوړولو ماشين او پر ړمنځلو او وچه ولو او نورو هر ډول ماشينونو حکم همدا دي، خو که دغه ماشينونه د تجارت په نيت اخستل شوي وُچې بيا به يې خرڅوي، نو بيا زکوة واجب دي. (مسائل زکوة ۵۲مخ

مسئله: د کارخانو، ميلونو او نورو په مشينونو زکوة فرض نه دي مګر په هغو باندې چې کوم شيان جوړېږي په هغو باندې زکوة فرض دي. دغه رنګه په هغه خام مال باندې چې په مل کې د سامان تيارولو لپاره ايښي وي په هغه باندې هم زکوة فرض دي. د خام او تيار دواړه ډوله مال قيمت دې معلوم کړي او بيا دې ورنه دوه نيم فيصده په زکوة کې ورکړي (امداد مسائل زکوة ۴۹مخ آپ کي مسائل ۳۰۰ ۳۴مخ

د صنعتي شيانو دوه ډولونه اوپه هغودزکوة حکم :

مسئله : صنعتي سامان په دوه ډوله دي . يو هغه دي چې د کوم کار لپاره استعمالیږي اودهغه اثر په هغه شي کې نه پاته کیږي . دوهم ډول هغه دي چې بعينه په هغه کې لګیږي . د مثال په ډول د سائکل په برابرولو کې بعضې سامانونه داسې دي چې مقصد ورځخه دادي چې په هغه باندې شيان سم کړل شي او کارګر ورځخه په هغې اندازه کاراخلي ، په لويولويو کارخانو کې چې کوم ماشينونه دي هغه په دغه ډول دي . او بعض سامانونه بيا داسې دي چې د ضرورت پروخت په سائکل کې لګول کیږي .له دغو دواړو قسموځخه په اول يې زکوة نشته په دې کې د کړۍ ساز ،ترکاڼ ، پښ ، موترسائيکل جوړونکي ، کښت کونکي اود نورو صنعتي سامانونه داخل دي .اوپه دوهم ډول يې زکوة واجب دي ، په دې کې د راديو ،ګړۍ،موترسايکل اوداسې نورو دخرڅېدلو وړ پرزې داخلې دي. اوفقهاؤ ددغوسامانونولومړی ډول ته (ضرورت اصليه) ويلي دي،اوپه دوهم ډول يې زکوةفرض بللى دي. (جديد فقهي مسائل ۱۲۲مخ بحواله فتاوى هنديه ۱ج ۸۸مخ)

د ټيکسي چلولو د کرايې زکوة :

پوښتنه : له يو چاسره يو لاکه روپۍ وې چې هغه ورباندې يوه ټکسي واخستله او يوکال وروستومعلومه شوه چې په کرايه کې يې څلوېښت زره روپۍ ګټلې دي.نو هغه به اوس د څومره روپوزکوة اداء کوي

ځواب : که ټيکسي د بيرته خرڅولو په نيت نه، بلکه په کرايې د چلولو په نيت اخسله شوې وه ، نوبيا به يوکال وروستو صرف د ګټې (يعنې

کرایې چې څلوېښت زره روپۍ وې) زکوة باسي ځکه چې ټیکسي د روپو ګټلو ذریعه ده نو ځکه وربانديې زکوة نشته

مسئله : له ګاډیو څخه چې کومه ګټه تر لاسه شي اودومره وي چې نصاب ورنه پوره شي اوبیا وربانديې پوره یو کال تېر شي ،نوبیا وربانديې زکوة واجب دي. او په ګاډیوبانديې زکوة ځکه نشته چې دا دګټې د لاسته راوړلو آله ده ؛ مګر هر څوک باید په دې ښه ځان پوه کړي چې داسې خلک شته چې په دې نیت بانديې موټر یا ټکسي اخلي چې کله ورته د خرڅولو او ډېرو روپو ګټلو ښه موقع په لاس ورغله بیا یې خرڅوي او دایې باقاعده د ځان لپاره کار وبار ګرزولی وي نو دغه ګاډۍ په حقیقت کې د تجارت مال ګڼل کېږي اوپه قیمت یې زکوة واجب دی. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۲مخ ، احسن الفتاوی ۴ج ۴۸۷مخ بحواله طحطاوي ۱ج ۳۹۲مخ)

په کرایه چلېدونکي سامان بانديې د زکوة حکم :

مسئله : د وخت په حساب چې دوپنځس نیمو تولو سپینو زرو د قیمت په اندازه روپۍ له چاسره وي ،نوپه هغه بانديې زکوة فرض دی – همدارنګه که تجارت مال لکه سایکل او داسې بل کوم شی وي او قیمت یې پورتنۍ اندازې ته رسېدلی وي نو په هغه بانديې هم زکوة واجب دي. اوکه چاسایکل یا د دوکان نور سامان چاته په کرایه ورکړی ؤ ،نو بیایې په آمدني (کرایه) بانديې زکوة شته اوپه مالیت یې زکوة نشته. (فتاوی رحیمیه ۵ج ۱۴۹مخ)

مسئله : په هر هغه ماشین چې د تجارت لپاره نه وي زکوة نشته بلکه په هغه څه یې زکوة لازم دي چې له هغه څخه تر لاسه کېږي. او د ژوندانه

د ضرورتونو (ضرورت اصلیه) له پوره کولو بغیر اندازې د نصاب ته ورسېږي او بیا ورباندې پوره یو کال هم تېر شي. (فتاوی رحیمیه ۳ ج ۱۱۲ مخ)

مسئله: موټر، جهاز او نور که د شخصي استعمال لپاره وي نو بیا ورباندې زکوة نشته. او که د کرایې اخستلو لپاره ځانګړي کړی شوي وؤ، نو زکوة ورباندې هغه وخت لازم دي چې وروستو له یو کال څخه د هغه لاس ته راوړنه نصاب برابر شي، او یا له بل څه سره په ګډه حد د نصاب ته ورسېږي. (فقه الزکوة ۱ ج ۲۰۰ مخ)

کوم مال چې څه وخت وروستو واپس پلورونکی ته ورړل کېږي

پوښتنه: کوم مال چې سوداګرانو د ګټې په اخستلو سره ورکول کېږی او روپۍ یې کله یو کال وروستو کله دوه کاله یا یونیم کال وروستووصول کېږي د هغه زکوة به سره له ګټې ایستل کېږي او که بغیر له ګټې - او کله خولاداسې هم کېږي چې یو کال وروستو سوداګر مال واپس راوړي او روپۍ اخستل هم ورنه ډېر مشکل کېږي.

ځواب: کوم مال چې سوداګرانو ته ورکول کېږي د هغه چې څومره قیمت او ګټه ټاکل شوې دي په هغه باندې وروستو له ترلاسه کولو د زکوة اداء لازمېږي - کومې روپۍ چې څوځونکی ته رسېږي له هغه څخه دې زکوة اداء کوي او کومې چې ورته رسېدلې نه دی د هغو زکوة هېڅ لازم نه دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ ج ۱۵۵ مخ رد المحتار ۲ ج ۴۷ مخ)

د استېشنري دزکوة حکم:

پوښتنه: زه د کتابو، اوقلمانو، پنسیلانو کتابچو او دعلم خط د هر ډول سامانونو دکان (استېشنري) لرم. د مال اندازه پکې د دولسو

اوڅوارلسو زرو تر مینځ ده او دوکان مې ورته په کرایه نیولی دي نوایازماد دکان سامان د زکوة اداء کولو وړدي اوکنه ؟

ځواب : په دوکان کې چې هر ډول مال پلورل کېږي چې مالیت یې دنصاب له اندازې (یعني دوه پنځوست نیموتولوسپینو زرو له قیمت سره سم وي) نو په هغه مال باندې زکوة لازم دی .(آپ کي مسائل ۳ج ۳۸۷مخ)

د عطرو اوتېلود زکوة حکم :

پوښتنه : که د مثال په ډول ووایم ، د عطرو تېلو او داسې بل شي دیوې تولې خرڅ شپږ روپۍ دي – او خرڅول کېږي په اته روپۍ ،نوزکوة به د شپږ روپو له قراره ورکول کېږي او که د اتو روپو له قراره څخه ؟

ځواب : کله چې دعطرو یا تېلو قېمت د نصاب تر اندازې ورسېږي ،نو زکوة ورباندې واجب دي او زکوة به دهغه حساب له قراره څخه ورکوي چې په بازار کې دي ، او مراد له بازار څخه هغه بازار دي په کوم کې چې مال موجود دي – (شامي ۲ج ۳۰مخ.

په کوم حساب چې هلته پلورل کېږي په هغه حساب دي دعطراو تېلوقېمت ولګوي. که د قېمت په وکولو کې تاواني کېدو ،نو بیایې ښه لاره دا ده چې پخپله عطر یاتېل په زکوة کې ورکړي . (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۸۱مخ)

په دواګانو باندې د زکوة حکم :

پوښتنه : آیا په دوکان (دواخانه) کې پرتې دواباندې هم زکوة لازم دي او که صرف په ګټه یې زکوة لازم دي؟

ځواب : د دواګانو په قېمت باندې هم زکوة لازم دي. (آپ کي مسائل ۳ج ۳۷۳مخ)

د کتابخانې د زکوة ایستلو طریقه

په زکوة ورکولو کې یوه غلطي دا ده چې زکوة دهغه حساب له قراره اداء کوي چې دهغه په نزد مناسب وګڼل شي مګر په واقع کې هغه غلط وي د مثال په ډول د تجارت په مال کې داخستلو له قیمت نه کار اخلي. که فرض کړو چې یو چاد تجارت په قیمت (چې د ډېر وخت تر عام قیمت ټیټ وي) کتابونه واخستل یایې په خپله چاپخانه کې چاپه کړل او هغه ته په زرو روپۍ تمام شول مګر په بازار کې یې قیمت دوه زره روپۍ ؤ، نو زکوة به ددوؤ زرو روپو له قراره څخه باسي اوکه هغه ته دا سخت ښکاربږي چې له دوو زرو څخه پنځوس روپۍ په زکوة کې ورکړي ،نو بیا دې دهغو کتابو څلویښتم کتاب په زکوة کې ورکړي دمثال په ډول که څلویښت هدایې وي نویوه دې له هغو څخه په زکوة کې ورکړي یادې د هغه په بدل کې بل داسې کتاب ورکړي چې قیمت یې د هدایې له قیمت سره سم وي .(امدادمسائل زکوة ۳۳ شامي ۲ ج ۳۰ مخ

د پرچون زکوة :

پوښتنه : زید د پنساري دوکان لري چې پکې په سلګونو ډوله سامانونه پلورل کېږي ، نوځکه دکال په پای کې نشي کېدای چې وتلل شي ، نو که هغه ورته اندازه لګوي اوبیا زکوة اداء کوي زکوة یې اداء کېږي او کنه ؟

ځواب : د اندازې لګولو په وخت اندازه لګونکی باید تر څوچې کېدای شي دزیاتې اندازې لګولو کوشش وکړي تر څو په زکوة کې کموالی رانشي . ځکه چې که اندازه تر حقیقت کمه وخېژي نو د پاته زکوة اداء ورباندې واجب ده. (فتاوی دارالعلوم ٦ ج ۱٤۰ مخ بحواله عالمګیري۱ ج ۱۲۸ مخ)

د دواخانې زکوة:

پوښتنه: زيد دواخانه لري چې په زرګونو ډوله دوا پکې موجوده ده چې د خرڅولو په جريان کې کله يوه او کله دوه مياشتې اخستل شوي وي د کومې چې پوره اوسم حساب کول ډېر مشکل دي ،نو هغه بايد په څه ډول د دغو دواګانو زکوة ورکړي ؟

ځواب: د زکوة لپاره د مال حسابل ضروري دي ،نو داچې د ټولو دواګانو سم قيمت معلومول او حساب ورته کول ګران دي ،نو داسې دې وکړي چې د کلنى موجود شخه چې څومره اندازه د خرڅولو شوې وي هغه دې ورڅخه جلا کړی لنډه داچې د موجود مال اندازه لګول له ضروياتو څخه دي. (فتاوی دارالعلوم ٦ج ١٤٢مخ بحواله ردالمحتار ٢ج ٤٢مخ)

د کوم دوکان چې حساب نه وی شوی دهغه دزکوة حکم

پوښتنه: له کله څخه چې زيد دوکان ايښی دي له هغه وخته يې ورته حساب نه دي کړی چې له مخې يې د مال سمه اندازه ولګوله شي ، نو ايا هغه د زکوة اداء څرنګه وکړي ؟

ځواب: حساب به ورته کوي او بيابه زکوة اداء کوي او ورسره به د تېرو کلونو زکوة هم اداء کوي. (فتاوی دارالعلوم ٦ج ١٤٨ مخ بحواله ردالمحتار ٢ج ٤١مخ)

د دوکان پرېښودلو په صورت کې دزکوة حکم:

پوښتنه: په تجارت کې که وروستو له اداء د قرضو څخه د مثال په ډول د پنځوسو زرو روپو مال په دوکان کې وو ،نو په هغو پنځوسو زرو روپو باندې زکوة واجب دي. مګر د دوکانداري سامان هر وخت داسې وي چې که هغه د ددکان پرېښودلو (ختمولو) په غرض خرڅېږي نو د يوې روپۍ سامان ببرته په يوه روپۍ نه خرڅېږي، دهغه

د زکوة اداء به د هغه قیمت له قراره کېږي کوم چې دا وخت په بازار کې دی ؛ او که له هغه قراره چې دا وخت وړاندې دد کان ختمولو پرغرض سامان خرڅېږي ؟

ځواب : د دوامي قرضو تر اداء کولو وروستو که دمثال په ډول پنځوس زره روپۍ بچت شوې نو په تېرېدلو د کال سره دهغو زکوة اداء کول واجب دي. او د موجود مال د قیمت زکوة به د موجوده نرخ په حساب اداء کوي. د دوکان پرېښودلو په وجه چې د مال په قیمت کوم اثر لوېږي هغه د اعتبار وړنه دي بلکه د مال د هغه قیمت له قراره به زکوة اداء کوي کوم چې په بازار کې دي. (فتاوی دار العلوم ۲ج ۱۵۱مخ بحواله عالمگیري مصري ۱ج ۱۲۸مخ)

ولې په څارویو زکوة فرض دي ؟

پاک خدای ﷻ په خپل کامل قدرت سره په زرګونو او لاکهونو حیوانان (ځناور) په دنیاکې پیداکړي دي چې دهغو له جملې څخه ډېر کم (ځناور) دي چې انسانانو ته ورنه ګټه رسېږي او په هغوکې هم ګټور ځناور هغه دي چې ورته به عربي ژبه کې انعام (څرکونکي) ویل کېږي. اوهغه اوښ ، غويي ، مېښه ،وزه ،مږ دي پاک خدای ﷻ په قرآن کریم کې د دغو څارویو یادونه پخپلو بندګانو د یو احسان په ډول کړې ده او څوځایه یې د هغه ګټې هم بیان کړېدي ، ددې لپاره چې د هغوشکر اداء شي پاک خداي ﷻ په هغوکې زکوة فرض ګرزولی دي ، د زکا ت لپاره یې اندازې اونصاب مقرر کړی دي اوسید المرسلین (صلي الله علیه وسلم) سره د ترلي ټینګ نظام په صورت کې یې نافذ کړي دي. په هر حال څرنګه چې عربانو ته څاروي اوپه خاص ډول اوښ ډېر ګټور او ټول ګټه ؤ ، نو ځکه حضور صلي

الله علیه وسلم هم د هغه نصاب او دهغه اندازې په تفصیل سره فرمایلې دي او تر نن پورې د نړۍ په ډېرو هیوادو کې حیواني شتمني د مالي امدني مهمه ذریعه بلله کېږي او په لکونو حیوانان ساتل کېږي. (فقه الزکوة ۱ج ۲۸۸مخ)

په شریعت کې د څارویو د زکوة اهمیت:

په اصل کې زکوة په هغه سرمایه باندې دي چې د انسان تر بنیادي ضرورتونو زیاته وي. د اسلام د دین او انبیاؤ (علیهم السلام) د راتګ مقصد د اخیرت تیاري او د ددنیا اصلاح او سمون دي. د اخېرت د تیاري لپاره درې عبادتونه خاص شوي دي کوم چې انسان خدای ﷻ ته نژدې کوي او په هغه کې د آخرت شعور اوبراه راست له اخروي ژوند سره محبت او دهغه د راتلو لپاره ناقراري رامېنځته کوي .چې هغه درې عبادتونه لمونځ ، روژه او حج دي – او د دوؤ عبادتونو جهاد او زکوة د حدودو ، سزاګانو او نورواخلاقو او معاملاتو اول تړاوله دنیاسره دي – که د سموټاکل شوؤ هدایاتواو اسلامیت په رڼاکې کوم شخص یاډله هغه تړ سره کړی ،نو په دنیا کې به ارامي ، امن او انصاف رامنځته شي ، نو ځکه خو خدای ﷻ (چې د انسان پیداکونکی او د هغه له کمزوریو څخه په پوره ډول خبردي) له سرمایې (رووپواومال) سره د محبت او تړاو د حدودو دورپېژندلو لپاره پابندیانې فرمایلې دي . د زکوة دغه اهمیت د همېشه لپاره په قرار کې پاته شو ـ د لمانځه څخه وروستو د زکوة حکمونه بیانېږي تر څوچې له الله ﷻ سره له تړاو ساتلو وروستو له بندګانو سره اړیکې ټینګې شي څرنګه چې عربستان په بنیادي ډول

نه زراعتي هيواد ؤ او نه صنعتي ، بلکه د هغو له نغدو روپو څخه وروستو همدا څاروي وؤ نو ځکه د زکوة په احکاماتو او بيانو کې د څارويو په لوري زيات فهم اړول شوي دي

سائمه څاروي:

مسئله: سائمه جانور هغوته ويل کيږي چې په صحرا ياځنګل کې د څړ لپاره د خاص مقصد له مخې پرېښودل کيږي –او هغه مقصد که ورنه شيدي تر لاسه کول وي، که د هغو دنسل زياتول وی او ياپخپله په روزلو او مزي کولو سره غواړي د هغه قيمت لوړ کړي ، او هغه څاروي چې د نسل د زياتوالی او شيدو روکولو په ځای د سوربدلو يابار وړلو لپاره په صحراګانو يا ځنګلوکې څړکوي په هغوباندې زکوة نشته – سائمه څاروي که نارينه طبقه وي او که ښځينه ، او که ګډوډوي په داسې ډول چې که خاص د تجارت په مقصد په ځنګلوکې پرېښودل شوي وي نوپه هغوباندې زکوة واجب دي مګر دتجارت په حساب واجب دي د سائموپه حساب به يې نه اداء کوي خو که يې دغوښو خوړلو لپاره څاروي ساتل او په ځنګل کې يې پريښودي ؤ نو په هغو باندې بيا زکوة واجب نه دي (له دې څخه دافکر مه اخلئ چې هغه څاروي چې هره ورځ حلالېږي او په خوراک کې ورنه کار اخستل کيږي که په ځنګل (صحرا) کې په دغه مقصد وساتل شي ،نو هغه به له زکوة څخه خلاص وی) مطلب دا دي چې په دغه ډول څارويو باندې زکوة د سائمه څارويو په څېرنه ، بلکه په تجارتي ډول لازم دي – البته که يو چاد خپل ذاتي استعمال لپاره ،او خاص په دې نيت چې پخپله يې غوښې وخوري غوييي ، مېښه مږ

یاداسې بل شي په ځنګل کې د څرلو لپاره پرېښود ،نو په هغه باندې بیاهېڅ ډول زکوة هم نشته (رفعت قاسمي)

مسئله : که څاروي د تجارت وي او شپږمیاشتې یاڅه زیات وخت په ځنګل یا صحراکې څروکړي ،نو په دې سره دوی سائمه نشي ګرزېدای ، تر څوچې مالک د هغو د سائمه کولو نیت ونه کړي. اوکه د سایمې د خاوند دا اراده وه چې هغه به ورنه کار اخلي یابه هغه ته ددې په ځای چې په ځنکل کې خوشې کړي پروړ یارشقه وراچوي. مګر هغه ټول کال د خپلې ادارې سره سم عمل ونه کړاو کال پوره شو ،نو په هغه د سائمې زکوة واجب شو.

مسئله : که چا څاروي د تجارت په نیت واخست خو بیایې ورځخه سائمه جوړ کړ،نود نصاب کال به له هغه وخته څخه پیل کوي چې څه وخت یې هغه سائم ګرزولی دي. (فتاوی عالمګیري ۴ج ۷۱مخ کتاب الفقه ۱ج ۹۷۰مخ)

سائمه څاروي هغه دي چې دغه درې شیان پکې موجود وي:

۱۔ د کال ډېره برخه پخپله خوله باندې څرکوي .یعنې په صحرا چراګاه او ځنګل کې بغیر له قېمت ورکولو څرکوي او په کور کې بیاورته هېڅ هم نه ورکول کېږي. که نیم کال پخپله خوله څرکوي او نیم کال ورته په کور کې د خوراک لپاره څه اچول کېږي نو هغه سائم نشي بلل کېدای دغه رنګه که هغه که په قېمت سره وي اوکه بې قېمته وي ،نو بیاهم سائم نه دي۔

۲۔په کوم کې چې هغه څرکوي په هغه کې به یې د څرکولو لپاره د هېڅ یو چاله خوامما نعت نه وي۔ که په داسې ځای کې هغه څرکوي چې هلته یې څرکول منعه دي ،نو بیا هم هغه سائم نه دي۔

۳- سائم څاروی به د شیدو لپاره او یا د نسل زیاتولو په نیت وي ، خو که د غوښو ورنه جوړولو یا سواري لپاره ؤ بیا هم سائم نه بلل کېږي-
(عالمګیري ۴ ج ۷ مخ)

کوم څاروي چې د کال په مینځ کې ترلاسه شوی وی :

کوم څاروي چې په د کال مېنځ کې تر لاسه شوی وی که د اخستلو له لارې وي که د زېږېدلو که د وراثت که د هبې او که له دغه رنګه بلې لارې وي د خپل هم جنس له نصاب سره به ګډ یږي او له هغه سره په ګډه به یې زکوة ورکول کېږي. د مثال په ډول د کال په پیل کې (۲۵) اوښان وؤ او په کال کې ورنه (۲۵) بچیان وزېږېدل ،نو د کال په پای کې به د هغو بچوزکوة هم له اوښانو سره په ګډه اداء کوي او د ټولو په زکوة کې به یو شپږکلني اوښ ورکوي – که څه هم په بچیانو خویې لاپوره کال تېر شوي نه دي – خو که د هغه مال زکوة په همهغه کال کې یو ځل اداء شوي ؤ نو بیا به یې نه ورګډوي د مثال په ډول یو چاد خپل مال زکوة ایسلی دی له هغه وروستو هغه زکوة ورکونکي په روپو ځاندې کوم څاروی واخستنو هغه به د خپل همجنسو نصاب ته نه ورګډه وي کنه نو د هغه د زکوة ورکولو به دوهم وار شي. دغه رنګه که یو چاد څارویو زکوة ورکړی ؤ او وروستو له هغه یې څاروی خرڅ کړل ، نو د هغو د قیمت روپۍ به د روپو ر په نصاب کې نه ګډه وي. (علم الفقه ۴ ج ۳۰ مخ)

په زکوة کې باید څنګه څاروی ورکړل شي ؟

مسئله : کله چې زکوة اداء کونکی زکوة باسي او زکوة قبلونکی یې ورڅخه رانیسي ،نو په هغه وخت کې باید د څارویو د غه ځانګړني په نظر کې ونیول شي:

کوم څاوی چې په زکوة کې ورکول کېږي په هغه کې باید هیڅ ډول عیب موجود نه وي. یعنې هغه به ناروغ نه وي نه به یې کوم ځای لکه پښه او داسې نور اندانونه مات او یاغوږونه کاټ شوي وي. نه به داسې زوړ وي چې غاښونه یې وتلي وي. لنډه داچې د زکوة په پسه کې به هیڅ داسې عیب نه وي چې په هغه سره په ګټه او قیمت کې کم والی راولي

مسئله: مګر په یو صورت کې کېدای شي چې عیب لرونکی څاروی په زکوة کې ورکړل شي هغه دا چې که ټول څاروي زاړه، یاټول ناروغان او یاټول عیب لرونکي وي نو زکوة اخستونکی دې له هغو څخه کوم څاروی قبول کړی او خاوند باید دېته مجبور نکړي چې روغ اوبې عیبه څاروی ورته واخلي، ځکه چې زکوة له هغه مال څخه اداء کول پکار دي کوم چې ورباندې زکوة واجب شوی دي.

مسئله: اصل خبره دا ده چې که په زکوة کې تر ټولو ښه څاروي ورکړل شي، نو په دې کې د زکوة ورکونکو نقصان دي، او که خراب (بې ارزښته) څاروي ورکړل شي دا بیا د مستحقینو (فقیران) د حق ضائع کېدل دي نو ځکه خو د انصاف او عدل غوښتنه دا ده چې میانه او متوسط څاروی باید په زکوة کې ورکړل شي. (فقه الزکوة ١ج ٩٠مخ-اللهم اغفر لکاتبه ولمن سعی فیه)

د عزیز، او قیوم خدای ﷻ په خاص احسان سره د عید الفطر

(ورولي اختر) د اولي شپې د ماخستن په ١٩ / ٨ بجې عید د خبر دراتلو په وخت پر دغه

ځای ودریدم.

اختر

دلته د مـــــــرمیو قافلې را غلـــــــې دي... کورکلي زمونږ ته جنازې راغلـــــــې دي.
اختره ګوره رانشـــې په مونږه غـــــــریبانو... زمونږ په ژړاګانو سترګې سرې راغلـــې دي
زمونږ مغروري پېغلې له نیکریځـو څخه بد وړي... په ځوانو ځوانو زړوکې اند ښنې راغلـې دي
مونږ پرېږده په سلګو کې چې لېږ وژاړو تېږ رېږو... په وینو دې **اختره** بدرګې راغلـــــــې دي

اختره خدا ﷻ ته گوره ،زماله کلـــــي لري تېرشه ... حصيف ته د شهيد جانان گيلې راغلې دي.
بس ته د مجروح او د ملگرومبـــــارک شه ... په مخ د عاجز اوښکې مېلمنې راغـــلې دي
حرره عبدالملک (حصيف عاجز)

د مشترکه څارويو د زکوة حکم

مسئله : د يو چاله (۸۰) نفرو سره په (۸۰) وزوکې په نيمايي نيمايي شراکت ؤ. يعنې د هرې وزې به يوه برخه د هغه اوبله برخه د بل چاوي ،نو داسې ويل کېدای شي چې هغه به په مجوعي ډول (۴۰) وزې ولرى ،نو دامام ابو حنيفه رضى الله عنه او امام محمد رضى الله عنه په نزد ورباندې زکوة واجب نه د ي ،او هغه وخت هم داحکم دي چې (د مثال په ډول) شپيته (۶۰) غوايان له بل چاسره په شراکت کې وي

مسئله : د دووشريکانو له مشترک (گډ) ماله څخه چې زکوة و ايستل شي ،نو په دغه صورت کې دي هر شريک (گډون وال) له يو او بل سره د خپلې برخې سره سم حساب وکړي.

مسئله : که د دووسړو سره د اوښانو يوه گله وه او له (۶۱) اوښانو څخه جوړه وه ، چې د يو په برخه کې (۳۶) او د بل (۲۵) اوښان راتلل ، نوزکوة اخستونکى به له يو څخه (۵) کلني او بل څخه (۳) کلني اوښ په زکوة کې رانيسي - نو د کوم شريک له حصې څخه چې څومره زيات په زکوة کې تللي دي هغه به په دغه اندازه له دغه بل شريک څخه اخلي - (فتاوي عالمگيري ۴ ج ۳۲ مخ)

مسئله : د څرونکو (څارويو) د زکوة واجبېدلو ځاى هغه دې چرته چې هغوى وي - خوپه دې شرط چې هلته زکوة اخستونکي موجودوي. او که محصل هلته نه ؤ ،نو بيابايد هلته ورکړل شي چرته چې مالک وي (کتاب الفقه ۱ ج ۱۰۱۸ مخ

کوم څناورچې کارول کېږي:

مسئله : د سورېدلو په آس او د کروندې کولو په غوايانو زکوة نشته.
(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۲۲مخ بحواله هدایه۱ج ۱۲۹مخ)

مسئله : غوايان د کښت ، آسان د سوارلی او غواګانې د شيدو لپاره دي ، نو په هغوباندې زکوة نشته(فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۰۲مخ بحواله هدایه۱ج ۱۲۹مخ

مسئله :د کروندې کولولپاره چې کوم څاروي ساتل شوي وي که څه هم سائم وي ، په هغوکې زکوة واجب نه دي .اوکوم څاروی چې د شيدو ترلاسه کولو او يانسل زياتولو لپاره وساتل شي او هغه سائم وي ، نو زکوة ورباندې واجب ي ؛ خوپه دې شرط چې اندازې د نصاب ته به رسېدلی وي. (فتاوی دارالعلوم ۲ج ۱۰۵مخ بحواله ردالمحتار ۱ج ۲۰مخ)

مسئله :که له يوچاسره دبيلابيلو حيواناتوڅونصابونه ؤ. اوهغه د بعضوزکوة وارله مخه اداء کړي ، مګر هغه حيوانان چې زکوة يې ورکړل شوي ؤ ختم شول ،نو د هغه ايستل شوي زکوة به دژوند ولپاره کافي نه ګرزوي. (عالمګيري ۴ج ۱۵مخ)

په کومو څناوروباندې زکوة واجب نه دی ؟

مسئله : هغه قول چې فتوی ورباندې شوې ده هغه دا ده چې په آسانو زکوة نشته. خو که د تجارت لپاره وي ،نو بياورباندې د تجارت په ډول زکوة واجب دي – (يعنې که دوي د تجارت لپاره وي ، نو دهغو حيثيت) د تجارت د سامان په ډول دي) هرکله چې د هغوي قيمت د نصاب تر اندازې ورسېږي ، نو هغه وخت به زکوة ورڅخه اخستل کېږي ، هغه که په ځنګلو کې څرکوي اوکه په کور کې وابنه

یادانه خوري په خره . کچر ، ساتل شوي زمري او سپي باندې هغه وخت زکوة واجبیږي کله چې د وي د تجارت لپاره وي. (فقه الزکوة ١ج ٢٩٩مخ)

مسئله : د تجارت له آسانو په ټولیز قیمت باندې څلورویښتمه حصه دامام ابوحنیفه دوروستني وینا سره سم دوزې ،اوښ اوغوایي په بچیانو باندې زکوة نشته . که ورڅخه یوهم دنصاب عمر ته ورسیږي ،نو نور بچي به هم د هغه په تابع ګرزولوسره په نصاب کې شمارل کیږي . مګر په زکوة کې به دغه وړوکي بچیان نه ورکول کیږي . بلکه پوره پسه یاد هغه قیمت به ورکول کیږي دغه واړه دنصاب د پوره والي ذریعه ګرزي ،خو زکوة اداء کول ورباندې صحیح نه دي.

مسئله : که له یو چاسره دپسونو (وزو) (٣٩) بچې ؤ او پکې یوه داسې وزه وه چې پوره اوغټه وه ،نو بیا به له هغوڅخه یو میانه پسه په زکوة کې ورکوي. که دغه یوه (د پوره عمر لرونکې وزه) د منځنۍ د رجې لرونکې یاله هغې څخه څه کمه وه ، نو هغه دې په زکوة کې ورکړي.

مسئله : اوکه تر کال پوره کېدلو وروستو دغه وزه پاته نشوه ، نو د صاحبینو په نزد زکوة ساقطیږي – دغه رنګه که د اوښ پنځوس بچیان وي اوپکې د منځنۍ درجې یو اوښ وي نو دهغه په زکوة کې ورکول واجب دی – که نیم بچي ضائع شي ، نو د سم اوښ په اندازه زکوة هم د مالک له ذمې څخه ساقطیږي ، او د نیم اوښ زکوة واجب دي . په زکوة کې د بچي ورکول روانه دي. (فتاوی عالمګیري ٤ج ١٩مخ)

مسئله : په باروړونکو ، استعمالیدونکي اوکورني خوراک کونکي څناوروباندې زکوة نشته. ځکه چې دغه هم د انسان لپاره دکار کولو د آلو په څېر دي - چې له یو څخه د کروندې ؛ د بل څخه د باروړلو په مقصد کار اخستل کیږي. په دغه درې ډوله څناورانو باندې زکوة نه

واجبېږي. مګر په کهول کې د خوراک څښاک کونکې که په تجارتي نوعیت سره وي بیا ورباندې تجارتي زکوة واجب دي .(فتاوی عالمګیري۴ج ۱۹مخ)

مسئله : د وقف په څارویو باندې زکوة فرض نه دي. (امدادمسائل زکوة ۵۱مخ)

د مخلوط النسل څارویو زکوة :

د سائمه څارویو دزکوة لپاره داشرط دي چې ځنګلي به نوي ؛په ځنګلي څارویو باندې زکوة فرض نه دي. کوم څاروي چې له کورني او ځنګلي څاروي څخه په ګډه پیداشي نو که دهغه مور د هر طرف وي د هغه حکم هم هغه دي - مثال په ډول که له وزې اوهوسی (نر) څخه کوم بل شی پیداشي هغه د پخواپه حکم کې دي.

مسئله : کوم څاروی چې سائم وي او د کال په مېنځ کې دهغه د تجارت نیت و شي ،نو هغه کال به یې زکوة نه اداء کوي او کله چې یې هغه د تجارت نیت کړي دي له هغه وخت څخه یې د تجارت کال پیل شو.
(امدادمسائل زکوة ۵۱مخ)

د وقف په څارویو د زکوة حکم :

مسئله : د وقف په څارویو او هغو آسانو باندې چې د دیني جهاد کولو لپاره ساتل شوي وي زکوة فرض نه دي په نورو اسانو باندې که سائمه وي او که غیر سائمه او خرواو کچروباندې په دې شرط زکوة واجب نه دي چې د تجارت لپاره به نه وي. (امدادمسائل زکوة ۵۱مخ)

د اوښانو د زکوة دنصاب تفصیل :

یادونه :په ـ٦ـ شپږم ـ٧ـ اووم ـ٨ـ اتم او ـ٩ـ نهم کې هم یو ، یو کلنۍ وزه یااوزګوړې واجبېږي دغه رنګه په لاندې لیکل شوي حساب باندې ځان پوه کړئ.

پوښتنه: په زکوة کې د اوښانو نصاب او په هغو باندې د زکوة حساب ډېر مشکل دي آیا نشي کېدای چې په یوه داسې اسانه طریقه بیې ولیکئ چې په اساني سره ورباندې هرڅوک پوه شي ؟

ځواب: په لاندني ډول یو څوک کولای شي په اسان ډول ځان پوه کړي چې له یو څخه تر څلورو اوښانو پورې له زکوة څخه معاف دي. او تر هغه وروستوورباندې په لاندني ډول زکوة فرض دي:

۵ څخه تر ۹ پورې .... یو، یو کلني اوزګوري یا وزه.
۱۰ – څخه تر ۱۴ پورې .... وزه اوزکوري یادوه وزې.
۱۵ – څخه تر ۱۹ پورې .... درې اوزګوري یادرې وزې.
۲۰ – څخه تر ۲۴ پورې .... څلور اوزګوري یاڅلور وزې.
۲۵ – څخه تر ۳۵ پورې .... یو کلني اوښه (بنت مخاض).
۳٦ – څخه تر ۴۵ پورې .... دوه کلني اوښې (بنت لبون).
۴٦ – څخه تر ٦۰ پورې .... درې کلني اوښه (حقه).
٦۱ – څخه تر ۷۵ پورې .... څلور کلني اوښې (جذعه).
۷٦ – څخه تر ۹۰ پورې .... دوه دوه کلني اوښې.
۹۱ – څخه تر ۱۲۴ پورې .... درې کلني دوه اوښې.
۱۲۵ څخه تر ۱۲۹ پورې .... درې کلني دوه اوښې یوه وزه.
۱۳۰ – څخه تر ۱۳۴ پورې .... درې کلني دوه اوښې دوه وزې.
۱۳۵ – څخه تر ۱۳۹ پورې .... درې کلني دوه اوښې او درې وزې.
۱۴۰ – څخه تر ۱۴۴ پورې .... درې کلني دوه اوښې او څلور وزې.
۱۴۵ – څخه تر ۱۴۹ پورې .... درې کلني دوه اوښې ، بل یو کلني اوښه
۱۵۰ – څخه تر ۱۵۴ پورې .... درې کلني درې اوښې دوه وزې.
۱۵۵ – څخه تر ۱۵۹ پورې .... درې کلني درې اوښې یوه وزه.
۱٦۰ – څخه تر ۱٦۹ پورې .... درې کلني درې اوښان ددوه وزې.
۱٦۵ – څخه تر ۱٦۹ پورې .... درې کلني درې اوښې درې وزې.

۱۷۰ – څخه تر ۱۷۴ پوري .... درې کلني درې اوښې څلور وزې.
۱۷۵ – څخه تر ۱۸۵ پوري .... درې کلني درې اوښې اوبل يو کلني اوښه.
۱۸۲ - څخه تر ۱۹۵ پوري .... درې کلني درې اوښې او نوردوه يو کلني اوښې
۱۹۲ - څخه تر ۲۰۴ پوري .... درې کلني څلور اوښې اويا دوه کلني پنځه اوښې.
۲۰۵ - څخه تر ۱۰۹ پوري .... درې کلني څلور اوښې او يوه وزه.
۲۱۰ – څخه تر ۲۱۴ پوري .... درې کلني څلور اوښان اودوه وزې.
۲۱۵ - څخه تر ۲۱۹ پوري .... درې کنلي څلور اوښې او درې وزې.
۲۲۰ – څخه تر ۲۲۴ پوري .... درې کلني څلور اوښې او څلور وزې.
۲۲۵ – څخه تر ۲۳۵ پوري .... درې کلني څلور اوښې اويوبل يو کلني اوښې
۲۳۶ – څخه تر ۲۴۵ پوري .... درې کلني څلور اوښې اويوبل يو کلني اوښې.
۲۴۶ - څخه تر ۲۵۴ پوري .... درې کلني پنځه اوښې.
۲۵۵ – څخه تر ۲۵۹ پوري .... درې کلني پنځه اوښې اويوه وزه.
۲۶۰ – څخه تر ۲۶۴ پوري .... درې کلني پنځه اوښې او دوه وزې.
۲۶۵ – څخه تر ۲۶۹ پوري .... درې کلني پنځه اوښې اودرې وزې.
۲۷۰ – څخه تر ۲۷۴ پوري .... درې کلني پنځه اوښې او څلور وزې.
۲۷۵ – څخه تر ۲۸۵ پوري .... درې کلني پنځه اوښې او بل يو کلني اوښې.
۲۸۶ – څخه تر ۲۹۵ پوري .... درې کلني پنځه اوښې اوبل دوه کلني اوښه.
۲۹۶ - څخه تر ۳۰۴ پوري .... درې کلني شپږ اوښې.

هدايات:

۱- چيرته چې وزه واجب وه د هغې لپاره د يو کال د عمر پوره والى لازم دي او په تذکر او تانيث (يعنې په نروالي اوښځو والي کې د زکوة ورکونکي اختيار دي) مګر اوښه به مونثه وي او د نر اوښ ورکول جوازنه لري – که اوښه په قيمت کړي اوبيا هغه له هغې سره سم ياتر هغې زيات قيمت لرونکى اوښ ورکړي ،نو بيا صحيح دي –

۲- چيرته چې درې کلني څلور اوښې واجب دي هلته اختيار دي ،يعنې هغه کولاى شي د هغو پر ځاى پنځه دوه کلني اوښې ورکړي

۳- د زکوة لپاره پورتني حساب هغه وخت دي چې دغه اوښان د تجارت لپاره نه وي او د هغوډېره گذاره په بهر څړلووي په کور کې ورته واښه نه ورکول کېږي. او يا دبهر څړ کولو په نسبت په کور کې د خوراک اندازه کمه وي. او که په کور کې يې تر بهر ډېرخوراک کاؤ يايې دواړه ځايه خوراک يې له بل سره برابرؤ ،نو بيا وربانديې زکوة نشته.

۴- که اوښان د تجارت لپاره ؤو ،نو بياوربانديې د پوتني حساب سره سمي وزې او اوښې واجب نه دي بلکه د تجارت د نورمال په څېر دهغه په قيمت بانديې زکوة فرض دي. هغه که په بهر کې څړ کوي اوکه ورته په کور کې خواړه ورکول کېږي. د تجارت کېدلو څخه مطلب دا دي چې د اخستلو په وخت يې د هغه د خرڅولونيت وي. اوکه يې له اخستلو څخه وروستو دبياخرڅولونيت وکړ يايې اصل پخپل ځای وساتو او د هغه د بچيانو د پلورلو اراده يې ولرله ؛که د اصل د اخستلو په و خت يې هم دغه نيت وي اوکه وروستو دغه نيت وکړي ، نو په ټولو صورتو کې دا د تجارت مال گڼل کېږي.

۵- هغه اوښان چې د سوارلي يابار وړلو لپاره وي په هغوبانديې هېڅ ډول زکوة نشته. والله اعلم (احسن الفتاوي ۴ج له ۲۷۲ څخه تر ۲۷۵و هدايه ۱ج ۱۸۸)

د غوايانو او مېښو د زکوة نصاب :

غوايان اومېښې دواړه له يوقسم څخه دي او نصاب يې هم يودي .اوکه د دواړو په گډولوسره نصاب پوره کېدو ،نو بيا به دواړه سره گډوي. د مثال په ډول که شل غواگانې وې او لس مېښې وې ، نو دواړه به سره گډوي او د دېرشونصاب به پوره کوي مگر زکوة به له هغه څخه ورکوي چې شمېريې زيات وي يعنې که غوايان زيات وي ، نوغويي به په زکوة کې ورکوي او که مېښې زياتې وي نو بيا به مېښه

په دېرشو غوایانو اویامېښو باندې یو سخوندر یا دمېښې بچې چې پوره د یو کال وي لازم دي او په تر دیرشو کموکې هېڅ هم نشته . اوله دېرشو څخه تر (۳۹) پورې هم بغیر له یو کلن سخوندر یاد مېښې له بچي څخه بل هېڅ شی نشته . په څلوېښتو غوایاتو یامېښو کې د پوره دوو کلویو بچی لازم دي تر (۵۹) پوري همدغه سلسله ده او کله چې شپېته پوره شو نو بیا به د یو ،یوکال دوه بچي ورکوي .بیا چې کله تر (۶۰) هم زیات شي ،نو په هرو دېرشو کې یو ،یو کلن سخوندر یا دمېښې بچی او په هروڅلوېښتو کې دوه کلن سخوندر یاد مېښې بچی د مثال په ډول که اویا (۷۰) پوره شي نویوبه د یوکال بچي ورکوي او یو به د دوۀ کلونو . ځکه چې په اویا(۷۰) کې یو د دېرشو نصاب دی او یو د څلوېښتو او کله چې (۸۰) پوره شي ،نو بیادوه ،د دؤو کلونو بچیان لازم دي ځکه چې په هغه کې د څلوېښتو دوه نصابونه دي. او په نوي(۹۰) کې د یو یو کال درې بچي لازم دي ، ځکه چې په نوي کې د دېرشو درې نصابونه دي . او په سلو (۱۰۰) کې دوه د یو ،یو کال او یو د دووکلو نو بچي لازم دي ، ځکه چې په سلوکي دوه نصابونه د دېرشو دي .خوکه چېرې د دواړه ډلونصابو نه سره برابرګرزي لکه په (۱۲۰) کې چې دوه نصابونه د دېرشو دي او درې نصابونه د څلوېښتو ، نو به د غه رنګه حالت کې زکوة ورکونکی اختیار لري د هغه خوښه ده چې هر یو معتبر ګرزوي –

(علم الفقه ۴ج ۲۵مخ احسن الفتاوی ۴ج ۲۷۱مخ عالمګیري ۴ج ۱۸مخ)

یادونه : د غوایانو او مېښو په نصاب کې د نراو ښځې لکه غوییي ، سخوندر ، د مېښې نارینه یا ښځینه بچي هم همدغه حکم دي .

(محمد رفعت قاسمي)

د وزو او مېږو د زکوة نصاب :

پوښتنه : هغه وزې چې په بهر کې څرکوي او د تجارت لپاره نه وي د هغو د زکوة حساب څنګه دي ؟ په څومره وزو باندې یوه وزه واجبه ده او د وزو او مېږو حکم یو دی او که تر مېنځ یې فرق شته ؟

ځواب : په څلوېښتو وزو باندې یوه او زګوړې یا یوه وزه واجبه ده او بیا تر یو سل لس پورې همدغه یو دي. بیا له یو سلو یو ویشت څخه تر او وسوو پورې دوه دي بیا له (۲۰۱) څخه تر (۳۹۹) پورې درې وزې یا اوزګوړي او په څلور سوه باندې څلور دي . تردې وروستو په هره لسمه باندې یوه وزه یا اوزګوړې واجب دي د مېږو هم دغه حکم دي او مړان هم همداسې دي. که وزې او مېږې سره ګډې وي هم دغه نصاب دي ،مګر د زکوة په اداء کولو کې یې دافرق شته چې د کومو شمېرزیات وي هغه به په زکوة کې ورکوي او که دواړه دولونه سره برابر ؤ نو بیاد زکوة ورکونکي اختیار دي (احسن الفتاوی ۴ج ۲۸۲ مخ بحواله الدر المختار ۲۰ مخ وفقه الزکوة ۱ج ۳۲۷ مخ)

که خاروی د کال په منځ کې مړشو ؟

مسئله : یو چاد دووسوودرهم د قیمت په اندازه یوه دوزو رمه لرله. ناڅاپه هغه تولی د پوره کال تېرېدو له مخه مړي شوې او هغه ورڅخه وړې راوشوکولې او بیایې ورنګولې او د هغه وړیو قیمت له شرعي نصاب سره برابر شو او وروستو د مړوشوو وزو د نصاب کال پوره شو نوداوخت په دغورنګول شو وړیو باندې زکوة واجب دي.

مسئله : د یوچاسره د کاروباري مقصد لپاره دانګورو د شیرې ذخېره وه او تر کال پوره کېدو له مخه په شرابو بدله شوه اوله هغه وروستو دهغه سرکه جوړه شوه چې قیمت یې حد دنصاب ته رسېدلی ؤ او

ورسره دشېرې دنصاب پیل شوی کال هم پوره شو ؛ نوداوخت په هغه سرکه باندې زکوة واجب نه دي .فقهاؤ يې وجه دا ویلې ده چې په لومړۍ مسئله کې خود وزې یامېږې وریو خپل قیمت لرلو او هغه (وزې یامېږي له مرګه وروستو هم) پخپل ځای پاته دي -اوپه دغه مسئله کې خوټول مال (چې دانګوردشیرې په شکل وه) له منځه لاړه اوبل شی ورڅخه جوړشو ،نوځکه ورباندې دکال پوره کېدلو حکم پاته نشوه (فتاوی قاضي خان وعالمګیري ۴ج ۱۴مخ)

مسئله : د جانوروپه بچیانو باندې هغه وخت زکوة فرض نه دي چې هغوی تنها وي یعنې بل لوی د پوره عمر لرونکی شي پکې نه وي. او که په هغوکې یو لوی څاروی هم ؤ ،نوبیاورباندې زکوة فرض دي.که څه هم لویڅاروی یووي اوپه زکوة کې به هم بیا دغه څاروی ورکوي. اوکه تر کال پوره کېدلو وروستو هغه څاروی مړشو نو ورسره زکوة هم ساقط شو . (امدادمسائل زکوة ۵۱مخ و درمختار)

د وزو په بچیانو (سیرلو) باندې د زکوة حکم :

مسئله : که صرف سېرلي (دوزوبچیان) ؤونو زکوة ورباندې فرض نه دي .او که ورسره د یوکال یاتردې زیات عمر لرونکی پسه هم ؤو ، بیابه بچي دنصاب په پوره کولوکې معتبر ګڼل کېږي .اوهغه وخت چې ټول سره ترڅلوېښتو ورسېږي ،نو بیاورباندې یو لوي پسه لازم دي. (احسن الفتاوی ۲۳۲)

هغه چارپایان چې په صحراګانو کې هم څرکوي اوپه کورکې هم پوښتنه : غوایان ، مېښې اونور په ځنګل کې هم څر کوي اوپه کور

کې هم د خوراک لپاره حتماً ورته څه اچول کېږي ایا په داسې حال کې چې نصاب ورته پوره دي په هغو باندې زکوة فرض دي او کنه ؟
ځواب: د خوراک غالب والی معتبر دي ،که د ځنګل خوراک یې د کور تر خوراک ډېرۀ ،نو زکوة ورباندې فرض دی او که د کور خوراک ورباندې ډېر ۀ ، او یادواړه سره برابر ۀ ، نو بیا ورباندې زکوة فرض نه دي. او که د تجارت لپاره ۀ بیا ورباندې د تجارت د مال زکوة فرض دي.

د تجارتي څارویو د زکوة حکم:

پوښتنه: زه د وزو (پسونو) تجارت کوم چې شلو ښت ، پنځوس یې همېشه راسره موجود وي پوره کال نه پاته کېږي او دغه مال په ځنګل کې څر کوي – ایاد دوي د زکوة طریقه څنګه ده ؟
ځواب: د دغو پسونو (وزو) د زکوة په اداء کولو کې د پسه ورکول واجب نه دي بلکه د تجارت د نورمال په څېر به د هغو قیمت معلوموئ او بیا به له قیمت څخه شلو ښتمه برخه په زکوة کې ورکوئ.
(احسن الفتاوي ۴ج ۲۷۷مخ بحواله رد المحتار ۲ج ۷۱مخ)

د هغو مېښو حکم چې د شیدو خرخولو په نیت ساتلي شوې وي:

کومې مېښې چې په ځنګل یاصحراکې څرنه کوي بلکه پخپله په کور کې خوراک کوي ،نوزکوة ورباندې فرض نه دي خو که دغه مېښې د تجارت لپاره وي یعنې د اخستلو پروخت یې د اخستونکي سره د شیدو خرخولو تر څنګ د هغې د پلورلو نیت هم وي،نو په دغه رنګه مېښو باندې زکوة فرض دي. (احسن الفتاوی ۴ج ۲۷۷

د کښت په سرمایه باندې زکوة :

په انسان باندې د پاک خداي ﷻ یو لوی احسان او بهترین نعمت د ځمکې تخلیق دي چې د پاک خداي ﷻ په امر ورځخه هر ډول نباتات او راز راز ګلونه او مېوې راززغونېږي. او د انسان لپاره په نوي، نوي رنګ څرګندېږي. ترڅو چې د لوېديځ اقتصاد پوهانو دا نظر ورکړيدي چې په کرهنيځه ځمکه دي ځانګړې ټيکس ولګول شي ځکه چې ځمکه د انساني معېشت حقيقي سرچينه ده. رښتيا خو داده چې د فکر خاوندان ښه پوهېدلی شي چې دا صرف او صرف د پاک خدای ﷻ مهرباني ده چې ځمکه يې دانسان تابع ګرزولې ده او په هغې کې د دوی لپاره روزي پټه کړې ده، او هغې ته په برکت ورکولو سره يې د ټولو انسانانو لپاره د ټاکل شوې روزي ذخيره ګرزولې ده همدارنګه که مونږ په دې لږ څه فکر وکړو چې له يوې دانې څخه دلويې مېوه داري ونې جوړېدل تر څو مره مرحلو تېرېږي او پاک خداي ﷻ د هغې دودې او زيادت لپاره څومره قوانين فرمايلي دي نو مونږ به پاک خداي ﷻ ته د شکر د سجدې سرټيټ کړو ! د هر شنه کېدونکي د پايښت او لويوالي لپاره او به هم يو له لوازمو څخه دي. او د دې لپاره بيا مهربان خداي ﷻ له اوريځو څخه د اوبو راورېدلو او له غرونو، څخه د چينو د بهېدلو يو داسې منظم او د لچسپت نظام رامېنځته کړی دي چې انساني او وحشي مخلوقاتو ته ورته هيڅ ډول خطر او نقصان متوجه نه وي. همدا رنګه شنه کېدونکي خامو ګاز و نو ته هم ضرورت لري چې پاک خدای ﷻ ورته په کافي تناسب د دوي د ضرورت اندازه په هوا کې پيدا کړي دي. او بيا يې نباتاتو ته امر کړی

دی چې د انسانانو او حیواناتو له خولو څخه راوتونکي ګاز (کاربن اکسیاېد) خپل ځانته جذب کړی او وروستو له ښه صفاکولو یې بېرته د دوی د کاروني لپاره هواته خوشي کړی د نباتاتو دودې لپاره د ګرمي او روڼاهم یو مناسبه اندازه پکارده چې که وریاندې د ګرمایښت اندازه زیاته شي نو وابه سوځي او که کمه شي نو مړاوي کېږي. او که تودوخه نه وي نو په کائیناتو کې به یو ژوندي هم پاته نشي. دا هر څه زمونږ د لوی خدای ﷻ په اراده سره شوي دی چې د دې انساني او دټولو مخلوقاتو د ضرورت د رفع کولو لپاره یې لمر پیدا کړاو بیا یې هغه له ځمکې څخه په دومره فاصله کې پورته کړچې که تر دې نژدې وای ،نو هر ذي روح به یې سوځلی او له مېنځه وړی وای. او که تر دې لرې وای نو هر موجود به د یخ او کنګل یرغمل وای په ذړی (بنیج) کې د لویشت ، پر مختیا ، زیادت مېوې او ګل کولو وړ تیاچاایښې ده ؟ چا د خورماپشان کلک ذړی د آسمان لورته دوني په شکل کې پورته کړي دی ؟ څوک دي چې د تازه میوؤ او ګلانو لوړی ، لوړي وني ئي درولې دی. څوک دی چې د غنم له یوې دانې څخه اووه وږي راشنه کوي او هر وږی د (١٠٠) دانو لرونکی وي - ښکاره خبره ده چې دا هر څه پاک خدای ﷻ کړي دي دې ټولوته په ترتیب ورکولو سره یې د تخلیق عاجزي څرګنده کړه همداوجه ده چې پاک خدای ﷻ په خپلو بندګانو د احسان کولو په ترڅ کې فرمایي. (أَفَرَأَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ ٦٣ أَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ٦٤ سورة واقعه)

ترجمه : بېشکه چې د ځمکې نه هر څه ترلاسه کېږي هغه د لوی خدای ﷻ احسان او فضل دی او په رشتیا سره د هر څه پیدا کونکی الله ﷻ دی.

مونږ له هغې څخه یوډکی شاني څه هم رازغونولی نشو مونږ ته په دې باندې شکر اداء کول پکار دي چې پاک خدای ﷻ راته له دې خړوخاورو څخه دارنګه خوندور او طاقتور شیان راشنه کړي دي - د دې شکر د څرګندویي طریقه دا ده چې د ځمکې له پیداوار څخه زکوة (عشر اونصف ،عشر او مالیه) اداء کړو تر څو د محتاجانو ضرورتونه پوره شي - اوله دې لارې څخه د الله ﷻ د دین مرسته او کومک وشي (فقه الزکوة ۴۵۱مخ څخه تر ۴۵۵پورې)

د عشرواجبېدلو دلیل :

د کښت او مېوود عشر (یعني د پیداوار لسمې برخې) ثبوت په قرآن او سنت سره هم شوی دی د پاک خدای ﷻ ارشاد مبارک دي:

(وَآتُواْ حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلاَ تُسْرِفُواْ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ١٤١)

یعنې د کښت رېبلو پروخت د پاک خدای ﷻ حق اداء کړئ همدارنګه حضور صلي الله علیه وسلم فرمایي: کوم کښت چې په باران او بېږي په هغه باندې لسمه واجب ده اوکوم چې په څرخ ، او بېږي په هغه باندې شلمه واجب دي . په دغه حدیث شریف کې د هغه څه تفصیل دي کوم چې مخته په ایت شریف کې په اجمالي ډول ورڅخه یادونه وشوه . کتاب الفقه۱ج ۱۰۳مخ)

د عشر مفهوم څه دی ؟

د عشر د لفظ اصلي معنې (لسمه) ده مګر په حدیث شریف کې چې حضور صلي الله علیه وسلم د شرعي واجباتو کوم تفصیل فرمایلی دي په هغه کې یې د عشر ځمکه په دوه ډوله کړېده - په یو ډول کې یې لسمه برخه د پیداوار په زکوة کې ورکول واجب دي او په بل ډول کې

شلمه برخه په زکوة کې ورکول واجب دي – مګر د فقهي د علماؤ په اصطلاح کې د دواړوه ولو زکوة ته عشر ویل کیږي. (امداد مسائل زکوة ۸۱مخ – عشر وخراج کي احکام. ۲۴۷مخ)

د عشر نصاب کوم دي ؟

مسئله : د امام ابو حنیفه رح په نزد د عشر لپاره نصاب نشته په هر لږ او ډېر باندې عشر واجب دي . (فقه الزکوة ۱ج ۲۰۲ مخ) پیداوار چې هرڅومره وي ، کم وي که ډېروي عشر ورڅخه ایستل واجب دي . نو څکه پکي د زکوة په څېر تاکل شوی نصاب نشته . او وجه یې د قرآن کریم او احادیثو د الفاظو څرګندوالی دي :
(وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُم مِّنَ الْأَرْضِ)سورة بقره (جواهر الفقه ۲۷۴مخ – فتاوی دارالعلوم ۶ج ۷۲مخ)

ا یاپه قرضدار باندي عشرواجب دی ؟

مسئله : که له عشرسره سره قرض هم لازم وي نو په کوم ځای کي چي عشرلازم دی هلته دعشردواجبیدلودپاره قرض مانع نه واقع کیږي او چیرته چي عشرواجب نه دی هلته ئي هم په ورکولو کي کومه منعه نشته . (فتاوی دارالعلوم ۶ جلد ۱۳۲ مخ)

دعشردوجوب شرطونه :

(۱) هغه څوک چي عشرورباندي لازمیږي هغه به مسلمان وي ، څکه چي عشریوخاص عبادت دی او کافردعبادت اهل نه دی . (بدائع)
(۲) په عشري ځمکه باندي عشرواجب دی . او پر خرابه ځمکه عشر نشته .
(۳) له ځمکي څخه دپیداوارترلاسه کول . که دڅه بي اختیاري یاغفلت په وجه پیداوارترلاسه شو ،نو په هرحال عشرورڅخه ساقط دی .
(۴) داسي پیداواربه وي چي له کرل شوي څخه به ترلاسه شوی وي ،په هغو ونو باندي چي پخپل سرشنه شوي وي عشرواجب نه دی .
(امداد مسائل زکوة ۸۵ مخ)

مسئله : په عام ډول په شرعي احکامو کي عقل او بلوغ هم شرطونه دي ، مګر ځمکي د عشر په وجوب کي دا د وه شرطونه نشته ، ځکه چي د عشر واجبيدلو د پاره د ځمکي د خاوند عقل او بلوغ ضروري نه دی. د ځمي خاوند که ماشوم (نابالغ) وي او که ليونی وي خو له ځمکي څخه يي حاصل ترلاسه کيږي ، نو په هغه کي عشر واجب دی او د هغه (نابالغ يا ليوني) په سرپرستانو باندي يي اداء کول فرض دی. او زکوة چي دی ، هغه په ماشوم او ليوني باندي نشته. (بدائع)

مسئله :د عشر واجبيدلو د پاره دا شرط نه دی چي پيداوار اخيستونکی به د ځمکي خاوند وي بلکه دوقف د ځمکي په پيداوار کي هم عشر واجب دی. د غه رنګه که يو چا له بل چا څخه په اجازه ، يا خواست يا کرايه باندي ځمکه واخيستله او په هغي ئي کښت وکړ ، نو د هغه د پيداوار عشر هم په محصول اخيستونکي باندي لازم دی ، په مالک د ځمکي هيڅ هم نشته.

مسئله : د عشر د واجبيدلو د پاره پوره کال تيريدل هم شرط نه دی. څو واره چي په کال کي له ځمکي څخه پيداوار ترلاسه کيږي اورالوئيږي هغو مره واري عشر هم واجب دی.

مسئله : که د چا په ذمه باندي قرض وي هم عشر لازم او که نه وي هم لازم دی. او د زکوة په اداء کولو کي به قرض ور څخه نه جلا کوي.
(عشر و خراج کی احکام ۲۷۲ مخ ، جواهر الفقه ۲ جلد ۲۷۱ مخ احسن الفتاوی ۴ جلد ۳۴۵ مخ)

مسئله : د زکوة د واجب کيدلو د پاره دا ضروري ده چي في الواقع (عين حال) کي به په ځمکه باندي کښت شوی وي ، چي دا له خراج سره په تکر کي دی ځکه چي خراج (ماليه) هغه وخت واجبيږي چي کله په ځمکه کي د کرهني ورتيا پيدا شي. د غه رنګه ضروري ده چي د ځمکي

خاوندبه دكښت كولو قابل وي. نو كه يو څوك په ځمكه دكښت كرلو قدرت لري، خو كښت ئي ورباندي كړى نه وى. نو په هغه باندي عشرواجب نه دى ، مګرماليه ورباندي په هرحال واجبه ده ځكه چي په هغي ځمكه كي دزيادت كولو (حاصل وركولو) وړتيا شته. (كتاب الفقه١جلد ٢٠٤مخ)

دعشراوخراج (ماليې) حكمونه :

دعشراوخراج داسلامي شريعت دوه اصطلاحي لفظونه دي چي په دواړوكي په ګډه داخبره شته چي داسلامي حكومت له طرفه په ځمكوداچول شوي ټيكس حيثيت موجوددى. خوفرق پكښي دادى چي عشرصرف ټيكس نه، بلكه يو عبادت هم دى، نوله دي امله ورته (زكوة الارض) دځمكي زكوة ويل كيږي اوخراج ماليه خالص ټيكس دى اوله عبادت څخه نه شميرل كيږي. نوځكه عشرد مسلمانانو له ځمكوسره خاص دى اوعملي فرق پكښي دادى چي عشرخود ځمكي لاس ته راوړنه ده كه ځمكه ونه كرله شي (كه څه هم دنه كرلو سبب يي دخښتن بي غوري وي چي دكروندي وړتيالرونكي ځمكه يي بي كرهڼي پري ايښي ده) نوهم ورباندي عشرلازم نه دى ،ځكه چي عشرد ځمكي دپيداوار ديوي برخي نوم دى. اوماليه چي ده هغه په هره هغه ځمكه باندي شته چي دكرهڼي وړوي كه څه هم دخاوندبي غوري په وجه ورباندي كښت هم نه وي شوى البته دماليي د اخيستلو دپاره په ځمكه كي دكښت كيدلو وړتياشرط ده. په هغه ځمكه باندي (چي دكرهڼي وړتيا پكښي نه وي، ياله اوبو څخه دومره ليري وي چي اوبه ورته نشي رسيداى ،اوباران هم دومره نه وي چي ورباندي له ځمكي څخه كښت رازرغون شي) ماليه نشته. (جواهرالفقه٢ جلد ٣٤٧)

مسئله : په هرپيداواركي چي مقصدورڅخه دحاصل لاس ته راوړل

وي عشر واجب دی هغه که غله وي او که میوي همدا رنګه په کښت او باغ باندي هم عشر واجب دی .(امدادالفتاوی ۲جلد ۷۹)

د عشر او زکوة ترمینځ فرق :

په عملي ډول په عشراوزکوة کي دا فرق شته چي د تجارت مال، سپین زر، سره زر او نور که پوره یو کال ایښی وي چي ورڅخه ګټه خونه اخیستله کیږي بلکه تاوان پکښي کیږي ، نو که د نقصان په کولو سره بیا هم ترحد د نصاب کم نشو ،نو هم د هغو مالو زکوة اداء کول فرض دی، خو عشر بیاداسي دی چي که د ځمکي پیداوار ؤنو عشر هم واجب دی او که پیداواریي نه ؤ بیاهیڅ هم واجب نه دي .(جواهرالفقه ۲ جلد ۲۴۷مخ)

مسئله : حکومت چي کومه مالیه اخلي هغه عشر نه دی .(فتاوی محمودیه ۱۱ جلد ۱۳۸مخ)

ایاد هندوستان په ځمکو عشر واجب دی ؟

مسئله : په هندوستان کي چي کومي ځمکي د مسلمانانو تر ملکیت لاندي دي هغه عشري ځمکي دي ځکه د عشر اداء کول د مسلمانانو اصلي وظیفه ده، نو د داسي شک په بنابه چي ډیر احتیاط پکښي وي ورڅخه عشر اداء کوي.

مسئله : د هندوستان د ټولو ځمکو د پاره یو حکم نه دی، هغه ځمکي چي د مسلمانانو په ملکیت کي دي په هغو کي عشر واجب دی او مسلمان باید عشر اداء کړي. (جواهرالفقه ۲۲۱ مخ)

مسئله : کله چي عشر په منزله د زکوة کي دی نو څنګه چي زکوة په هرځای او هر ښار کي (اسلامی وي که غیر اسلامي) واجب دی هماغه رنګه عشر هم په هرځای کي لازم دی ، او که له عشري ځمکي څخه مالیه واخیستله شي ،نو هغه عندالله ئي عشر له ذمي څخه ساقط

شوی نه دی ،نو ځکه د ځمکي خاوند ته پکار دی چي عشر فقیرانو ته په ورکولو سره اداء کړي. لنډه دا چي ډیر احتیاط داده چي مسلمان دي د خپلو ځمکو د پیداوار عشر اداء کړي (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۸۹مخ)

مسئله: احتیاط په دي کي دی چي د خیر او برکت د حصول په خاطر ،تر کومه چي کیدای شي هر وخت د عشر او نصف عشر اداء کولو ته دوام ورکړئ. (نظام الفتاوی ۱جلد ۳۵۷مخ)

د ساتل شو و شیانو حکمونه:

مسئله: د فصلونو په پیداوار او میوو باندي د کال په تیریدلو سره بیا زکوة نه لازمیږي یعني کله چي یو ځلي د فصلونو له پیداوار څخه عشر ایستل شوی وي بیا که ډیر کلونه له خاوند سره وي هم زکوة ور باندي نشته ،ځکه چي د زکوة هر کلني وجوب صرف په زیادت قبلونکو شیانو باندي دی. (فقه الزکوة ۱جلد ۱۹۲مخ)

مسئله: عشر (یعني د پیداوار لسمه) چي چرته واجب ده هغه په ټول پیداوار باندي واجب دی او کله چي غله پیدا شوه هغه وخت سمدستي واجبیږي د پوره کال تیریدلو قید پکښي نشته (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۷۵مخ)

عشر په چا لازم دی؟

(۱) پوښتنه: د عشر تعریف (پیژندنه) څه ده؟

(۲) پوښتنه: آیا د زکوة په څیر هغه هم د نصاب لرونکی دی؟

(۳) پوښتنه: آیا په ټولو ځمکه لرونکو باندي عشر شته؟

(۴) پوښتنه: عشر کوم و خلکو ته په ورکولو سره اداء کیږي؟

(۵) پوښتنه: که یو څوک له خپل مال څخه زکوة اداء کړي آیا هغه به هم عشر اداء کوي؟

(۶) پوښتنه: آیاعشرپه کال کي بایدیوځلي اداء شي که له هرنوي فصل څخه؟

(۷) پوښتنه: آیادڅارویو دپاره په کرل شوي کښت باندي هم عشرواجب دی؟

(۱) ځواب: عشردځمکي دپیداوارزکوة دی، که ځمکه باراني وي اودباران په اوبو سره اوبیږي (یعني دللمي کښت وي) نوله ترلاسه کولو سره سم ئي لسمه برخه دالله جل جلاله په لاره کي ورکول واجب دی. اوکه داسي ځمکه وه چي له واټرپمپ، کوهي، یاداسي بل شي څخه اوبه ورته ورکیدلي نودهغه بیاشلمه برخه صدقه کول واجب دی

(۲) ځواب: زمونږ دامام (امام ابو حنیفه رحمة الله علیه) په نزد دعشردپاره کوم تاکلی نصاب نشته، بلکه په هرکم او زیات پیداوارباندي عشرواجب دی.

(۳) ځواب: بلي! هرڅوک چي له ځمکي څخه حاصلات اخلي په هغه باندي عشرواجب دی.

(۴) ځواب: مستحقین دعشرهغه څوک دي چي دکوة مستحقین بلل کیږي

(۵) ځواب: عشردپیداوارزکوة دی، نوځکه له نوروځمالونو څخه دزکوة ایستلوباوجودپه پیداوارباندي عشرواجب دی

(۶) ځواب: په کال کي چي هرڅوځله نوی نوی فصل ثمر(میوي) ته رسیږي هغومره واري ورباندي عشرواجب دی.

(۷) ځواب: بلي! دامام صاحب رحمة الله علیه په نزدپه هغه فصل باندي هم عشرواجب دی چي دڅارویو دخوراک دپاره کرل شوی وي.

(آپ کي مسائل ۳ جلد ۴۰۰مخ وفتاوی محمودیه ۳جلد ۱۰۰مخ هدایه۱جلد ۱۸۱مخ)

دامام ابوحنیفه رحمة الله علیه په نزدپه میوو، سبزو، ترکاریو اودڅارویو دپاره په کرل شویو باندي هم عشرواجب دی د کښت څخه په هرلاس ته راتلونکي کي زکوة نه بلکه عشر واجب دی.

(آپ کي مسائل ۳جلد ۴۰۹ مخ وفتاوی محمودیه ۳جلد۱۰۱ مخ)

د خړ ځای د ځمکي حکم :

مسئله : په هغه کښت کی چي د څارویو په خړځای کي کرل شوی وي او غله پکښې پیدا شوي وي هم عشر واجب دی.

مسئله : که کښت مخکي تر ثمري نیولو (میوي پخیدلو) وریبل شو او څارویو ته واچول شو، نو عشر پکښې نشته. (یعني که چا د غلي د ترلاسه کولو د پاره کښت وکړ مګر وروته ئي اراده بدله شوه او کښت ئي تر پخیدلو له مخه وشکاوه او څارویو ته ئي ورځخه د خوراک ذخیره جوړه کړه نو عشر ورباندي واجب نه دی) (رفعت قاسمي غفرله) (فتاوی دارالعلوم ۲جلد۱۸۲مخ)

تر پخیدلو له مخه د کښت خرڅولو په صورت کي د عشر حکم :

مسئله : که ولاړ کښت تر تیاریدلو (پخیدلو) له مخه وپلورل شو نو عشریي په اخیستونکي باندي واجب دی او که تر داني (ثمري) پخیدلو وروستو وپلورل شو نو بیائي عشر په پلورونکي واجب دی.

مسئله : د میوه لرونکو ونو زکوة هغه وخت واجبیږي کله چي په هغو کي میوه پیدا شوه او د خرابیدلو ویره ئي له مینځه لاړه ؛ په دي ډول چي هغه داسي شي چي کا ور ځخه اخیستل کیدای شي او بیا چي څو مره څه په هغي باندی واجب دي هغه به د شکولو پروخت باسي. خو د غلو د عشر وخت هغه دی کله چي هغه واړه اوصاف کړل شي. که د خاوند د خپل عمل بغیر، ترلاسه شوی مال (پخپله) له مینځه لاړ (ضائع) شي نو عشر ئي هم ساقطیږي او دا حکم په هغه صورت کي دی چي د هغو وړول سخت (یابي امکانه) شي. (کتاب الفقه ۱۰۰۵مخ)

د ناکافي پیداوار حکم:

پوښتنه: ډیرځله داسي هم کیږي چي له کروندي څخه دومره څه هم نشي ترلاسه چي هغه لګښت ورڅخه پوره کړای شي کوم چي وربانديي لګیدلي دي. په دغه صورت کي په څه ډول باید عشراداء شي؟

ځواب: څومره څه چي ورڅخه لاسته شي له هغو څخه باید عشروایستل شي دمثال په ډول که (۱۰۰) منه ورڅخه ترلاسه شي نو باید لس منه په عشرکي ورکړي اوکه لس منه ورڅخه ترلاسه شي نو باید یو من ورکړي اوڅومره لګښت چي وربانديي شوی دی هغه به ورڅخه نه جلاکوي. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۷۲مخ)

دخوبرخولړونکي ځمکي عشرڅه ډول دی؟

پوښتنه: زه دیوزمیندارځمکه کرم، سږکال دټول کښت حاصل لس زره منه شو، نوآیادټولو(لس زره منه) عشربه زه اداءکوم اوکه به صرف دخپلي برخي؟

ځواب: تـه دخپلي برخي دپیداوارعشراداء کړه، ځکه چي اصل پکښي دادی چي دځمکي پیداوارچي دهرچاوي، نوعشرئي هم ده هغه په ذمه دی، دکروندګر(کښي) په حصه کي چي څومره مال دځمکي له پیداوارڅخه ورغي دهغه عشردکرونګرپه ذمه دی؛ اوڅومره چي دځمکي دخاوند په حصه کي ورغي دهغه عشردځمکي دخاوند په ذمه دی (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۲۱مخ وفتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۵۹ بحواله درمختار ۲جلد ۷۵مخ)

ایا له پیداوارڅخه به په کرونده باندي شوی مصرف جلاکوي اوکنه؟

پوښتنه: نن سبادتراکتورپه ذریعه ځمکه په یواوبل مخ اړول کیږي اوکیمیاوي سره (یوریا) ورکوله کیږي اوپه دي ډول دکروندي دپاره

تياريږي، نوآيا دغه لګښت به د فصل له پيداوارڅخه باسي بيا به عشراداء کوي او که به ئي له ټول پيداوارڅخه اداء کوي ؟

ځواب : شريعت په اخراجاتو باندي عشر(لسمه حصه) لازمه کړي ده نوځکه بايد پيداوارڅخه اخراجات جلانکړل شي بلکه له ټول پيداوارڅخه عشرورکړل شي. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۱۲مخ)

مسئله : تخم هم په اخراجاتو کي دی، چي له پيداوارڅخه به ئي نه جلاکوي. (آپ کي مسائل ۳جلد ۱۱۴مخ)

د ريبلو لګښت او عشر :

پوښتنه : دوه جريبه ځمکه وه چي ورڅخه سل منه غنم ترلاسه شول. ددوئ په ريبلو کي پنځه منه غنم ورکړل شول. اونژدي پنځلس منه غنم تهريشرته په ورولو ورکړل شوي چي ماته اتيا منه غنم پاته شول، نوآياعشربه د سلومنوورکول کيږي او که د اتيامنو ؟

ځواب : عشربه د سلومنوورکول کيږي. (آپ کي مسائل ۳ جلد۴۱۲مخ)

مسئله : په عشرکي د کارګر(مزدور) مزدوري اونور ګښتونه نه شمارل کيږي، يعني د مزدوردمزدوري له وجي به په عشرکي کمی نه کيږي ، لهذا بايد د پيداوارلسمه په عشر کي ورکړله شي. (ردالمحتار۲جلد ۲۹مخ)

مسئله : عشربه له ټول پيداوارڅخه اداء کوي، د کرلو، ريبلو ، ساتلو ،مزدورانواونوروګښت بايد دعشرله ايستلو څخه وروسته ورکړي. (امدادمسائل زکوة۸۹ مخ وکتاب الفقه۱جلد ۱۰۰۴مخ)

آيا د ګښت په قيمت با ندي زکوة شته ؟

مسئله : د ګښت په قيمت باندي زکوة نشته هرڅومره قيمت چي ولري. که ځمکه عشري وي نوڅومره څه چي ورڅخه ترلاسه کيږي په

هغوباندي عشر (لسمه واجب ده) او که ځمکه عشري نه وه بیاورباندي هيڅ هم واجب نه دی (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۵۷ عالمگیري مصري ۱ جلد ۱۸۵مخ)

مسئله : دپوره کال تیریدل دکښت او میوو څخه بغیردنورو شیانودپاره شرط دی، خودکښت او میوودپاره داشرط نه دی (بلکه په کال کي چي هرڅو ځله فصل په ثمررسیږي، نو باید عشريي اداء کړل شي). (کتاب الفقه ۱جلد ۹۲۴)

ا يا ددولتي تیکس په ادا کو لو سره عشر ادا ء کیږ ي؟

مسئله : دځمکي دحاصلاتو لسمه حصه ورکول دزکوة په څیریو مالي عبادت اودلګښت ځایونه ئي هم هغه دي کوم چي دزکوة دپاره ټاکل شوي دي. که کوم مسلمان یاغیرمسلمان حکومت له ځمکي لرونکو څخه سرکاري تیکس اخلي، نو دهغه تیکس په اداء کولو سره عشرنه اداء کیږي، بلکه په هغو مسلمانانو چي ځمکي لري واجب دي چي هغوئ پخپله عشروباسي اوپه مناسبو لګښت ځایونو کي ئي ولګوي. (جواهرالفقه ۲جلد ۲۷۲مخ وامدادالفتاوی ۲ جلد ۱۹مخ)

د کو مي غلي څخه چي عشر نه و ي ایستل شوی هغه حلا له ده او که حرامه ؟

مسئله : که یوچادخپلي غلي (هرهغه څه چي عشرپري لازم وي) څخه عشراداء نکړ، نو هغه حلال دی، مګردعشرنه اداء کونکی دعشرنه ورکولوله امله ګنهکاراوفاسق دی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۰مخ ومحمودیه ۳ جلد ۵۱مخ)

په کو مو شیا نو کي عشرواجب دی ؟

مسئله : دغنمو، وربشو، وریجو، ترکاریو، میوو، ګلانو او نوروټولودپاره دغه حکم یعني عشردی.

مسئله : په عشري ځمکه ، غرونو ، یا ځنګل کي که شهد پیدا شول ، نوهم پکښي عشرواجب دی .(درمختار)

مسئله : په هرډول ترکاریواونوروکي دحضرت امام صاحب په نزدعشرلازم دی لکه په ختکو ، هندوانو ، بادرنګو ، پیازو ، کدوګانو ، سنګتره اوداسي نوروکي .(درمختار)

الغرض: کوم شیان چي له ځمکي څخه دپیداوارپه نتیجه کي ترلاسه کیږي لکه وربشي غنم ، چنې ، وریځي ، جواري اوداسي نوراوهرډول دانواوترکاریو ، سبزیانو ، میوو ، لمدو خورماګانو ، ګنواوداسي نوروشیانوباندي عشرواجب دی ، دافرق نه کوي چي دهغو میوي باقي پاته کیږي او کنه .

مسئله : دالسي په زړنو(تخم)باندي هم عشرواجب دی ، دغه رنګه په چارمغزو ، بادامو ، زیره اودنیاباندي هم عشرواجب دی .

مسئله : له عشري ځمکي څخه چي هرڅه ترلاسه کیږي ، غله دانه وي که ګنی وي ، که خشخاش یاتمباکووي اوکه دواګاني یاګلان وي چي دګټي اخیستلوپه غرض کرل شوي وي په دي ټولوکي عشرواجب دی . دغه رنګه زکوة ته عشرویل کیږي .(امداد مسائل زکوة ۲جلد ۲۹مخ)

مسئله : دغه عشرپه هرډول ځمکني پیداوارباندي واجب دی لکه غنم ، وربشي ، جواریاوداسینوروداناولرونکوباندي ، اوسبزیو ، خوشبودار وګلانو ، ګنیو ، ختکو ، زعفرانو خورماؤ ، انګورواونوروميووباندي ، هغه که لږه وي اوکه ډیره . دهغودپاره دپوره کال تیریدلواونصاب شرطونه نشته .

مسئله : کله چي ميوه داطمنان وړو ګرزي نوله هغه وخته ئي عشرواجب دى.
مسئله : ترتيارېدلوله مخه چي څومره خرڅه وکړي ،نو دهغو تولو حساب دي په يادکي ساتي څکه چي دهغوبه هم عشراداء کوي.
(کتاب الفقه۱جلد ۱۰۰۴مخ)
مسئله : په داسي دانوباندي چي دکرهني دپاره نه پکار کيږي عشرنشته.

د عشر څوضروري مسئلي :

ترکرلوله مخه دځمکي عشراداء کول صحيح نه دى. همدارنګه ئي له کرلووروسته ترشنه کېدلوله مخه هم عشراداکول صحيح نه دى.
اودميوو عشردهغوترظاهرېدلو له مخه اداء کول هم روانه دى.
اودميووترښکاره کېدلو ورسته ئي اداء کول روادى.
مسئله : که يوچاخپله ځمکه دنغدوروپوپه عوض کي په کرايه ياټيکه ورکړه ،نوعشرئي دټيکه لرونکي په ذمه دى (يعني دهغه چاچي کرونده پري کوي اوحاصل ئي ترلاسه کوي)
مسئله : که ځمکه بل چاته په مزارعت (کښت کولو)ورکړله شوه چي دحاصل څخه نيمايي يادوهمه برخه دځمکي دخاونداوپاتي برخه ئي دکروندګروه ،نوپه دغه رنګه صورت کي په دواړوباندي دخپلي خپلي حصي عشرلازم دى.
مسئله : که يوچادتجارت په نيت ځمکه واخيستله اوله ځمکي څخه پيداوارترلاسه شو ،نوپه هغه باندي عشرواجب دى ، دتجارت زکوة ورباندي واجب نه دى.
مسئله : که دوخت مشريادهغه نائب دعشري ځمکي عشريوچاته معاف کړي ،نونه ئي هغه ته معاف کول دشريعت له نظره جائزدى اونه

دځمکي دخاوند دپاره دعشر دمال خوړل او یا پخپله ګټه کي مصرف کول جائزدی. بلکه دمال دخاوند په ذمه لازم دی چي پخپله دخپل پیداوار عشرواخلي او مسکینانو ته ئي ورکړي.

مسئله : که دکروندي ځمکه (کښت) څه دکوهي په اوبو او څه په باران او څه په نور څه سره اوبیدو ،نو اعتبار پکښي ډیروالي ته دی .دمثال په ډول که د اوبیدلو ډیرکاریي دباران له لاري څخه کیدونوله هغه کښت څخه به لسمه حصه ،او که ئي دکوهي ،ماشین یابل څه له لاري کیدو بیابه یي شلمه برخه په عشرکي ورکوي. او که دواړه لاري له یو او بل سره برابري وي ،نو بیابه دنیمایي پیداوار لسمه ،او دنیمایي پیداوار شلمه په عشرکي ورکوي.

مسئله : که دچا په ذمه دتیري زماني عشرپاته ؤ او اداء کړی ئي نه ؤ ،نو هغه ورڅخه ساقطیږي نه ،بلکه اداء کول ئي واجب دی. دمرګ پیښیدلو په صورت کي ئي بایدوصیت لازما وکړي.

مسئله دعشرتر اداء کولو له مخه چي کومه غله په اجرت یابي اجرته چاته ورکوي یائي پخپله استعمالوي ،نو دعشرضامن به ئي هغه ورکونکی یا استعمالونکی وي.

مسئله : دعشراو زکوة چي دخومره حصي اداء کول واجب وي ،نو که دهغه قیمت ورکړل شي هم اداء کیږي . (شامي)

مسئله : دافیونو (طریاقو) په عشرکي دهغو دقیمت ورکول هم روادی

مسئله : دعشري ځمکي دپاره چي کوم څه دټیکس په څیرټاکل شوي وي دهغو په اداء کولو سره عشرنه اداء کیږي لکه څنګه چي دانکم ټیکس په ورکولو سره زکوة نه اداء کیږي .

(امداد مسائل زکوة ۸۹مخ وفتاوی دارالعلوم ۶جلد ۱۸۹مخ وبدائع ۲جلد ۵۲مخ)

مسئله : افیون (طریاق) له مال متقدم څخه ګڼل کیږي، نو څکه عشرورباندي واجب دی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۷۸مخ)

مسئله : که یو چاپخپله عشري ځمکه کي تمباکو وکرل، نوهم په پیداوارکي ئي عشرواجب دی.

مسئله : که داستوګني کورپه مستقل ډول په باغ باندي بدل کړشو، نوهم عشریامالیه ورباندي واجب دی که عشري ځمکه ترهغه زیاته ورته نژدي وي، نوعشرپري لازم دی اوخراجي ځمکه نژدي وي نوبیاخراج ورباندي لازم دی عشرواجب دی.

مسئله : اوکه کورداستوګني دپاره ؤخوپه دائره (چار دیوالي) کي ئي وني ولګولي شوي نوپه هغوباندي عشراوخراج نشته. (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۵۷مخ)

مسئله : په ناچمتوکفا، غنمو، وربشو، سبزیو، ترکاریواو نوروپه ډول پیداوارباندي عشرشته مګرپه پروره یعني هغه څه باندي نشته چي غنم اووربشي ورڅخه ترلاسه شوي دي. (احسن الفتاوی ۲جلد ۳۴۴مخ)

مسئله : دباغ په میووباندي عشرواجب دی خوداور بلولو په لرګوباندي نشته. (هدایه ۱جلد ۱۸۳مخ)

که ځمکه و پلورله (خرڅه) شوه نو عشر او ما لیه ئي د چاپه ذمه دي ؟

مسئله : که فصل لرونکی ځمکه په داسي وخت کي وپلورله چي دکال پای ته رسیدلوته دري میاشتي یاتردي زیات وخت پاته ؤاوپلورونکي په دغه کال له دغي ځمکي څخه بل فصل نه ؤ اخیستی، نودهغه خراج په اخیستونکي باندي دی. اوکه پلورونکي مخته تردي هم له دغي ځمکي څخه فصل اخیستی ؤبیامالیه په اخیستونکي باندي ده، په دي شرط چي خرڅونکی ورڅخه په دغه

کال کي بل فصل نه وي اخيستی او که دفصل له تياريدلو (پخيدلو) ورسته خرڅ کړل شونو بيائي تفصيل په هغه ډول دی کوم چې دفارغي (خلاصي) ځمکي دخرڅولو په اړوند دی. (احسن الفتاوی ۴جلد ۴۵۹مخ)

مسئله: که يو چا عشري ځمکه دهغې له تيار فصل سره خرڅه کړه، او يائي صرف فصل خرڅ کړنو عشرئي په خرڅونکي باندي واجب دی. او که لافصل تر داوخته پوخ شوی نه وو چې ځمکه ئي خرڅه کړه شوه او هغه وخت ورڅخه ځمکي اخيستونکي دفصل پيداوار ليري کړ، نو عشر ئي په خرڅونکي باندي اجب دی، او که اخيستونکي سمدستي ورڅخه فصل ليري نکړبلکه په هغه حالت ئي پرينښودا و په ځمکه ئي سره دهغې له پيداواره قبضه وکړه، نو بيائي عشر په اخيستونکي باندي واجب دی. (کتاب الفقه ۱جلد ۱۰۰۴مخ)

دلاندينيو شيانو پر پيداوار عشر واجب نه دی:

مسئله: دځمکي په هغه پيداوارچې ماليت ئي مقصود نه وي لکه بې ارزښته لرګي او پخپله راشنه شوي وابښه، پروړه، دخورما پاڼي، خاشي، دکفاخالي ډنډر، دختکي او هندواني زنړي اوددواګانو پاڼي اودغه رنګه نوروکي عشر نشته، ځکه چې دهغومقصود ماليت نه دی او که ماليت ورڅخه مقصود ؤلکه نن سباچې ځمکه لرونکي لاتې او ترسل ډير په بنه ډول ذخيره کوي اوداددوئ په نزد دخپلي ځمکي پيداوار ګڼل کيږي، نو بيا پکښي عشرواجب دی.

مسئله : لـه پـروړي څخـه چـي دانـه وايسـتله شـي نو بياورباندي عشرنشته ځکه چي مقصودي پيداوارغنم دی، پروړه له کښت څخه مقصد نه وه. (شامي)

مسئله : کوم وابنه چي په کښت کي راشنه شي اودفصل (کښت) تابع وي، له هغو څخه مقصود دڅه شي ترلاسه کول نه دي، نوځکه ورباندي عشرهم لازم نه دی.

مسئله : که دچاپه کورکي ميوه لرونکي ونـي وي، نوپه هغو باندي عشرواجب نه دی، که څه هم هغه باغ دکورباغچه وي. ځکه چي دادکورتابع دی . (شامي)

مسئله : هرپيداوارچي دځمکي مقصودي لاس ته راوړنه نه وي لکه لرګي، وابنه، لوخي ،انځراوداسي نوروورباندي هم عشرواجب نه دی. اوکـه دچامقصـود ددغوشيانوله کرلوڅخـه آمـدني ترلاسـه کـول وونوبيادقاعدي له مخي په هغوباندي هم عشرفرض دی. (محمدرفعت قاسمي غفرله الله)

مسئله : که يوچاپخپل کورکي ترکاري وکرله اويائي پکښي ميوه لرونکي ونه وکرله اوهغي ميوه ونيوله، نو عشرورباندي واجب نه دی .(امدادمسائل زکوة ۸۵ مخ بحواله اسلامي حکومت کامالياتي نظام ۵۱مخ)

مسئله : دباغ په ميووکي عشرواجب دی، خوپه لرګود سوځولوکي عشرنشته . (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۹۳مخ)

آيا د عشر په روپو باندي زکوة شته او کنه ؟

پوښتنه : يوچادباغ تر څرڅولو يوه مياشت وروسته خپل کلنی زکوة اداء کړ، نوآيا، باغ په روپو(چي عشرورڅخه ايستل شوی دی) زکوة لازم دی اوکنه؟

ځواب: له هغوروپوڅخه به هم زکوة اداء کوي، کله چې د نورو(کال پوره شو) زکوة اداء کوي نوله هغه سره دي د دوئ زکوة هم اداء کړي
(آپ کي مسائل: ۳جلد ۴۰۹مخ)

یادونه: حکومت چې په بعض ځایوکي دیوایکړله حسابه عشراخلي دا صحیح نه دی، پکاردی چې د پیداوارله ترلاسه کولووروسته دهغولسمه یاشلمه واخلي، دټولي علاقي دپاره په پوره یوایکړقیمت مقررول غلط دی. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۴۱۰ مخ)

د عشر له اداء کولو وروسته دغلي خرڅول:

پوښتنه: له فصل څخه په خپل وخت غله (حاصل) ترلاسه شول، بیاپوره یو کال غله ایښې وه، نه یې خپله ورڅخه کاروا خیستل شواونه خرڅه کړله شوه، نوآیاد کال له پوره کیدلووروسته به بیادهغوعشراداء کوي اوکنه؟

ځواب: له یوځلي عشراداء کولووروسته بیاترهغه وخته پوري چې خرڅه شوي نه وي نه پکښې دوباره عشرشته اونه پکښې زکوة شته اوکله چې دعشرله اداء کولووروسته غله خرڅه کړله شوه، نو بیاپه ورڅخه ترلاسه شووروپوباندي هغه وخت زکوة واجب دی چې پوره یو کال ورباندي تیرشي اوکه دغه سړي تردي له مخه دنصاب خاوندوي، نوبیابه ئي هغه وخت اداء کوي کله چې دهغه بل نصاب کال پوره شي که څه هم څوورځي وروسته وي (آپ کي مسائل ۳ جلد ۴۱۰مخ وفتاوی محمودیه ۳ جلد ۱۰۰مخ)

که باغ خرڅ شي نوعشر به ئي څوک اداء کوي؟

پوښتنه: که یوچاوروسته له هغه څخه خپل باغ خرڅ کړچې میوه ئي تیاره شوه، نوآیاعشربه ئي خرڅونکی اداء کوي اوکه اخیستونکی؟

ځواب: په دغه صورت کي په اخيستونکي باندي عشر نشته، بلکه عشر په باغ خرڅونکي باندي لازم دی. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۴۱۱مخ)

هغه صورتونه چي عشر پکښي ساقطيږي:

مسئله: که پيداوار دځمکي دخاوند له اختيار څخه بغير هلاک شي، نو عشر هم ساقطيږي او که څه برخه ئي هلاک شي، نو دهلاک شوي برخي عشر ساقط دی او د پاتي برخي عشر اداء کول واجب دی. (بحرالرائق)

مسئله: که مالک پخپله پيداوار هلاک کړ، نو پخپله دي دهلاک شوي پيداوار عشر اداء کول وضامن دی، او هغه ئي په ذمه باندي قرض دی، او که بل چا دهغه مال هلاک کړ، نو هر کله چي مالک له هغه څخه ضامن واخيست له هغه څخه دی عشر اداء کړي

مسئله: که د چا په ذمه عشر لازم ؤ، نو دهغه په مړينه سره نه بخښل کيږي، بلکه له هغه څخه چي کومه غله پاتي شوي ده له هغي څخه به ايستل کيږي. (شامي)

مسئله: که د يو چا کښت کولو قدرت هم ؤ خو وئي نه کړ، نو عشر ورباندي واجب نه دی. (امدادامسائل زکوة، فتاوی عالمگيري ۴ جلد ۳۴مخ)

مسئله: عشر او خراج کله هم نه سره يو ځای کيږي، که له عشري ځمکي څخه دوخت حاکمانو خراج واخيست، نو (مابينه وبين الله) هغه چاته پکار دی چي عشر اداء کړي. داد احتياط لاره او امر محقق دی.
(فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۱۷۱مخ)

مسئله: که دعشري ځمکي فصل تر ريبلو يا ميوي راټولو وروسته ضائع شو يا غله پري بر! برشول، نو عشر ئي ساقط شو. (احسن الفتاوی ۴ جلد ۳۵۴مخ) او څو مره فصل چي پاته شو دهغه به عشر اداء کوي. *(محمد رفعت قاسمي غفرله)*

دپاره دحدتاکل یوازي اویوازي دشارع علیه السلام حق دی، نوکله
چي داندازوپه تاکلوکي قیاس بي اثره دی، نوبیاڅوک اوڅنګه
کیدای شي چي په نص (دپاک خدای جل جلاله څرګند حکم)
اواجماع سره ثابتي شوي اندازي دي په قیاس سره بدلي کړای شي ؟
(۵) په کوم شي کي چي زیادت کیدای شي په هغه کي کموالی هم
کیدای شي اوبالکل له منځه هم وړل کیدای شي. نوکه کوم قوم ته
دډیروشتواومالداري دوره ورشي، یا حکومت ته ددولت دترلاسه
کیدلوګټوري لاري پیداشي، نو آیاپه دغه صورت کي هغه څوک چي
نن دزیاتوالي غوښتنه کوي هغه به سبادزکوة په شرح کي دکموالي
یابالکل له مینځه وړلو غوښتنه ونه کړي ؟
اوپه دي ډول به دزکوة معنویت، حقیقت اودهغه هغه حیثیت چي
دبدلون نه قبلونکی دی اودهمیشني اسلامي شعار کیدلو کیفیت په
پوره ډول ترپښولاندي شوی وي، اوزکوة به (چي یو سپیڅلی عبادت
دی) دوخت دحکمرانانودلوبو کولویوشی ګرزیدلی وي.
(۶) که یوځلي اسلامي ارګانوته دبدلیدلورابدلیدلودروازه پرانستله
شي اودشرعي احکامو په بدلولورابدلولوپیل وشي، نوپه دي سره به
داسلام په ټولوارکانوکي دتغیرلړۍ پیل شي. اوترکومه چي
دعمري، اجتماعي ضرورتونوله پوره والي سره اودنوي دوردحکومت
داړتیاؤله پوره والي سره تړلي ده. نودهغودپاره په زکوة سربیره ټیکس هم
یوه دخل لاره ګڼل کیدای شي. (فقه الزکوة ۱جلد له ۳۲۹ مخ څخه تر۳۳۱مخ پوري)

ایا د نصاب اندازه د تل د پاره ده ؟

دنصاب اندازه د پاک خدای جل جلاله په نزد معلومه او تاکلي
ده، داسي نه ده چي څوک پخپله خوښه څنګه او څه وخت څه غواړي

هغسي وکړي او پخپله خوښه په زکوة کي زيادت يا کموالی وکړي، پاک خدای جل جلاله د دغه ټاکلي حق د اندازي ښولو کار هم حضرت محمد صلی الله عليه وسلم ته سپارلی دی چي حضور صلی الله عليه وسلم ورباندي دومره ټينګار کړی دی چي اصحابانو ته ئي صرف په ويناسره نه دي ښوولي بلکه دهغه په اړوندئي تفصيلي فرمان وليکی او حضرت عمر فاروق رضی الله تعلی عنه او عمرو ابن حزام رضی الله تعلی عنه ته ئي وسپاری چي له هغه څخه په څرګندډول دا ثابته شوه چي د زکوة نصاب، او په له هر نصاب څخه د زکوة اندازه (چي د تل د پاره به همدغه ډول وي) پاک خدای جل جلاله د خپل استاذي په واسطه ټاکلي او مونږ ته رابنوولي دي. په دي کي په هيڅ يوه زمانه او هيڅ يو هيوادکي د هيڅ ډول کمولو او زياتولو حق هيڅ يو چا ته حاصل نه دی. (معارف القرآن ۴ جلد ۳۹۴مخ)

د شريعت اصل مقصد څه دي؟

په شريعت کي چي د شتو خاوندانو ته د خرڅ کولو ترغيب ورکړل شوی دی، په هغه کي هيڅ ډول تهديد نشته بلکه د شريعت اصل مقصد دا دی چي هغه مال چي د شتمن ترضرورتونو زيات وي او کارئي ورپوري معطل نه وي هغه بايد ټول په مسکينانو او غريبانو باندي تقسيم کړي، خو لکه څنګه چي هر څوک پوهيږي دومره همت هر چا نشوای کولای، نو ځکه داسي کول شريعت لازم و نه ګرزول بلکه صرف انسانانو ته ئي داور خوښه کړه او دي ته ئي تشويق کړل چي هر څومره مال ستاسو ترضرورتو وزيات وي هغه ټول د خپل خدای جل جلاله په لاره کي ولګوئ. (وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ) (بقری سورة ۲۱۹ آيت)

له دي څخه معلومه شوه چي دزكوة په اندازه ،تاكلو او نورڅه كي هيڅ ډول بدلون امكان نه لري او دامت اجماع هم په ذي سره ده.
او كه څوک دزيادت وركولو ارزو لري هغه دی په دغه آيت باندي عمل وكړي (هغه څه چي دهغه ترضرورت اصليه زيات وي هغه دي تول دپاک خدای جل جلاله په لاره كي وركړي، چي پاک خدای جل جلاله ئي په بدله كي ورته اجراو ثواب وركړي. (محمد رفعت قاسمي غفرله)

آيا خدمت كونكي (يا فلاحي) داري ته زكوة وركول څنګه دی؟

پوښتنه: كومي خدمتي اداري ،(مرستندويه تولني) يابي عوضه مرستي كونكي اداري ته دزكوة دروپو په وركولو سره زكوة اداء كيږي او كنه؟

ځواب: مرستندوي تولني (اداري) چي دزكوة مال يا روپۍ جمع كوي، نودوئ دزكـوة دمالونو يا روپو مالكاني،نه بلكه دزكـوة وركونكو وكيلاني يا نمائندګاني دي ترڅو چي دزكوة مال يا روپۍ له هغو سره وي،نو داسي دي لكه له خپلو مالكانو سره چي وي؛ كه دغه اداري دزكوة روپۍ په مناسبو ځايو ولګوي نودزكوة وركونكو زكوة اداء شوي دي او كه ئي په سمو ځايو كي ونه لګوي نو بيا زكوة نه دی اداء شوی. (آپ كي مسائل ۳ جلد ۴۰۲مخ) -

مسئله: دكومو ادارو او تولنو په اړه چي ددي پوره اطمنان موجودوي چي دزكوة روپۍ يا مال په سم ډول او مناسب ځای كي مصرفوي، هغو ته زكوة بايد وسپارل شي. ،ود كومو په اړوند چي دغه اطمنان موجود نه وي نو هغه دزكوة په وركولو سره زكوة نه اداء كيږي او زكوة وركونكي ته پكار ده چي دوهم ځل خپل زكوة اداء كړي .(آپ كي مسائل ۳جلد ۴۰۳مخ)

مسئله: دغو ادارو ته دو رسپارل شوي زكوة په مال يا روپو كي دمالک په خير دتصـرف كولو حـق نشـته بلكـه صـرف تـر

محتاجانو او مسکینانو دو رسولو او ویشلو حق له دوئ سره دي خو که دخاوندانو له خوا اوزته د تصرف اجازه شوي وي بیائي تصرف کول حق دی. (آپ کي مسائل ۴ جلد ۴۰۲ مخ)

د ديني مد رسو ته دزکوة ورکول څنګه د ی؟

مسئله : ديني یا عربي مدرسو ته زکوة ورکول نه یوداچي جائزدی بلکه ډيربهتردی؛ ځکه چي پکښي دغریبانو سره دمرستي کولوترڅنګ له ديني علمونو سره هم یوه مرسته او دهغو سرپرستي ده.

(آپ کي مسائل ۳ جلد ۴۰۴ مخ وفتاوی محمودیه ۳ جلد ۴۰ مخ)

ا نجمنویاتنظیموته زکوة ورکول څنګه دی؟

مسئله : دزکوة په مال یاروپوکي داضروري دی چي مسکین یامحتاج به دهغه مالک ګرزول کیږي بغیرله دي زکوة نه اداء کیږي؛ نوکه په انجمن کي طالبان محتاجان وي نودزکوة ورکول روادی. اودانجمن ملازمینواوواعظینوته په تنخواه کي دزکوة روپۍ ورکول روانه دی په دي کي باید ډيراحتیاط وشي. دزکوة مال باید محتاجانوته بلاعوض په ملک کي ورکړل شي. دانجمن په بیلابیلو اخراجاتوکي دزکوة دمال په لګولو سره زکوة نه اداء کیږي او اسلامي مدرسوته چي کومي دزکاتونوروپۍ یا مالونه راځي هغه هم خاص دطالبانواومسکینانودخوراک اوڅښاک دلګښت دپاره وي، استاد، ملازمانوته په تنخواه کي ورکول ،اویائي په ودانیواونورڅه کي لګول روانه دی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد بحواله ردالمختار۲جلد ۷۵مخ)

مسئله : داسي اداره (انجمن) جوړول چي دزکاتونومالونه اوروپۍ په مسکینانوویشي روادی.

دغیر مسلم په لاس د زکوة ویشل:

مسئله: دزکوة ویشلو کارغیرمسلم ته سپارل روانه دی، ځکه چي حتماً دهغه له امله دمسلمانانو سپکاوی او په مسلمانانو باندي دکافرمشري رامنځته کیږي په دغه ډول دزکوة ورکونکي زکوة نه دی اداء شوی اوذمه ئي دانجمن جوړونکو په غاړه ده. په دغه کارباندي باید کافریافاسق یادزکوة په مسائلو ناخبرونه ټاکل شي. (فتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۵۸مخ)

په زکوة کي باید مال ورکړل شي او که دهغه قیمت؟

مسئله: دزکوة په ورکولوکي دزکوة ورکونکي اختیاردی، یعني هغه شي په زکوة کي ورکوي چي زکوة وربانديِ واجب شوی دی اوکه دهغه قیمت ورکوي اوقیمت دهغي زماني داعتباروړدی په کومه کي چي زکوة ورکول کیږي که څه هم دوجوب دزماني په اعتبارهغه وخت دشي قیمت پورته شوی یاراولیدلی وي؛ دمثال په ډول دکال په اخیرکي چي زکوة فرض کیدی دیوي وزي قیمت دري سوه روپۍ ؤخوهغه وخت چي زکوة ایستل کیدی دهغي قیمت څلورسوه ته پورته شویادووسوو ته راټیټ شو، نوزکوة ورکونکي به څلور، یادوه سوه روپۍ په زکوة کي ورکوي. (علم الفقه ۴جلد ۲۹مخ)

په زکوة کي څنګه مال باید ورکړل شي؟

مسئله: که ټول عمده مال وي، نوپه زکوة کي هم باید عمده مال ورکړل شي. اوکه ټول مال خراب وي نوپه زکوة کي هم باید خراب مال ورکړل شي؛اوکه نیمایي مال عمده وي اونیمایي خراب وي، نوپه زکوة کي باید متوسط (میانه) مال ورکړل شي. که ئي دکمي درجي مال ورکړچي کموالي پکښي وو، نودهغه کموالی په بدله کي دي دهغه

قیمت ورکړي اوکه ئي دلویي درجي مال ورکړنوبیادي دزیادت قیمت ورڅخه بیرته واخلي. په دغه صورت کي دزیادت اخیستل اودکمبود پوره کول په قیمت سره روادی. (علم الفقه ۴جلد ۳۰مخ)

آیا حکومت کولای شي چي زکوة کاټ کړي؟

مسئله: له بانکونوڅخه دحکومت له خوا دزکوة کاټولوپه کړنلاره باندي بایدله سره غوروشي. دزکوة ورکونکودزکوة اداء کیدل په هغه ډول چي دوئ ئي کوي ډیرزیات ترشک لاندي دي، نوددي دپاره چي دمحترموزکوة ورکونکوپه یقیني ډول زکوة اداء شوی وي، نوباید دوئ پخپل لاس خپل زکاتونه اداء کړي. (امدادمسائل زکوة ۹۰مخ)

استعمال شوی شی په زکوة کي ورکول څنګه دی؟

پوښتنه: یوچایوشی شپږمیاشتي کارؤوروسته ئي پخپله خوښه دزکوة په نیت په نیمایي قیمت مسکین ته ورکړ، خو هغه ته ئي داونه ویل چي زه دغه شی په زکوة کي درکوم نو په دي ډول ئي زکوة اداء شوی دی اوکنه؟

ځواب: که په بازارکي هم دغه شی په دغومره قیمت (چي دشي مالک ورته ټاکلی دی) پلورل کیدای شوای، نوبیا ورباندي زکوة اداء شوی دی. (آپ کی مسائل ۳جلد ۳۸۲مخ)

د نه خرڅید و نکي شي په زکوة کي ورکول څنګه دی؟

پوښتنه: له یودکاندارسره داسي شی ؤچي نه خرڅیدی آیا هغه کولای شي دغه شی په زکوة کي ورکړي؟

بي ارزښته اودریدلی(ټوټه) شی په زکوة کي ورکول داخلاص خلاف دی. نوڅومره قیمت چي دهغه شي په بازارکي وي په هغه قیمت ئي په زکوة کي ورکول صحیح دی. خودابه ډیره نامردي وي.

خراب شي په زکوة کي ورکول څنګه دی؟

مسئله: بعض خلک په زکوة کي داسي شیان ورکوي چي (ردشوي اوله کاره لویدلی وي ،دمثال په ډول دکتابو تجاران داسي کتابونه په زکوة کي ورکوي چي دخرڅولو وړتیانه لري دکپړو خرڅونکي زړي اوخیري شوي کپړي په زکوة کي ورکوي غله خرڅونکي ترخه ،زاړه اوتپ شوي اوړه ورکوي دغه رنګه نور تجارت کونکي. نو هغه حساب چي دوی دغه شي ته لګولی دی که په بازار (مارکیټ) کي په دغه قیمت نشوای پلورل کیدای نو بیا زکوة هم نه دی ورباندي اداء شوی.

څومره چي تردغه لګول شوي قیمت دبازار قیمت کم دی هغومره دزکوة ورکونکي په ذمه پاته دی مګرزکوة ورکونکي باید دایادولري چي څومره دهغوپه کارکي داخلاص کمی وي هغومره به ئي دقبلید لو هم کمی وي .(امداد مسائل زکوة ۴۲ کتاب الفقه ۱جلد ۹۷۳مخ)

د زکوة د روپو پخپله استعما لول

پوښتنه: که یو چادزکوة روپۍ له نوروڅخه جلاکړي ،مګرتر جلاکولو وروسته ئي ورته ضرورت پیداشو ،نوآیاهغه کولای شي دزکوة روپۍ قرض ورواخلي؟

ځواب: دزکوة روپۍ خوترهغه وخته پوري چي چاته ئي ورکړي نه وي دهغه ملک دی نوځکه ئي استعمال هم ورته روادی.

(آپ کي مسائل ۳جلد ۴۱۴مخ وفتاوی محمودیه ۱۱جلد ۱۴۲مخ)

مسئله : ترهغه وخته پوري چي دزکوة دپاره جلاکړل شوي روپۍ مسکینانو ته نه وي ورکړل شوي، نوترهغه وخته پوري ئي مالک دنصاب خاوند دی. (فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۱۸مخ شامي ۲جلد ۱۴مخ)

د سود له روپو څخه زکوة اداء کول څنګه دی؟

مسئله: که د سود روپۍ باید د صدقي او ثواب په نیت چا ته ورنکړلی شي بلکه بغیر له دغو نیتونو څخه محتاجانو او مسکینانو ته ورکړلی شي. د سود په روپو باندي زکوة نه اداء کیږي. (آپ کي مسائل ۲ جلد ۳۹۲مخ احسن الفتاوی ۴جلد ۲۸۲مخ)

په زکوة کي کومه کرنسۍ (نوټ) داعتبار وړدی؟

پوښتنه: یو له وطنه څخه لیري څوک (مهاجر) غواړي خپلو وطنوالو مسکینانو ته د زکوة روپۍ ورولیږي. مګر د دي ځای او هغه ځای روپۍ (سکې) سره فرق لري د مثال په ډول که له دي ځایه څخه (۵۰/۰۰۰) روپۍ ولیږي نو هلته (۰۴/۰۰۰) روپۍ رسیږي. نو تاسو راته داوښائي چي زکوة د (۰۵/۰۰۰) زرو روپو اداء شوي دي او که د څلویښتو زرو؟ دغه رنګه که مونږ په خپل هیواد کي د هیواد بلي داسي برخي ته چي کرنسۍ ئي له مونږ سره فرق لري د زکوة روپۍ لیږو، نو زکوة به مو په څه ډول اداء شوي وي؟

ځواب: زکوة ورکونکي چي د کوم هیواد له کرنسۍ څخه زکوة اداء کړی دی هغه کرنسۍ داعتبار وړده، د هغه هیواد په کرنسۍ سره ئي چي د هرڅومره مال زکوة اداء کړ د هغومره مال زکوة اداء شوی دی. د هغه بل هیواد کرنسۍ که تري کمه وي او که زیاته. (آپ کي مسائل ۳جلد ۴۱۳مخ)

په غیر ملکي سکې سره د زکوة اداء کولو طریقه:

مسئله: په زکوة اداء کولو کي داضروري ده چي د زکوة اجبه اندازه به مستحقینو (مسکینانو) ته ورکوي او دهغو په ورسولو چي کوم لګښت کیږي هغه به د زکوة اداء کونکي په غاړه وي، هغه لګښت د زکوة له روپو څخه پوره کول روا نه دی، ځکه چي په دي سره په

واجب شوي اندازه کي کموالی راځي او زکوة په پوره ډول نه اداء کیږي. (فتاوی محمودیه ۱۲جلد ۱۴۱مخ)

تر وار له مخه زکوة اداء کول:

مسئله: د نصاب ترخاوند کیدلو وروسته او د کال ترپوره کیدلو له مخه دزکوة اداء کول روادی مګر د نصاب ترخاوند کیدلو له مخه روا نه دی.
د تروخت له مخه زکوة ورکولو د پاره د دریو شرطونو خیال ساتل ضروري دی. لومړی داچي دوار له مخه زکوة ایستلو په وخت به د نصاب کال پیل شوی وي دوهم داچي د کوم نصاب زکوة چي هغه تروخت له مخه اداء کوي هغه به د کال ترپایه له مینځه نه ځي او دریيم شرط دادی چي اصلي نصاب به د کال په مینځ کي نه ضائع کیږي.
ددي صورت دادی: چي له یو چاسره د سپینو یاسرو زرو یا د تجارت د مال تر نصاب لږکم څه موجود ؤ او هغه ئي ترپوره کیدلو له مخه زکوة اداء کړ او تر زکوة اداء کولو وروسته نصاب پوره شو؛ یا داسي ؤ چي له چاسره دوه سوه درهمه یا ددوو سوو درهمو تجارت مال ؤ، هغه دزکوة پنځه درهمه اداء کړل او د هغو پنځو درهمو په لیري کیدلو سره نصاب پوره نشو او په ناپوره نصاب باندي ټول کال تیر شو. (طحاوي)
په څه ډول چي د یو نصاب زکوة تروخت له مخه ورکول روادی همدغه رنګه دزیاتو نصابو نو زکاتو نه تروخت له مخه ورکول هم روادي. (فتاوی قاضي خان)

مسئله: له یو چاسره دوه سوه درهمه ؤ مګر هغه تروخت له مخه دزرو درهمو زکوة چاته ورکړ، نو که په دغه کال کي د ننه ورته نور مال راغی یائي په دغه سرمایه باندي دومره روپی وګټلي چي د نصاب د کال پوره کیدلو پروخت ورسره زر درهمه موجود ؤ، نو تروخت له مخه

ایستلی زکوة ئي اداء شوي دی او له ذمي څخه ئي د زرو درهمو زکوة ساقط شوي دی او که داسي وشول چي د تروخت له مخه زکوة ورکولو وروسته کال پوره شو خو زر درهمه لاموجود شوي نه ؤ او تر کال پوره کیدلو وروسته زر درهمه پوره شول او یا د غومره قیمت مال ئي ترلاسه کړ، نو داوخت بیا هغه تروخت له مخه زکوة د بل کال د مال د پاره کافي نه دی. د نوي مال یارو پوله ترلاسه کولو وروسته چي کله بیا د نصاب کال پوره شي ،نو زکوة ورباندي واجب دی. (بحرالرائق)

مسئله : که له یو چا سره زر روپۍ موجودي وي خو هغه په دي نیت د دوو زرو روپو زکوة ورکړچي که په دغه روان کال کي ماته زر نوري راشي نو دا به د هغو تروخت له مخه (پیشکي) زکوة شي، او که رانغلي، نو بیا د راروان کال د زرو روپو زکوة دی ،نو دغه نیت ئي صحیح کیږي.

مسئله : له یو چا سره څلور سوه درهمه ؤ او د هغه دا خیال شو چي پنځه سوه درهمه دي او د پنځه سوو درهمو زکوة ئي اداء کړ، وروسته ورته معلومه شوه، نو د هغه د پاره د دي چانس شته چي په زکوة کي زیاتي ورکړل شوي روپۍ د راتلونکي کال په زکوة کي ولګوي.

(محیط السرخسي وفتاوی عالمګیري ۴ جلد ۱۵ مخ)

مسئله : که یو څوک د خپل مال زکوة تر کال پوره کیدلو له مخه ورکړي او یا د څو کلونو زکوة تروخت له مخه اداء کوي ،نو دا ورته روا دی. (علم الفقه ۴ جلد ۲۹ مخ)

که یو غریب ته تروخت له مخه زکوة ورکړل شواو بیا هغه مالدار یا مړشو؟

مسئله: که کوم محتاج ته تروخت له مخه (پیشکي) زکوة ورکړل شوی ؤاوتر کال پوره کیدلوله مخه هغه محتاج سړي غني (شتمن) اویامړشواو یا (نعوذبالله) له اسلامه څخه بهرشو، نو هغه زکوة چي هغه ته ورکړل شوی ؤ هغه صحیح دی او اداء شوی دی. (عالمګیري ۴جلد ۱۵مخ)

مسئله: ځکه چي دزکوة یاعشرپه ورکولو کي هغه وخت داعتبار وړدی چي فقیرته ورکول کیږي؛ او داچي په راتلونکي کي څه پیښیږي هغوته اعتبارنشته. که دزکوة ورکولوپروخت هغه مسکین ؤ، نو بیادزکوة په اداء کي هیڅ شک نشته. (عالمګیري ۲جلد ۴۸مخ)

دزکوة له روپو څخه قرض ورکول:

پوښتنه: زه هره میاشت دزکوة روپی له خپل مال څخه جلاکوم اودرمضان المبارک په میاشت کي ئي مسکینانو ته ورکوم، که یو څوک را څخه قرض وغواړي، نوزه کولای شم چي دزکوة له روپو څخه ئي ورکړم؟

ځواب: ترڅوپوري چي دزکوة روپی له تاسره وي ترهغه وخته ستاپه ملکیت کی دي، نو ته چي وربانديې هرڅه کول وغواړي هغسي کولای شي. (آپ کي مسائل ۳جلد ۳۸۰مخ)

له موجود وروپو څخه به زکوة ورکوي اوکه له نورو څخه؟

پوښتنه: له زید سره دوه سوه روپی دي، نوآیاله دغودوو سووڅخه به پنځه روپی په زکوة کي ورکوي اوکه به هغه دوه سوه روپی پوره له

ځان سره ایږدي او دزکوة دپاره به له کوم بل ځای څخه په قرض یا بل ډول روپۍ راپیدا کوي او بیا به ئي په زکوة کي ورکوي؟

ځواب: دا دزید خوښه ده چي دهغو (دوو سوو) روپو څخه دزکوة پنځه روپۍ ورکوي او که له بل ځایه ئي ورته پیدا کوي، او که له هغه سره تر دوه سوه نوري زیاتي وي نو دهغو په ورکولو سره هم زکوة اداء کیږي، دزکوة دپاره دقرض اخیستلو ضرورت نشته.

(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۹۵مخ بحواله ردالمحتار ۲جلد ۴۱مخ)

یادونه: که ددوو سورو پو لرونکي دبل نصاب خاوندنه وي نه صرف په دوو سوو روپو باندي تر هغه وخته زکوة نشته تر څو چي ورباندي دوه پنځوس نیمي تولي سپین زر نشي اخیستل کیدای. (محمد رفعت قاسمي غفرله)

که چاته دزکوة په ورکیدلو او نه ورکید لو کي شک پیداشي:

مسئله: که یو چاته دزکوة په اداء کولو او نه اداء کولو کي (چي اداء کړي به مي وي او کنه) شک پیدا شو نو احتیاطاً باید دوهم وار زکوة وباسي. (فتای عالمگیري ۴جلد ۲۴مخ و علم الفقه ۴جلد ۳۱مخ)

په فِي سَبِيلِ الله کي کوم، کوم خلک داخل دي؟

پوښتنه: په (فِي سَبِيلِ الله) کی دلګښت کولو کوم، کوم ځایونه داخل دي؟ آیا د تبلیغ او اسلام ساتونکو تنخوا او دخوراک او سفر مصارف په هغو کي داخل دي؟

ځواب: بي له شکه چي په فِي سَبِيلِ الله کی دبدائع نومي کتاب دلیکوال رحمة الله علیه له تفسیر سره سم دخیر د لګښت ټول ځایونه داخل دي مګر کوم شرطونه چي دزکوة داداء دپاره دي دهغو ټولو لحاظ ساتل ضروري دی هغه دادی چي بلاعوض به دزکوة دمال دمحتاج ملک ګرزول کیږي، نو څکه باید لومړی ورته دتملیک حیله

جوړه شي، ترڅو له هغه وروسته ئي په تبليغ، د کارکونکو په تنخواه اونوروکي لګښت رواشي. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۲مخ په حواله ردالمختار باب المصرف ۱جلد ۸۳مخ)

مسئله : په زکوة کي چي داشرط دی چي دزکوة مال به بلا عوض دمسکين ملک ګرزول کيږي داپه هيڅ وخت او هيڅ ډول پرېښودل کيدای نشي (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۹۰مخ)

دفی سبيل الله دلفظ لفظي معنی ډيره عامه ده، کوم کارچي دپاک خدای جل جلاله درضاترلاسه کولودپاره کيږي هغه ټول ددغه مفهوم له مخي په في سبيل الله کی داخل دي هغوخلکو(چی درسول الله صلی الله عليه وسلم دتفسيراو بيان اوداماما نودتفسيرڅخه بغيردقرآن کريم په صرف لفظي ترجمه پوهيږي) دلته غلطي کړي اوکومي ئي چی دفي سبيل الله دلفظ په ليدوسره دزکوة په لګښت ځايونو کي هغه ټول شيان ورګډکړي اوګڼوي چي له يوبل نه يوحيثيت څخه نيکي ياعبادت وي. لکه دمسجدونو، مدرسو، شفاخانو، مسافرخانو اوداسي نورورغول. دڅوروڅاګانو، پلونو اوسړکونوجوړول چي داټول سراسرغلط اوداجماع امت په ټکرکي دي. اوکوموعلماء کرامو(دفقهي پوهانو) چي طالبان(داسلامي علوموزده کونکي) يانورد نيکو کاروکونکي په دي کي ورګډکړي دي، نوهغه په دي شرط چي مسکينان او محتاجان به وي اوداښکاره خبره ده چي محتاج اوفقيرخود زکوة دلګښت ځايونوترټولولومړی ځای دی، هغه که دفي سبيل الله په مفهوم کي ورګډنکړای شي هم دزکوة مستحق دی. که په يوه خبره باندي ژورفکروشي نوهغه به په دی مسئلي دپوره پوهاوي دپاره کافي شي هغه داده چي که دزکوة په مسئله کی دومره عاموالي

پروخت وي چې په ټولو عبادتو او هر ډول نیکیو کې خرڅ کول په هغه کې داخل وي، نو بیا په قرآن کریم کې داتو (۸) لګښت ځایونو بیان (معاذالله) بې ځایه او چټې کیږي. او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ارشاد چې مخته هم ذکر شوی دی سپارلي، بلکه پخپله ئي ورته (۸) ځایونه ټاکلي دي، نو که دفي سبیل الله په مفهوم کې ټول طاعات او عبادات او نیکۍ داخلي شي او په هریوه کې د زکوٰة مال لګول کیدای شي، نو (معاذالله) د حضور صلی الله علیه وسلم دغه ارشاد مبارک خو بیا بالکل غلط شو. نو اوس په ډیره اسانۍ سره کولای شو دا معلومه کړو چې دفي سبیل الله له لفظ څخه چې ناخبرو خلکو ذهن ته عام والی ورځی دا دالله جل جلاله مراد نه دی، بلکه مراد هغه دی چې د حضور صلی الله علیه وسلم له بیان او د صحابه کرامو له تصریحاتو څخه ثابت دی. (دلا ښه تفصیل د پاره د تفسیر معارف القرآن ۴ جلد ۴۰۸ مخ وګورئ)

د لګښت ځایونو قدرتي ترتیب :

د زکوٰة د پاره چې د لګښت اته (۸) ځایونه په ترتیب سره بیان شوي دي د کم فکر کولو رو سته کولای شئ معلومه کړئ چې دا قدرتي ترتیب دی. تر ټولو له مخه د دوو هغو ټولیو یادونه شوي ده چې په استحقاق کې تر ټولو زیات ړومبی دی یعني، فقیران او مسکینان، ځکه چې د زکوٰة لومړی مقصد له هغو سره مرسته کول دی.

دریم وار د هغه چا یادونه شوي ده چې د هغو له موجودګي څخه بغیر د زکوٰة نظام پخپل حال نشي پاته کیدای یعني (العاملین علیها) په څلورمه درجه کې (المؤلفة قلوبهم) راغلي دي چې د هغو روزنه لاس ته راوړل، د ایمان د تقویت او د حق د خیر او دي د پاره

ضروري ؤ. په پنځمه او شپږمه درجه د غلامانو ازادول او قرضدارانو ته له قرضو څخه اوړي ور سپکول یاد شوي دي چي نسبت مختنیو ته موقت او محدود دؤ.
په اووم قدم کی که د مستحقینو پورته ذکر شوی مال اندازه ډیره زیاته شویوي، نو د هغه وخت او حال د پاره د(في سبيل الله) یادونه شوي ده چي یوه جامع او حاوي دروازه ده. په اخیرکي د(ابن السّبیل) ذکر شوی دی ځکه چي په پخواکي دا ترټولو کم، او داندازي له لحاظه ډیر محدود د پیښیدونکی لګښت ځای ؤ. (حقیقت زکوة ۲۵مخ)

ایا دزکوة مال به په دغو ټولو لګښت ځایونو ویشل کیږي ؟

پوښتنه: د لګښت ځایونو له بیان څخه مقصد دادی چي وجوباً باید دزکوة مال په دغو ټولو لګښت ځایونو ویشل شي، او که داچي په دغو ځایونو کي کولای شئ دزکوة مال ولګوئ؟

ځواب: په دي اړوند د فقهاؤ اختلاف دی، مګر د جمهورو مذهب دادی چي په یو وخت ئي په ټولو باندي ویشل ضروري نه دی، څنګه چي وخت، حالت او ضرورت وي له هغو سره سم باید ولګول شي او دغه مذهب د قرآن مجید او حدیث شریف له تصریحاتو او روحیي سره برابر دی، په څلورو امامانو کي صرف د امام شافعي رحمة الله علیه قول له دي څخه بدل دی (حقیقة الزکوة ۲۴مخ، کتاب الفقه علی مذهب الاربعه ۱جلد ۱۰۱۳مخ و علم الفقه ۴جلد ۴۴مخ)

دزکوة وصولو نکو اصول اوفضائل :

د اسلامي حکومت له طرفه چي دزکوة راټولو د پاره کوم خلک لیږل کیږي دهغو د پاره حضور صلی الله علیه وسلم ډیر هدایات فرمایلي دي په هغو کي ډیري هدایات دهغه چاد پاره هم دي چي

دمسلمانانو کوم نمائنده تنظیم یا کومې اسلامي اداري (مدرسو یا مکاتبو) ته دزکوة راټولولو دپاره سفرونه کوي که هغه خلک په سم ډول خپله ذمه واري اداء کړي نو په لاندېنیو احادیثو شریفو کي ورته مختلفي خوشخبرئ اوزیري ورکړل شوي دي اوڅوک چي په دې کارکي بې پروایي کوي اودشریعت دحدودو خیال نه ساتي، نو دهغو دپاره وعیدونه بیان شوي دي.

دحضرت رافع بن خدیج رحمة الله علیه څخه روایت دی چي حضور صلی الله علیه وسلم وفرمایل «دصدقاتو راټولونکي چي په سم ډول دپاک خدای جل جلاله دپاره خپل کار په مخ بوزي نو ترڅو چي واپس خپل کورته نه وي راګرزیدلي ترهغو دپاک خدای جل جلاله په لاره کي دجهاد کونکو په څیر دي. له حضرت ابو هریره رضی الله تعلی عنه څخه روایت دی چي رسول صلی الله علیه وسلم وفرمایل ، ،بهترینه ګټه دعامل ده په دي شرط چي هغه په خیرخواهي او سم ډول کارو کړي.

تشریح: په کوم کارکي چي دانسان دنه ختلو امکان او ځایو نه ډیروي له هغه څخه که انسان سم اوبي داغه راووزي نو دهغه په اجراو ثواب برسیره ددغه آزمایښت څخه دسلامت راوتلو له امله هم ورته دقدرپه ستر ګه کتل کیږي، تردي چي دانسان لاس ته ډیر مالونه اوښته ورځي او که دهغه په زړه کي دالله جل جلاله ویره نه وي، نو په هرهر قدم کي ورته ستونځي مخ ته راځي. په دغه رنګه مراحلو کي که انسان په تقوی او پرهیزګاري باندي تکیه وکړي اودپاک خدای جل جلاله دحکمونو خیال وساتي، نو په یقین سره دغه دنفس په خلاف یولوی جهاد دی.. (الترغیب والترهیب ۲جلد ۱۹۴مخ)

آیا زکوة راټولونکي هدیه قبلولای شي؟

حضرت عبدالله بن بریده رضی الله تعلی عنه دخپل پلار په حواله نقل کوي چي حضور صلی الله علیه وسلم وفرمایل: کله چي مایوڅوک په څه کارباندي مقرر کړاوهغه ته مي تنخواهم ورکړه ،ترهغه وروسته چي بیاهغه نورڅه اخلي،داخیانت دی.

په راتلونکي حدیث شریف کي دپورتني حدیث شریف لا زیات وضاحت شوی دی: حضرت ابوحمید ساعدي رضی الله تعلی عنه فرمائي چي: حضور صلی الله علیه وسلم دازدد قبیلي یو سړی (لتیبه) دزکوة راټولولودپاره ولیږو ،کله چي بیرته راغی نوحضور صلی الله علیه وسلم ته ئي دمال ورسپارلو پروخت وویل ،دغه ستامال دی اودغه ماته په هدیه کي راکړل شوی دی رسول صلی الله علیه وسلم دخپلي حکیمانه طریقي له مخه سمدستي هغه ته څه ونه ویل بلکه خطبي ته ولاړشواودحمد اوثناء ویلو وروسته ئي وفرمائل:

زه له تاسوڅخه یوڅوک له دغو کاروڅخه دیوه دپاره ټاکم دکوموچي پاک خدای جل جلاله زه ذمه وارګرزولی یم اوبیاهغه راځي اوماته وائي چي داستادي،اوداهغه څه دي چي ماته په هدیه کي راکړل شوی دی؛ هغه له خپل موراوپلار سره په کورکي ولي نه کښینست ،ترڅوکه هغه رښتیاسچه وای نودهغه هدیه به هغه ته کورته راتلای ،زمادي په خدای قسم وي چي له تاسوڅخه هرڅوک په ناحقه څه شی اخلي نوخامخابه دقیامت په ورځ په داسي حال کي راشي چي هغه به یي په شاوي ،نوداسي دي نه وي چي زه له تاسوڅخه یوڅوک دقیامت په ورځ په داسي حال وپیژنم چي هغه خدای جل جلاله سره

په داسي حال کي مخ کيږي چي غږ مبيدونکي او بښ يارمباري وهونکى غوبى اوداسي نورئي پشااخيستي وي له هغه څخه وروسته حضور صلى الله عليه وسلم خپل دواړه لاسونه پورته کړل تردي چي حضور صلى الله عليه وسلم دبغلو سپينوالى ترسترګوکيدواوفرمائل ئي: اى الله جل جلاله ! آياماستا پيغام بندګانوته ورساؤ. (ترغيب ۱۲۹مخ)

تشريح: کله چي يو څوک په حکومتي يابله محکمه کي وي چي ورسره دعامه خلکو کاروباروي هغه ته هم چي تحفي ورکولي کيږي ډيري دهغودي دپاره وي چي شايد کله به مي له دغه څوکئ لرونکي سره کارپيداشي. (ترغيب ۱۷۹مخ)

مطلب دادى چي زکوة راټولونکي ته چي هديي او تحفي ورکولي کيږي هغه دده دذات په وجه نه بلکه دهغه دڅوکئ په وجه ورکولي کيږي. که هغه دزکوة راټولولو په څوکئ نه واى تاکل شوى اوپخپل کورکي ناست واى، نوآياهغه ته به چاتحفي ورکړي واى ؟ له دي څخه معلومه شوه چي که زکوة راټولونکي ته دهغه کوم خپل يادوست تحفه ورکړي، نو بايد ديته وکتل شي چي که دغه تحفه هغه ته د هغه دڅوکئ (وظيفي) له وجي نه، بلکه دخپل پخواني نزديکت او مراسموپه وجه ده اويادادهغوهميشني معمول دى، نودغه تحفه دهغه دپاره رواده. اوکه دتحفي ورکول صرف دهغه دڅوکئ ياوظيفي له خاطره وي، نوددغه رنګه تحفي اخيستل کله هم هغه ته روانه ده. (مظاهرحق مديد۲ جلد ۴۹۲مخ)

عاملین څوک دي؟

له عاملینو څخه مراد هغه خلک دي چې د اسلامي حکومت له خوا د دې د پاره ټاکل شوي وي چې له خلکو څخه صدقې، زکاتونه، عشر او نور راټول کړي او بیا یې بیت المال ته وسپاري، څنګه چې دغه خلک خپل ټول وخت په دغه خدمت کې تیروي، نو ځکه د هغو د ضرورتو ذمه واري د اسلامي حکومت په غاړه ده. د قرآن کریم په دې آیت شریف (العاملین علیها) سره دوئ یو له اتو لګښت ځایونو د زکوة څخه ګرزول شوی دی او ویل شوي دي چې د دوئ د خدمت حق به د دغه زکوة له مال څخه ورکول کیږي.

په دې کې اصل دادی چې پاک خدای جل جلاله له مسلمانانو څخه د زکوة او صدقو راټولولو (اخیستلو) فریضه براه راست حضور صلی الله علیه وسلم ته سپارلې ده، چې ذکر یې د دغه سورة په یو آیت شریف (خذ من اموالهم صدقة) کې راغلي دي چې معنی ئې ده،، واخله ته صدقه ای محمد صلی الله علیه وسلم له مالونو د مسلمانانو څخه،، د دغه آیت له مخې د مسلمانو په امیر باندې دغه فریضه اچوله کیږي چې هغه باید زکاتونه او صدقې راټولې کړي. او بیا داهم څرګنده خبره ده چې امیر نشي کولای په ټول هیواد کې بغیر له نورو مرستندوېکو دغه چاره ترسره کړي، نو ځکه د هغه د مدد د کارانو ذکر په (والعاملین علیها) سره شوی ده. د دغه آیت شریف په عملي کولو سره حضور صلی الله علیه وسلم ډیر اصحابان رضی الله تعلی عنهم د زکوة راټولولو د پاره ټاکلي ؤ او بیا یې د هیواد د نورو برخې ته لیږلي ؤ او د آیت له لارښوونې سره سم ئې

دهغو دخدمت حق دزکوة له راټول شوي مال (روپو) څخه ورکړی ؤ په دوئ کي هغه اصحابان رضی الله تعلی عنهم هم شامل ؤچي غنیان ؤ بیا هم ئي زکوة راټولونکو ته دکار په بدل کي دزکوة مال ورکول روا دی، ځکه چي دا په آیت شریف سره ثابت دی بل هیڅ یو چاته په هیڅ یو وخت او هیڅ یو ډول دکار په بدل کي دزکوة مال نشي ورکول کیدای.

ددوو پوښتنو ځواب:

دلته دوه پوښتني پیدا کیږي لومړۍ دا چي ولي یا په څه ډول دزکوة مال دخدمت په بدل کي ورکړ شو؟

دوهم دا چي ولي یا په څه ډول شتمنو (غنیانو) ته دزکوة مال ورکړ شو؟

ددغو دواړو پوښتنو ځواب یو دی چي دعاملینو حیثیت باید و پیژندل شي. هغه دادی چي دوئ دفقیرانو وکیلان دي او په دي خوتول پوهیږو چي دوکیل قبضه داصل (مؤکل) د قبضي په حکم کي دی. که یو څوک دخپلو قرضو د اخیستلو دپاره وکیل وټاکي او قرضدار هغه قرض وکیل ته ورکړي نو هغه دوکیل تر قبضي لاندي شول قرضدار ور څخه خلاص دی. نو کله چي دصدقو او زکاتو راټولونکي دفقیرانو دوکالت دحیثیت په لرلو سره زکاتونه او صدقي راټول وي، نو دورکونکوئي زکوة اداء شوی دی؛ دا وخت دا ټول شته دهغو فقیرانو ملک دی چي دوکیلانو له طرفه ورته راټول کړل شوي دي، نو هغه روپۍ چي عاملینو ته ورکولي کیږي هغه دمالدارانو له طرفه نه، بلکه دفقیرانو له طرفه ورته ورکولي کیږي او فقیرانو ته په دغه راټول شوي مال کي دهر ډول تصرف اختیار شته.

عاملین چا دفقیرانو وکیلان کړي دي؟

پاته شوه داپوښتنه چي دغه عاملین څه ډول دفقراؤ وکیلان شول ؟ ددي ځواب دادی چي داسلامي حکومت مشرپه قدرتي ډول دالله جل جلاله له طرفه دټول هیواددفقیرانواومحتاجانو وکیل وي ځکه چي دهغودټولوضرورتونوذمواري د اسلامي حکمت دمشرپه غاړه ده ،نوهغه چي کوم کوم خلک دزکوة اوصدقوراټولولودپاره ټاکي هغه دمشردنائب دحیثیت په لړلوسره دفقیرانووکیلان ګرزي.

ایا د مدرسو سفیران (استاذي) په عاملینو کي داخل دي؟

نن سباچي داسلامي مدرسواوانجمنومهتمیمین اویادهغو استاذي دمدرسواوانجمنودپاره زکاتونه اوصدقي راټولوي. دهغوداحکم نه دی کوم چي دصدقي دعاملینوپه اړوندپه آیت شریف کي راغلي دي چي دزکوة له روپوڅخه دهغوتنخواه ورکوله کیدای شي،بلکه دهغودپاره لازماً بایددمدرسویاانجمنوله خواځانګړي تنخواه وټاکله شي. دزکوة له مال یاروپوڅخه دهغوتنخواه نشي ورکوله کیدای وجه ئي داده چي دغه خلک (مهتمم وي که دهغه استازی) دفقیرانووکیلان نه،بلکه دزکوة ورکونکوو کیلان دي،دهغوله طرفه دوئ ته دزکوة دمال په مناسب ځای لګولواختیارورکړي شوي دي. نوله دي امله دهغوترقبضي لاندي راتللووروسته هم زکوة ترهغه وخته پوري نه اداء کیږي ترڅوچي دوئ هغه مسکینانو یامحتاجانوته ورنکړي. دوئ دفقیرانووکیلان ځکه نه دي چي په حقیقي ډول خودوئ فقیرانو وکیل نه دي ګرزولي اودمؤمنانوامیرته چي دعامه مشري په وجه کوم وکالت

دفقیرانو خود بخوده حاصلیږي هم دوئ ته حاصل نه دي، نوله دي امله کوم مال دزکوة چي دوئ ته ورکول کیږي داسي دي لکه دمال له اصلي خاوند سره چي وي. په دغه کارکي په عام ډول له بي پروايئ څخه کاراخیستل کیږي، ډیرخله مهتمیمین یانورد خلکوزکاتونه راټولوي اوبیا په کلو کلوورسره ایښي وي، اوزکوة ورکونکي دافکرکوي چي زکوة مي اداء کړ، حال دادي چي دهغوئ زکوة به هغه وخت اداء کیږي چي دزکوة مال ئي په مناسب لګښت ځای کي ولګیږي. (معارف القرآن ۴جلد ۳۹۹مخ)

په ځرګند ډول دزکوة اداء کول

مسئله: په دي نیت چي خلک دزکوة اداء کولو ته تشویق کړي دزکوة په ښکاره ډول اداء کول روادی، مګردریاکاري او ځان ښکارولو په نیت دهغه تشهیرروانه دی، بلکه په دي سره ثواب ضائع کیږي.

مسئله: فقهاء رحمة الله علیهم فرمایي چي کله څوک زکوة اداء کوي، نوپه ډاګه یاښکاره ډول اداء کول ئي بهتردی اونفلي صدقي اوخیراتونه په پټه اداء کول ډیرثواب لري. (فتاوی عالمګیري ۴جلد ۴مخ)

دلته هم دریاکاري څخه ځان ساتل پکښي ضروري دی. (قاسمي غفرله الله)

بل ښار ته دزکوة لیږل څنګه دی؟

پوښتنه: زید خپل زکوة اوسرسایه (قدقة الفطر) دخپل ښار غریبانو ته نه ورکوي بلکه چیرته لیري دبل ښارمسکینانو ته ئي لیږي. آیاداسي کارکول په شریعت کي روادی؟

ځواب: بل ښارته دزکوة لیږل مکروه تنزیهي دی، خو که هلته دلیږونکي له خپلوانو څخه څوک مسکین ؤ، یاددغه ښارتر

مسکینانو هلته زیات مستحقین موجود ؤ، یا هغه څوک چي زکوة ورلیږل کیږي نیک یا دیني علوم زده کونکی وي او یا د زکوة بل ځای ته په لیږلو کي د عامو مسلمانانو ډیري ګټي وي، نو بیا مکروه نه دی، بلکه د اهل او قرابت حق د خپل ښار تر مسکینانو زیات دی.
(احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۴۹ مخ فقه الزکوة ۲ جلد ۳۵۳ مخ)

مسئله: کله چي د بل ځای خلک غریب او محتاج وي یا عزیزان او قریبان وي او ضرورت مند وي، یا د هغه ځای خلک په دیني تعلیم باندي مشغول وي، نو داسي خلکو ته د روپو په ورلیږلو کي هیڅ منعه نشته، بلکه په بعض ځایو کي ورباندي زیات ثواب حاصلیږي.
(فتاوی رحیمیه ۵ جلد ۱۵۵ مخ بحواله هدایه ۱ جلد ۱۸۸ مخ و معارف القرآن ۴ جلد ۴۱۱ مخ)

مسئله: د زکوة روپی د غیر اسلامي ممالکو غریبانو مسلمانانو ته ورکول هم روا دی، مګر شرط پکښي دادی چي هر چا ته ورکول کیږي هغه باید د نصاب خاوند نه وي او د زکوة د مال مالک وګرزول شي.
(فتاوی دار العلوم ۶ جلد ۲۷۷ مخ)

مسئله: غرض داده چي د ټولو خیال باید وساتل شي، که د زکوة په روپو کي ګنجایش ؤ نو هر حاجت لرونکي او قریب ته دي ورکړای شي او که ګنجایش کم ؤ بیا دي لومړی قریبانو ته ورکړلي شي بیا نورو مسکینانو ته. (فتاوی دار العلوم ۶ جلد ۲۲۲ مخ بحواله رد المختار ۲ جلد ۹۳ مخ)

د مستحق د نه موجودیت په صورت کي د زکوة څنګولو حکم:

پوښتنه: کله داسي کیږي چي مستحق نه وي او د زکوة روپی تر بل رمضان المبارک پوري ایښي وي نو د تیر کال روپی د راروان کال له روپو سره تقسیمول څنګه دی؟

ځواب: ټول د زکوة مال له وجوب څخه سمدستي وروسته تقسیمول ضروري نه ده، بلکه په ټول کال کښې په لږ لږ ویشلو سره هم زکوة اداء کیږي خو دور کولو پروخت ئې نیت لرل ضروري دی او ژر اداء کول ئې ډیر بهتر او زیات احتیاط دی، او ځنډ کول پکښې مناسب نه دی بلکه بغیر له عذره ئې ځنډول مکروه دی. (فتاوی محمودیه بحواله ردالمحتار ۲ جلد ۲۷ مخ).

دزکوة له روپو څخه غریبانو ته تجارت برابرول:

پوښتنه: دلته د (خدمتګارانو د ټولني) په نوم یوه اداره ده. ددي د پاره ځوانانو چنده راغونډه کړي ده چي ډیري روپۍ ئي د زکوة دي؛ اوس دوئ هغه روپۍ غریبانو ته قرض ورکوي ترڅو هغوئ ورباندي یو کاروبار برابر کړي او له ګټي کولو څخه وروسته د قرض وخپل سر بغیر له سود څخه بیرته هغي اداري ته ورکړي، غریب ته دغه روپۍ ورکول شرعاً څنګه دي؟

ځواب: د زکوة روپۍ دي د زکوة په لګښت ځایونو کي ورکړي غریب ته د قرض ورکولو اجازه ئي نشته. که د زکوة ورکونکي له طرفه اجازه ورته وي هم جائز نه دی ترڅو چي محتاج د زکوة د مال مالک و نه ګرزول شي ترهغه وخته پوري زکوة نه اداء کیږي، لهذا د زکوة حقدار ته دي قرض نه بلکه ملکاً ورکړلي شي. (فتاوی رحیمیه ۳ جلد ۲۰۳ مخ دارالعلوم ۲ جلد ۱۹۵ مخ).

دزکوة په نیت د خرڅونکي شي قیمت کمول:

پوښتنه: د نصاب خاوند په یو غریب باندي څه شی خرڅاؤ، چي قیمت ئې دري سوه روپۍ و، غریب ور څخه وغوښتل چي د خدای جل جلاله د پاره د هغه قیمت ټیټ کړه، خرڅونکي د الله جل جلاله د پاره سل روپۍ پریښودلي، آیا هغه کولای شي د غه روپۍ په زکوة کي شمار کړي؟

ځواب: دغه ډول روپۍ په زکوة کي شمارل روانه دي. خو دا رنګه کيداى شي چي هغه شى دوه برخي کړي يوه برخه دي په دوه سوه روپۍ وربانديږي و پلوري او يوه برخه چي قيمت ئي سل روپۍ دى هغه دي په زکوة کي ورکړي. يا دي هغه شى وربانديږي په دري سوه روپۍ خرڅ کړي روپۍ دي ورڅخه واخلي او بيا دي سل روپۍ ورته بيرته ورکړي. (فتاوى محموديه ۳جلد ۳۵مخ بحواله شامي ۲جلد ۱۲مخ)

دزکوة روپۍ د فقيرانو دګټي دپاره لګول

مسئله : جمهور فقهاء په دي متفق دي چي د زکوة په اتو (۸) تاکل شوو لګښت ځايونو کي هم د هغه داداء دپاره دا شرط دى چي محتاج به د هغه مال يا رو پو بلاعوض مالک ګرزول کيږي. بغير له دي چي يو له فقيرانو يا د يرد دوئ د دغه مال مالکان و ګرزول شي که دغه مال د دوئ د ګټي دپاره ولګول شي، نو زکوة نه دى اداء شوى؛ ځکه دا مت جمهور فقهاء په دي خبره هم غږي دي چي د زکوة روپۍ د مساجدو، يتيم خانو، شفاخانو او مدارسو په بيا رغونه او د هغو په نورو ضروریاتو کي لګول روانه دي، که څه هم د هغو ګټه فقيرانو او نورو هغو خلکو ته رسيږي کوم چي زکوة اخيستلو مستحق وي. (معارف القرآن ۴جلد ۴۰۹مخ)

چا ته دزکو ة ورکول او اخيستل روادى ؟

مسئله : له چا سره چي تر ضرورت اصليه زيات د يو نصاب په اندازه مال نه وي هغه ته زکوة ورکول کيداى شي، او دغه رنګه خلکو ته زکوة اخيستل هم روادى. او په ضروريات اصليه ؤ کي دا ستوګني کور، دکار ولولوښى او کپړي او ميزاو کرسئ و غيره ټول داخل دي

نصاب يعني اوه نيمي تولي سره زر ۸۷ ګرامه ۴۷۹ ملي ګرامه، يادوه پنځوس نيمي تولي سپين زرچي ۶۱۲ ګرامه او ۳۵ ملي ګرامه کيږي يادهغه قيمت چي له چاسره وي، او هغه قرضدارهم نه وي، نو هغه ته دزکوة ورکول روانه دي. دغه رنګه که له يو چاسره څه نغدي روپۍ وي او څه سره يا سپين زروي. که ټولو ته حساب وکړل شي د(۵۲ ۱/۲) تولو سپينو زرو قيمت ورڅخه جوړيږي، نو داهم دنصاب خاوند دی اوزکوة ورکول او اخيستل ورته روانه دي. (معارف الرقرآن ۴ جلد ۳۹۲ مخ)

ايا د مستحق د حال څېړل ضروري دی؟

پوښتنه: که يو څوک خپل ځان په په ظاهره په وينا او عمل سره دزکوة مستحق ښکاره کړي او دصدقي يابل څه سوال وکړي نو آيا صدقی اوزکوة ورکونکوته ضروري ده چي دهغه داصلي حالاتو څېړنه وکړي اوبغيرله هغه زکوة ورنکړي؟

ځواب: ددي په اړوند داحاديثو روايات اودفقهاؤ اقوال دادی چي داضروري نه دی، بلکه که په ظاهرحالت باندي داغالب ګمان شو چي رښتنی فقيردی، نو هغه ته زکوة ورکول کيدای شي. څنګه چي په حديث شريف کي هم راغلي دي چي دحضور صلی الله عليه وسلم په مخ کي څو ډيربدحال لرونکي خلک حاضرشول، نو حضور صلی الله عليه وسلم د هغو د پاره له خلکو څخه دصدقو اونورو دراټولو امرورکړ، ډيرشته راټول شول او هغو خلکوته ورکړل شول. حضور صلی الله عليه وسلم داضروري ونه ګڼله چي دهغو دحقيقي حال پوښتنه وکړي. (معارف القرآن ۴ جلد ۴۱۲ مخ)

دزکوة زیاتي حقداري مدرسي دي اوکه پوهنتونونه ؟

پوښتنه: زه دزکوة روپۍ خپلو قریبانو او دیني مدرسو ته ورکوم خوزمایودوست وائي چې دعربي مدرسو پرځای دمتوسطو ښوونځایو او پوهنتونونو زده کونکوته ورکول زیات ثواب لري آیا زما ددوست دغه لارښوونه او عمل صحیح دی؟

ځواب: هرمسلمان ډیر ښه پوهیږي چې دیني او مذهبي تعلیم ترهرڅه بهتر او له حد څخه زیات ضروري دی.

چه نسبت خاک . با عالم پاک

قصه داده چې ددیني زده کونکو په رومبي والي کي دشریعت رواج کول او خپرول دی ځکه چې دشریعت مبلغین او حاملین همدغه زده کونکي (طالبان) دي دمصطفی صلی الله علیه وسلم امت ددوئ په ذریعه ظهور فرمادی ، دقیامت په ورځ به هم دشریعت پوښتنه وي، جنت ته تلل او له دوزخ څخه ځان ساتل په شریعت باندي له عمل کولو سره تړلي دي تولو نبیانو علیهم السلام چې په ټولو کائیناتوکي بهترین مخلوق دي دشریعت رسول ؤ ترخلکو پوري. نوتر ټولو لوی خیرات داد ی چې دشریعت په خپراوي کي کوشش وشي.

ضروري یادونه :

یوددپوره فکر او غور کولو وروسته خبره داهم ده چې هرځای کي چې تاسو وګورئ له مکاتبو (اسکولونو) او پوهنتونونو سره دهغه هیواد دحکومت له خوا مرستي کیږي او حمایه کیږي ، خوبرعکس دهغو دیني مدرسو سره چې دخیرخواهو او حق پرستو مسلمانانو په مرستو چلیږي نورهیڅ هم نشته ؛ نوله دي څخه وروسته دډیرکم عقل

انسان هم دافيصله کولای شي چي له کوم ځای او چا سره په مرسته کونکي به اجر او ثواب ډيروي ؟ لنډه دا چي له ديني مدرسو سره چي په حقيقت کي د اسلام قلعه ګاني دي دهغو د تل پاته والي، پرمختيا او ټينګښت د پاره ستاسو په څير د يندار او غيرتمند ولس قرباني او مالي مرستي ترحد زياته ضروري ده لهذا: ستاکړنلاره او د فکر طريقه ډير په ځای، سمه او په زړه پوري ده؛ او ستا دوست چي درته څه ويلي دهغه لاربښوونه غلطه او ګمراهي کونکي ده د حجة الاسلام امام غزالي رحمة الله عليه په اثر (احياء العلوم) نومي کتاب کي ليکل شوي دي چي د زکوة او نورو دور کولو د پاره د داسي چا په لټه کي شئ چي د دنيا طمع او طلب ئي پري اينبی وي او د آخرت په تجارت کي مشغول وي. د کائيناتو سردار (صلی الله عليه وسلم) فرمايي چي ،، تاسو پاک خواړه وخورئ او په پاکو انسانانوئي وخورئ ،، دغه رنګه ئي يوبل ارشاد دی، چي د خير کار کونکو ته خپل خواړه ورو خورئ ! چي دوئ د الله جل جلاله طرفته متوجه دي. کله چي دوئ تنګ لاسي شي نو توجه ئي نورو طرفو ته اوړي. نو هر څوک پوهيږي چي يو سړی الله جل جلاله ته متوجه کول ډير بهتر دی تر هغو زرګونو خلکو ته ترور کولو د کوم چي توجه او فکر د نيا به لوري وي. حضرت عبد الله بن مبارک رحمة الله عليه به هميشه خپل خيراتونه او زکاتونه د علم خاوندانو ته ورکول او ويل به ئي چي زه د نبوت صلی الله عليه وسلم له درجي څخه وروسته د علماؤ رحمة الله عليهم تر درجي بهتره بله درجه نه وينم، ځکه چي که د علم خاوندان تنګ لاسي شي نو د دين د پاره خدمت نشي کولای چي له دي امله په ديني امورو کي

نیمګړتیا را مینځته کیږي، نو ځکه د اسلامي مدرسو زده کوونکي په خپلو مرستو، زکاتونو او صدقو سره علمي خدمت ته فارغول تر هر څه بهتر دی. (دخواب خلاصه فتاوی رحیمیه ۲ جلد ۵ مخ)

خرابو عقیدو لرونکو ته دزکوة ورکول څنګه دی؟

پوښتنه: دلته داسي محتاجان او غریبان دي چي شرک، بدعت، تعزیه پرستي او نور بد کارونه کوي، لمونځ نه کوي روژه نه نیسي، له دروغو، زنا او غلاڅخه نه یو داچي ځان نه ساتي بلکه بد کارئي هم نه بولي. په دغه حالت کي دغو خلکو ته زکوة ورکول څنګه دی که رواوي خو خیر، او که روا نه وي نو زما پلار غواړي چي دبل ځای محتاجانو ته ئي ولیږي.

ځواب: ستاد کلي دغو خلکو ته چي تائي حال لیکلی دی زکوة ورکول صحیح دی ځکه چي دښار غریبان هم حق لري، بلکه زیات. او دبل ځای مظلومین که څه هم حق لري هغوته په زکوة لیږلو کي او رسیدلو کي دبي احتیاطي ویره ده چي له امله ئي شاید دزکوة اداء کیدل له شک سره مخ شي. ځکه چي دزکوة په مال کي داشرط دی چي محتاج به دهغو مالک ګرزول کیږي. نو دا معلومه نه ده چي تاسو چاته دزکوة مال ورلیږئ هغه پکښي دغه شرطونه پوره کړي او کنه؟ او هغه دزکوة په لګښت ځایونو پوهیږي او کنه؟ ستا سو دښار خلک دکوم حال چي تالیکلی دی که څه هم دهغو دعقیدو او عملو خرابي خو ښکاره ده مګر دا هم څرګنده ده چي دوئ کلمه وایي او د اسلام دعوی لري، نو ددي باوجود چي اعمال او عقائد ئي سم نه دي خو عموماً په دوئ باندي دکفر حکم نشي کیدای. خو که له یو چاڅخه دکفر کلمه واورید له شوه، یا دهغه دحال له تحقیق څخه معلومه شوه چي دهغه عقیده دکفر ده، نو په هغه باندي بیا دکفر حکم لګول کیږي. نو داچي

وربانديي په عام ډول د کفر حکم نشي لګول کيداى ،نوله دي خاطره چي محتاج او غريب دي او له ګاونډيانو يا له ښاريانو څخه دي ،نو څکه زکوة ورکول هم ورته صحيح دى. تردي زيات سپناوى او کش وګيرته ضرورت نشته. (فتاوى دار العلوم ۶ جلد ۲۳۲ مخ بحواله رد المختار ۹۲ مخ)

اندازاً زکوة ورکول څنګه دى؟

مسئله: اول بايد په سم ډول هغه څه ته حساب وشي چي زکوة وربانديي لازم دى بيائي بايد زکوة اداء کړل شي. که اندازه کمه ولګوله شوه نو د زکوة فرض د هغه په ذمه پاته دى که په پوره ډول حساب کول ممکن نه ؤ ،نو بيا بايد زياته اندازه ولګوله شي. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۲۳ مخ)

بي حسابه زکوة ورکول څنګه دى؟

پوښتنه: که يو څوک په کلني ډول زکوة نه باسي بلکه هره مياشت څه ناڅه غريبانو ته ورکوي او د ورکونکو شيانو حساب هم ورسره نه وي ،نو آيا دا به په زکوة کي شمارل کيږي او که نه؟

ځواب: د زکوة په نيت چي هرڅومره مال محتاجانو ته ورکړل شي هغه په زکوة کي شمارل کيږى مګر دا به څنګه معلوموي چي زما زکوة پوره شوى دى او کنه؟

نو څکه حساب کول ضروري دى او بيا دا د زکوة اداء کونکي خوښه ده چي ټول زکوة په يو ځاى اداء کوي او که لږلږ ،مګر حساب ئي بايد له ځان سره وساتل شي او د زکوة ورکولو په وخت لازمًا بايد د زکوة نيت وشي. کوم شى چي د زکوة له نيت څخه بغير ورکړل شي هغه په زکوة کي نه شمارل کيږى همدا راز که د زکوة مال يا روپى جلا کښيودلي

شي او بيا وخت په وخت مسکينانو ته ورکړل شي ، نو هم زکوة اداء کيږي .(آپ کی مسائل ۳ جلد ۳۷۹مخ)

دزکوة دروپو ورکولو دپاره د مياشتي ټاکل :

پوښتنه : په ماچي څو مره زکوة اداء کول لازم ؤ هغه روپۍ مي ټولي له نورو روپو څخه جلا ايښي دي ، دوه کورونه دي چي زه غواړم زکوة ورکړم ، نو له د غورو پو څخه لږ لږ اخلم او ور کوم ئي ځکه که ټولي ورکړم نو له هغو څخه لګيږي آيا دا صحيح ده ؟

ځواب : ستاسو دغه کار صحيح دی چي دزکوة روپۍ دي له نورو څخه جلا کړي دي او کله چي د اداء مناسب وخت او ځای راورسيږی بيائي اداء کوي . (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۸۰مخ)

لږ ، لږ زکوة ورکول څنګه دی ؟

مسئله : که يو څوک داغواړي چی دکال په اخيرکي ديو ځای زکوة اداء کولو په ځای هره هره مياشت څه روپۍ په زکوة کي ورکړي ، نو دا صحيح ده .

مسئله : که دټول کال په لږلږ ورکولو سره زکوة اداء کړل شي ، نو هم زکوة اداء کيږي ؛ او که دکال له پيل څخه ترپای پوري لږلږ زکوة ورکوي داهم صحيح دی . (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۷۹مخ وفتاوی محمودیه ۳ جلد ۳۲مخ - ۱۱ جلد ۱۲۸مخ)

مسئله : که يو چا مسکين ته دزکوة له روپو څخه په مياشتني ډول څه مقرر کړل نو زکوة ئي اداء کيږي . (فتاوی دارالعلوم ۶ جلد ۳۳۷مخ بحواله ردالمختار ۲ جلد ۱۲مخ)

تر واجب شوي زکوة زيات ورکول څنګه دی ؟

پوښتنه : که په يو چا باندي دري سوه روپۍ دزکوة واجب وي خو هغه دوه سوه زياتي ورکړي ، نو آيا زکوة ئي وربا ندي خرابيږي ؟

ځواب : په دغه صورت کی ثواب زیات شوی دی؛ زکوة هم اداء شوا و د دوو سوورو پو نورو هم ثواب وشو . (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۷۱مخ)

ا یا زکوة ورکونکي کولای شي زیات ورکړل شوي روپۍ د راروان کال په زکوة کي لګوي؟

پوښتنه : دزکوة چی دځومره روپواداء کول واجب وي که ترهغوزیاتي ورکړلي شي نو هغه زیاتي دراتلونکي کال په زکوة کي شمیرلي کیدلای شي کنه ؟

ځواب : که دغه زیات مال دزکوة په نیت ورکړشو ،نو بیاهغه دراتلونکي کال په زکوة کي حسابیدلای شي . (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۹۳مخبحواله ردالمختار ۲جلد ۳۶مخ)

مسئله : که یو چارخت په زکوة کي ورکړ ،اودورکولو په وخت ئي ورته (۸)روپۍ قیمت ولګاؤ ،خوله ورکولو څخه وروسته معلومه شوه چی هغي قیمت (۱۲)روپۍ ؤ ،نودغه رخت یاورکړل شوی بل شی که لاترهغه وخته له هغه چاسره موجودؤچي ورکړل شوی دی نو بیازکوة ورکونکی کولای شي هغه په دولس روپۍ شمارکړي. (فتاوی دارالعلوم)

په زکوة کي وکیل جوړول څنګه دی؟

مسئله : تاسو کولای شئ بل چایاداري ته روپۍ ورکړئ او دخپل ځان دپاره ئي وکیل کړئ چی هغه ستاسوله طرفه دزکوة مال دزکوة په سم لګښت ځای کی ولګوي ،مګر ددووخبروخیال باید پکښي وساتل شي:

لومړی: داچي په هغه وکیل به مودذي پوره باوروي چی دزکوة روپۍ به صرف په حقدارانو دزکوة باندي تقسیم کړي. اوپه نوروځایونو دخیرات کي به ئي نه لګوي.

دوهم: داچی ترکومه وخته پوري چی دزکوة مال دوکیل په قبضه کي وي داسي ذی لکه له تاسوسره چي وي. زکوة به هغه وخت اداء شي

چي کله دغه سړی یا اداره دزکوة مال هغه چاته ورکړي چي دزکوة اخیستلو حقداروي. دیري اداري دزکوة روپۍ جمعه کوي او په کلونو کلونوئي له ځان سره ساتي. لګوي ئي نه دا یوه لویه بې احتیاطي ده. (امداد و مسائل زکوة ۷۰مخ وفقه الزکوة ۲جلد ۳۹۴مخ)

په شرط سره دوکیل نیول

پوښتنه: زید عمر په دي شرط وکیل کړ چي خاص حقدار د زکوة ته به زکوة ورکوي که هغه ټاکل شوی حقدار ته زکوة نه بلکه بل مستحق ته ورکړي، نو دزید زکوة اداء شوی دی؟

ځواب: په شامي نومي کتاب کي راغي چي په دي کي دوه خبري دي؛ یوه دا چي زکوة اداء کیږي دوهمه دا چي نه اداء کیږي. او وکیل ضامن دی. نو احتیاط په دي کي دی چي بل مستحق ته زکوة ورنه کړي بلکه هغه ته ئي ورکړي کوم چي زکوة اداء کونکی ورته ښوولي دی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۵مخ بحواله رد المختار ۲جلد ۱۵مخ)

مسئله: که یو چا تاته روپۍ درکړي نه وي خودائي درته وویل چي زماله طرفه زکوة اداء کړه. تردي ویلو وروسته تا دهغه له طرفه زکوة اداء کړ، نو دهغه زکوة اداء شوا وته بیا هغه روپۍ له زکوة اداء کونکي څخه واخله. (فتاوی شامي ۲جلد ۱۴مخ بهشتي زیور ۳جلد ۲۹مخ)

آیا وکیل کولای شي نائب ونیسي؟

مسئله: تایو چاته دخپل زکوة دوه سوه روپۍ ورکړي نو دا بیا دهغه خوښه ده چي پخپله ئي کوم غریب ته ورکوي او که ئي خپل نائب ته سپاري چي هغه ئي کوم غریب ته ورکړي. داصلي زکوة ورکونکي دنوم اخیستل ضروري نه دی او هغه که هغه سړي ته خپل

موریا پلار غریبان ښکاره شول نو هم ورکول ئې ورته صحیح دی، مګر که پخپله غریب ځنو د خپل ځان دپاره ور ګرزول ئې هغه وخت صحیح نه دی که تادانه ورته ویلې چې هر څه ئې کوي هغسې ئې کړه، او چاته چې ئې ورکوي هغه ته ئې ورکړه. او که داسې دي ورته ویلي ځبیائې ور ګرزول ورته روا دی. (امداد مسائل زکوة ۲۱مخ بحواله فتاوی قاضی خان)

وکیل ته د زکوة په روپوکي اړو ل را اړول څنګه دی؟

پوښتنه: یو چا بل چاته ددي دپاره د زکوة روپۍ ورکړي چې په مسکینانو ئې وویشي، خو هغه دغه روپۍ بدلې کړي یعني د لسو، پسو، لس لوټونه ئې ورڅخه له ځان سره کینبود او دهغو په ځای ئې پکښې یو د سلو روپو نوټ کینبود. نو آیا وکیل ته داسې کول روا دی او کنه؟

ځواب: په هر حال چې وي زکوة اداء کیږي خو دادلون بدلون روا والی په دې پوري تړلی دی چې د مؤکل له خوا ورته صراحة یادلالة د بدلولو اجازه ورکړله شوي ده او کنه؟ نو صراحة اجازه اخیستل بهتر دی. (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۰مخ)

مسئله: وکیل ته داروانه دی چې د بل چا د زکوة روپۍ له خپلو روپو سره ګډې کړي او د زکوة ورکونکي زکوة هغه وخت اداء کیږي چې د زکوة مال ئې په شرعي لګښت ځای کې ولګیږي. که وکیل په خپلو روپوکي د مؤکل د زکوة روپۍ ګډې کړی او د وکیل ورته اجازه د ګډولو وه، نو بیا چې هر وخت د زکوة روپۍ له نورو څخه جلا کړي او د زکوة په نیت ئې فقیر ته ورکړي، نو هغه وخت د زکوة اداء کونکي (مؤکل) زکوة اداء شوا او که وکیل دغه کار بغیر له اجازي د مؤکل (هغه څوک چې دی ئې وکیل کړی دی) وکړ، نو د زکوة

ورکونکي (مؤکل) زکوة نه اداء کیږي؛ او کوم څه چي وکیل فقیرانو ته ورکوي نو هغه دوکیل له طرفه هغوئ ته هدیه یا صدقه ده.

(فتاوی دار العلوم ۶جلد ۲۳مخ بحواله ردالمختار۲جلد ۱۴مخ)

مسئله: تاخپل نمائنده یا وکیل ته دزکوة روپۍ ددي دپاره ورکړي چي مسکین ته ئي ورکړي مگرهغه بعینه هغه روپۍ چي تاورته ورکړي وي فقیرته ورنکړي بلکه هغه ئي له خپل ځانه په دي خیال دغومره روپۍ ورکړي چي هغه نوري به بیا زه راواخلم، نوهم ستازکوة اداء شو؛ خوپه دي شرط چي هغه ستاروپۍ له هغه سره موجودي وي اودنورو روپوله ورکولو وروسته ستاوکیل هغه ستااصلي روپۍ ورواخلي. او که ئي ستاروپۍ تردي له مخه لگولي وي او بیائي دهغو پرځای نوري مسکین ته ورکولي، نوبیازکوة نه اداء کیږي؛

همدارنگه ئي ستاروپۍ هم ورسره ایښي وي خودنورود ورکولوپروخت ئي دانیت نه ؤچي هغه روپۍ به زه رااخلم، نوبیاهم زکوة نه اداء کیږي. او بیابه په زکوة کي دغه روپۍ ورکوي.

ا یا وکیل کولای شي دبل چادزکوة په روپودځان دپاره څه واخلي؟

پوښتنه: آیاوکیل کولای شي دزکوة په روپود ځان دپاره غله جامي، میوه اوداسي نورواخلي؟

ځواب: داهم دهغه چاپه اجازه پوري تړلي ده چاچي دی وکیل کړی دی؛ که هغه ورته پري دڅه اخیستلواجازه ورکړي وه، نوبیاورته روادی او که نه ئي وه ورکړي بیانه دی روا. (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۰مخ)

ا یا وکیل کولای شي خپلو ذي رحموته زکوة ورکړي؟

مسئله: که چادزکوة اداء کولودپاره وکیل ونیوی، نوهغه وکیل کولای شي رااخیستل شوی زکوة خپلو ذي رحموته (چي وکیل ورته خپل

شخصي زکوة نشوای ورکولای) ددي له خاطره چي دی دبل چاوکیل دی ورکړي .(احسن الفتاوی ۲۹۸مخ ۴جلد)

مسئله : که یو چاوکیل ته دزکوة روپۍ دزکوة اداء کولو دپاره ورکړي، وکیل هغه خپل لوی یاوړوکی بچی یاخپلي میرمني ته ورکړي، نوصحیح دی خو په دی شرط چی دزکوة اخیستونکي به غریب وي : (درمختار ۱جلد ۱۳۰مخ وفتاوی عالمگیري ۴جلد ۴۰مخ)

مسئله : زید عمرته دزکوة روپۍ ددي دپاره ورکړي چي په محتاجانوئي وویشي. عمر پخپله دنصاب خاوندوی خو میرمن ئي مسکینه ده ،نوعمر کولای شي دزید دزکوة روپۍ خپلي میرمني ته ورکړي .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۹۲مخ)

آیا وکیل پخپله زکوة وراخیستی شي؟

پوښتنه : زید عمردخپل زکوة دپاره وکیل کړچي لس زره روپۍ زماله طرفه مستحقینوته ورکړه. عمردوکالت اخیستلوپه وخت کي شتمن ؤ، خوپه ناڅاپي ډول مسکین شونوهغه دزید زکوة پخپله وراخیستلای شي اوکنه ؟

ځواب : وکیل ته داروانه ده چي دخپل مؤکل (وکالت ورکونکی) زکوة پخپلو لګښتونوولګوي اویایي له ځان سره وساتي. مګرکله چي هغه ته داویل شوي دي چي هر چیري ستاخوښه وي دغه دزکوة مال تقسیم کړه ،نوکه تر هغه وروسته عمرمسکین شونوبیاهغه کولای شي دزید زکوة خپل ځان ته وروګرزوي .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۷مخ)

ايا وكيل زكوة پخپل ځان لګولای شي؟

پوښتنه : زيد ديو مسجد امام دی چي دکلي ياكوڅي خلک ورته نفلي ياواجبي صدقی ورکوي اوورته وائي چي مدرسي ته ئي ورکړه، زيد هغه مدرسي ته ورکوي. اوڅوک چي ورته وائي چي طالب ته ئي ورکړه، نو هغه ئي طالب ته ورکوي کله خولاڅوک ورته داسي هم وائي چي څنګه چي ته ئي مناسب بولي هلته ئي ولګوه. کله ناکله خولا زيد چاته داهم وائي اوتصحيح وربانديكوي چي كه هرڅوك مستحق ؤهغه ته دغه ستامال ورکړم؟صدقه ورکونكي ورته وائي چي هو! همداسي وكړه كله خلكوته داهم وائي چي تاسو ماته روپۍ راكوئ زه به ئي انشاء الله په سمواومناسبو ځايو كي لګوم؛ كله چي خلک په پورتنيوډولونو هغه ته روپۍ يامالونه سپاري، نو هغه ورڅخه يوڅه په سمو لګښت ځايونوكي لګوي ،اويوڅه دخپلي مجبورۍ، خوارۍ او قرضدارۍ په وجه پخپله استعمالوي. زيدله بل چاڅخه اوريدلي ؤچي كه دصدقي وركونكي وكيل ته ووائي چي چاته چي ستاخوښه وي هغه ته ئي ورکړه، نوپه داسي حال كي چي وكيل پخپله مستحق (مسكين) وي نو هغه كولای شي دغه مال ځان ته وروګرزوي څه وخت وروسته زيد ته معلومه شوه چي دشامي نومي كتاب له الفاظوڅخه مفهوم دغه نه دی، نوځكه داوخت زيدډيرغمجن اوپه فكركي دی چي دامي څومره غلط كار كړی دی ،نه اوس له هغه سره حساب شته چي څومره پيسي مي پخپله لګولي دي اوڅومره مي په مناسب ځای لګولي دي. اونه ورسره روپۍ شته اونه هغه روپۍ وركونكي له دي څخه خبرولای شي. دادزيددپاره ډيره شرمونكي ده

ځکه چي خلکو هغه ډیرښه سړی بللی ؤ، نو اوس زید څه وکړي او د حل لاره څه ده؟

ځواب: په دغه صورت کی زکوة نه اداء کیږي د شامي نومي کتاب له الفاظو (ضعها حيث شئت)

ژباړه: (چیري چي ستاخوښه وي هلته ئي ولګوه) ده او داد تملیک جمله ده، او داچي (چاته چي ته غواړي هغه ته ئي ورکړه) توکیل دی. په عام عرف کي بهشتي زیور دوهمي جملي ته داولی جملي فرعیت ویلی دی. یعني له تملیک وروسته ستاخوښه شي چي پخپل مصرف کي ئي لګوي او که بل چاته ئي ورکوي. د تیر د جبران خو ماته هم دسمون کوم صورت په نظر نه راځي، داصرف یو تدبیر کیدای شي چي زید هغو خلکو ته چي دي ئي د زکوة د پاره وکیل ګرزولی ؤ ووائي چي د نه علم او نه پوهاوي په وجه له ماڅخه ستاسو د زکاتو نوروپی په نامناسبو ځایو نو کي ولګیدلي چي ضمانت ئي زما په غاړه ؤ، خو د اوخت زه سخت غریب یم او دومره قدرت نه لرم چي ستاسو دغه قرض اداء کړم، نو تاسو ماته دغومره روپی د زکوة په نیت راکړئ زه به بیرته تاسو ته هغه ستاسو په قرضو کي درکړم. (والله اعلم) (احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۹۸مخ)

که له وکیل څخه دزکوة روپی ضائع شوي:

پوښتنه: زید خاله ته ددي د پاره دزکوة روپی ورکړي چي په مسکینانو ئي وویشي له خاله څخه هغه روپی ضائع شوي، نو په غه صورت کی دزید زکوة اداء شوی دی او کنه. او آیا په خالد باندي زید ته ددغو روپو ورکول واجب دی او کنه؟

ځواب: په دغه صورت کي دزيدزکوة نه دی اداء شوی؛ او که خاله دد غوروپو په ساتنه کی بي پروايي نه وه کړي، نو بيائي په خاله باندي اداء لازمه نه ده. (احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۸۹ مخ)

په زکوة کي حيله جوړول څنګه دی؟

پوښتنه: مدرسو ته دچندي روپی ډير کمی ورکولي کيږی خود نفلي او واجبو صدقو لکه دروژي کفاره، دعيد دقربانيو پوستو کی او داسي نورډيرزيات جمعه کيږي نوداچي دچندي له روپوڅخه داستاذانو تنخواه ورکوي آيادوئ دغه عمل په ځای دی؟

ځواب: دغه حيله سمه ده او ددي حيلي ترجوړولو وروسته هغه روپی داوستاذانو په تنخواه کي ورکول روادی او دڅومره روپودپاره چی دوئ حيله جوړول غواړي هغه ټول دي په يو وخت وکړي ځکه په دي کي دنصاب داندازي شرط لازمي نه دی، فرق ئي صرف په اولی والي او غيراولی والي کي دی، اودحيله جوړونکو اودحيلي منونکو په دي کي هيڅ ګناه نشته ؛بلکه دنيک نيت په وجه ئي دثواب اميدهم شته. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۱۰۴ مخ)

په حيله کی شرط لګول څنګه دی؟

پوښتنه: غريب ته دزکوة روپی وروسته له دی وينا څخه ورکړلي شوی چی يوځلي ته دغه قبولي کړه او بيائي فلانئ مدرسی ته ورکړه، نو په دی ډول زکوة اداء کيږي او کنه؟

خواب: اصل خبره دنيت ده، که نيت سم وي نوزکوة هم اداء شوی دی، او که نيت ناسم ؤ، نوزکوة هم نه دی اداء شوی. په پورتني صورت کي په اداء شک شته که دچادپاره بغيرله حيلي جوړولو بله لاره نه

وه، نو هغه دي بغيرله څه ويلو دزکوة مال دزکوة حقدارته ورکړي، اوبيا دي هغه وهڅه وي او ترغيب دي ورکړی چي دغه مال يارو پي بيرته مدرسي يا کوم بل څه ته ورکړي. نو که مستحق په خپله خوښه هغه روپی ورکړي خو ډيره ښه ده او که وريي نکړي نو په زور يا بل څه ئي ورڅخه څوک نشي اخيستلای ځکه چي داوخت هغه (مستحق) دزکوة دمال مالک شوی دی. ددي پوره تړاود نيت او دکارله طريقي سره دی که دوئ سم وي نو زکوة هم اداء شوی دی. دتمليک (دمسکين دملک) ګرزولو دپاره ظاهري ورکول او بيرته تري اخيستل کافي نه دی. (فتاوی رحيميه ۲ جلد ۹ مخ ومحموديه ۳ جلد ۵۵ مخ)

که په حيله کی تمليک مقصود نه وي:

پوښتنه: بعض خلک دزکوة روپی دتبليغ دپاره ورکوي او داورته وائي چي حيله ورته جوړه کړئ نو کله چي په تمليک کي اخيستونکی اوورکونکي دواړه پوهيږي چي تمليک مقصود نه دی، آيا په دغه رنګه حيله جوړولو سره هم زکوة اداء کيږي؟ او په دي سره هغه روپی دټاکل شوي هدف دپاره روا کيږي او کنه؟

ځواب: حيله په شريعت کي روا ده او فقهاؤ هم ليکلي ده، او دهغو خيالاتو باوجود چي تاسو وايئ (چي په حيله کی دمال ورکونکي او اخيستونکي دواړه پوهيږی چي تمليک مقصود نه دی) حيله صحيح ده او کول ئي ضروري دی. ترڅو دزکوة ورکونکي زکوة سمدستي اداء شي. وروسته بيا خبره دمهتمم او نورو چارواکو خوښي ته پاته کيږی چي په هرځای کي ئي لګښت مناسب وبولي هلته دي ولګوي. (فتاوی دارالعلوم ۳ جلد ۱۹۹ مخ)

مسئله : په زکوة کي داشرط دی چي فقیربه دزکوة دمال مالک ګرزول کیږی که داسي نه وي ،نوزکوة نه اداء کیږي، نوکه دزکوة له مال یاروپوبغیردچندي دزکوة دمال مالک داسي یوڅوک وګرزول شي چي دنصاب خاوندنه وي، بیائي هغه له خپله طرفه په جلسه ،انجمن اوبل څه کي لګوي. ددي صورت په کارولوکې په سم ډول سرته ورسیږي. په دي بیان دلاښه پوهاوي دپاره له یوعالم څخه زباني تفصیلات وغواړئ. ترڅوموهغه په پوره اوسم ډول وپوهوي.
که حیلي څخه مقصدبغیرله څه وجی اولوی ضرورته دشریعت دیوحکم بي معنی کول اودخپلوغوښتنوپوره کول، اودګټوترلاسه کول وي،نوښکاره خبره ده چي دا یوناروا کاردی اودپاک خدای جل جلاله له خوابه ئي له عامل څخه پوښتنه هم وشي. اوکه یوڅوک دکوم دیني مصلحت دمختـه راتلوله امله ناچاره شي ،نوبیاحیله جوړول ورته روادی. (محمدرفعت قاسمي رحمة الله علیه)

د مسجد د پاره د تملیک حیله جوړول څنګه دی؟

پوښتنه : په یومسجدکي دپنکوضرورت ؤاودمسجد ساتونکي (خدمتکار) پخپله مسکین ؤ، ماڅوپنکي واخیستلي اودمسجدٔ خاوندته مي دزکوة په نیت ورکړي اوهغه دغه پنکي له خپل طرفه په مسجدکي ولګولي. آیازمازکوة اداء شوی دی اوکنه؟
ځواب : که تاسودمسجدخادم ددوئ مالک (هغه که دمسجدته ورکولوپه شرط اوکه بغیرله شرطه وي) ګرزولي وي اوکه څه هم هغه ستاله شرمه بغیرله پوره اخلاصه دزړه مسجدته ورکړي وي په هرحال ستازکوة اداء شوی دی. مګرپه شرط لګولواوغیرت ته په اړکولوکي

ستاگناه ده، او دغه پنکي بيا په مسجد کي لګول روانه دی. او که بغيرله غيرته اړکولو او په اخلاص دزړه دغه کار وشو بيا روا دی. (احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۹۲مخ)

مسئله: دزکوة په روپو باندي دمسجد دپاره جرناتورنشي اخيستل کيدای، خو داسي کيدای شي چي يو غريب قرض روپی واخلي او بيا ورباندي جرناتور واخلي او مسجد ته ئي ورکړي او دزکوة روپی بيا غريب ته دقرض اداء کولو دپاره ورکړلي شي. (آپ کی مسائل ۳ جلد ۳۸۵مخ)

دحيلي په ذريعه هديري دپاره ځمکه وقف کول:

پوښتنه: يو څوک غواړي دزکوة په روپو باندي دهديري (قبرستان) دپاره ځمکه واخلي آيا په دي ډول چي دزکوة روپی يو غريب ته ورکړي او هغه ورباندی ځمکه واخلي او بيائي دهديري دپاره وقف کړي دزکوة ورکونکي زکوة اداء کيږي او کنه؟ او ثواب به ئي دمحتاج وي او که به دزکوة ورکونکی هم وي؟

ځواب: په پورتني ډول زکوة اداء کيږی. لومړی دي غريب ته دزکوة روپی ورکړي، هغه دي دغو روپو مالک وګرزوي، او بيا دي ورته مشوره ورکړي چي په دغو روپو باندي دهديري دپاره ځمکه واخله. مګرو روسته له دی چي غريب دزکوة دروپو مالک شي د هغه خوښه ده چي دهديري دپاره ځمکه اخلي او کنه، نو که وائي خلي نو ثواب ئي ددواړو سره ګډ دی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۷مخ لحواله ردالمحتار ۲جلد ۱۲مخ وفتاوی محموديه ۱۳جلد ۹۹مخ)

دزکوة په روپوسره په هديره باندي قبضه کول:

پوښتنه: زمونږ په سيمه کی څو مساجد او هديري دغير مسلمو په قبضه کی ورغلي دي او پکښي ترحدزياته بي ادبي کيږی، نو آيا دهغو دبيرته ترلاسه کولو دپاره دزکوة له روپو څخه کار اخيستل کيدای شي او کنه؟

ځواب: دزکوة پـه روپوبانـدي دددي کـارکول روانـه دی. ځکـه چي دزکـوة پـه اداء کولـوکي داضـروري ده چي هغـه مـال بـه يو محتـاج ياڅو محتاجانو ته بلاعوض ملک گرزول کيږي.
(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۲۲مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۸۵مخ وفتاوی محموديه ۱۳جلد ۹۹مخ)

په هد يره کی دزکوة روپی لگول څنگه دی؟

پوښتنه: پـه يـوه هـد يره کـی مسـجد هم شتـه اوترڅنـگ ئي تـالاب هم شتـه، نو.که يو څوک دهـديرې پـه سـاتلوکي دزکـوة روپـی ولگـوي نوزکوة ئي اداء کيږي اوکنه؟

ځواب: دمسـجد اوهديري دواړو پـه رغـونـه (بازسـازي) کـي د زکـوة روپی لگول روانه دی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۱۳مخ)

په مقد مه يا عدالت کي دزکوة روپی ورکول

مسئله: کـه يو چالـه بـل چاسره پـه حکومـت کـي مقدمـه لرلـه اودزکـوة روپی ورته ورکړلي شوي، نوکه دغه مقدمه چلونکي مسکين ؤاوپـه دغوروپوئي پوره قبضه وکړه اووروسته له هغه ئي دمقدمي په جريان کـي ولگـولي، نوزکـوة اداء شـوی دی. اوکـه مقدمـه چلـونکي تـه ورنکـړای شـوي بلکـه نورچالـه خلکوڅخـه راټـولي اوپـه مقدمـه يامحکمه کي ئي ورکړي، نوزکوة نه دی اداء شوی. (فتاوی محموديه ۳جلد ۲مخ)

د شيانو په ډول دزکوة ورکول څنگه دی؟

مسئله: که دزکوة به روپوبانـدي مستحق تـه جامي جوړي کړلي شي اوهغه ته ورکړلي شي نوهم زکوة اداء کيږي. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۹۲مخ)

مسئله: کـه يو څـوک دزکـوة پـه روپـووريځي واخلي اوټـول کـال ئي پـه غريبانوويشي، نوهم زکوة ئي اداء شوی دی.

(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۳۳مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۲۹مخ)

مسئله: که ستاسو عزیز(خپل) (چي دزکوة مستحق وي) په دي شرمیدی چي دزکوة روپی واخلي، نوپه دارنګه ویلوسره چي (دغه روپی درواخله او خپلو بچیانوته وربانديي زماله طرفه جامي جوړي کړه) دزکوة ورکول صحیح دی، په زړه کي ورته دزکوة نیول شوی نیت کافي دی. چاته چي دزکوة مال ورکول کیږي هغه ته ئي دښکاره ویلوضرورت نشته. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۹۷مخ بحواله ردالمحتار۱جلد ۱۷مخ)

مسئله: که دزکوة په روپو باندی دمستحقینو دپاره څه پاخه او هغوته وروخوړل شي (یعني هغوته ورکړل شي او هغه ئي مالک وګرزول شي) اویاخه شی واخیستل شي اوبیافقیرته ورکړل شي، نوزکوة اداء شوی دی. (فتاوی دالالعلوم ۲جلد ۲۰۵مخ وفتاوی محمودیه ۱۳جلد ۱۱۴مخ)

مسئله: مدرسوته چي دزکوة کومي روپی راځي دهغودغه اختیارله مهتمم سره دي چي په نغدي دول ئي طالبانوته ورکوي، جامي اوداغوستوکالي وروکړي او که کتابونه ورته په اخلي اودوئ ته ئي ورکوی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۱۵مخ)

مسئله: که یوچادزکوة غله خرڅه کړه اومسکین ته ئي وربانديی دخوراک څه واخیستل یائي جامي ورته پري جوړي کړي او هغه ته ئي ورکړل، نوزکوة اداء شوی دی.

مسئله: داسمه ده چي مسکین ته دشیانو(لکه سامان او نورو) په مشکل کي زکوة ورکړل روادی مګرددي خیال بایدلازمي وساتل شي چي خراب قسم شیان ورنکړل شي. (آپ کي مسائل ۲جلد ۳۸۲مخ)

دزکوة روپۍ په روژه ماتي یا پیشلمي کې لګول:

مسئله: د رمضان المبارک په روژه ماتي او پیشلمي کې د زکوة د روپو لګښت په دې ډول روا دی چې روژه ماتونکي یا پیشلمي کونکي مسکین وي او په داسې ډول ورته خوراک وویشل شي چې هریو د خپلې برخې مالک وګرځول شي. او که په خوړونکو کې غني (شتمن) ؤ، نو بیا داسې کول روا نه دي. (کفایت المفتي ۴جلد ۱۵۸مخ)

دزکوة په روپو دیني کتابونو او قران کریم اخیستل او ویشل:

پوښتنه: یو چا دیني کتاب چاپ کړ او په تاجرانه قیمت ئې د زکوة حقدارانو ته ورکړ کله چې د زکوة د روپو په اندازه کتابونه په مستحقینو وویشل شوی، پاته کتابونه هغو مولوي صاحبانو ته چې مستحقین نه ؤ هدیې په ډول ورکړل شول آیا په دغه صورت کې خو به د شریعت له نظره د زکوة په اداء کیدلو کې څه بدي نه وی؟

ځواب: په پوښتنې ډول ئې له شکه بغیر له څه بدي زکوة اداء کیږي بلکه د اد دیني کتابونو د خپراوي یوه ډیره ګټوره لاره ده. (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۸۳مخ)

مسئله: په زکوة کې هرشی په رواجي قیمت سره ورکول کیدای شي خو په دې شرط چې په تملیکي ډول به محتاج ته ورکول کیږي. که مدرسې ته وقف کړل شي او یا طالبانو ته عاریةً د مطالعه کولو د پاره ورکړل شي (یعنې په داسې ډول چې بیرته ور څخه غوښتل کیږي) ، نو بیا زکوة نه اداء کیږي (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۲مخ)

مسئله: که یو چا ډیر قرآنونه د زکوة په روپو باندې واخیستل او غریبانو کوچنیانو یا لویانو ته وویشل نو په دې سره زکوة اداء کیږي.

او که ئي له هغو څخه کوم قرآن کريم شتمن ته ورکړ، نو د غو مره اندازه زکوة ئي نه دی اداء شوی، هغه به بيا اداء کوي. (ردالمحتار۲ جلد ۷۱مخ)

مسئله: که د زکوة په روپو سره ديني کتابونه چاپ يا واخيستل شي او مستحقينو علماؤ او طالبانو ته ورکړل شي، يا د زکوة په روپو باندی ديني کتابونه چاپ کړل شي او په تاجرانه قيمت لګولو سره د علم خاوندانو ته ورکړل شي، نو دواړه لاري ئي د ثواب دي. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۲۱۵مخ)

د زکوة په روپو د کتابونو اخيستل او وقف کول:

پوښتنه: که يو څاد مدرسي د کتابخاني د پاره کتابونه د زکوة په روپو واخيستل او هغي ته ئي وقف کړل، نو صحيح دی او که نه؟

ځواب: په زکوة کی دا شرط دی چي د زکوة مال به د محتاج ملک ګرزول کيږي. نو که د غه کتابونه د محتاجو (مسکينو) طالبانو ملک ونه ګرزول شي، نو کتابخاني (لائبريري) ته په وقف کولو سره ئي زکوة نه اداء کيږي. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۱۹۸مخ)

د زکوة په روپو اخيستل شوي کتابونه د مطالعي د پاره ايښودل:

مسئله: که يو څاد زکوة په روپو باندی ديني کتابونه واخيستل او له ځان سره ئي د دي د پاره وساتل چي کله د مطالعي (کتني) ضرورت پيښ شي نو مطالعه کوي به ئي مګر چا ته د داسي وراخيستلو اجازه نه وه چي د ځان ملک ئي وګرزوي، نو په د غه صورت کي زکوة نه اداء کيږي. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۱۹۸مخ)

د زکوة په روپو د اسکول سامان اخيستل

مسئله: يو څوک غواړي د خپل زکوة په روپو د سکول د ماشومانو د پاره چوکۍ، ميزونه او داسي نور شيان واخلي، نو هغه په څه ډول د غه روپۍ ولګوي؟

ځواب: دزکوة داداء کیدلودپاره تملیک شرط دی. اوداحقیقت دی چی په سکول او مدرسه جوړولو او سامان اخیستلو کی دغه شی نشته. نوځکه وربانددی زکوة نه اداء کیږی. خو که مستحق بلاعوض ددغه مال مالک وګرزول شواو بیائي پخپله خوښه هغه روپی دسکول په رغونه او سامان کي ورکړي، نو بیازکوة اداء کیږي او هغه ته هم وربانددي ثواب ورکول کیږي. (فتاوی رحیمیه ۲جلد ۱۱مخ)

دزکوة په روپودرسالي جاري کول څنګه دی؟

پوښتنه: یو څادزکوة روپی درسالي په اداره کی وزکړي، او خیال ئي داؤچي ټول کال به رسالي کوم نادار (مسکین) یا طالب ته رسیږي، نوآیازکوة ئي اداء کیږی اوکنه؟

ځواب: دځومره قیمت په اندازه چي رسالي مسکین ته رسیږی دغومره زکوة اداء کیږي.

دزکوة په روپودکارخانې جوړول:

پوښتنه: آیادزکوة له روپو سره په ګډه په نورو روپو باندي څوک کولای شي کارخانه جوړه کړي ترڅو دهغي له لاري له غریبانو او مستحقینو سره په مستقل ډول مرسته وشي؟

ځواب: داچي دزکوة اداء کیدلودپاره فقیردزکوة دمال مالک ګرزول شرط دی، نوځکه دصنعتي کارخاني په جوړولو سره زکوة نه اداء کیږي؛ خو که موکارخانه جوړه کړه او دیویاڅوفقیرانو مالیت موګرزوله، نوبیادومره اندازه زکوة اداء شو څومره چي ددغي کارخاني مالیت دی. (آپ کي مسائل ۳جلد ۳۸۳مخ)

مسئله : دزکوة مال که دغریب پوره ملکیت ونه گرزول شي ،نوزکوة نه اداء کیږي اووروسته له دي چې هغه ددغه رقم مالک وگرزول شي بیاکه دهغه په اجازه اووکالت وربانـدی دکاروبارجوړولوتیاری وشي ،نوروادی. (آپ کي مسائل ۴جل ۲۸۳مخ)

دزکوة په روپو د مکا ن جوړو ل ا و بیا ئي غر یب ته سپا رل :

مسئله : یوچادزکوة روپی له خپلوروپوڅخه بیلي نکړي بلکه په تولوروپوپه ګډولوئي په ذاتي ډول مکان جوړکړ،کومي روپی چي پري لګیدلي وي هغوته ئي حساب وکړاوبیائي هغه کوردزکوة په نیت یوبې کوره غریب ته ورکړاوفقیرپه راجسترکي دخپل نوم په لیکلوسره په هغه باندي قبضه وکړه اوجوړونکي له دغه کورسره هرډول تړاواوحق خواهي ختمه کړه ،نودغه رنګه مکان جوړول باکراهیت روادی ځکه دهغه په مالک کیدلوسره فقیرد نصاب خاوندنه ګرزي بلکه دضرورت ځای ورته ورکړل شوی دی.

مسئله : که یوچادزکوة روپی له خپلوذاتي روپوڅخه جلا ایښي وي،اوبیائي په خپلوروپوباندي کورجوړکړاو فقیر ته ئي ورکړي دکورجوړیدلولګښت ته ئي حساب وکړهر څومره چي ئي ؤهغه ئي له جلاکړل شوؤروپوڅخه بیرته واخیست،نو په دغه ډول هم زکوة بلاکراهیت اداء شوی دی.

مسئله : که یوچادقسط په ډول فقیرته دومره روپی په وار، واروركولي چي هغه وربانـدي دنصاب خاوندنه کیدی او فقیربیاهغه په کورجوړولولګولي(که فقیرخپله ځمکه نه لرله،نواول دي ځمکه واخلي اوبیادي دفقیرملک وګرزوي) اوله هغه وروسته دترنصاب

کمورو پو په ورکولو اولګولو سره کورجوړشو ،نو په دي ډول زکوة اداء کول هم روادی .(ایضاح المسائل ۱۱۵مخ واحسن الفتاوی ۴جلد ۴۹مخ)

د زکوة په روپو سره داجتماع په ذریعه مکان جوړول :

مسئله : که يوي کميټي يا دخلکو يوي شوری ته (لکه چی نن سبارواج هم ده) دزکوة روپۍ ورکړلي شوي اوهغوئ په دغورو پو باندي کورجوړکړاوفقيرته ئي ورکړ،په دغه ډول زکوة خواداء کيږي خوداخرابي پکښي شته چي دغه روپۍ مختته تردي چي فقيرئي مالک وګرزل شي دکورجوړولو په سامان اخيستلوکی لګيږی اودکوة اصل رقم فقيرته نه رسيږي ،نوکه څه هم زکوة خواداء کيږي خوداامرممنوع دی. ددي صورت ډيرښه حل داکيدای شي چي لومړی کميټي ته له خپل ټول اصلي رقم څخه دکورجوړولووکيل ونيسي او کله چي کورتيارشي ،نوهغه کوردي دزکوة په نيت مسکين ته ورکړي اودتل دپاره دي هغه ددغه کورپوره مالک وګرزوي،نوهغه وخت دي بيادکورجوړيدلو لګښت ته حساب وکړي اوله زکوة ورکونکي څخه دي راواخلي؛نوداصورت بلاکراهت ددوئ دپاره جوازلرلای شي.
په پورتنيو څلوروصورتونوکي که دنصاب خاوندپه هرڅه او هرډول (لکه دخبروکول) زوراچاؤيائي هغه ته يونه يوډول تکليف ورکاؤنوټول ثواب ئي برباديږي اودفقيرپه ملکيت کي هيڅ ډول تاوان نه راځي .(ایضاح المسائل ۱۱۲مخ وفتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۲۱مخ)

دزکوة په روپو جوړشووکورونوويشل له شرائطو سره :

پوښتنه: که په لاندينيو شرطونو سره مستحقينوته دزکوة په روپو جوړشوي کورونه ورکړل شي ،نودزکوة ورکونکوزکوة

اداء شوی دی او کنه ؟
(۱) ته به دغه کورتر پنځو کلونو پوري په بل چانه خرڅوي، دزیاتي مدي دپاره حد نشته.
(۲) دغه کورستاد کاروني دپاره درکول کیږي، دا به کرایه دار ته نه ورکوي او بل چاته به ئي داستعمالولو دپاره نه ورکوي.
(۳) که دي دغه کورپه کرایه ورکړیا دي بل چاته داستعمال دپاره ورکړ، او بیا کمیټه خبره شوه، نو ددي کورداستعمال حق درڅخه اخیستل کیږي.
(۴) په کورباندي چي کمیټي په میاشتني ډول څومره روپۍ ټاکلي دي هره میاشت هغه اداء کړئ او رسید ئي ترلاسه کړئ
(۵) دغه کوربه په کوم بل کورنه بدلوئ.
(۶) ددي کورچت (بام) به دکمیټي په قبضه کي وي.
(۷) په راتلونکي کي به دکورخرڅولو او پریښودلو په صورت کي له کمیټي څخه دنوي مخصوص کارت په اخیستلو سره، خپل کارمخته بوزئ
(۸) په پورتنیو شرائطو برسیره به دکمیټي له خوا وخت وخت راتلونکي حکمونه او شرائط هم منئ او په هغو به عمل کوئ.
ځواب: زړګیه ! زکوة خو هغه وخت اداء کیږي کله چي محتاج دزکوة دمال مالک وګرزول شي او دزکوة ورکونکي ترلاوورسره په کافي او پوره ډول ختم شي. هغه دشرطونو لړۍ چي تاسو فرمائلي ده هغه دعاریت (په عارضي ډول چاته دځه شي ورکولو) شرطونه دي.
لهذا: که یو چاته په دغو شرطو دزکوة په روپو جوړ شوی کورورکړل شو، نوزکوة ورباندي نه دی اداء شوی. دزکوة اداء کیدلو شکل دادی چي هرچاته چي دغه کورونه ورکول کیږي هغه دي ددوئ مالکان

وګرزول شي اوقانوني ملکيت کاغذونه (ټيکټونه) دي داسي ورته جوړکړل شي چي هغه پخپله کورکي دهرډول تجاوزاوبدلون پوره حق ولري اوله هره اړخه ورباندي دکميټي پابندي ختمه شي که داسي ونه شي، نوپه زکوة ورکونکولازمه ده چي خپل زکوة دوهم ځل وباسي.
(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۸۹مخ)

دزکوة په روپوجوړوشووکورونو باندي کمه کرايه اخيستل:

پوښتنه: مونږ(۲) جريبه ځمکه په کرايه واخيستله، اوس اراده لروچي کورونه ورباندي جوړکړواوبيائي غريبانوته په کمه کرايه ورکړواودغه کورونه دزکوة په روپوجوړيږي؛اود ځمکي کرايه مونږورکوو، نوآيادغه رنګه کورونوپه جوړلوکي دزکوة دروپوپه لګولوسره زکوة اداء کيږي اوکنه؟

ځواب: په پورتني صورت کي دزکوة په روپودځمکي اخيستل ياکورونه جوړول روانه دي اودزکوة ورکونکو زکوة نه اداء کيږي ځکه چي دزکوة داداء دپاره داشرط دی چي دزکوة حقداربه ئي مالک ګرزول کيږي. اوداشرط دلته نشي ترسره کيداى.(فتاوى رحيميه ۵جلد ۱۵۱مخ)

غريب ته په زکوة کي بغيرله کرايي کوروکول:

مسئله: غريب دمال ديوي برخي مالک ګرزولوته زکوة ويل کيږي نفعه په زکوة کي نه ګڼله کيږي.

لهذا: که څوک يوکوربغيرله دي چي کرايه واخلي پوره يوکال غريب ته دزکوة په نيت ورکړي، نودهغه زکوة ورباندي نه اداء کيږي ځکه چي په دغه صورت کي دکوروال دنفع مالک ګرزول شوي دي. دمال مالک نه دی (يعني فقيرته دکرايي روپۍ ورکړلي شوي دي کوردهغه نه ی) او دغه ګټه (چي کرايه ده مادي شي نه دی) (فقه الزکوة ۱جلد ۱۲۸مخ)

دزکوة په روپو دغریب دکور رغونه :

مسئله: که مستحق ته دزکوة روپۍ ورنه کړي شوي بلکه دهغه دکور په بیارغونه کی ولګول شوي ،نوزکوة نه دی اداء شوی .ځکه چي داضروري ده چي دزکوة روپۍ به غریب ته ورکولي کیږي او هغه به ئي په قطعي ډول مالک ګرزول کیږي ،بیادهغه خوښه ده چي کورورباندي جوړوي او که زوړکورپري بیرته له سره رغوي .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد۲٤۱مخ)

له حکومت سره تړلیومدرسوته دزکوة ورکول :

پوښتنه: کومي مدرسي چي له حکومت سره تړلي وي هغو ته دسرسایي ،زکوة اودقربانئ دپوستکي ورکول څنګه دی .په داسي حال کي چي له مونږ سره ددي ویره ده چي که نن ته وي نوسبادغه مدرسي زمونږله لاسه وزي او حکومت ورباندی قبضه کوي .

ځواب: که په دغومدرسوکي دزکوة دروپومستحقین موجودو ،نوبلاکراهیت ورنه دزکوة روپۍ ورکول روادی . (نظام الفتاوی۱جلد۳۲۲مخ)

مسئله : کله چي دمدرسي ضرورتونه له بلي خواځخه پوره کیږي ،نوبیابایدددی دپاره حیله جوړه نکړله شي چي خامخادزکوة روپۍ په هغي ولګولي شي ،نوداچي ستاسو له پوښتني ځخه څرګندیږي چي دغه مدرسه نیمه حکومتي ده نوځکه غریبان اوطالبان ترهغي زیات دزکوة حقداردي .(فتاوی محمودیه ۳جلد ۱۱۰مخ)

دا تکلي مدرسي په نوم زکوة راټولول :

پوښتنه: یوچادصدقو ،زکاتواودقربانیودپوستوکوروپۍ راټولي کړي چي فلانی ځای به مدرسه جوړوم ،خوهغسي ونشول (یعني

مدرسه ئي جوړه نکړه) نوآیا دغه روپۍ په بله مدرسه کي لګول کیدای شي، او که وئي نه لګوي نو خدای به ئي پري نیسي او کنه؟

ځواب: اول خو باید کوشش وکړي چي دغه راټولي شوي روپۍ پخپل ځای ولګوي، خو که مدرسه ورباندي جوړه نکړله شود، نو بلي مدرسي ته ئي هم ورکولای شي او بهترین ځای د لګښت ئي د دیني علم زدکونکي (طالبان) دي. او دروپو راټولونکي که دغه روپۍ په هغوو نه لګوي نو خدای جل جلاله ئي ورځخه پوښتنه کوي او پري نیسي ئي. هغه هیڅ حق نه لري چي د پخپل شخصي ژوند په کاروکي ئي ولګوي. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۲۸۳ مخ بحواله رد المحتار ۲ جلد ۱۴ مخ)

په دي امید چنده کول چي مستحق طالبان به راشي:

پوښتنه: مولوي صاحب مدرسه جوړه کړیده چي په خاص ډول صرف دعربي او فارسي علمونه پکښي ښودل کیږي او هغه ورته دهرډول چنده راټولوي او وائي چي که روپۍ جمعه شي نو دلته به ورباندي دخوراک بند وبست کوي، آیا په دغه امید دهرډول چندي اخیستل روادی او کنه؟

ځواب: که دفي الحال مستحقو طالبانو دپاره راټولي شوي روپۍ کفایت نه کوي او له دي وجي دخوراک بند وبست نه وي او مولوي صاحب په دي کوشش کي وي چي ددي بند وبست وکړي، او دهغه غالب امید ؤنو بیا دغه روپۍ هم وراخیستلای شي، مګر هغه دیته باید پوره فهم ولري چي کومي روپۍ دي له خلکو ځخه دځه دپاره رااخلي نو حتماً باید په هغه کي ولګیږي. دبعضي مدرسو او مرستندویه ادارو د ناکامي لوم‍ړنی سبب همداوي چي دوئ

داپه نظرکي نه نیسي چي دچندو په ذریعه راټوله شوي سرمایه کی خومره حرام مال ګډ دی. دوئ په غصبي روپو سره دمدرسي دبنسټ دبره ایږدي چي بیا هغه دمدرسي دخرابئ ګډوډئ اوناکامئ سبب ګرزي اودوئ په نزدیکت چي حرام خوړونکو شتمنوته ئي کوي ددي امت رښتوني علماء بي قدره کیږي اوپه مبارکونوموئي تورداغ ایښودل کیږي. (حاشیه فقه الزکوة ۲جلد ۴۲۵مخ)

د مدرسي مشر د طالبانو وکیل دی که د ورکونکو؟

مسئله: دمدرسي مشر(مهتمم) دمال خاوندانو په صراحت سره وکیل کړی دی ځکه چي هغوئ روپی ددي دپاره ورکوي چي په مناسب ځای ئي ولګوه. همدارنګه: دغریبانووکیل هم دی ځکه چي کله طالبانو د هغه مشري (مهتمم) منلي دی نوګویادائي ویلي دي چي ته زمونږدپاره له شتمنوڅخه مالونه راټولوه اوزمونږ ضروریات (لکه خوراک څښاک جامي) اوداسي نورورباندي پوره کوه. (فتاوی محمودیه ۳جلد ۴۸مخ و۱۳جلد ۲۲۰مخ)

مسئله: که دمدرسي خاوندان دطالبانو په وکالت ومنل شي نوبیاداشک (چي دزکوة روپی به ناوخته یاسوکه، سوکه مصرفیږي) له مینځه ځي ځکه چي ددوئ قبضه دطالبانو قبضه ده. اوکه دوئ دمالونودخاوندانووکیلان وبلل شي، نوبیااصل دادي چي زکوة هغه وخت اداء کیږي کله چي په غریبانو(طالبانو) باندي وویشل شي. نوکه ترویشلوله مخه اضطراري ضائع کیدل رامینځته شونوضمانت ئي دمدرسي په مشرانونه دی اودزکوة ورکونکوزکوة اداء شوی دی. (فتاوی محمودیه ۳جلد ۴۱مخ)

۱ یا غریب مهتمم کولای شي مدرسي ته ورکړل شوې زکوة استعمال کړي؟

پوښتنه: د مدرسي مهتمم صاحب مجبور دی او قرضدار دی آیا کیدای شي چي د زکوة له هغو مالونه څخه چي د مدرسي د طالبانو د پاره راټول شوي دي د هغه اولاد ته ورکړل شي؟

ځواب: مهتمم صاحب د زکوة او صدقو ورکونکو وکیل وي هغه ته دا حق نشته چي د زکوة او صدقو ورکونکو له شرط څخه خلاف هغه ولګوي. د هغو شیانو (چي خلک ئي مهتمم ته خاص د دي د پاره ورکوي چي په طالبانوئي ولګوه) د هغه لګول په او ستاذانو او مهتمم ته پخپله روا نه دي. (کفایت المفتي ۴ جلد ۱۵۵مخ)

۱ یا مهتمم ته د زکوة د روپوپه ورسپارلو سره زکوة اداء کیږي؟

پوښتنه: کله چي کومي مدرسي یا انجمن ته روپۍ ورکولي کیږی هغه د هیڅ مسکین تر قبضه لاندی نه راوستلي کیږي بلکه د هغو مهتممینو ته ورکولی کیږي هغه هم مسکینان نه وي، نو آیا په دغه صورت کي زکوة اداء کیږی او کنه؟

ځواب: مدرسو ته چي د زکاتو نو کومي روپۍ راځي نو مهتمم ته پکار دی چي په داسي لګښت ځای کي ئي ولګوي چي د زکوة ورکونکی د زکوة اداء له هیڅ شک سره مخامخ نشي. هغه دا چي دوئ باید تر هر څه لومړی دغه مال د زکوة په یو مسکین باندي قبض کړي او هغه ملک ئي وګرزوي او بیا دي هغه بیرته پخپله خوښه د مدرسي مهتمم د مدرسي د مصارفو د پوره کولو د پاره ورکړي. دا چي د زکوة د پاره دا شرط دی چي د غریب ملکیت به ګرزول کیږي، نو ځکه باید تر لګښت او هر څه اول دا طریقه جوړه کړله شي. بر سیره پر دي طالبان

اومسکینان دزکوة یوبل لګښت ځای دی، د هغوپه خوراک څښاک اوپوښاک کي دزکوة دروپو لګښت بي له شکه روادی اوپه مدرسوکي زکاتونوروپی، په طالبانواو غریبانوباندي لګول کیږي په هرحال زکوة او صدقو ورکونکوورونو ! تاسوپه دي اړوندهیڅ شک زړه ته مه اچوئ په داډه زړه خپل زکاتونه اوصدقي مدرسوته ورکړئ اوپه دي کي به انشاء الله ستاسو دپاره ډیر اجراوثواب دی. (فتاوی دار العلوم ۲جلد ۸۲مخ بحواله ردالمحتار۲ جلد ۱۲مخ)

مسئله : زکوة هغه وخت اداء کیږي چي په طالبانوباندي دغه روپی په یونه یوډول وویشلي شي یعني یاوړته خوراک پري برابرکړشي یاجامی ورته پري جوړي کړلی شي اویاپه نغدي ډول ورته وویشلي شي. اوپه مدرسوکی اکثراً دارنګه کارصورت نیسي چي دمدرسي مهتمم اونورکارکونکي اول دزکوة روپي دچا(غریب) ملک ګرزوي اوبیائي دمدرسي خزانی ته ځي اوبیادلګښت تروختره هلته ساتلي وي. (فتاوی دار العلوم ۲جلد ۸۹مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۱۵مخ)

د مختلفوډولونوروپی یوځای جمعه کول :

پوښتنه: یوه مدرسه ده چي ورته په بیلا بیلونومونوروپی ورکولي کیږي لکه دزکاتونو ،دمسجد جوړولو ، خیراتواو داسي نورو ،دمدرسي مهتمم هغه ټولي راجمع کوي اویوځای ئي ساتي هغه چي جمع شوي دي اوهغه چي داوخت راځي سره جلاکوی د لګښت په وخت چي هرډول روپی دځه دپاره وي هغه په خپل ځای لګولي کیږي نوآیاپه دغه طریقه زکوة اداء کیږي اوکنه ؟ ځکه چي هغه روپی، چي یوڅاد مسجدجوړولو دپاره ورکړي دي دمسجد په جوړولوکي ولګولي شي اوکنه؟

ځواب: که رواج داسي وي چي مهتمم دغه بيلابيل مالونه سره ګډول نو بيا دي کارکول مهتمم ته روادی او ضمانت ئي د هغه په غاړه نه دی په دي شرط چي د هرڅه دپاره دروپو ورکونکي هم په دي خبروي او که رواج داسي نه وي نو بيا د مهتمم دپاره له دی طريقي څخه کار اخيستل ناروادی او ضمانت ئي د هغه له غاړي دی او د دغه جواز په صورت کی دي د هرمالک د روپو په اندازه د مؤکل له ګډو روپو څخه واخلي او په ټاکلي مصرف دي ولګوي، نو په دي ډول به د زکوة ورکونکو زکوة اداء شي او د مسجد دوداني جوړونکي له طرفه به د مسجد وداني جوړه شي. او که مهتمم د زکوة له روپو سره بي پروائي کوي او په داسي ځای ئي لګوي چي مناسب نه وي او زکوة ورکونکي ورڅخه خبر نه وي، نو د هغو اخروي مسئوليت او محاسبه به له مهتمم سره وي. مګر د زکوة ورکونکي زکوة اداء کيږي او که زکوة ورکونکي خبرشي نو حق نه لري چي تلف شوي روپي له مهتمم څخه واخلي او بيا زکوة اداء کړي.

(۲) فقهاؤ رحمة الله عليهم داحکم ورکړی دی چي هغه وخت چي ګډوي جمعه شوي روپي په خپل خپل ځای ولګولي شي او د ګډون درواج لرلو له وجي د مالکانو له طرفه دلالة اجازه خط واخيستل شي، نو په دي سره به هم د زکوة ورکونکي د زکوة اداء له شکه خلاصه شي او هم به د مهتمم په ذمه نه ګناه وي او نه څه ضمانت. (کفايت المفتي ۴ جلد ۲۲۲ مخ)

د مدرسي د روپو حکم:

مسئله: د مدرسي روپي د هغي له مشر (مهتمم) سره امانت دي. د مهتمم دپاره داروانه ده چي د مدرسي روپي په خپلو کاروکي

ولګوي. او که ئي ولګوي نو بیرته اداء کول (مدرسي ته ورکول) ئي واجب دی. (فتاوی محمودیه ۳ جلد ۱۱۰ مخ)

په مدرسو کي دزکوة دروپود لګښت یوه بله طریقه:

پوښتنه: دلته یو مکتب دی چي قرآن کریم، پښتو او دنیات پکښي لوستل کیږي دمدرسي لګښت دڅندي له روپو څخه (چي اته زره دی) او دفیس له روپو څخه (چي دوه زره دي) نه پوره کیږي بلکه میاشتنی لګښت ئي (۱۸) زره روپۍ دی، نو که مونږئي پاتي لګښت دزکوة په روپو پوره کړو نو زکوة اداء کیږي او کنه؟

ځواب: دزکوة په روپو دمدرسي جوړول او دا وستاذانو په تنخواه کي ورکول روا نه دی او زکوة هم نه اداء کیږي او د جواز صورت ئي دادی چي فیس دی لوړ کړي او دزکوة روپۍ دي په میاشتني ډول دمرستي په خیر غریبانو طالبانو ته ورکړي او بیا دي بیرته ورڅخه په فیس کي واخلي، نو په دي ډول به زکوة اداء شي او بیا دي وروسته هغه دا وستاذانو په تنخواه یا دمدرسي په نورلګښت کي ورکړي.

(فتاوی رحیمیه ۵ جلد ۱۵۰ مخ)

دزکوة د روپو دا وستاذانو په تنخواکي ورکولو یوه لاره:

مسئله: دزکوة اصلي حقداران فقیران او مسکینان دي، مدارسو ته باید خاص دپاک خدای جل جلاله دپاره روپۍ ورکړلي شي. اصلاً بهتري په دي کي ده چي زکوة غریبو طالبانو ته ورکړل شي خو ډیر خلک خپل زکاتونه مدرسو ته ورکوي، که دمدرسي مهتمم ئي ورڅخه نه رانیسي نود مدرسي چلول او دا استاذانو تنخواه ګاني پوره کول بغیر له هغه ګران کار دی، نو ځکه ددغي مجبورئ په صورت کي د

ضرورت په اندازه دزکوة دروپو دپاره حيلي جوړولو اوله هغي څخه داوستاذانو دتنخواګانو پوره کولو ګنجايش شته. دمدرسي دتعمير په اړه بنه خبره داده چي پکښي ونه لګولي شي اودهغه دپاره له خلکو څخه خاصي روپۍ راټولي کړلي شي. (فتاوى رحيميه ۵جلد ۱۵۴مخ وفتاوى دارالعلوم ۲جلد ۲۱۱مخ)

دزکوة په روپو د مدرسي دپاره ودانۍ اوځاى اخيستل:

مسئله: دزکوة په روپو بانډي دمسجد اومدرسي جوړول روانه دي، ځکه چي په زکوة کي تمليک دفقيرانو شرط دى. ترهغو پوري چي فقيردزکوة دمال مالک نه وي ګرزول شوى زکوة نه اداء کيږي. (فتاوى دارالعلوم)

مسئله: زکاتونه، عشراوټولي واجبي صدقي لکه سرسايه اوکفاري په تنخواه ګانو اومدرسي يامسجد په جوړولو کي لګول روانه دي، بلکه په غريبانو اوطالبانو به ئي لګوي. (فتاوى دارالعلوم ۲جلد ۲۰۷مخ)

دزکوة روپۍ غريب ا وستاذته ورکول:

پوښتنه: دمکتب ښوونکي ته ديوې اداري له خوا څخه تنخوا راتله اوځه بياورته دچندى له لاري پوره کيدله مګراوس هغه لاري وتړل شوي خومکتب ته يو چادرزکوة روپۍ ورکړي دي ايامونږ کولاي شو هغه دښوونکي په تنخواکي ورکړو؟

ځواب: که يوڅوک غريب اوستادته دزکوة روپۍ دزکوة ورکونکي په اجازه په مياشت کي لږ لږ دمرستي په ډول ورکوي نوداروادي، په دي صورت کي زکوة هم اداء کيږي، اوله ښوونکي سره هم مرسته کيږي - خوله دغوروپودزکوة څخه دتنخوا جوړول روانه دي، او که ئي په تنخواکي ورکولي بيادي لومړي بغير له قيداوشرطه ديوغريب ملک وګرزوي اوبيادي هغه تشويق کړي چي زمونږ دکلي مدرسه ډيره

مسکینه ده ، که ته دغه روپۍ د پاک خدای جل جلاله د رضا لپاره دغي مدرسي ته ورکړي ، نو دا به دي ډیر لوی احسان او اجروي مونږ به له دي څخه استاد ته تنخوا ورکړو ، نو که غریب د دوي دغه غوښتنه ومنله او روپۍ ئي واپس دوي ته ورکړي نو بیا دوي کولاي شي له هغو څخه اوستاد ته تنخواه ورکړي (فتاوي رحیمیه ۵ جلد ۱۵۷مخ

دزکوة روپۍ خپل اوستادته ورکول

پوښتنه: یو نفر د مدرسي زده کونکو ته ډوډۍ ، چاي او ترکاري پخوي بل نفر د هغوي لپاره دال غوړي ، مالګه ، مصاله او نور سامان راوړي ، نو ایا هغو ته په اجرت (مزدوري) کي د زکوة روپۍ لګول روا دي او کنه ؟ دغه رنګه د مدرسي د استازي په لګښتونو کي د زکوة روپۍ لګول روا دي او کنه ؟ دغه رنګه د زکوة په روپو د زده کونکو او د برق ، او بو او ځای کرایه د زکوة له روپو ورکول روا دي او کنه ؟

ځواب : د کوم کار په بدله کي د زکوة روپۍ ورکول روا نه دي ، په مزدوري او کرایه خوارک کي هم د زکوة روپۍ نشي ورکول کیدای ، همدا رنګه د استازي په لګښتونو او خوراک کي هم د زکوة د روپو لګول روا نه دي د زکوة روپۍ به مسکین ته بلا عوض ورکولي کیږي ، د زکوة په روپو د کتابخاني لپاره کتابونه اخیستل هم روا نه دي او په ځای ، برق ، او او بو کي په ورکولو کي یي هم زکوة نه اداء کیږي . د زکوة روپۍ دي طالبانو ته ورکړي ، تر څو هغوي پخپله د ځان لپاره کتابونه واخلي ، او د بیرته واپس کیدلو شرط پکي نه وي فتاوی رحیمیه ۵ جلد ۱۲۳مخ

پوښتنه : طالب العلم ته د زکوة ورکول روا دي او کنه؟

ځواب: له (رد المحتار دوهم جلد ۸۱ مخ باب المصرف) څخه معلومیږي چي شتمن (غني) طالب ته زکوة ورکول روا نه دی ، دهغه

دعلمي بوختياله امله صرف دااجازه ورته شته چي په کارلگيا کيدل ورته ضروري نه دی که غريب شي نو بيا کولای شي زکوة واخلي.
(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۴۴مخ واحسن الفتاوی ۴جلد ۲۵۲مخ وفقه الزکوة ۲جلد ۳۲مخ)

مسئله : څه په (في سبيل الله) کي طالب العلم هم داخل دی، خودزکوة ورولودپاره غربت پکښي شرط دی .(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۵۲مخ)

مسئله : هغه طالب العلم ته چي غني وي اومسافرنه وي د زکوة ورکول اواخيستل دواړه حرام دي، اودزکوة ورکونکي زکوة نه اداء کيږي
(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۲۳مخ)

مسئله : علامه شامي رحمة الله عليه هم پورتنی قول چي غني(صاحب نصاب) طالب العلم ته دزکوة ورکول حرام دی راجح اوغوره گڼلی دی
.(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۸۰مخ بحواله ردالمحتار ۲جلد ۸۶مخ)

کوم زده کونکي چي ددیني علم ترڅنگ د شيانو جوړول اونورکسبو نه هم زده کوي :

مسئله : دزکوة روپی دطالبانواومسکينانوپه خوراک او پوښاک کي لگول کيدای شي که څه هم هغوئ دصنعت ، کسبونواوديني علم ترڅنگ دانگريزي ژبه هم دژبي پنوهيدني په غرض زده کوي.
(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۵۱مخ بحواله ردالمحتار ۲جلد ۸۵مخ وفتاوی محموديه ۳جلد ۲۰مخ)

دمدرسي دقوانينوڅخه نه مراعت کونکوطالبانوته دزکوة ورکول

پوښتنه : دمدرسي هغه ضروري قوانين چي په زده کونکو ئي پوره کول لازمي وي که يوزده کونکی پوره نه کړي ،نو هغه زکوة به چي هغه ته ورکول کيږي اداء شوی وي اوکنه؟

ځواب: دمدرسودايوه عامه قاعده ده چي دزکوة مال لومړی ديوغريب ملک گرزوي بيائي هغه غريب بيرته دمدرسي دلگښت

پوره کولو دپاره دهغې مشر یا کارکونکو ته ورکوي ،نوځکه په دي سره دزکوة په اداء اونه اداء کي هیڅ فرق نه راځي. دزکوة اداء هغه وخت وشوه کله چي په لومړي ځل دغریب ملک وګرزول شو.(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۱۷مخ)

هغو طالبانو (دیني زده کونکو) ته چي دائي معلوم نه وي چي غریب دی اوکه شتمن دزکوة ورکول:

پوښتنه: که دمدرسي مشر(مهتمم) ته دامعلومه نه وه چي د طالب مور او پلار یا سرپرست دنصاب خاوند دی اوکنه، نو په دغه صورت کي له طالب العلم سره دزکوة په روپو مرسته کول روا دی کنه؟

ځواب: ددي معلومول ضروري دی؛ خو که طالب پخپله ووائي چي زه غریب یم اوزما مور پلار هم غریبان دي ،نودهغه له وینا سره سم دزکوة ورکول روا دی.(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۲۰مخ عالمګیري مصري ۱جلد ۱۹۰مخ)

مسئله: مستحقو طالبانو (ددیني علم زده کونکو ته) دزکوة له روپو څخه وظائف (هغه روپۍ چي زده کونکي ته لازیات تعلیم حاصلولو دپاره دمرستي په ډول ورکولي کیږي) ورکول هم روا دی.

استازي ته دزکوة دروپو بدلون:

پوښتنه: زید دمدرسي دپاره چنده کوي او خلک ورته دچندي په لړکي دزکوة او سرسایي روپۍ هم ورکوي ،داوخت زید د مدرسي دپاره پنځوس زره روپۍ ټولي کړي دي ،نو که هغه خپل ورور ته لیک ولیږي چي دلته له ما سره دمدرسي پنځوس زره روپۍ موجودي دي ،نو ته مدرسي ته زماله طرفه پنځوس زره روپۍ ورکړه ،نو دغه رنګه کول روا دی اوکنه؟

ځــواب : دمدرسـي پـه چنـده کـي چـي کـومي دزکـوة روپـۍ دي دهغومدرسي ته دورلیږلوپه ځای که یوڅوک وروریابل چاته ولیکي چي دغـومره روپـۍ څـومره چـي لـه ماسـره دي مدرسـي تـه ورکـړه داروادی.دمدرسي مشران چي هرکله دزکوة روپۍ دزکوة دلګښت په مناسب ځای کي ولګوي هغه وخت به زکوة اداء شي.

یادونه : مدرسي ته دروپوورکولووروسته که دمدرسي روپۍ په خپل ذاتي لګښت کي لګوي نولګولای ئي شي،خو مدرسي ته تروړکوله مخه ئي داستعمال اجازه ورته نشته.(فتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۲۰مخ)

استازي ته دزکوة دروپواستعما ل :

پوښتنه : بعض له هغوخلکوڅخه چي مدرسوته چندي راټولوي شتمن وي،نوکله چي هغوتـه دچندي ټولوپـه سفرکـي خپلـي ذاتـي روپـۍ ورختمـي شـي،نودزکاتوله هغوروپـو څخـه کـاراخلي چـي خلکودمدرسـي دپـاره پـه زکـوة کـي ورکـړي دي خوبیـا چي کورتـه راورسیږي نوبیرته هغومره روپۍ مدرسي ته ورکوي،آیاداسي کول دوئ ته روادی اوکنه؟

ځواب: دوئ ته دزکاتونودروپولګول روانه دی،یاخوئي بایدله کوره څخه وروغواړي اویادي له چاڅخه قرض واخلي.

(فتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۲۴مخ وفتاوی محمودیه ۱۲جلد ۲۲۴مخ)

که له استازي څخه دزکوة روپۍ ضائع شوې :

مسئله: که دمدرسي له استازي(نمائنده) یامهتمم څخه د زکوة روپۍ غلوواخیستلي اویاپـه بل ډول ورڅخه ضائع شوي اودوئ دهغولـه حفاظت څخه هیڅ قدرت سپمولي نه ؤ،نوتـاوان ورکول ئي وربانـدي

لازم نه دی، او دزکوة ورکونکي زکوة اداء شوی دی. ځکه چې دغه خلک (استازي یا مهتممین) عملاً هم او عرفاً هم دمستحقو طالبانو وکیلان دي او دوکیل قبضه داسې ده لکه دفقیر قبضه. او که دوی ئي په ساتلو کې بې غوري کړې وه، یائې دزکوة په روپې بدلې کړې وي او یائې له خپلو شخصي روپو سره ګډې کړې وي نوپه دوی ئې دتاوان پرې کول واجب دی او پرې لازمه ده چې له خپل جیب څخه دغومره روپې مسکینانو ته ورکړي. (درمختار ۲جلد ۳۲۹مخ وامداد الفتاوی ۲جلد ۱۴مخ ومحمودیه ۳جلد ۴۱مخ)

طالب العلم ته زکوة ورکول څنګه دی؟

مسئله: که یو څوک دخوراک او څښاک دومره سامان را واخلي څومره چې ورباندې زکوة واجب دی او پاخه ئې کړي او مستحق طالب یا بل چاته ئې په داسې ډول ورکړي چې په پوره ډول دهغه ملکیت وګرزي (دمیلمستیا په ډول نه) نوهم زکوة اداء کیږي. (فتاوی محمودیه ۷جلد ۲۵۵مخ ودرمختار ۲جلد ۲۵۷مخ)

بغیر له ملکیت له پخنځي څخه خوراک ورکول:

پوښتنه: که دمدرسې مهتمم دزکوة په روپو باندې پخلنځای جوړ کړي او بلاملکیت ئې دمدرسې طالبانو ته خوراک ورکاږ، نوپه دغه صورت کې زکوة اداء کیږي او کنه؟

کله چې طالب داواک ونه لري چې که خوراک هرډول کوي هغسې ئې کولای شي، نوکوم داسې صورت به وي چې دزکوة روپې پکښې ولګولي شي؟

ځواب: په زکوة کې داضروري ده چې هغه به دغریب ملک ګرزول کیږي. اودطالبانو دخوراک دغه صورت چې تا لیکلی دی تملیک (دغریب دملک ګرزیدلو) صورت نه دی او په دغه ډول زکوة هم نه

اداء کیږي. ددي سمه طریقه داده چي اول دي دزکوة مال (روپی وي او که بل شی) دکوم مسکین ملک وګرزوي اوبیادي دمدرسي په داخل کي دطالبانو په خوراک قبلونکي له خپل طرفه ولګوي.

(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۳۴مخ بحوالهخ ردالمحتار ۲جلد ۱۲مخ)

دمدرسو چلونکي باید په کلکه ددي خیال وساتي چي دزکاتوروپی کومي چي دوئ له خلکوراټولوي که په بالغانو لګولي کیږي نوهغه به پخپله به دنصاب خاوندان نه وي او که په نابالغولګولي کیږي نودهغو به پلرونه یاسرپرستان دنصاب خاوندان نه وي. اونه باید دزکوة روپی چاته په اجرت کي ورکړي (محمدرفعت قاسمي رحمة الله علیه)

ا یا دمدرسي اوستاذان کولای شي د مدرسي له پخلنځای څخه خوراک وکړي؟

پوښتنه: بعض مدرسي دي چي استاذانو ته ئي ورکیدونکي خوراک هم ورشمیرل کیږي، یعني دهغه دتاکلي میاشتنئ تنخواه یوه برخه ورڅخه په خوراک کي دمدرسي له طرفه کاټیږي نودهغومالونوخوړل چي مدرسي ته دزکوة اوصدقو په ډول مدرسي ته ورکول کیږی استاذانوته روادی اوکنه؟ په داسي حال کي چي استاذان دخوراک قیمت اداء کوي.

ځواب: څومره اندازه چي استاذان جزو تنخواه په طور خوري هغومره اندازه زکوة نه دی اداء شوی. ددي حساب کول ضروري دی. دغه رنګه حال د نورو ملازمینو او مستحقینو دلګښت هم دی.

(فتاوی محمودیه ۱۲جلد ۲۲۳مخ)

د خاصو طالبانو اشپزته دزکوة له روپو څخه اجرت ورکول

مسئله: کوم اشپز(پخونکی) چي خاص طالبانو ته خوراک تیاروي هغه ته اجرت (تنخواه) دعشراوزکوة له روپو څخه ورکول کیدای شي (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۲مخ)

دلته له طالبانو څخه هغه طالبان مرادي چي مستحقین وي. مګر د طالبانو له عامه پخلنځای څخه مستحق او غیر مستحق لکه استاذان هم خوراک کوي، نو ځکه په دغه مسئله کي د ډیراحتیاط کول پکاردی .(محمد رفعت قاسمي صاحب)

شتمنو(نابالغو) زده کونکوته دزکوة له مال څخه دوظیفي ورکول ناروادی. (فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۸۹مخ بحواله عالمګیري۱جلد ۱۷۷مخ)

د دیني علم زده کونکي ته د سوال کول څنګه دی؟

مسئله: دفقهي شریفي دعلم پوهانو(رحمة الله علیهم) مسکین دیني زده کونکي ته دسوال کولو اجازه ورکړي ده، مګردادهغي زماني خبره ده چي په عواموکي له دیني علم څخه کرکه اونفرت نه ؤ،په ننني زمانه کي چي د دیني علم له زده کونکو سره او دهغو دعلم په وړاندي نفرت موجود دی طالب العلم ته دسوال کول جوازنه لري،ځکه چي په دي کي ددین تحقیراوتذلیل دی،دوئ بایدله شتمنواو بډایانو څخه بې پرواواوسي اوپه خپل خدای جل جلاله توکل وکړي .(احسن الفتاوی ۴جلد ۲۵۸مخ)

ایادزکوة ورکولودپاره دطالب العلم دحال څیړنه ضروري ده؟

مسئله: په طالبانوکي بل قیدداهم دی چي هغه به دزکوة له لګښت ځایونوڅخه وي یعني دنصاب خاوندبه نه وي،سیّد به نه وي اوکه هغه طالبان چي زکوة ورکول کیږي نابالغ وي،

نو دهغو موراو پلار یا سرپرست به د نصــاب خاوند نـه ي. او بــالغ فقیر طالب ته د موراو پلار یا بل سرپرست بډاینه (شتمنو توب) د زکوة اخیســتلو او ورکولو مانع نــه دی. او طالباتو تــه د زکــوة پــه روپو د جامو او کتابو اخیستل هغه وخت روا دی چي دوئ لویان پخپله دنصاب خاوندان نه ي او د کو چنیانوئي موراو پلار د نصاب خاوندان نه وي د دي د معلومولو د پاره باید کوشش او تحقیق و شي.
(فتاوی دار العلوم ۲ جلد ۲۶۹ مخ رد المحتار ۲ جلد ۸۸ مخ)

که خوراک پوخ کړل شي او په غریبانو وخوړل شي نو زکوة اداء کیږي؟

مسئله: د زکوة اداء کیدلو د پاره دا شرط دی چي هغه به د غریب ملک گرزول کیږي. طالبانو ته د خوراک پخولو او پري خوړلو سره تملیک صورت نه نیسي. دوئ باید د خوراک مالکان وګرزول شي. نو ډیره سمه طریقه داده چي لومړی دي غریبو طالبانو ته د زکوة روپۍ ورکړي بیا دي ورته ووائي چي د خوراک او څښاک فیس راکړئ، کله چي طالبان بیرته هغه روپۍ ورته ورکړي نو بیا دي هغه په خوراکو کي ولګوي په دي ډول به هم زکو اداء شوی وي او هم به طالبانو ته ډوډئ رسیدلي وي. او یادي د دار العلوم دیوبند په څیر طالبان د خوراک پوره بي شرطه مالکان وګرزول شي. (فتاوی رحیمیه ۵ جلد ۱۷۲ مخ و محمودیه ۳ جلد ۸۸ مخ)

مســئله: کــه خــوراک پــه داســي ډول غریبانو تــه ورکړشــي چــي د غورزولو، خوړلو او بــل تــه ورکولــو هرډول اختیــارئي لــه غریــب ســره وي، نو څومره قیمت چي د خوراک وي هغو مره زکوة هم اداء شو، او که پورتني واک ئي له غریب سره نه وي بلکه خوراک ورته په نژدي داسي

ډول ورکول کیږي لکه میلمستیا ، نوزکوة وربانديي نه اداء کیږي ځکه چي په میلمستیا(دعوت) کي ملکیت نه وي.

مسئله: دغه رنګه که پوخ شوی خوراک یاګنډل شوی جامي ددومره قیمت نه وي څومره چي زکوة واجب دی ، دمثال په ډول جامي یاخوراک خراب شوی ؤ ، نوڅومره قیمت چي دخرابي په وجه کم شوی دی هغومره زکوة به نوربا سي .(امدادمسائل زکوة ۴۳مخ وفتاوی محمودیه ۳جلد ۵۲مخ)

مسافرته دزکوة ورکول او اخیستل څنګه دی؟

مسئله: مسافرته دزکوة اخیستل روادی خو هغه وخت چي هغه دلته دنصاب خاوندنه وي ، که څه هم دهغه په کورکي وي. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۳مخ بحواله ردالمحتار ۲جلد ۸۸مخ)

مسئله: یوڅوک دی چي په خپل کورکي ډیرشتمن دی مګرپه سفرتللی ؤچي هلته اتفاقاً ورسره مال ختم شو ، ټول شته ورڅخه چاغلا کړل یادارنګه بله پیښه وشوه.اوس هغه داسي مجبورؤچي ترکوره ئي ځان نشوای رسولای ، نوهغه ته هم زکوة ورکول روادی؛ همدارنګه که داسي حاجي ته چي په کورکي ډیرمالداردی دحج په لاره کي خرڅ ورختم شونو هغه ته هم زکوة ورکول روای .(امدادومسائل زکوة ۷۳مخ رعالمګیری ۱جلد ۱۸۲مخ)

دمسافر قرض له زکوة څخه اداء کول :

مسئله: که دغه مسافرخاوند دنصاب نه ؤاو سید هم نه ؤ ، نوهغه ته زکوة اودومره روپۍ دزکوة ورکول چي وربانديي دهغه قرض اداء شي روادی څنګه چي دقرآن کریم دتوبي سوزة په دغه آیت مبارک کي راغلي دي (اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ ط الایة)(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۱مخ بحواله هدایه ۱جلد ۱۸۸مخ)

مسافر ته دروپوورکولوپه ځای تیکټ (کرایه ورکول) وراخیستل

پوښتنه: یو مالداره سړی زکوة په داسي ډول اداء کوي چي کله

یو مسافر پیدا اکړي نو خپل نفر تر ادي پوري ورسره لیږي او هلته ورته د تلو د پاره ټیکټ کوي، نغدي روپۍ ورته په لاس نه ورکوي نو که مسافر څه عذر په وجه لاړ نشي او ټیکټ برباد شي نو د دغه سړي زکوة به اداء شوی وي او که نه؟

ځواب: که دغه شتمن د مسکین مسافر په اجازه سره هغه ته ټیکټ اخلي، نو له مسافر سره تلونکي سړي د مسکین وکیل په قبض کولو او ټیکټ اخیستلو کي کیدای شي. څنګه چې د شتمن وکیل دی نو څکه د مالداره سړي زکوة که په پورتني صورت سره وي، نو اداء شوی دی، او که هغه مسافر بیا له څه وجې معطل شو او ټیکټ ئي له کاره ولویدی هم د مالداره سړي زکوة اداء شوی دی. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۱۹۷ مخ بحواله رد المحتار ۲ جلد ۱۴ مخ)

پوښتنه: که دیو چا د خوراک پخلو خدمتګار غریب وي، نو هغه کولای شي زکوة یا سرسایه ورکړي؟

ځواب: که څوک خپل د خوراک پخولو خدمتګار یا خدمتګاري ته په دي نیت زکوة یا سرسایه ورکوي چي هغه مسکین دی؛ نو روا ده او که په تنخواه کي ئي ورکوي بیا روا نه دی. که هغه مسکین وي نو په تنخواه برسیره چي هر څه ورکول غواړي هغه دي ورکړي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۲۴۵ مخ بحواله رد المحتار ۲ جلد ۸۹ مخ)

مسئله: خپل غلام او مینځي ته زکوة ورکول روا نه دی. خو هغه خلک چي شرعي غلامان یا مینځي نه وي لکه نن سبا چي په هندوستان کي په کورونکي او سیدونکي خادمان او خادماني دي هغه غلامان نه دي هغوته د زکوة او سرسایي ورکول روا دی که غریبان وي، مګر له زکوة او سرسایي څخه به ورته تنخواه نه جوړوي.

(فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۲۵۵ مخ بحر الرائق ۲ جلد ۲۴۴ مخ عالمګیري ۱ جلد ۱۹ مخ)

اذان ویونکی اوامام ته دعشر اوزکوة ورکول څنګه دی :

مسئله: دعشردلګښت ځایونه هم هغه دي کوم چي دزکوة دپاره ټاکل شوي دي، نوڅنګه چي زکوة دامامت په تنخواه کي ورکول ناروا دی هماغسي دعشر، اوسرسايي ورکول هم دامامت په تنخواه کي ناروادی. دورکیدوپه صورت کي سرسایه، زکوة اوعشراونوري واجبي صدقي نه اداء کیږي. اوپه نه جوازئي ټول فقهاء رحمة الله علیهم هم رغيدلي دي. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۷۲مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۷۹مخ)

مسـئله: صرف پـه دي سـره څـوک مسـتحق نشـي ګرزیدای چي دمسجدامام دی؛ داجرت په ډول هيڅ یوامـام تـه زکوة ورکـول روانـه دی. (فتاوی محمودیه ۷جلد ۲۲۲مخ)

درواج له مخي اما م ته زکوة ورکول څنګه دی؟

پوښتنه: زموږپه علاقه کي يوډول رواج دی چي دمسجد امام ته هيڅ ډول تنخواه نه ټاکي بلکي صرف زکوة ورکوي. دامام دټاکلوپروخت داخبره نه سره خلاصوي چي زه ستاسوامامت کوم اوتاسوماته زکوة راکوئ، نوځکه امام ته هم معلومه وي چي قوم به زکوة ماتـه راکوي اوقوم ته هم ؛ نوآیادغه ډول زکوة اداء کیږي اوکنه؟

ځواب: که څه دمسجدله امام سره دغه فیصله نه وي شوي چي دزکوة له روپوڅخه به تنخواه ورکوي خود(المعروف کالمشروط)داصل مطابق کوم شی چي له پخوا څخه په ذهن کي فیصله شوي وي هغه داسي دی لکه چي شرط ئي لګول شوی وي. څنګه چي تروخت له مخه دامام اوزکوة ورکونکوپه ذهنوکي داخبره شته چي امام تـه ټاکل شوي تنخواه نـه ده ورکړلـه شوي هغـه تـه بـه زکاتونه ورکـول کیږي

،نو ځکه ویلای شو چې دزکوة له روپو امام ته تنخواه (یا په بل ډول دامامت اجرت (ورکول روانه دی خو که داسې وکړي چې دامامت اجرت ئي جلا وکړی او بیا دهغه دغربت په وجه زکوة هم ورته ورکړي نو دا روا دی .(آپ کي مسائل ۳ جلد۲ ۴۰۲مخ)

دزکوة له روپو څخه مبلغينو ته امتياز يا تنخواه ورکول:

پوښتنه: دزکوة له روپو څخه مبلغينو ،او طالبانو ته هغه ځانګړي مرسته چې یادهغو دښه کارکرده ګي له خاطره ورکوله کیږي یادلازیات کارکولو له خاطره ورکوله کیږي روادی او کنه؟

ځواب: طالبانو او مسکینانو ته وظیفه دزکوة له روپو څخه ورکول روادی ،او دمبلغینو په تنخواه ورکولو کي دتملیک حیله جوړول ورته شرط دی .بغیرله حیلې جوړولو ورته روانه دی ځکه چې په زکوة کي تملیک شرط دی .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۷۵مخ بحواله رد المحتار ۲جلد ۷۹مخ)

دتبليغي جماعت په غړيو دزکوة لګول:

مسئله: که دتبلیغي جماعت غړي غريبان وي نو زکوة ورکول کیدای شي مګر صحيح نه ده چې دوئ دزکوة صحیح لګښت ځای وبلل شي (یعني صحت ورپوري انحصار شي)

یادونه: بعض خلک له زکوة څخه ددنیوي مقاصدو دپاره ګټه اخلي چې دادشریعت له خلوص او روحیې سره په ټکر کي دي دمثال په ډول خلک خپلو هغو مزدورانو ته چې مستحق دزکوة هم وي په دې خیال زکوة ورکوي چې دوئ په دې سره نور هم زما په طرف راټول شي او ددغه احسان په وجه په ښه ډل زما کارونه سرته ورسوي داسې خلک هم شته چې کله ددوئ په کارکي خرابي ووینې نو په خپله ژبه

ورته وائي چي دازه خوپه تنخواه برسيره له تاسره دمرستي په خاطر زکوة هم درکوم مگرته احسان هيرونکى ئي او داسي نور ،نوکه دمسئلي له نظره ورته ورکورونوزکوة ئي اداء شوى دى خودمقبوليت پوښتنه ئي مه کوه ! ځکه چي په عظيم الشان قرآن کي دى چي (قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ۲۶۳)
دبقري سورة) (محمد رفعت قاسمي غفرله الله)

نوکر ته دزياتي تنخواه غوښتنه په زکوة ورپوره کول :

پوښتنه: زمايو مزدوردى چي دتنخواه دزيات توالي غوښتنه ئي کوله ،نومادزکوة په نيت دهغه تنخواه زياته کړه ،نواوس هغه دافکرکوي چي زماپه تنخواه کي زيادت شوى ى آياپه دغه ډول زکوة ورکول صحيح دى اوکنه؟

ځواب: دملازم تنخواه خودهغه دکاربدله ده ،نوکله چي تادتنخواه دزياتوالي په نوم زيادت وکړنوهغه هم دکاربدله ده ،نوځکه په دغه ډول زکوة نه اداء کيږي کومه تنخواه چي تاکلي شوي دهغي له اداء، کولووروسته که مزدور محتاج اوغريب ؤ ،اوبيازکوة ورکړل شو ،نوزکوة اداء شوى دى .(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۸۴مخ)

خادم ته دوخت ترمخه دزکوة په نيت دروپوورپرېښودل :

مسئله: ماخپل مزدورته تروخت له مخه روپى دبيرته راکولوپه شرط ورکړي دي ،خواوس زه ښه پوهيږم چي هغه به ئي اداء نکړاى شي ،نوکه زه دغه روپى دزکوة په نيت پسي ورپرېږدم نوزمازکوة به اداء شوى وي اوکنه؟

ځواب: دزکوة دورکولو په وخت دزکوة نیت کول ضروري دی، هغه نیت چي له ورکولو وروسته ئي ته کوي هغه داعتبار وړنه دی نو ځکه ته نشي کولای هغه دزکوة په نیت ورپریږدي. البته داکولای شئ چي دغومره روپی هغه ته دزکوة په نیت ورکړئ اوبیائي بیرته ورڅخه په خپلو قرضو کی واخلئ. (آپ کی مسائل ۳جلد ۳۸۴مخ)

خادمي ته دزکوة په روپوګینه وراخیستل

پوښتنه: له زید سره یوه یتیمه نجلئ خدمت کوي چي صرف خوراک څښاک اوجامي ورته ورکولي کیږي نوزید کولای شي دزکوة په روپو هغي ته ګینه، جامي اونورڅه واخلي اوکنه؟

(۲) اوکومه ښځه چي فکرکوي چي زکوة راته دخدمت په بدل کي راکول کیږي هغي ته دزکوة ورکول څنګه دی؟

ځواب: یتیمي نجلئ ته چي تنخواه ورته مقرره نه ده صرف داورته مقرردي چي ډوډئ اوجامي به ورکولي کیږي دزکوة په روپو دګینوورجوړول روادی، اوداهم سمه ده چي دزکوة روپی په نغدي ډول ورکړي. خوورته مقرري شوي جامي به دزکوة په روپوورته نه جوړوي

(۲) اوهغی ښځي ته چي داپخپله فکرکوي چي زکوة راته دکارپه بدل کی راکول کیږي دزکوة ورکول روانه دی. (فتاوی دارالعلوم ۷جلد ۲٦۱مخ بحرالدرالمحتار ۲جلد ۷۹مخ)

هیڅ یوچاته هم دکارپه بدل کي دزکوة ورکول روانه دی اوپه دي ډول زکوة هم نه اداء کیږي *(محمدرفعت قاسمي)*

دغریبې انجلۍ په واده کې دزکوة روپۍ ورکول:

مسئله: دانجلۍ موراوپلارته چې دزکوة مستحق وي که دزکوة روپۍ ددې دپاره ورکړلي شي چې دلورپه نکاح (واده) کې ئې ولګوي، نوروادی، اوداهم سمه ده چې دزکوة په روپولوښې، ګېڼې اونورڅه واخیستل شي اوانجلۍ ته ورکړل شي.

مسئله: که هغې انجلۍ ته تر واده له مخه یاوروسته دزکوة روپۍ په نغدې ډول ورکړلي شي هم روادی، خوپه دې شرط چې دنصاب خاونده نه وي. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۴۷مخ ردالمحتار۲جلد ۷۹مخ)

مسئله: مګرددی خیال ساتل ضروري دي چې دزکوة دورکیدلو اندازه دومره نه وي چې ترنصاب زیاته شي؛ اوکه کوم غریب ته دنصاب برابرزکوة ورکړل شویا یوشمیرخلکو ته دلږ، لږ زکوة په ورکولوسره دنصاب اندازه پوره اویاتري زیات شو، نوبیاله دې خاطره دوئ ته دنورزکوة ورکول روانه دی چې دوئ داوخت مستحقین نه دی.
(ایضاح المسائل ۱۱۷مخ بحواله درمختارکراچي ۲جلد ۳۵۳مخ)

دزکوة له روپو څخه دمړي تجیزاوتکفین کول څنګه دی؟

مسئله: دزکوة په روپوباندې دمړي تجهیزاوتکفین کول روانه دي؛ خودضرورت پروخت داسې کیدای شي چې که دمړي ولي غریب وي نوهغه ته دزکوة روپۍ ورکړلي شي چې هغه بیاورباندی دتجهیزاوتکفین کارونه پوره کړي. (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۳مخ ردالمحتار۲جلد ۲۸مخ فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۳۲مخ)

ایا مړي ته دکفن ورکولو ثواب به دزکوة ورکو نکي هم وي؟

مسئله: که دزکوة مستحق (غریب) له خپل طرف څخه دمړي دکفن ،دمسجد دجوړولو اوداسې. نورو کارکوي نوثواب ئې دداړو (مستحق اوزکوة ورکونکي) ته رسیږي. په شامي نومي

کتاب کي داسي ليکل شوي دي چې زکوة ورکونکي ته دزکوة ورکولواوغريب ته دمړي دکفن ورکولوثواب رسيږي. اوداهم ويل شوي دي چي دزکوة ورکونکي په کفن ورکولوکي هم ثواب شته ځکه چي په حديث شريف کي دي چي (الدال على الخير کفاعله)
(ردالمحتار۲جلد ۱۲مخ)

په جامع الصغيرکي روايت رانقل شوى دى چي وائي »صدقه که ترسلگونولاسونوتيره شي هم ،نوهريوه صدقه کونکي ته به ئي دومره ثواب ورکول کيږي لکه لومړني صدقه کونکي ته؛ بغيرله دي چي دلومړي په ثواب کي کمي راشي. ترسلگونولاسونودتيريدلومطلب دادى چي يو صدقه کونکى دوهم ته صدقه ورکړي دوهم ئي دريم ،دريم ئي ځلورم اوهمدارنگه ترسلوپوري سلسله ورسيږي .(فتاوى ارالعلوم ۲جلد ۲۲۷مخ)

بعض ځايونه خلک دبي وارث مړي دتجهيزاوتکفين دپاره چنده کوى ،نوپه هغه کي دزکوة دروپوپه ورکولوسره زکوة نه اداء کيږي. که وارث لرونکى مړى وي هم په دغه ډول زکوة نه اداء کيږي ځکه په مړي کي داورتيانشته چي زکوة ئي ملک وگرزول شي. خودارنگه کيداى شي چي دزکوة روپى دمړي وارث ته (چي غريب وي) ورکړلي شي اوبيائي هغه له خپل طرفه دمړي په تجهيزاوتکفين کي ولگوي.
(محمدرفعت قاسمي غفرله الله)

دزکوة په روپودمړي قرض اداء کول:

مسئله : که دمړي په ذمه باندي قرض پاته ؤنوزکوة ورکونکى نشي کولاى براه راست هغه په زکوة کى اداء کړي ، البته داسي کولاى شي چي لومړى دهغه يو غريب وارث ته دزکوة مال په داسي ډول ورکړي

چي هغه ئي په پوره ډول مالک وګرزي بیاهغه پخپله خوښه دغه مال دمړي په قرضو کي ور کړي .(معارف القرآن ۴ جلد ۴۰۸ مخ)
ځکه چي په مړي کي د مالک ګرزيدلو وړتيا نشته چي دغه دزکوة اداء کيدلو لومړنی شرط دی. (محمد رفعت قاسمی رحمة الله عليه)

دزکوة روپۍ په دي نیت غریب ته ورکول چي مړي ته ئي ثواب ورسيږي:

مسئله: دزکوة روپۍ په داسي ډول مړي ته ورکول روانه دی چي دهغه له طرفه وربانـدي خيرات وکـړل شـي داغوسـتو کـالي واخيسـتل شي اومحتاجانو ته ورکړلي شي. له خپل طرفه بايد دزکوة په نيت محتاجانو ته ورکړل شي دهغه ثواب مړي ته بايدونه بخښل شي .(فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۲۰۴ مخ)

خپل غريب خاوند ته زکوة ورکول:

(۱) **پوښتنه**: په عام ډول خود ميرمني ټول کفالت دخاوند په غاړه وي، که خدای مه کړه خاوند غريب شي او ميرمن ئي شتمنه وي، نو شريعت دهغي په ذمه دخاوند کوم حقوق وراچوي؟

(۲) **پوښتنه** که دغه خاوند له ميرمني څخه دزکوة روپۍ ورواخلي او خوراک پري واخلي نوداصحيح دی اوکنه؟

(۱) **ځواب**: په ميرمني چي دخاوند کوم حقونه دي هغه په غربت اومالداری دواړوکي يوشان دي. کله چي خاوند غريب شي نوميرمني ته په کار ده چي ورڅخه دومره څه وغواړي څومره چي هغه ئي دراوړلو قدرت لري. خود اخلاقو تقاضا داده چي ميرمن بايد په خپل مال له خاوند سره دکور دلګښتونو په پوره کولوکي مرسته وکړي، اويا خاوند ته ددي واک ورکړي چي دهغي په مال باندي تجارت وکړي. نو څنګه چي دخاونداوميرمني ګټي عادة سره ګډي وي او په عام ډول دوئ ديواوبل له شيانو څخه کار اخيستلای، او

اخلي، نو ځکه د میرمني زکوة خاوند ته او د خاوند زکوة میرمني ته ورکول روا نه دي. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۵۹ مخ وفتاوی دار العلوم ۲۹۲ مخ بحواله شامي ۳ جلد ۸۲ مخ)

د شتمني میرمني غریب خاوند ته دزکوة ورکول:

پوښتنه: د زید له میرمني سره د څلورو زرورو پوسره او سپین زردي، مګر پخپله زید ډیر غریب او قرضدار دی، نو آیا زید کولای شي زکوة واخلي؟

ځواب: زید د بل چا زکوة وراخیستی شي مګر خپله ښځه ور ته زکوة نشي ورکولای، په هر حال که خاوند پخپله غریب وي نو دزکوة اخیستلو حقدار دی د میرمني د شمتنتوب په وجه هغه مالدار نشي بلل کیدای. (آپ کي مسائل: ۳ جلد ۳۹۵ مخ)

واده شوي میرمني ته زکوة ورکول:

پوښتنه: یوه میرمن ده چي خاوند ئي ژوندی دی او خواري او مزدوري کوي نو آیا هغي ته زکوة ورکول روا دي او کنه؟

ځواب: که هغه غریبه او دزکوة مستحقه وي نو بیا زکوة ورکول روا دی (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۹۵ مخ)

هغي کونډي ته دزکوة ورکول چي اولادونه ئي شتمن وي:

پوښتنه: یوه کونډه میرمن ده چي زامن ئي دا وخت د کاروبار خاوندان دي، نو که د هغي زامن ورسره مرسته نه کوي او یا ورسره دومره مرسته کوي چي د هغي د پاره ناکافي وي، نو دزکوة ورکول ور ته روا دی او کنه؟

ځواب: د دغي ميرمني ټول لګښتونه دهغي داولاد په ذمه دي مګر که هغه غريبه وي او زامن ورسره دومره مرسته نه کوي چي دهغي دورځنيو ضرورتونو دپاره کافي شي نوزکوة ورکول روا ی. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۹۶ مخ)

بد حاله ميرمني ته دزکو ة ورکول :

مسئله : هغي ميرمني ته چي کونډه هم وي اودژوند حال ئي هم خراب اوناسم وي مناسب ده چي خپل ورورددورځنيو لګښتونو دپوره کولو دپاره څه ورکړي، اوکه هغه داسي کول نه يائي قدرت نه ؤ، اوله هغي کونډي سره هم دنصاب په اندازه سره زرسپين زريا روپۍ نه وي، نوښکاره خبره ده چي هغه بي کسه هم ده اوغريبه هم ده، نوځکه دزکوة ورکول ضروري دی. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۹۷ مخ)

د بد کردارسړي ميرمني ته زکوة ورکول :

مسئله : داسي دماشومانولرونکو ميرمنو ته چي دخپل خاوند دعيشي ژونداوشراب خوړلوله امله ډيره په تنګ شوي وي اوغريبه هم ي (يعني خاونده دنصاب نه وي) ته نه يوداچي زکوة ورکول صحيح دی بلکه دغه رنګه زوريدلو ښځوته دزکوة په ورکولو کي ډيرثواب دی (فتاوی دارالعلوم ۶ جلد ۲۲۳ مخ بحواله ردالمحتار۲ جلد ۸۰ مخ)

بي روزګارته زکوة ورکول :

مسئله : دکاروبارنه کونکي سړي کفالت دزکوة له مال څخه کول روادی اوزکوة وربانديِ اداء کيږي. (آپ کي مسائل ۳ جلد ۳۹۸ مخ)

د معذ ورما شوم پلار ته زکوة ورکول :

پوښتنه : یو ماشوم دی چي دماغي تکلیف لري، دهغه پلار مزدوري کوي او دهغه دژوند دټولو چارو واکدار دی، نو آیا پلار ته ئي زکوة ورکول روادی او کنه؟

ځواب : که ددغه ماشوم پلار هیڅ نه لرل نو دزکوة مستحق دی بعض عیال داره اسي وي چي دنصاب خاوندان نه وي او ددوئ دکارلاس ته راوړنه هم دومره نه وي چي دهغو دټولو لګښتونو دپاره کافي شي دغه رنګه خلکو ته زکوة ورکول روادی .(آپ کي مسائل ۳جلد۴۰۱مخ)

د زکوة روپۍ دغریبوا نجو نوپه تعلیم کي ورکول :

مسئله : په زکوة کي تملیک شرط دی یعني یو فقیر بایدد هغه پوره مالک وګرزول شي، نو که زده کونکو غریبوانجونو ته په نغدي ډول دزکوة روپۍ ورکړلي شي یاجامي ورته پري جوړي کړلي شي یاخوراک ورته په پوره ملکیت کي ورکړل شي نوصحیح دی. مګردښوونکو یانوروکارګرو تنخواه له زکوة څخه ورکول روانه دی.
(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۰۵مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۸۵مخ)

ډېر عیا ل خاوندته دزکوة روپۍ ورکول :

پوښتنه : زه دمسجد امام یم، دمسجد په تنخواه دکورچلول ډیرګران دی عیال مي هم ډیردی اوقرضدارهم یم، یو مالدار غواړي ماته ډیري روپۍ په زکوة کي راکړي نوزه هغه ورڅخه اخیستای شم او کنه؟

ځواب : مسئله داده چي غریب (دزکوة مستحق) ته باید دومره مال دزکوة ورکړل چي ترنصاب کم وي، دومره مال ورکول چي هغه پري دنصاب خاوند کیږي مکروه دی خوکه یوڅوک قرضداروي

اویا ډیر عیالونه لري نو قرضدار کولا شيْ چي دومره زکوة واخلي چي قرض ئي پوره ورباندي اداء شي اونورترنصاب کم ورسره پاته شي. او ډیر اولاد لرونکی کولای شي دومره زکوة واخلي چي که دهغه په ټول عیال تقسیم کړل شي نوهریوه ته ترنصاب کم ورسیږي. په دغو دواړوصورتوکی دزکوة اخیستل بی کراهته روادی. (طحطاوی علی مراقي الفلاح ۴۱۲مخ وکتاب الفقه ۱جلد ۱۰۱۳مخ)

مسئله: که دیو چامیاشتنۍ آمدني له ضرورت سره برابره وي مگرپه ټول کال کي ورسره دومره نصاب نه جمع کیدوچي هغه پري دنصاب خاوند شي، نوهغه ته دزکوة اونفلي صدقي ورکول او اخیستل روادی (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۳۳مخ بحواله عالمگیري بالامصرف ۱جلد ۱۸۹مخ)

آیا مالدارضرورتمند ته د زکو ة و رکو ل رواد‌ی؟

مسئله: کـه یو چاخلکو تـه روپـۍ قـرض ورکـړي وي اودبیرتـه اخیسـتلو دپاره ئي خاصـه نیتـه نـاکلـه شـوي وه اوددغـي نیتـي پـه بهیرکي هغه ته دکورني لګښت دپوره کولوضرورت پیښ شو، نودغه وخـت هغـه زکـوة اخیتسـی شـي، مګرپه دومـره انـدازه چـي دقرضـوترختلوورباندي ضـرورتونه پـوره کـړي. اوکـه دقرضودختلودپاره ټاکلي نیټه نه وه ځکه چي پـه دغـه وخت کي هغـه داسي دی لکـه مسـافر. اوکه قرض اخیسـتونکی شتمن وي اوقرض اداء کوي، نوبیادزکوة اخیتسل روانه دي، که دغه قرض اخیستونکی قرض نـه اداء کـوي اودقرضـي ورکولو شاهد عادل وي نوهم پـورتنی حکم دی. اوکه شاهد عادل نه ي نوهغه ترهغه وختـه پـوري زکوة نشي اخیستلای ترڅوچي دعوی ئي قاضي ته نه وي وړاندي کړي اوقاضي قـرض اخیسـتونکي تـه قسـم نـه وي ورکـړی؛ خوهرکلـه چـي قـرض

اخیستونکی دانکارقسم وکړنوله هغه وروسته دی کولای شي زکوة واخلي. (فتاوی قاضي خان وعالمگیري ۴جلد ۴۰مخ)

بې لمانځه ته دزکوة ورکول:

مسئله: هغه چاته چې لمونځ نه کوي زکوة ورکول روادی، ځکه چې دحنفیانو رحمة الله علیهم په نزد دلمانځه په پرېښودلو سره مسلمان نه کافرکیږي البته دلمانځه پرېښودل فسق او کبیره ګناه ده مګرکفرنه دی، نوځکه هغه چاته چې لمونځ نه کوي او محتاج وي دزکوة ورکول روای اوزکوة ورباندې اداء کیږي اوډیرامامان په دې مذهب دي چې دلمونځ پرېښودونکی کافرنه دی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۴مخ بحواله مراقي الفلاح)

دنشي عادت لرونکي ته دزکوة ورکول:

پوښتنه: یوڅوک ډیرزیات غریب دی خودبنګواوآفیونونشه کوي، آیاهغه ته دزکوة ورکول شرعاً جائزدی اوکنه؟

ځواب: داښکاره خبره ده چې دزکاتونواوصدقونیکانوخلکوته ورکول ډیره بهتره ده څنګه چې وائي (ولیأکل طعامک الأبرار) یعني ستاسوخوراکونه دې نیکان وخوري. مګرفاسق، فاجراوشراب خورته (چې محتاج اوغریب وي) دزکوة ورکول روادی اوزکوة اداء کیږي که څه هم فاسق وي خودزکوة ښه اداپه دې کې ده چې نیکانوفقیرانواومحتاجوته ورکړل شي. په هرحال دزکوة په اداء کې هیڅ خبره نشته؛ بهتري اونه بهتري جلاخبره ده. محتاج اوغریب که څه هم فاسق وي خودزکوة په ورکولوکي ثواب شته څنګه چې لیکي «هردروح لرونکي ته په څه ورکولوکي اجرشته» (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۳۵مخ بحواله ردالمحتار ۲جلد ۷۹مخ)

خوکه دیوچاداپوره یقین شوچي هغه دغه زمادزکوة روپی په شرابوورکوي،نوبیازکوة ورکول روانه دی ځکه چي پاک خدای جل جلاله فرمائي :(وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ) دمائدي سورة (محمدرفعت قاسمي)

غیرمسلموفقیرانوته زکوة ورکول :

پوښتنه: دزکوة ورکول کافرانوته روادی اوکنه؟

ځواب : په درمختاراونوروکتابوکي دزکوة تعریف په دي ټکوکي شوی دی (تملیک جزء مال عینه الشارع من مسلم فقیر ..الخ) چي مطلب ورځخه دادی چي زکوة په شریعت کي دیته وائي چي دخپل مال څخه هغه معلومه برخه چي حضورصلی الله علیه وسلم ټاکلي ده مسلمان محتاج ته ورکړله شي. نوله دي څخه معلومه شوه چي دزکوة اداء دپاره داشرط دی چي مسلمان فقیرته ورکول کیږي اودتوبي دسورت له دغه آیت (انما الصدقت للفقراء والمسکین) څخه مرادپه اجماع دامت سره مسلمان فقیران اومساکین دي.

خونفلي صدقي اهل ذمه ؤ(کافرانو) ته ورکول کیدای شي.په درمختارکي داسي هم لیکل شوي دي چی له زکوة ،عشراومالیي څخه علاوه نوري صدقي کافرانوته هم ورکولي کیدای شي.

(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۷۷مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۹۲مخ وک۲ایت المفتي ۴جلد ۴۲۳مخ)

دغیر مسلموپه ښوونځای کي زکوة ورکول :

مسئله : دغیرمسلمومدرسواوښوونځیوته دزکوة ورکول روانه دی،اوزکوة نه اداء کیږي.ضرورأباید مسلمان محتاج ته ورکړل شي.

(ردالمحتار۲جلد۹۲مخ)

ملحد او مرتد ته دزکوة ورکول :

مسئله : هرهغه څوک چې له پاک خدای جل جلاله ،نبوت او آخرت څخه منکروي هغه کافر او د اسلام دښمن دی. هغه ته هم دزکوة ورکول داسي دی لکه یو څوک چې د دین له دښمن سره مرسته کوي او څوک چې مرتد شي او د اسلام له کړئ ووزي ،نو هغه د اسلام له نظره دژوند مستحق نه دی پریږده دا خبره چې له هغه سره دي دزکوة په روپو مرسته وشي. هغه دومره لوی جرم او له اسلام او مسلمانانو سره خیانت کړی دی چې په ټولنه کې ئې دژوند کولو حق بايللی دی لکه چې دحضور صلی الله علیه وسلم ارشاد دی = (هرمسلمان چې خپل دین (اسلام) په بل دین بدل کړي نو تاسو هغه ووژنئ) (فقه الزکوة ۲جلد ۲۰۹مخ)

مسکین چاته ویل کیږي ؟

مسئله : څوک چې خاوند د نصاب نه وي او محتاج وي هغه ته مسکین یا فقیر ویل کیږي(فتاوی دار العلوم ۲جلد ۱۹۴مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۸۰مخ)

دچا په ملک کی چې هیڅ شی هم او یا وي خو تر نصاب کم، نو هغه ته دشریعت په اصطلاح فقیر او مسکین ویل کیږي .او دغه رنګه دزکوة او سر سایي حقداران دي (فتاوی محمودیه ۱۳جلد ۱۱۴مخ)

دفقیر او مسکین ترمینځ یو فرق دا هم دی چې فقیر ته دسوال کول پیغور نه ګڼل کیږي مګر مسکین ته د هغه پاک نفسي دخواست، زاریٔ کولو او څه غوښتلو اجازه نه ورکوي. دصحیحینو په یو حدیث شریف کي حضور صلی الله علیه وسلم دمسکین تعریف داسي کړی دی (الذي لایجد غني یغنیه ولا یفطون فیصدّق علیه ولا یقوم فیسأل الناس)

(۱) څوک چي د داسي څه لرونکی نه وي چي پري شتمن شي
(۲) د چاچي غريبي داسي څرګنده نه وي چي خلک ورته خيرات ورکړي
(۳) څوک چي په خير، خيرات غوښتلو پسي روان شوی نه وي او چا ته ئي د سوال لاس اوږد کړی نه وي. (حقيقت الزكوة ۲۱ مخ مولانا ابوالكلام از د. كتاب الفقه على مذهب الاربعه ۱ جلد ۱۲ مخ)

يقيني مسكينان څوک دي؟

مسئله: ديو قوم تول هغه وګړي چي د ژوند تيرولو د وسائلو او اسبابو د نيستئ له امله وربانـدي د معيشت دروازي تړلي وي (سره له دي چي دوئ پوره پوره کوشش کوي خو بيا هم نه ورته څه نوکري پيدا کيږي او نه کوم بل کار او روزګار) يقيناً هغه په مسکينانو کي داخل دی او د زکوة حقداران دي، مګر د دي يوه ښه لاره داده چي د هغه احوال پرسي هم وشي او تر څنګ ئي ورته د کار پيدا کولو لته هم وشي ترڅو هغه د بي کاري عادت وانخلي، او د زکوة خوړلو په نيت نور و کار و ته سست نه شي. (حقيقت زكوة ۲۳ مخ و علم الفقه ۴ جلد ۴۳ مخ)

حکمي مسکينان څوک دي؟

مسئله: هغه خلک چي د سم او ښه حال لرونکي ؤ مګر د کار د کولو وړ نه وي د دوئ له امله يا د کوم بل غم يا پيښي له امله خوار شول (که څه هم دوئ د مخکني حيثيت په وجه معذور بلل کيږي) حکماً په مسکينانو کي داخل دي، او ضروري ده چي په زکوة ايستلو کي دوئ له ياده ونه غورزول شي. (حقيقت زكوة ۲۳ مخ)

کسب ګرو فقيرانو ته زکوة ورکول:

پوښتنه: داسي کارپوهو فقيرانو ته چي خواري مزدوري کولای شي زکـــوة ورکـــول روادی او کـــه نـــه؟ او آيـــاد مستحقو او غير مستحقو فقيرانو ترمينځ هيڅ فرق هم نه وي؟

ځواب: که دغه فقير يا مسکين په ظاهري ډول محتاج ښکاري، نو هغه ته دزکوة په ورکولو سره زکوة اداء کيږي. که څه هم په حقيقت کي هغه مستحق نه وي، خو د(انما الاعمال بالنيات) دقاعدي له مخي دزکوة ورکونکي زکوة اداء او ثواب ئي ورته ورکول کيږي.(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۲۹مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۹۵مخ)

مسئله: که هغه څوک چي زکوة ورکول کيدی په ظاهري ډول فقير او مسکين معلوميدی او ياله فقيرانو سره يو ځای راغی، او ياپي سوال وکړاو زکوة ورکونکي زکوة ورکړنو زکوة ئي اداء شوی دی، که څه هم ترزکوة ورکولو وروسته معلومه شوه چي هغه شتمن ؤاو دزکوة مستحق نه ؤ.(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۲۸مخ وفتاوی محموديه ۱۱جلد ۱۲۰مخ)

کوم فقيرچي روپۍ په نارواکاروکي لګوي:

پوښتنه: دکومو غريبانو(مسکينانو)په اړوند چي غالب ګمان داوي چي دوی دزکاتو نو او سرسايو روپۍ اخلي او بيا ئي په غلطو غلطو کارو کي لګوي، نو هغو ته دزکوة ورکول روادی او کنه؟

ځواب: که غالب ګمان همدغه وي، نو بيا بي شکه چي زکوة او خيرات ورکول ناروا او ګناه ده ځکه چي دغه له ګناه کولو سره مرسته ده او په ګناه کي له چا سره مرسته کول حرام دی. لکه چي پاک خدای جل جلاله فرمائي: ﴿وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ ط:(دمائيدي مبارکي سورة)

مسئله: که یو چادنه علم له امله غله یازناکارته زکوة ورکړ،نودزکوة اوصدقي اجرهم ورته ورکول کیږي اوزکوة هم اداء شوی دی ،خوکه دهغه له غلااوزناکارئ څخه خبرؤ نوبیائي هیڅکله باید ورنه کړي.
(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۲۸مخ بحواله مشکوة ۱جلد ۱۲۵مخ)

شتمن فقیرته زکوة ورکول :

پوښتنه: دلته یوداسي فقیرنشته چي دزکوة اوسرسایي اخیستلوور تیالري ځکه چي دغه ټول په نامه فقیران د نصاب خاوندان دي اوزکوة پري واجب دی؛نوآیامونږخپل زکاتونه دغوفقیرانوته ورکړواوکه ئي دیني مدرسوته ورکړو ؟

ځواب: دغه رنګه په نامه فقیرانوته (چي شتمن اودنصاب خاوندان وي) بایدزکوة سرسایه اونوري واجبي صدقي ورنه کړي شي؛ تاسوخپلي سرسایي اوزکاتونه مدرسوته ورکړئ اوهلته ئي په غریبوطالبانوولګوئ .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۸۲مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۷۹مخ)

مسئله : داسي فقیرانوته دزکوة ورکول روانه دیچي خیرات ټولول خیرغوښتل ئي عادت ګرزیدلی وي اودامعلومه وي چي ډیري ددوئ شتمن دي. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۰۴مخ)

هغه فقیرته زکوة ورکول چي په خه ګټلوقادروي :

مسئله: دزکوة دمستحق کیدلوتړاوله حاجت سره دی ،نو دغه اصل ته په کتوسره داپوښتنه پیداکیږي چي که یو څوک محتاج وی خوکارنه کي اودخلکوپه زکاتواو صدقو سره خپل ژوندتیروي اوله دي امله دټولني داوږوبار ګرزیدلی وی ،اوحال دادی چي په جسماني لحاظ هغه دښه کارکولوورتیالري نوزکوة ورکول کیدای شي اوکنه؟

دحنفي مذهب دجمهوروفقهاؤ رحمة الله عليهم نظردادهٔ چي کسب گرياد کتي کولو قابل فقير ته دزکوة ورکول او اخيستل خوروادی خوبهتره اوډيره ښه خبره داده چي ترڅوپوري چي له هغه سره دژوندي پاته کيدلو دپاره لږله ډيروڅه موجود وي، نو هغه دي زکوة نه اخلي.
(فقه الزکوة ۲ جلد ۲۸ مخ بحواله مجمع لانهار ۲۲۰ مخ)

مسئله: هرهغه څوک چي ترنصاب دکمو شتوخاوندوي هغه ته زکوة ورکول روادی که څه هم هغه روغ اودروزي ګټلو وړتيا لرونکی وي ځکه چي هغه فقيردی اوفقيران دزکوة په لګښت ځايونوکي داخل دي. اوبل داچي دحقيقي احتياج پته لګول سخت کاردی نوځکه دنصاب نه لرل د حاجت مندي قائم مقام بلل کيږي. (فقه الزکوة ۲ جلد ۲۰۷ مخ)

يتيم خاني ته زکوة ورکول څنګه دی؟

مسئله: نابالغوته زکوة ورکول صحيح دی، نوديتيم خاني دماشومانو دلګښت دپاره هم زکوة ورکول صحيح دی.
(فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۲۵۷ مخ بحواله ردالمحتار ۲ جلد ۷۹ مخ)

مسئله: دنابالغ غريب يتيم سرپرست ته ديتيم دضرورتونو دپوره کولو دپاره زکوة ورکول روادی. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۲۵۹ مخ وفتاوی محموديه ۳ جلد ۹۰ مخ)

مسئله: په يتيم خانه کي که يتيمانوته خوراک، جامي اوداسي نورپه مالکانه ډول ورکول کيږي نودغومره اندازه دزکوة روپۍ لګولي کيږي. (معارف القرآن ۴ جلد ۴۰۹ مخ)

مسئله: که هغه يتيم چي زکوة ورته ورکول کيږي پوهه ولري اوپه روپوباندي قبضه کولای شي، نوهغه ته ورکول ئي هم روادی؛ اوکه دزکوة دروپو دضائع کيدووېره وه، نو سرپرست کولای شي دامانت په ډول هغه ورڅخه اخلي او ورته وئي ساتي. اوکه ماشوم ناپوه

ؤاوداويره وه چي هغه به ئي په غلط ځای کي ولګوي يابه په بلهٔ لاروورڅخه ضائع شي،نوبيائي هغه ته ورکول روانه دی بلکه دهغه سرپرست (ځوک چي ددغه ماشوم پالنه کوي) ته ددغه ماشوم دضرورتونو دپوره کولو دپاره ورکړلي شي.اوکه سرپرست هم بې باوره ځوک ؤنوبيابايد دماشوم له خپلوانوڅخه کوم بل چالکه تره،نيکه،ورور،اونوروته په ماشوم دلګښت دپاره ورکړلي شي.

مسئله: که ولي (سرپرست) دزکوة روپۍ دماشوم له طرفه پخپله قبضه کي واخيستلي نوهيڅ تاوان نه لري مګرهغه روپۍ چي ده اخيستی دی ترهغه وخته پوري چي دماشوم په تمليکي لګښتونو نه وي لګيدلي نوترهغه وخته زکوة نه اداء کيږي (فتاوی محموديه ۳جلد ۹۰مخ)

د حضور صلی الله عليه وسلم د خا ندان نفروته زکوة ورکول :

پوښتنه: کومو کومو خلکوته زکوة ورکول روادی اوکومو کوموته نارو ادی؟

ځواب: زکوة دحضور صلی الله عليه وسلم دکورنۍ خلکوته حلال نه دی. اودهغه مبارک صلی الله عليه وسلم له کورنۍ څخه مراد دحضرت علی رضی الله تعالی عنه ،عقيل رضی الله تعالی عنه ،جعفر رضی الله تعالی عنه ،عباس رضی الله تعالی عنه ،اوحارث بن عبدالمطلب اولادي دي،نوهغه ځوک چي ددوئ رضی الله تعالی عنهم له نسلوڅخه وي هغوته زکوة نشي ورکول کيدای. که له دوئ څخه ځوک غريب وي نوپه بل ډول بايدورسره مرسته وشي.(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۹۰مخ وعلم الفقه ۴جلد ۴۲مخ)

سيّداوهاشمي ته زکوة ورکول روادی اوکنه؟

پوښتنه : که چيري سيد ياهاشمي ډيرزيات مسکين شو ،نو زکوة ورکول روادی او کنه؟

ځواب : سیداوهاشمي ته دزکوة په ورکولو سره زکوة نه اداء کیږي، آیا دکلي یاکوځي په ګاونډیانوکي دومره غیرت نشته چي بغیرله زکوة ورکولودهغه احتیاج پوره کړي؟ که د یوچاپلاره یرزیات غریب شي، نوآیاهغه ته به هم احتیاجات دزکوة په روپوورپوره کوي؟
(احسن الفتاوی ۴جلد ۲۷۹مخ بحواله رد المحتار ۲جلد ۷۲مخ)

مسئله : دحنفیانوپه نزددصحیح قول اوظاهرالروایة سره سم سید ته په هیڅ حال هم زکوة ورکول صحیح نه دی .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۶۲مخ)

مسئله : هغه قول چي فتوی وربانديي شوي ده دادی چي ساداتو(سیدانو) ته په اوس وخت کي هم زکاتونه اوواجبي صدقي لکه دقرباني پوستوکي، سرسایه اونورورکول حرام دی اوزکوة اونوروربانديي نه اداء کیږي؛ داخبره غلطه ده چي ځوک وائي چي په بعض حالاتوکي ورته روادی. (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۲۳۹مخ بحواله ردالمحتار ۲جلد ۹۰مخ باب المصرف)

مسئله : سید ته دزکوة اوعشرغله اوروپۍ دواړه حرام دي، خوکه ځوک ئي وروسته له حیلي جوړولو ځخه ورکوي، نوبیاپکښي څه منع نشته، دحیلي صورت داکیدای شي چي لومړی داسي یوغریب ته چي سیدنه وي وویل شي چي مادغه خپل زکوة یاهرڅه چي وي فلاني ته ورکاؤ، خوهغه سید دی اوزکوة ورته روانه ی، نوځکه اوس زه خپل زکوة تاته درکوم نوکه ته دغه ټول یانیمایي په خپله خوښه هغه ته ورکړي نودایه ډیره ښه وي. له دي وروسته که بیاهغه غریب دزکوة له مال ځخه سید ته له خپله طرفه څه ورکړي، نوبیا سید ته روادی .(کفایت المفتی ۴جلد ۲۷۲مخ)

د چاچي مورسیّده وي هغه ته زکوۃ ورکول:

مسئله: که دیو چا صرف مورسیّده وي او پلار ئي سید نه وي، نو هغه ته زکوۃ ورکول روادی، ځکه چي نسب د پلار له لوري وي. د چا چي پلار سید نه وي نو د مور په سیدوالي سره نه سید کیږي. (احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۷۹ مخ بحواله رد المحتار ۲ جلد ۲۴۲ مخ)

څوک چي دنسب شجره نه لري هغه ته زکوۃ ورکول:

پوښتنه: زید له خپل پلاراو نیکونو څخه اوریدلي دي چي زمونږ د نسب شجره حضرت علی کرم الله وجهه ته رسیدلي ده مګر له زید سره پوره شجره نشته چي ورڅخه دامعلومه شي چي هغه رښتیاهم سیّد دی او کنه، نو په دغه صورت کي په داسي حال کي چي زید غریب دی هغه ته دزکوۃ اخیستل روادی او کنه؟

ځواب: دنسب دثبوت دپاره عام شهرت کافي دی، دا ضروري نه ده چي خامخا به دنسب شجره وي، نو ځکه زید ته زکوۃ اخیستل حرام دی.

(احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۷۹ مخ و کفایت المفتی ۴ جلد ۴۵۵ مخ)

سیدانو ته دزکوۃ نه ورکید لوعقلي وجه:

مســئله: زکـوۃ دخلکو د مـالو نو خیري دي او دا مناسـب نـه ؤ چـي د سید المرسلین صلی الله علیه وسلم اولاد دي پري ککړ شي؛ که هغه محتاج شي نوله پاک مال څخه باید ورسره مرسته وشي، دغه رنګه که د سید المرسلین صلی الله علیه وسلم اولاد ته دزکوۃ اخیستلو حکم وای، نو ناپوهانو ته به داوسوسه پیدا کیدله چي (معاذالله) شاید دغه ښکلی نظام ئي دخپل اولاد دپاره په لاره اچولی وي؛ همدارنګه ئي یو نفسیاتي اړخ داهم دی چي که دحضور صلی الله علیه وسلم اولاد ته دزکوۃ اخیستل رواوای نو خلکو به دخپلوي او نزدیکت په بناء هغوئ

ته ډيرزكاتونه وركول اوبغيرله هغوبه ئي بل چاته په وركولوسره اطمنان نه كيدى، اودابه دنوروغريبانودسخت شكايت سبب ګرزيدلى ؤ. (آب كي مسائل ۳جلد ۳۹۱مخ وفقه الزكوة ۲جلد ۲۴۲مخ)

مسئله : سيدته په زكوة نه وركولوكي يورازدادى چي سيد الثقلين صلى الله عليه وسلم به پخپله يعني پخپل لاس صدقي راټولولي ،نوكه هغه صلى الله عليه وسلم خپلو قريبانواوهغه چاته چي دهغوئ نفع دحضور صلى الله عليه وسلم نفع وه دزكوة خوړلوجوازفرمايلى واى ،نوددي ويره به وه چي خلك په حضور صلى الله عليه وسلم باندي بد ګمان شوى واى. اوبيابه ئي دسيدالمرسلين صلى الله عليه وسلم په حق كي هغه خبري كولي چي بالكل به له حقيقت اوادب څخه ليري واى ،نوله دي امله حضور صلى الله عليه وسلم دغه دروازه دخپل اولادپه مخ وتړله اوونئي فرمائل چي زكوة دذوئ له شتمنوڅخه واخلئ اوددوئ فقيرانوته ئي وركړئ.(اسرارشريعت۱جلد ۳۰۵مخ)

سيّد ته دزكوة نه وركولونقلي وجوهات :

مسئله : دمجبوري په وخت كي هم سيدته دزكوة وركولواو خيستلواجازه نشته اوفتوى هم په همدي قول ده په حديث شريف كي حضور صلى الله عليه وسلم زكوة ته (اوساخ الناس) دخلكوخيري ويلي دى اوحضور صلى الله عليه وسلم فرمائلي دي چي دغه صدقي محمد صلى الله عليه وسلم اود هغه صلى الله عليه وسلم اولادي ته حلالي نه دي .(مشكوة۱جلد ۱۲۱مخ)

په دغه حديث شريف كي سيدانوته دزكوة دحرمت وجه دزكوة علت (چي دخلكودمالوخيري دي)ښودل شوي دي اوله بيت امال څخه ئي

دهغو د پاره د خاصي مرستي مقررول نه دي فرمائلي او دغه علت تراوسه هم پخپل ځای پاته دی، نو ځکه د زکوة د حرمت حکم هم لاتراوسه په خپل ځای پاته دی او په دي کي احتياط هم دی او د سيدانو محترمينو احترام هم دی. په يو حديث شريف کي راځي چي يو وخت حضرت حسن رضی الله تعلی عنه د صدقي يوه خورما په خوله کي واچوله په داسي حال کي چي هغه لا ماشوم ؤ، نو حضور صلی الله عليه وسلم هغه بيرته د ده له خولي څخه راوايستله او ورته وئي فرمائل چي مونږ صدقه نه خورو. (مشکوة ۱جلد ۱۶۱مخ)

په درمختار او شامي کي راځي چي بني هاشمو ته زکوة نه دی روا، نو ظاهر المذهب هم دادی چي بني هاشمو ته زکوة مطلقاً نه دی روا هغه که د بني هاشم له طرفه زکوة ورکول او اخيستل منع دی، نو ځکه د واک، شتمنئ او ثروت خاوندانو ته لازمه ده چي دوئ له سيدانو سره په داسي بل څه مرسته وکړي چي هغه صرف د پاک خدای جل جلاله د رضا د پاره وي او په دي سره دوئ له تکليفو او مشکلاتو څخه خلاص کړي ځکه چي دا هم د ډير اجر او ثواب کار دی او هم له حضور صلی الله عليه وسلم سره د رښتني محبت دی، د دغه کار د نه کولو په صورت کي داويره شته چي پاک خدای جل جلاله دوئ ورباندي ونيسي. (فتاوی رحيميه ۵جلد ۱۲۸مخ وفتاوی محموديه ۷جلد ۲۵۵مخ)

سيّد ته دسيّد زکوة ورکول :

پوښتنه: آيا شتمن (مالدار) سيد کولای شي خپلو غريبو سيدانو ته زکوة ورکړي او کنه؟

ځواب: صحيحه خبره داده چي ورته نا روا دی. (فتاوی محموديه ۳جلد ۳۲مخ بحواله شامي ۱جلد ۲۲مخ)

دسیّدمیرمني ته زکوة ورکول :

پوښتنه : زمایو سید ګاونډی دی چي په جسماني ډول بالکل معذوردی اوکه د خه کټلو قدرت پکښي نشته، خو دهغه میرمن چي سیده نه ده او دکورټولي چاري سمبالوي او دټول کور کفالت دهغي له غاړي دی، نوآیا سره له دي چي دهغي ماشومان او خاوند سیدان دي هغي ته زکوة ورکول کیدای شي او که نه ؟

ځواب : هغي میرمني ته چي سیده نه وي او مستحقه وي زکوة ورکیدای شي، دزکوة له ملکیت وروسته که هغو وغواړي چي په خپلو بچو یا خاوندئي ولګوي نو کولای شي .(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۹۲مخ)

مسئله : په دي وجه چي دیوي میرمني خاوند سید دی او دا پخپله غریبه ده او سیده نه ده هغي ته دزکوة ورکولو کي منعه نشته، بلکه زکوة ورباندي اداء کیږي او خپل (رشته دار) غریب ته دزکوة ورکول زیات ثواب لري .(فتاوی دار العلوم ۲جلد ۲۲۳مخ)

دسیّدي میرمني اولادته زکوة ورکول :

مسئله : سیده میرمن چي غیرسید ته واده شي نو پیدا کیدونکي اولادونه ئي هم سیدان نه دي، نو ځکه دسیدي کونډي اولادونو ته زکوة ورکول روادی او دا پخپله ددغو بچود پاره زکوة اخیستلای شي، خو دځان دپاره نه .(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۹۲مخ)

دزکوة له مال څخه دسیّدقرض اداء کول :

پوښتنه : په یو سید باندي دبل مسلمان قرض دی آیا هغه کولای شي غه قرض په زکوة اداء کړي ؟

ځواب : نه، هغه نشي کولای دزکوة په روپو هغه قرضه اداء کړي (فتاوی دار العلوم [illegible])

آیا په سخت حالت کې سیدته زکوة ورکول کیدای شي او کنه؟

مسئله: که سید په ډیر سخت ناارامي او خراب حال کي واقع ؤ، نو په بیا په دغه مجبوري کي دزکوة ورکول روادی څنګه چي دپاک خدای جل جلاله ارشاد مبارک دی (فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ)(۲سپاره) دحدیث شریف فتوی خوداده چي سیدته زکوة مه ورکوئ، که سید ته له یو خوا څخه رزق راځي نو دهغه بیا څه ضرورت دی چي زکوة اخلي؟ او که ورباندي سخت حالت ورغی دابیابله خبره ده .(اسرارشریعت۱جلد۳۰۷مخ)

که سیدته په غلطي زکوة ورکړشو:

پوښتنه: زید هاشمي دی، یوچاهغه ته زکوة ورکړ، نودزید دپاره شرعي حکم څه ی؟

ځواب: که دزکوة ورکونکی دزکوة وسم لګښت ځای دپوره فکرکولو وروسته هغه ته زکوة ورکړی ؤنوزکوة ئي اداء شوی دی، مګرزید چي په دی پوه شي چي داراته زکوة راکړل شوی دی نو پري لازمه ده چي بیرته ئي هغه چاته ورسوي له چاڅخه چي ئي اخیستی دی .(احسن الفتاوی۴جلد۲۸۰مخ بحواله ردالمحتار۲جلد۷۴مخ)

شیعه او قاد یا ني ته زکوة ورکول څنګه دی؟

مسئله: شیعه او قیدیاني ته زکوة ورکول روادی او کنه؟ او که څوک ئي ورکړي نوزکوة ئي اداء کیږي او کنه؟

ځواب: اوقیدیانیان او ځینی شیعه ګان کافران دي بلکه ترټولو کفاروهم بددي او کافرته زکوة ورکول روانه دی دوئ ته زکوة

ورکول سخته ګناه ده؛ نه یوداچي زکوة ورباندي نه اداء کیږي بلکه هیڅ ډول صدقه باید ورنه کړله شي.(احسن الفتاوی ۴جلد ۲۸۱مخ بحواله رالمحتار ۲جلد ۳۴۳مخ)

مستحق به څه ډول پیژنو؟

پوښتنه: زما څوخپلوان یادوستان دي چي په ظاهره ډیر غریبان او مستحق ښکاریږي، خوزه به داڅنګه معلوموم چي دوئ رښتیاهم غریبان یانصاب نه لرونکي دي اوکنه؟

ځواب: ظاهرته اعتبارد ی، که له ظاهرحال سره سم ستاداخبره زړه واخیسته چي دوئ غریب دي ،نوهغوئ ته دزکوة په ورکولو سره زکوة اداء کیږي .(آپ کي مسائل ۳جلد ۲۹۳مخ)

ورور یا بل خپل ته زکوة ورکول:

پوښتنه: زمایوورودی چي ډیرغریب اود تبي(T.B) په ناروغي اخته دی هغه نه داوخت دتداوي دپاره خرڅه لري او نه څه آمدني لري،نوآیازه کولای شم هغه ته ټول زکوة ورکړم؟

ځواب: هغه ته دزکوة په ورکولوکي ډیرزیات ثواب دی مګرپه یوواردومره زکوة مه ورکوئ چي غریب ورباندي دنصاب خاوند شي .اول ورته ترنصاب کمي روپۍ ورکړئ کله چي هغه ولګیږي بیاورته نوري اودغه رنګه دغه ترهغه پوري چي زکوة ختم شي.

او که هغه عیالدارهم ؤ ،نوبیاپه یوه وارهغه ته دومره زکوة هم ورکول کیدای شي چي که په ټولو وویشلي شي نوهریوه ته ترنصاب کم رسیږي (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۲مخ بحواله ردالمحتار۲جلد ۷۵مخ)

ترخپله وسه زکوة هغه چاته ورکوئ چي دزکوة اوخیر تولونکی نه وي اودخپل عزت ساتلو په خاطرپه خپل کورکي ناست وي سره له دي چي مستحق هم وي. (محمدرفعت قاسمي غفرله الله)

دکمي امدني لرونکي ته زکوة ورکول:

پوښتنه: زمایودوست دی چي داسي کارکوي چي آمدني ئي ډیره کمه ده،آیاهغه ته زکوة ورکول کیدای شي اوکنه؟

ځواب: که هغه دزکوة مستحق وي(دنصاب خاوندنه وي) نو ضروري ده چي په زکوة ورسره مرسته وشي.(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۹۳مخ)

په پلاردزکوة لگولودپاره دوروراسطه کول:

مسئله: ورورته هغه وخت زکوة ورکول روادی چي غریب وي مگرکله خلک داسي کوي چي له هغه څخه داغوښتنه کوي چي زه دغه زکوة تاته درکوم ته به ئي بل چالکه(پلار) ته ورکوي داکارغلط اوناسم دی ځکه چي کله ورورته زکوة ورکړشونورنوزیاتي دزکوة ورکونکي له ملکیت اوقبضي وتلي دي اودابیادورورخوښه ده چي په هرځه ئي لگوي.اوکه مقصودورڅخه ورورته دزکوة ورکول نه،بلکه پلارته ورکول ؤاووروررهسي وکیل ؤ،نوبیاورورته په ورکولو سره زکوة نه اداء کیږي.(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۹۴مخ)

ناسکه مور(میرې) ته زکوة ورکول:

مسئله: ناسکه مورته(هغه چي ستاپلاردوهمه ښځه کړي وي) که غریبه وي(یعني دنصاب خاونده نه وي) اوسیده هم نه وي زکوة ورکول روادی.(فتاوی محمودیه ۷جلد ۲۲۸مخ)

خپل ناروا اولاد ته زکوة ورکول:

مسئله: زناکار خپل هغه بچي ته زکوة نشی ورکولای چي له زنا څخه پیدا شوی وي دغه رنګه ئي هغه بچي ته هم ورکول روا نه دی کوم څخه چی هغه انکار کړی وي. (درمختار ۲ جلد ۱۰۷ مخ)

مسئله: که تېر واده ورسته تر شپږ میاشتي له مخه ماشوم پیدا شو، نو هغه د شریعت له نظره حرام زاده دی، دغه ماشوم چي د هر چا له نطفي (منو) څخه پیدا شوی دی هغه نشي کولای هغه ته زکوة ورکړي، او که ئي ورهم کړي نو زکوة ئي نه دی اداء شوی.
(فتاوی رحیمیه ۲ جلد ۱۴ مخ بحواله شامي ۲ جلد ۹۴ مخ وعالمګیري ۴ جلد ۳۹ مخ)

یادونه: په ماشوم او د هغه په مور باندي دو مره لوی تهمت په ناخبرئ کي ویل نه یوازي کبیره ګناه ده بلکه له دي څخه دلویو فتنو دراپورته کیدلو ویره هم شته نو که خدای مکړه داسي یو څه پیښیږي، نو په اړوندئي باید ډیر احتیاط وشي. (عبدالملک حصیف)

صرف د شیدو خوړونکي ته زکوة ورکول:

مسئله: کوم ماشوم ته چي تاسو شیدي ورکړی دي هغه ته هم زکوة ورکول روا دی او د چا شیدي چي تاسو په وړوکوالي کي خوړلي دي هغو ته هم زکوة ورکول روا دی. (امداد مسائل زکوة ۷۴ مخ)

په وړوکوالي کي د شیدو خوړلو څخه رضاعت حقیقي مور او زوی کیدل نه ګڼل کیږي، نو ځکه زکوة اخیستل او ورکول روا دی.
(محمد رفعت قاسمي غفرله الله)

دزکوة په روپو شفاخانه جوړول:

پوښتنه: مونږ غواړو یوه دواخانه جوړه کړو چي دزکوة او د قربانیو د پوستکو په روپو به ئي چلوو، او له هغي ځخه به هر هر څوک ګټه اخیستلای شي، دلته بلاله ناروغانو ځخه لږ روپی هم اخیستلي کیږي او بیا به په ده دواخانه کي لګولي کیږي، نو آیا هر څوک کولای شي له دغه درملتون ځخه ګټه واخلي او کنه؟

ځواب: په درملتون(دواخانه) کي دزکوة او د قرباني د پوستو کو د روپو لګښت په دي ډول کیدای شي چي په دغو روپو باندي درمل واخیستل شي او په مفت (بي قیمته) ډول مسکینانو ته ورکړل شي، له دغو روپو ځخه د درملتون د ډاکټرانو او نورو کارکونکو تنخواه دځای کرایه نشي ورکول کیدای همدارنګه به دغه روپی درغوني په کار او میزونو څوکیو او داسي نورو سامانو باندي نه لګوي، او که په دغه رنګه ځایو کي ولګولي شوي نو دزکوة ورکونکو زکوة نه دی اداء شوی. ددغه درملتون د درملو په بدل کي له غریبانو ځخه روپی اخیستل، او شتمنو ته درمل ورکول دواړه روانه دي.

(احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۸۱ مخ بحواله ردالمحتار ۲ جلد ۲۲۸ مخ وفتاوی دارالعلوم ۱۴ جلد ۱۴۴ مخ)

مسئله: که په هسپتالونو کي غریبانو ته درمل په داسي ډول ورکول کیدل چي غریب ئي په پوره ډول مالک وي، نو د هغو درملو قیمت دزکوة په روپو کي شمیرل کیدای شي. (معارف القرآن ۴ جلد ۴۰۹ مخ)

مسئله: که یو غریب محتاج ناروغ وي او یو څوک ورته درمل واخلي یا دخوراک پاره ورته څه واخلي او ورئي کړي، نو په دي ډول هم زکوة اداء کیږي. (مستفاد احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۸۱ مخ)

دزکوة اداء کیدلو یو صورت :

پوښتنه : که یو چادزکوة روپۍ په جلاډول په کور کي ایښي وي خو په بهر کي له یو غریب سره مخ شو او د جیب روپۍ ئي هغه ته په زکوة کي ور کړي ،نو که هغه دغو مره روپۍ دزکوة له روپو څخه ورواخلي نوزکوة به ئي اداء شوې وي او کنه ؟

ځواب : بلي : دهغه دهغه زکوة اداء شوې دی .(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۷۸مخ)

سیلاب وهلیو ته زکوة ورکول :

پوښتنه : سیلاب وهلیو ته دزکوة له روپو دپخو شوو خوراکو نو نغدو روپو او یا نورسامانو نو لیږل روا دی او کنه ؟

ځواب : که غالب گمان داوي چي دغه خلک دزکوة مستحق دي یعني له دوئ سره دنصاب په اندازه شتمني (چي دزکوة اخیستلو او روکولو مانع ده) نه وه ،نو هغو ته زکوة ورکول روا دی . په دي شرط چي دوئ به ددغو شیانو یاروپو مالکان گرزول کیږي، که ددوئ ملک و نه گرزول شول بلکه دغسي ورباندي ولګول شول ،نو زکوة نه اداء کیږي همدارنگه که څه پاخه کړل شي او په دوئ وخوړل شي نو هم زکوة نه اداء کیږي دمسکین په ملکیت کي دپاخه شوي شي ورکول ضروري دي . (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۴مخ)

دپیښو او فساد وهلیو علاقو کي بعض خلک دنصاب خاوندان وي؛ دمثال په ډول که دچادوکان یا کارخانه په سیلاب یا بل آفت کي له مینځه تللي ده ،نو په بانک کي ساتلي شوي روپۍ ئي همداسي روغي پاته دي ،او یائي بل ځای ،کور ، ځمکه او یا بل شی وي چي دنصاب اندازه ورڅخه پوره او یا تردي هم زیات وي؛ نو دهغه رنگه

خلک شرعاً د زکوة مستحق نه دی ، او زکوة ورباندي نه اداء کیږي.
همدا رنگه ډیر ځله په دغسي ځایو کي دزکوة روپی یامال اصل
مستحق ته نه رسیږي بلکه غیرمستحقین ئي وراخلي ،نو ځکه په دغه
رنگه ځایو کي احتیاط ډیر ضروري دی.

قید یا نو ته د زکوة له روپو خوراک ورکول څنگه دی؟

مسئله: نفلي صدقي قید یانو ته ورکول روادی خو په زکوة کي تفصیل دادی
چي که قیدي دنصاب خاوندنه وي او هغه دخوراک پوره مالک وگزول شي
نوزکوة اداء کیږي؛ او که ئي اباحةً خوراک وکړیادخوراک مالک ونه
گرزول شونوبیازکوة نه اداء کیږي.ځکه چي په زکوة کی تملیک
(دفقیرملک گرزول) شرط دی .(احسن الفتاوی ۴جلد ۲۹۷مخ آپ کي مسائل ۳جلد ۴۰۲مخ)

فوجي ته زکوة ورکول څنگه دی؟

مسئله: که په جگړه کي کوم مسلمان عسکر (یافوجي) زخمی شواو چاورته
دهغه دضرورت سامان دزکوة په روپو واخیست ،یائي دزکوة روپی په
نغدي ډول ورکړي ،نو بیاچي هرکله د دغه عسکرداحال یقیني شو چي هغه
دنصاب خاوندنه دی نوزکوة اداء شوی دی او که هغه دنصاب خاوند ؤ بیانه
دی اداء شوی.ځکه چي دزکوة داداء دپاره شرط دی چي داسي یو څوک به
ئي مالک گرزول کیږي چي دنصاب خاوند نه وي.(والله اعلم)
(فتاوی دار العلوم ۶جلد ۲۴۳مخ بحواله رالمحتار ۲جلد ۸۵مخ واحسن الفتاوی ۴جلد ۲۸۹مخ)

لیږلو په کرایه کي دزکوة روپی لگول:

مسئله: که څوک چرته یو څه لیږي،نو دهغه کرایه (دوړلو لگښت)
دزکوة له روپو څخه ورکول روانه دی ،او په ورکولو سره ئي زکوة نه
اداء کیږي؛ ځکه چي دزکوة داداء دپاره داشرط دی چي فقیرته به

بلاعوض ورکول کیږي،نو دغه شرط په دغه صورت کي نشي پوره کیدای. (فتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۵۰مخ)

دغو حضراتو ته دزکوة ورکولو سره زکوة اداء کیږي:

(۱) خپلو حقیقي (هغه چی موراوپلاردواړه ئي سره ګډوي)، علاتي (هغه چي پلارئي سره ګډاو مورګاني جلاجلاوی)، اخیافي (هغه چي مورئي سره یوه اوپلرونه جلاجلاوي)، او رضاعي (هغوته چي دیوي مورشیدي ئي سره خوړلي وي) ورورا وخوردواړوته زکوة ورکول روادی، همدغه رنګه دهغواولادوته هم دزکوة ورکول روادی.

(۲) خپل تره (دپلارورور یا آکا) او ترور (دپلارخور) اودهغواولادونو ته زکوة ورکول روادی.

(۳) خپل ماما او اکو یا خالي (دمورخور) اودهغواولادونو ته زکوة ورکول روادی.

(۴) خپل ناسکه پلار (پلندر) او ناسکه مور (میري) اودهغو اولادونو ته زکوة ورکول روادی.

(۵) خپلي خواښي اوخسراو ددوئ اولادوته زکوة ورکول روادی.

(۶) دشتمن (بډای) پلاراومورته (چي دزکوة مستحق وي) زکوة ورکول روادی.

(۷) دشتمن بالغ اولادته (چي دزکوة مستحق وي) زکوة ورکول روادی.

(۸) دشتمن میرمني ته (چي دزکوة مستحقه وي) زکوة ورکول روادی.

(۹) دشتمني میرمنی خاوندته (چي دزکوة مستحق وي) زکوة ورکول روادی.

(۱۰) خپل زوم (دلور خاوند یا میړه) او مړبور (د زوي ښځي) ته (چي دزکوة مستحق وي) زکوة ورکول روادی.
(۱۱) شاګرد خپل استاذ، او استاذان خپل شاګرد ته زکوة ورکولای شي، دشاګردوالي او استاذوالي تړاو دزکوة ورکولو مانع نشي کیدای
(۱۲) خاوند (میړه) دخپلي میرمني هغه اولادته زکوة ورکولای شي چي له بل خاوند څخه وي.
(۱۳) میرمن دخپل خاوند هغه اولادته زکوة ورکولای شي (که دزکوة مستحق وي) چي دهغه له پخوانۍ میرمني څخه وي.
(۱۴) مسافرته زکوة ورکول هغه وخت روادی چي له هغه سره په سفرکي مال نه وي، که څه هم په کورکي ترنصاب زیات مال لري.
(۱۵) نابالغ ته دهغه وخت زکوة ورکول روادی چي پلارئي دنصاب خاوندنه وي؛ که څه هم مورئي دنصاب لرونکي وي
(۱۶) میرمن دخپل خاوندهغه اولادته چي له بلي میرمني څخه وي اودزکوة مستحق وي زکوة ورکولای شي.
(۱۷) دیوچاآمدنی سل روپۍ ده او کورهم لري خوټول لګښت ئي دري سوه روپۍ ده نو هغه ته زکوة ورکول کیدای شي، چي نورنصاب ونه لري.
(۱۸) دیوچاآمدني دلګښت دپاره کافی ده خوهغه ډیر قرضداردی اونشي کولای چي دآمدني روپۍ دقرضو اداء کولو اودکوردلګښت پوره کولو ته ورسوي، نوهغه ته هم زکوة ورکول کیدای شي،
(۱۹) زکوة هرهغه چاته ورکول کیدای شي چي ورسره ترنصاب کم مال وي؛ که څه هم هغه روغ جوړ او ګټلو ورتیا لرونکی وي.

(پورته ذکرشوي ټول که دزکوة مستحق وي نو دزکوة په روپوورسره مرسته کیدای شي، اودوئ ته داویل هم ضروري نه ده چي زه دغه په زکوة کي درکوم، بلکه صرف پخپله دزکوة نیت کول ورته کافي دی)

(محمدرفعت قاسمي غفرله الله)

پورتنئ مسئلي له (۱) نمبرڅخه بیاتر (۱۹) نمبرپوري له لاندنیوکتابوڅخه رااخیستلي شوي دي.

(امدادالفتاوی ۳جلد۱۲مخ)

(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۲۳۷، ۲۳۸ مخ، ۱۹۶مخ ۲۴۵مخ ۲۴۶مخ ،۲۹۲مخ ۲۹۰مخ ۲۷۹مخ ۲۸۹مخ)

فتاوی محمودیه ۱۳جلد ۹۵مخ ،۱۰۲مخ)

(احسن الفتاوی ۴جلد ۱۲۹مخ)

(فتاوی عالمگیري ۴جلد ۳۹ ، ۴۰مخ)

(کتاب الفقه ۱جلد ۱۰۱۴مخ)

(طحطاوي ۴۱۹مخ)

(هدایه ۱جلد ۲۰۵مخ)

(آپ کي مسائل اوراُن کاحل ۳جلد ۳۹۴مخ)

دغوحضراتوته دزکوة په ورکولوسره زکوة نه اداء کیږي؟

(۱) خپل پلاراوخپلي مورته دزکوة په ورکولوسره زکوة نه اداء کیږي . همدغه حکم دنیکه اوآناترهغوورپورته نیکه ګانواوآناګانودی. هغه که دمورله خواوي که دپلار.

(۲) دخپل حقیقي زوی زوی(لمسی) اولور(لمسی) اوکړوسواودهغواولادوته زکوة ورکول روانه ی.

(۳) خپلي مور ، او د مور مور (آنا) او پلار (نیکه) او د هغو پلرونو ته تر اخیره زکوة ورکول روانه دی.
(۴) د خپلي حقیقي لور او لادو (لمسو او لمسیانو) او د هغو اولادو ته بیا تر اخیره زکوة ورکول روانه دی.
(۵) د خاوند زکوة میرمني ته ، او د میرني زکوة خاوند ته ورکول روانه دی.
(۶) داسي مطلقي میرمني ته چي په عده کي وي ، د هغي د خاوند د پاره هغي ته زکوة ورکول ناروادی.
(۷) د شتمن نابالغو محتاجانو ماشومانو ته زکوة ورکول ناروادی.
(۸) د شتمني کونډي (چي د نصاب لرونکي وي) نابالغو ماشومانو ته زکوة ورکول ناروادی.
(۹) د مدرسي اوستاذ او د مسجد امام ته زکوة په تنخواه کي ورکول ناروادی.
(۱۰) د حضور صلی الله علیه وسلم کورنۍ والو (سیدانو) ته زکوة ورکول روانه دی ، که له دوئ څخه څوک غریب شي نو باید له بلي لاري ورسره مرسته وشي.
(۱۱) شتمن (د نصاب خاوند) ته زکوة ورکول روانه دی.
(۱۲) د زکوة روپۍ د مدرسي ، مسجد ، عبادتخاني ، مسافر خاني ، یتیمخاني ، ښوونځي شاه راه په جوړولو ، او د ځاګانو او ویالو په کندلو کي لګول روانه دی.
(۱۳) د زکوة روپۍ د مړي په کفن لګول ، او یا د هد یري د پاره وربانډي ځمکه اخیستل روانه دی.
(۱۴) هغه ټول صورتونه چي پکښي زکوة د چاملک نه ګرزي د زکوة مصارف (لګښت ځایونه) نه دي په پورتنیو
۱۴ مسئلو کي ته لاندي کتابو څخه استفاده شوي ده :

(معارف القرآن ۴ جلد ۴۱۲ مخ)
(فتاوی دار العلوم ۶ جلد ۲۱۲ مخ ۲۱۳ مخ ۲۳۸ مخ ۲۹۲ مخ ۲۸۲ مخ ۳۹ مخ)
(احسن الفتاوی ۴ جلد ۳۶۹ مخ ۴۶۹ مخ)
(کتاب الفقه ۱ جلد ۱۰۱۴ مخ)
(درمختار ۱ جلد ۱۴۱ مخ)
(فتاوی محمودیه ۱۳ جلد ۸۷ مخ)
(آپ کي مسائل او ان کا حل: ۳ جلد ۵۰۴ مخ ۳۹۰ مخ)
(عالمگیري ۴ جلد ۳۹ مخ)
(امداد مسائل زکوة ۷۲ مخ ۷۶ مخ)

د قرض په نوم زکوة ورکول څنګه دی؟

پوښتنه: یو مستحق ته زکوة ورکونکي په څه وجه وویل چي دغه روپۍ قرض درواخله، او حال داؤچي دزکوة په نیت ئي ورکړي وي او دبیا غوښتلو امیدئي نه لاره نو آیا زکوة به ئي اداء شوی وي او کنه؟

ځواب: په پورتني صورت کي چي زکوة ورکونکي دزکوة په نیت دغه روپۍ مستحق ته ورکړي دي او بیائي دعوی نه لري، خو مستحق ته ئي د قرض وویلي دي، دهغه زکوة اداء شوی ی. په فتاوی عالمګیري کي لیکلي دي چي که مسکین ته په زکوة کي ورکوم، نو دپه ډول هبه کړي او خپل نیت ئي داؤچي دغه زه مسکین ته په زکوة کي ورکوم، نو د هغه زکوة اداء شوی دی. (فتاوی رحیمیه ۳ جلد ۱۱۲ مخ بحواله عالمګیري ۱ جلد ۱۷۱ مخ)

مسئله: زید بکر ته سل روپۍ دزکوة په نیت ورکړي، خو له دي امله ئي ورته دزکوة نوم یاد نه کړي چي دزکوة اخیستل عیب ګڼل کیدی، او ورته وئي ویل چي ته په دغو روپو خپل کار کوه، هر کله چي

تاته خدای جل جلاله درکړي هغه وخت ئي بیاماته راکړه دوه کاله وروسته بکر بیرته هغه روپۍ زید ته ورکړي، نو زید ته دهغو روپو اخیستل روانه دی ځکه چي زید خو په زکوة کي ورکړي وي بلکه پري لازمه ده چي بیرته ئي بکرته ورکړي. که بکرته ئي دانشوای ویلای چي هغه خو ما زکوة درکړی ؤ، نو بیا دي ورته ووائي چي ما قرض درته وبخښلی او یا دي بیرته د تحفي یا هدیي په ډول ورکړي. (احسن الفتاوی ۴ جلد ۲۲۴ مخ وفقه الزکوة ۲ جلد ۳۲۹ مخ)

دزکوة روپۍ په کوم بل عنوان غریب ته ورکول:

پوښتنه: آیا دزکوة ورکولو پروخت مستحق ته داویل چي دغه زکوة دي ضروري ده او کنه؟

ځواب: دزکوة ورکولو په وخت داویل ضروري نه دی چي دا زکوة دی، صرف هغه نیت هم ورته کافي دی چي دزکوة ورکونکي په زړه کي دی، همدارنګه که مستحق ته داوویل شي چي دغه تحفه ده یا هدیه ده خو نیت ئي دزکوة وي نو هم زکوة اداء کیږي. (فتاوی رحیمیه ۲ جلد ۱۳ مخ وعلم الفقه ۴ جلد ۴۵ مخ)

مسئله: د چاورور غریب دی، د نصاب مالک نه دی (یعني اوه نیمي تولي سره زر یا دوه پنځوس نیمي تولي سپین زر یا د هغو قیمت ورسره نشته) نو هغه کولای شي زکوة ورکړي. (شامي ۲ جلد)

مسئله: کولای شئ چي دزکوة روپۍ ورور، وریندارې او بچوته د تحفي، هبي، عید مبارکي او شاباسی په نوم نو ورکړئ (په دې شرط چي مستحق وي او نیت مو دزکوة وي) (فتاوی عالمګیري ۱ جلد ۱۷۱ مخ وفتاوی رحیمیه ۵ جلد ۱۵۳ مخ)

مسئله: دزکوة مستحق هغه څوک دی چي ورسره تر حاجت اصلي او ضروري زیات دومره څه نه وي چي قیمت ئي له دوه پنځوس نیمو تولو سپینو زرو سره برابر شي. دغه رنګه څوک که دزکوة

ایستلو ته مجبور شو ،نو ایستی ئي شي. که زکوة ایستونکي ته داویل چي دا زکوة دی د حال او وخت په لحاظ مناسب نه ؤ یا زکوة اخیستل بد ګڼل کیدل نو د تحفي او هدیي په نوم هم ورته ورکول کیدای شي. خو دهغه چا تحقیق چي دا یي معلومه نه وي چي زکوة حقدار دی او که نه باید په پټ ډول و شي .(فتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۲۲مخ).

مسئله : خپلو خپلوانو او دهغو ماشومانو ،او یا بل هغه مستحق ته چي دخه شي دزیري خبرئي راوړی وي انعام او شاباسي په ډول زکوة ورکول روا دی (په دي شرط چي د زکوة په نیت ورکړل شي) دغه رنګه که دعید ،ښي شپي او نورو ورځو د خوشحالي په مناسبت مستحقینو ته دزکوة په نیت څه ورکړل شي نو زکوة اداء کیږي. (فتاوی عالمګیري ۴جلد ۴۱مخ)

مسئله : که یو چا بل چا ته ظاهراً دانعام په نوم څه ورکړل، خو نیت ئي دزکوة ؤ پکښي ،نو هم زکوة ئي داء شوی دی .(بهشتي زیور ۳جلد ۲۸مخ بحواله شرح التنویر ۱جلد ۱۴۲مخ)

مسئله : چا ته چي زکوة ورکول کیږي هغه ته ددي ورښوول ضروري نه دی چي دا زکوة دی ،البته دا ضروري ده چي هغه باید دزکوة له لګښت ځایونو څخه وي .(فتاوی دارالعلوم ۶جلد ۹۰مخ بحواله ردالمحتار ۲جلد ۱۲مخ)

مسئله : خپل عزیز غریب ته هم دزکوة په ورکولو کي دا ضروري نه ده چي ورته وښوول شي چي زه تا ته دغه په زکوة کي درکوم ،بلکه د تحفي او هدیي په نوم خپل زکاتونه او صدقي دوئ ته ورکړئ، تر څو شریفو او نیکانو خلقو ته دخپلي کهتری احساس و نشي (معارف القرآن ۴جلد ۴۱۲مخ آپ کي مسائل ۳جلد ۳۹۸مخ)

مسئله : دغه رنګه خپلوانو ته په زکوة ورکولو سره دوه ثوابونه ګټل کیږي یو دزکوة ورکولو بل دصله رحمي . (مشکوة شریف ۱جلد ۱۷۰مخ وفتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۳۲مخ و درمختار ۲جلد ۳۵۲مخ)

شتمن ته د هغه شي استعمال چې دغریبي په زمانه کې په زکوة کې ورکړل شوی وي:

پوښتنه: له ما سره دزکوة او سود روپۍ دي او زما یو زوم دی چې ډیر غریب او قرضدار دی نو آیا زه دغه روپۍ هغه ته ورکولای شم او کنه؟
او که هغه وروسته ترکور جوړولو شتمن شي، نو بیا ورته په دغه کورکې او سیدل روا دي او کنه؟

ځواب: که ستا سو زوم (دلور میړه) غریب وي، نو تاسو ورته خپل زکوة ورکولای شئ او هغه په دغو روپو دکور بیا رغونه هم کولای شي.، او که هغه په نژدې راتلونکي کې یا ډیر وخت وروسته شتمن شي، نو هم دغه کورا ستعمال ورته روا دی، ځکه چې همدا اوس (دزکوة اخیستلو په وخت) خو هغه غریب دی. (فتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۲۱مخ)

ایا فقیرته په زکوة کې ورکړل شوی شی غني ته روادی؟

پوښتنه: که یو غریب ته څوک کتاب په زکوة کې ورکړي، نو غني (شتمن) ته دا روا ده چې له هغه څخه کار واخلي او کنه؟
دفتاوی رشیدیه له لاندنۍ مسئلې څخه دهغه نه جواز څرګندیږي.
طالبانو ته چې له کوم ځای څخه خوراک مقرروي او له هغه ځایه ورته راوړل کیږي د هغه خوړل د نصاب خاوند ته د طالبانو له رغبت سره سم روا دي او کنه؟

ځواب: د طالبانو هغه خوراک چې ورته مقرر دی که د واجب، لکه زکوة، کفارې، عشر او نذر نه وي، نو غني هم کولای شي د طالبانو په اجازه هغه له دوئ سره وخوري، خو که په هغو کې دیو د پاره خوراک مقرروي، نو بیا کله چې هغه طالب العلم څوک د هغه مالک وګرزوي

هغه وخت بیاشتمن کولای شي هغه وخوري، په دغه خوراک کي له دوئ سره ګډیدل ورته صحیح نه دی. خو ددي پر عکس ځومدرسولکه دیوبند، سهارنپور، مدرسه امینسي (ډیلی) دجوازفتوی ورکړي ده ،نولطفاًمودخپل تحقیق څخه خبرکړئ.

ځواب: دفتاوی رشیدیي مسئله پرځای اوسمه ده، که فقیر خپل دزکوة مال غني (شتمن) ته اباحةً یاعاریةً ورکړنو هغه ته حلال نه دی، خو که دهغه ملکیت وګرزول شي بیاحلال دی دحضرت ابوهریره رضی الله تعلی عنه له څخه روایت شوی حدیث شریف څخه څرګندیږي چي حلالوالی په وجه دبدلون دملکیت سره ترلاسه کیږي، نه په اباحت سره، په دغو عباراتو سربیره په هدایه ،عنایه فتح القدیراونوروکتابود فقهي شریفي کي دغه مسئله له پوره وضاحت سره راوړله شوي ده جوازورکونکوحضراتود فتوی ورکولوپروخت دغوکتابوته رجوع نه ده کړي. (احسن الفتاوی ۴جلد ۲۲۰مخ)

زکوة ورکونکي ته دزکوة اخیستونکي هدیه قبلول څنګه دی؟

مسئله: که یوڅوک له خپلوانوڅخه یوچاته چي فقیراود نصاب خاوند نه وي زکوة ورکوي؛ اوبیازکوة اخیستونکي (فقیر)هغه زکوة ورکونکي ته څه شی په هدیه کي ورکوي، نوقبلول ئي روادی. (فتاوی محمودیه ۷جلد ۲۴۹مخ)

دزکوة روپۍ که غلوواخیستي

پوښتنه: یوچادزکوة روپۍ جلا په بټوه کي ایښي وي چي ترزکوة اداء کولوله مخه ورڅخه غلا شوي یاپه بل ډول ضائع شوي نودهغه زکوة اداء شوی دی اوکه به ئي بیاداء کوي؟

ځواب: په پورتني صورت کې نه زکوة اداء شوی دی او نه ساقط شوی دوهم ځل به بیا زکوة اداء کوي .(فتاوی رحیمیه ۲جلد ۱۴مخ وفقه الزکوة ۲جلد ۳۷۴مخ)

مسئله : که هغه روپۍ له چا څخه ورکې شوي ، او یائي یو ځای ایښې وي او هغه ځای ورڅخه ورک شو یا غلو پټې کړي، نو دغو مره روپۍ به دهغو پر ځای په زکوة کې ورکوي .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۹۲مخ وفتاوی محمودیه ۱۱جلد ۱۴۸مخ)

دزکوة روپۍ دپوستخاني یابانک له لاري لیږل :

مسئله : دزکوة روپۍ دپوسټ خاني یادبانکي خاني (مسودي) له لاري هم لیږل کیدای شي ، ځکه چي مجبوري ده ځکه چي نه دغه رنګه بدلون څخه په زکوة باندي هیڅ اثر نه لویږي ، خو دپوسټ خاني او بانک په لګښت کي دزکوة روپۍ نشي لګول کیدای. (فتاوی رحیمیه ۵جلد ۱۲۴مخ)

مسئله : مګر دډاکخاني او بانګ لګښت به په جلا ډول ورکوي (فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۳۳۵مخ)

مسئله : دپوسټ له لاري دزکوة په لیږلو کي هیڅ منعه نشته صرف دمدرسي مهتمم صاحب ته ولیکئ چي دادزکوة روپۍ دي دي سره ستاسو زکوة اداء کیږي .(فتاوی دارالعلوم ۲جلد ۱۰۱مخ وفتاوی محمودیه ۷جلد ۲۵۹مخ)

او که موبل کوم مستحق ته زکوة لیږو نو دا ورسره مه لیکئ چي دازکوة دي ، ځکه چي دزکوة په لفظ سره مستحق دشرم احساس کوي .صرف پخپله ورته دزکوة نیت وکړئ بس همدغه نیت ورته کافي دی .مګرمدرسو او ښوونځایو ته ځکه خبرورکول ضروري دی چي دوئ پوه شي او دزکوة روپۍ په مناسب ځای ولګوي .(محمد رفعت قاسمي رحمة الله علیه)

که دپوسټ له لاري لیږل شوی زکوة ونه رسیدی:

مسئله : که یو چادپوسټ خاني له لاري چاته دزکوة روپۍ ولیږلي خو هغه ونه رسیدلي ، نو دزکوة لیږونکي زکوة او فطري نه دی اداء

شوی، ځکه چې دا ک خانه دلیږونکي وکیله ده، دهغه چاوکالت ورسره نشته چې زکوة ورلیږل کیږي. (کفایت المفتي ۴ جلد ۲۷۹ مخ)

مسئله : له رجسټراو نورو څخه دنه ترلاسه کیدلو په صورت کي دزکوة دغو مره برخه بیا اداء کول ضروري دی. (فتاوی دارالعلوم ۲ جلد ۸۹ مخ بحواله الدرالمختار ۲ جلد ۱۵ مخ)

په زکوة کي ورکړل شوی شی بیرته اخیستل :

مسئله : که یو چا دکتابو په زکوة کي مسکینانو ته کتابونه ورکړل او بیائي په تاجرانه قیمت ددوارو په خوښه وزڅخه بیرته واخیستل، نو دغه بیعه (خرڅول) بالکل صحیح دی او که له ښانو او علائمو څخه دا معلومیدله چې هغه (فقیر) زما په خاطر دغه قیمت قبول کړنو بیائي په اخیستلو کي کراهت شته. (امدادالفتاوی ۲ جلد ۵۷ مخ)

مسئله : تایو فقیرته څه په زکوة کي ورکړل او هغه غوښتل چې وئي پلوري، نو بهتره داده چې ته هغه ورڅخه مه اخله، ځکه چې ښایي هغه ستا مراعت ورکړي. (تعلیم الدین ۴۵ مخ وفتاوی محمودیه ۷ جلد ۲۵۱ مخ بحواله ابوداؤد ۱ جلد ۲۲۵ مخ)

که غیرمستحق ته زکوة ورکړل شو :

مسئله : که یو چا بل چاته په دي خیال چې دغه ډیرغریب او دزکوة مستحق دی زکوة ورکړ، خوورو سته معلومه شوه چې هغه ئي شرعي غلام یا کافر دی، نو دهغه زکوة نه دی اداء شوي ځکه چې دغلام ملکیت خود بادار (آقا) ملکیت دی، او کافر دزکوة دلګښت ځای نه دی، نو ځکه زکوة نه دی اداء شوی. او که دزکوة له ورکولو وروسته ،میرمن ،یا سید ، هاشمي یا شتمن ؤ ،نو بیا دزکوة بیا اداء کول ضروري نه دی ، ځکه چې دزکوة روپی یا مال دهغه له ملکیت څخه

وتلی او د ثواب ځای ته رسیدلی دی. او دلګښت ځای په تپاکلو کي چي غلطي شوي ده په هره وجه چي وي هغه ورته معاف دی.
(درمختار۲جلد ۹۲مخ معارف القرآن ۴جلد ۴۱۳مخ وفتاوی دارالعلوم ۷جلد ۲۲۷مخ)

مسئله: که دزکوة ورکولو پروخت دزکوة ورکونکي غالب ګمان داؤچي دغه نفر به دزکوة مستحق وی، نوزکوة ئي اداء کيږي .(آپ کي مسائل ۳جلد ۳۹۸مخ)

مسئله: که له یو چاسره داشک ؤچي فلاني ته زه زکوة ورکوم خونه پوهیږم چي هغه به شتمن وي اوکه غریب، نو ترڅوچي ئي دهغه تحقیق نه وي کړی زکوة دي نه ورکوي، اوکه ئي بې تحقیقه ورکړ، نوبیادي خپل ګمان ته وګوري که غالب ګمان داؤچي دغه نفرچي ماز کوة ورکړی دی غریب دی نوزکوة ئي اداء شوی دی، اوکه غالب ګمان ئي داؤچي هغه مالداردی نوزکوة ئي نه دی اداء شوی ،بیابه ئي اداء کوي، اوکه له ورکولووروسته معلومه شوه چي هغه غریب دی، نوبیائي دراګرزولو ضرورت نشته.(شامي ،امدادمسائل زکوة ۷۴مخ)

****

اللهم اجعل هذالي زاد الآخرة واصبُب سجال
عفوك على ذنوبي ومن على باصلاح عيوبي
واختم بالخير اجلي واجعلني من
الأخيار المرزوقين ط آمين ....

دلاس ته راوړلو ځايونه

- په خپله مکتبه رشيديه کويټه
- مکتبة العرفان کانسي روډ کويټه
- مکتبه محمديه کانسي روډ کويټه
- مکتبه نور القرآن پښتون اباد خدايداد چوک کويټه
- اسلامي کتاب گهر ستلائټ ټاؤن گول مسجد
- کليم استيشنرز مسلم باغ
- مکتبه نشر القرآن نعيم مارکيټ قلعه سيف الله
- مکتبه عبد العزيز ژوب
- مکتبه شاه محمد ژوب
- جديد کتب خانه وانه
- الفريدي کتب خانه خانوزئي
- مکتبه محموديه نزد ډاکټر نسيم کلينيک پښين
- مکتبه اسلاميه پښين
- مکتبه رشيديه لورلائي
- مکتبه سراج الدين دکي
- طالب جنرل سټور دکي
- ضياء القران کتب خانه بوغره روډ چمن
- مکتبه حقانيه بوغره روډ چمن
- اسلامي کتب خانه تاج مير روډ چمن
- مکتبه علوم اسلاميه تاج مير روډ چمن
- دار الاخلاص محله جنگي پيښور
- مکتبه غفاريه ارگ بازار قندهار
- مکتبه رشيديه سنگين بازار هلمند

له اردو څخه پښتو ته د عبدالله ګل (ریان) پښتو ژباړه ترچاپ لاندي کتاب

د شرک او بدعت مسئلې

د تعلیم الاسلام راډیو ویب پاڼې له خوا :

Download From: Aghalibrary.com

Digital Library